

Jaarstukken 2016

waterschap
**Hollandse
Delta**

29 juni 2017

VERANTWOORDING

WATERSCHAP

waterschap Hollandse Delta
Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk

Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
t 088 974 33 00
f 088 974 30 01
i www.wshd.nl

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Exploitatierekening in één oogopslag	6
1 Inleiding	1
1.1 Algemeen	1
1.2 Missie	1
1.3 Presentatie	1
1.4 Leeswijzer	1
2 Bestuurlijke samenvatting	3
2.1 Toelichting resultaat 2016	3
2.2 Financiële beschouwing exploitatieresultaat 2016	6
2.3 Jaarrekening naar kostendragers	9
Jaarverslag	12
3 Programmaverantwoording	13
3.1 Programma 1 – Waterkeringen	13
3.2 Programma 2 – Water	21
3.3 Programma 3 – Zuiveren	34
3.4 Programma 4 – Wegen	41
3.5 Programma 5 – Algemene beleidstaken	46
3.6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	52
4 Paragrafen	53
4.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar	53
4.2 Incidentele baten en lasten	54
4.3 Reserves en voorzieningen	55
4.4 Waterschapsbelastingen	55
4.5 Weerstandsvermogen	59
4.6 Houdbare waterschap financiën	66
4.7 Financiering	66
4.8 Verbonden partijen	69
4.9 Bedrijfsvoering	84
4.10 EMU-saldo	87
4.11 Duurzaamheid	89
4.12 Inkoop en aanbesteden	92
4.13 Rechtmatigheid	92
Jaarrekening 2016	96
5 Balans	97
5.1 Balans per 31 december 2016	97
5.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbestemming	98
5.3 Toelichting op de balans per 31 december 2016	101
6 Exploitatierekening naar programma's	121
6.1 Recapitulatie baten en lasten	123
7 Toelichting exploitatierekening naar programma	124
7.1 Programma 1 – Waterkeringen	125
7.2 Programma 2 – Water	127
7.3 Programma 3 – Zuiveren	131
7.4 Programma 4 – Wegen	133

7.5	Programma 5 – Algemene beleidstaken	136
7.6	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	138
7.7	Ondersteuning en bedrijfsvoering	140
8	Exploitatierekening naar kostendragers	146
9	Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	147
	Overige gegevens	148
10	Vaststellingsbesluit	149
11	Controleverklaring accountant	151

Bijlagen

Bijlage 1	Overzicht lopende en afgesloten investeringen, toelichtingen	153
Bijlage 2	Status volgens Programmabegroting 2016-2020 geplande investeringen	166
Bijlage 3	Staat van vaste schulden	170
Bijlage 4	Overzicht rechtsgedingen	171
Bijlage 5	Lijst van afkortingen	172

Voorwoord

Geachte lezer,

Ondergelopen straten, afgesloten huishoudens, verdronken vee, mensen op het dak van een woning of in een elektriciteitsmast zodat ze veilig zijn tegen het water uit de Noordzee, uit elkaar verscheurde families, ontredde, wanhoop. In de serie 'Als de dijken breken' die in het najaar van 2016 te zien was op de Nederlandse televisie konden we zien wat er gebeurt als de dijken niet op orde zijn. Dit soort taferelen wil waterschap Hollandse Delta voorkomen en net als onze collega waterschappen werken we jaarlijks aan sterke dijken. Maar ook aan veilige wegen, voldoende en schoon water en het zuiveren van afvalwater in Zuid Holland Zuid zodat u hier veilig kunt wonen en recreëren. Deze werkzaamheden kunnen we uitvoeren dankzij de waterschapsbelasting die u elk jaar betaalt. In deze jaarrekening kunt u lezen waaraan wij het belastinggeld hebben besteed.

Naar aanleiding van de Deltabeslissing 'Waterveiligheid' wordt het beheer van de primaire waterkeringen vanaf 1 januari 2017 gebaseerd op de overstromingskans-benadering. In 2016 heeft het waterschap diverse voorbereidingen getroffen om deze wijziging van aanpak in de organisatie te implementeren en te verankeren. Maar daarmee zijn we er niet. Waterveiligheid betekent ook een goede calamiteitenorganisatie die ervoor zorgdraagt dat bij calamiteiten zoals wateroverlast, het waterschap burgers en bedrijven kan beschermen tegen de gevolgen ervan. In 2016 zijn we in de calamiteitenorganisatie gestart met NetCentrisch Werken waardoor informatie over de calamiteit sneller intern en met samenwerkingspartners gedeeld kan worden. Zodat er sneller opgetreden kan worden bij wateroverlast.

In 2016 is een inhaalslag gemaakt ten aanzien van het baggeren. In 2016 is er in totaal 750 km gebaggerd in landelijk en stedelijk gebied. Begroot was circa 680 km. De extra aandacht voor dit dossier van bestuur en organisatie heeft zijn vruchten afgeworpen. Ook succesvol was de renovatie van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Numansdorp in 2016. De renovatie was noodzakelijk omdat de capaciteit van de zuivering onvoldoende was om het afvalwater van burgers en bedrijven uit Numansdorp, Nieuwendijk, Klaaswaal en Zuid-Beijerland (gemeente Korendijk) te blijven zuiveren.

In juni 2016 stelde de Verenigde Vergadering het Opgaveplan Duurzaamheid vast. Binnen de taken van Hollandse Delta wordt de komende jaren goed gekeken naar de bijdrage die het waterschap kan leveren aan een duurzame leefomgeving voor burgers en bedrijven in Zuid Holland Zuid.

Dijkgraaf,

ing. J.M. Geluk

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Exploitatierekening in één oogopslag

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten					
Rente & Afschrijving	31.987	28.917	28.752	-165	V
Personeelslasten	46.632	46.242	44.753	-1.489	V
Goederen en diensten van derden	75.451	78.267	75.441	-2.825	V
Bijdragen aan derden	12.533	12.622	12.917	295	N
Toev. voorziening / onvoorzien	600	821	1.778	957	N
Totaal Lasten	167.203	166.869	163.642	-3.227	V
Baten					
Financiële baten	-1.682	-1.366	-1.052	314	N
Personeelsbaten	-177	-366	-391	-25	V
Goederen en diensten aan derden	-4.418	-3.040	-4.748	-1.708	V
Bijdragen van derden	-8.993	-8.999	-9.612	-613	V
Waterschapsbelastingen	-144.792	-143.942	-145.842	-1.901	V
Interne verrekeningen - onttrek. voorzieningen		-1.700	-1.709	-9	V
Interne verrekeningen - Geactiveerde lasten	-8.691	-9.506	-8.460	1.046	N
Totaal Baten	-168.752	-168.918	-171.813	-2.895	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-1.549	-2.050	-8.172	-6.122	V
Toevoeging aan reserves	8.329	15.204	15.808	604	N
Onttrekking aan reserves	-6.780	-16.621	-14.980	1.642	N
Saldo van baten en lasten na bestemming		-3.467	-7.344	-3.877	V

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Hierbij bieden wij u de Jaarstukken 2016 van waterschap Hollandse Delta aan. Met de Jaarstukken legt het college van dijkgraaf en heemraden (D&H) verantwoording af aan de Verenigde Vergadering (VV) over de prestaties, activiteiten en werken van het afgelopen jaar met daaraan gekoppeld de verantwoording van de lasten en baten, alsmede de financiële positie van het waterschap.

1.2 Missie

De missie voor waterschap Hollandse Delta is als volgt geformuleerd. Bepalend hierbij is het gebied, de taken, het kwaliteitsniveau en de relatie met anderen (zowel inwoners als medeoverheden) en de medewerkers.

"Waterschap Hollandse Delta beschermt de Zuid-Hollandse Eilanden tegen wateroverlast, beheert het oppervlaktewater, zuivert het afvalwater, beheert de (vaar)wegen en levert een actieve bijdrage aan de ruimtelijke invulling van zijn gebied. Het richt zich daarbij, samen met anderen, op veilig en duurzaam wonen, werken en recreëren voor burgers, bedrijven en andere gebruikers. Hollandse Delta is vooruitstrevend, open en transparant in de uitvoering van zijn taken, streeft naar de beste verhouding tussen maatschappelijke kosten en baten, stelt zich ten dienste van zijn omgeving en is een goed en aantrekkelijk werkgever."

1.3 Presentatie

De jaarstukken zijn opgebouwd conform de verslaggevingsregels voor de waterschappen. De hoofdlijnen van deze voorschriften zijn vastgelegd in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en gedetailleerd uitgewerkt in de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (RBVW).

1.4 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en de overige gegevens. Het besluit tot vaststelling door de VV en de controleverklaring van de accountant maken onderdeel uit van de "overige gegevens".

De opzet van de jaarstukken is conform het Waterschapsbesluit waarbij gebruik gemaakt wordt van een programmaplan met de vijf programma's van waterschap Hollandse Delta, te weten:

- Programma 1: Waterkeringen
- Programma 2: Water
- Programma 3: Zuiveren
- Programma 4: Wegen
- Programma 5: Algemene beleidstaken

Het programmaplan wordt afgesloten met het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

In hoofdstuk 2 wordt op hoofdlijnen ingegaan op het exploitatieresultaat 2016. De programma's worden toegelicht in hoofdstuk 3. De programma's zijn opgedeeld in beleidsproducten. Per beleidsproduct worden de volgende onderwerpen toegelicht:

- Basisgegevens
- Wettelijke en maatschappelijke kaders
- Wat wilden we bereiken in 2016?
- Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan in 2016?
- Prestatie-indicatoren

Met de prestatie-indicatoren worden de te realiseren beleidsdoelen geconcretiseerd. Door deze concretisering kan in de jaarstukken beter worden gerapporteerd over de voortgang en de realisatie van de beleidsproducten. Niet bij elk beleidsproduct zijn prestatie-indicatoren opgenomen. Een meetbare indicator is niet altijd beschikbaar. Bij de prestatie-indicatoren wordt aangegeven wat de nulmeting (realisatie 2015), streefwaarde (doelstelling 2016), prognose (bijgestelde doelstelling 2016) en realisatie (realisatie 2016) is.

In hoofdstuk 4 zijn de verplichte paragrafen opgenomen zoals waterschapsbelasting, toelichting op de reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen.

De hoofdstukken 5 tot en met 9 bevatten de toelichting op de jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit:

- De balans en de toelichting op de balans
- De exploitatierekening naar programma's plus de toelichting per programma
- De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)
- De exploitatierekening naar kostendragers
- De exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

In het onderdeel overige gegevens is het besluit tot vaststelling van de Jaarstukken 2016 door de VV opgenomen. Hierin stelt de VV het jaarverslag 2016 alsmede het te bestemmen resultaat over 2016 en de resultaatbestemming vast.

Een ander onderdeel van de overige gegevens vormt de controleverklaring van de onafhankelijke accountant. In de verklaring geeft de accountant zijn oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties. Van het jaarverslag stelt de accountant vast dat het verenigbaar is met de jaarrekening waarmee het jaarverslag dus niet inhoudelijk wordt gecontroleerd.

De jaarstukken 2016 worden afgesloten met een aantal bijlagen zoals: het overzicht van lopende en afgesloten investeringsprojecten, de status van de volgens de Programmabegroting 2016-2020 geplande investeringen met toelichting, de staat van vaste schulden en het overzicht rechtsgedingen. Tot slot is een lijst van afkortingen opgenomen.

2 Bestuurlijke samenvatting

2.1 Toelichting resultaat 2016

In de tweede bestuursrapportage van 2016 (Burap 2-2016) is aangegeven dat het resultaat over 2016 naar verwachting zou uitkomen op € 3.467.000 voordelig. Het jaar 2016 wordt afgesloten met een resultaat van € 7.344.000 voordelig. Het verschil ten opzichte van Burap 2-2016 bedraagt € 3.536.000 voordelig, zijnde 2,1% van de totale lasten over 2016.

			Als percentage van de lasten
Resultaat 2016	7.344	Voordelig	4,4%
Saldo Burap 2-2016	3.467	Voordelig	
Verzoeken tot budgetoverheveling	341	Voordelig	
Totaal	3.536		2,1%
<i>Intern (beïnvloedbaar)</i>			
Niet alle geprioriteerde klussen afgerond	92		
Lagere proceskosten Zuiveren	88		
Hogere kosten maaien	-171		
Lagere kosten bedrijfsvoering en ondersteuning	537		
Vrijval overlopende posten 2015	135		
Minder inspectie en onderzoek	117		
Lagere kosten samenwerken in de afvalwaterketen	87		
Lagere onttrekking reserve	-211		
	674		0,4%
<i>Extern (niet of nauwelijks beïnvloedbaar)</i>			
Hogere opbrengsten	2.055		
Leveringsproblemen onderdelen	92		
Lagere proceskosten Zuiveren	605		
Hogere kosten schadeherstel wegen	-253		
Vrijval overlopende posten 2015	135		
Lagere kosten verbonden partijen	276		
	2.910		1,7%

Bedragen x € 1.000

Het voordelig resultaat ten opzichte van Burap 2-2016 (zie paragraaf 2.1 van Burap 2-2016) volgt op hoofdlijnen uit de hieronder genoemde posten. Bij iedere post is aangegeven of de onderschrijding een interne (beïnvloedbare) of externe (niet of nauwelijks beïnvloedbare) oorzaak heeft.

1. Hogere opbrengsten (voordeel € 2.055.000)

In Burap 2-2016 is aangegeven dat er een verkoop gepland was voor december 2016 maar dat deze vanwege het ontbreken van een definitieve passeerdatum en omdat de planning dicht tegen de jaargrens aanlag nog niet cijfermatig verwerkt was. De verkoop van de rwzi Zuidland is gepasseerd in 2016 waardoor de opbrengsten leiden tot een extra baat. Ten opzichte van de opgegeven raming voor grondverkoop in Burap 2-2016 zijn in 2016 nog aanvullende grondverkoop gerealiseerd (totale extra opbrengsten € 232.000, externe oorzaak, incidenteel). Daarnaast zijn extra opbrengsten gerealiseerd vanuit de leges en opgelegde bestuursdwang (voordeel € 78.000, externe oorzaak, incidenteel).

Als gevolg van een bijstelling van het aantal op te leggen v.e.'s in het kader van de Zuiveringsheffing wordt een hogere belastingopbrengst van € 400.000 gerealiseerd als gevolg van een hogere vuillast bij een groot bedrijf. Deze bijstelling kon pas begin 2017 na onderzoek vanuit

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Handhaving (WSHD) door SVHW in beeld gebracht waardoor deze niet eerder kon worden voorzien (externe oorzaak, incidenteel). Daarnaast is pas in maart 2017 informatie ontvangen ten aanzien van het grensoverschrijdend afvalwater van Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland. Hieruit is gebleken dat de opbrengsten van voorgaande jaren, periode 2012-2016, € 1,2 miljoen (extern, incidenteel) hoger zal zijn dan waarmee tot op heden rekening is gehouden. De opbrengsten betreffen voorgaande jaren. Er zijn nog geen door een accountant gecontroleerde verantwoordingen ontvangen over deze jaren. Vanuit de onzekerheid die dit meebrengt ten aanzien van de opbrengsten wordt op basis van voorzichtigheid voorgesteld deze aanvullende opbrengsten toe te voegen aan de reserve grensoverschrijdend afvalwater. In deze reserve is reeds € 280.000 opgenomen. Voorgesteld wordt het verschil van € 952.074 toe te voegen aan de reserve grensoverschrijdend afvalwater vanwege de onzekerheid ten aanzien van de hogere opbrengsten.

Tot slot is de ontvangen subsidie in het kader van het afgeronde HWBP project Spui West € 145.000 hoger uitgevallen als gevolg van hogere subsidiabele loonkosten (incidenteel). Hiermee kon in de aanvraag geen rekening gehouden en heeft dus een externe oorzaak.

2. Lagere proces- en onderhoudskosten Zuiveren (voordeel € 876.000)

In 2016 bleek meer budget nodig voor het verhelpen van storingen. Hierdoor is de uitvoering van een deel van het preventieve onderhoud onder druk komen te staan en is er opnieuw geprioriteerd. Uiteindelijk bleek het niet mogelijk alle geprioriteerde klussen af te ronden in 2016 als gevolg van leveringsproblemen en beschikbare capaciteit (voordeel € 184.000, deels externe oorzaak en deels interne oorzaak, incidenteel).

De voordelen vanuit de procesvoering hadden met name een externe, incidentele oorzaak. De kosten voor grondstoffen slibontwatering waren lager als gevolg van een lagere slibaanvoer en een gunstige aanbesteding (€ 232.000), de energiekosten waren lager als gevolg van verbetering van de besturingsregelingen en weersinvloeden (€ 175.000), de kosten voor vuilafvoer zijn lager als gevolg van marktwerking (€ 132.000), de kosten voor slibverwerking waren lager als gevolg van een lagere hoeveelheid afgevoerd slib (€ 153.000).

3. Nadelen als gevolg van schadeherstel, onderhoud bomen/hagen en maaiwerkzaamheden (nadeel € 424.000)

Binnen wegen is er een overschrijding van € 253.000 (extern, incidenteel) met name als gevolg van kosten voor het herstellen van te hoog liggende berm en enkele grote schades in het najaar van 2016. Tevens waren de kosten voor onderhoudswerkzaamheden aan bomen en hagen hoger. De geplande werkzaamheden zijn geprioriteerd om een nog grotere overschrijding te voorkomen, er is daarna alleen ingegrepen bij verkeersonveilige situaties.

In de tweede helft van 2016 werd duidelijk dat met alle geplande werkzaamheden ten behoeve van het maaien een overschrijding zou plaatsvinden op het budget. Hierop is een aantal activiteiten door het college geprioriteerd. Een deel van de werkzaamheden ten aanzien van de rietbermen was echter noodzakelijk en heeft doorgang gevonden. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het zagen van houtwerk om het maaiwerk bij de watergangen mogelijk te maken. Een deel van de geprioriteerde werkzaamheden kon worden doorbelast aan derden. Door de prioritering zijn derhalve ook de baten lager. In totaal is er een nadeel op de maaiwerkzaamheden van € 171.000, (intern/incidenteel).

4. Voordeel bedrijfsvoering en ondersteuning (voordeel € 537.000)

Binnen de bedrijfsvoering en ondersteuning is er een voordeel van € 537.000 (intern, incidenteel/structureel) door onder andere een toename van de digitalisering waardoor er een afname is van het gebruik van papier en kantoormiddelen. Daarnaast zijn de kosten voor schoonmaakmiddelen, catering, water en elektra lager door een lager verbruik. In 2016 is het aantal leaseauto's teruggebracht wat eveneens heeft geleid tot een financieel voordeel. Tevens zijn de onderhoudskosten voor software lager dan verwacht.

5. Overige voor- en nadelen (voordeel € 539.000)

In totaal is er een voordeel van € 750.000 gerealiseerd op de volgende posten:

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

- Vrijval overlopende posten 2015 (€ 270.000, extern en intern, incidenteel); bij de jaarrekening was, op basis van schatting een bedrag van € 21 miljoen opgenomen aan nog te betalen bedragen, hiervan is uiteindelijk 1,3% vrijgevallen. De belangrijkste redenen voor het voordeel ten opzichte van Burap 2-2016 wordt veroorzaakt door een lagere afrekening van een project uitgevoerd door de gemeente Rotterdam (€ 185.000) en het niet meer kunnen onderbouwen van een deel van de projectkosten van een project uitgevoerd door de gemeente Ridderkerk (€ 26.000).
- Voordeel op verbonden partijen (€ 276.000, extern, incidenteel); lagere bijdrage Aquon (€ 100.000), lagere eindafrekening 2016 van SVHW (€ 86.000) en een lagere eindafrekening 2016 van het Waterschapshuis (€ 90.000).
- Lagere kosten doordat er minder onderzoeken ten behoeve van IBC's op de markt zijn gezet en minder inspectie- en onderzoeksmaatregelen zijn uitgevoerd (voordeel € 117.000, intern, incidenteel).
- Het was de verwachting dat de waterschappen en de gemeenten in 2016 zouden instemmen met het vervolg van de regenradar. Hiervoor was ook geld in de begroting opgenomen. Door lange besluitvorming is dit traject vertraagd. Daarnaast is minder externe ondersteuning nodig gebleken voor het proces samenwerken in de afvalwaterketen door het samenbrengen van regio's (bezoek BAR-organisatie bij de gemeente Goeree Overflakkee) en optimaal gebruik van eigen uren (totaal voordeel € 87.000, intern, incidenteel).

In Burap 1-2016 is besloten ter dekking van de kosten voor nieuwe aanvragen inhuur voor projectsupport € 211.000 te onttrekken aan deze reserve. Op basis van de daadwerkelijke kosten bleek deze onttrekking niet noodzakelijk. Er heeft derhalve geen onttrekking plaatsgevonden, dit levert een nadeel op in de reserve mutaties van € 211.000 (incidenteel).

Heffing (bedragen x € 1.000)	Resultaat in €
Watersysteemheffing	3.239 Voordelig
Zuiveringsheffing	4.097 Voordelig
Wegenheffing	8 Voordelig
	7.344 Voordelig

Afwikkeling bijdragen projecten Rotterdam

Met de gemeente Rotterdam zijn, overeenkomstig de afrekening van investeringsprojecten van het programma Zuiveren, afspraken gemaakt over een aantal nog niet afgerekende investeringen binnen het programma Water. Dit houdt in dat de knelpunten van 19 projecten zijn besproken en dat afspraken zijn gemaakt over de afrekening en verantwoording. In totaliteit betekent de afrekening van de betreffende 19 projecten een voordeel voor het waterschap van circa € 2 miljoen ten opzichte van de ramingen in de begroting. Dit vertaalt zich in lagere kapitaallasten van circa € 100.000 per jaar (aflopend). Dit voordeel wordt met name veroorzaakt doordat er, conform de belastingregels, op een aantal projecten geen BTW afgerekend hoeft te worden. Daarnaast is een aantal projecten goedkoper uitgevallen en zijn enkele projecten geheel vervallen.

Er is één project (Spinozapark fase 3a en 3b) dat € 100.000 meer heeft gekost dan de geraamde bijdrage die was opgenomen als investeringsproject. De hogere kosten worden met name veroorzaakt door hogere sloopkosten. De totale bijdrage voor dit investeringsproject wordt hierdoor € 385.000. Ook hier is geen BTW verschuldigd. Met het project is de totale wateropgave voor dit gebied ingevuld.

Voor nieuwe projecten zijn afspraken gemaakt en worden vooraf overeenkomsten gesloten die door beide partijen nageleefd kunnen en moeten worden. Hiermee wordt voorkomen dat dit soort situaties zich in de toekomst opnieuw kunnen voordoen.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

2.2 Financiële beschouwing exploitatieresultaat 2016

Het nog te bestemmen resultaat 2016 bedraagt € 7.344.000 voordelig. Dit resultaat is opgebouwd uit een voordelig saldo van baten en lasten van € 8.172.000 verminderd met het saldo van de tussentijdse mutaties in de reserves van € 828.000 waartoe de Verenigde Vergadering heeft besloten bij het vaststellen van de Programmabegroting 2016-2020 en de Buraps.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Saldo 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterkeringen.	17.001	18.910	18.867	18.626	-241	V
Water	40.156	42.334	47.423	45.611	-1.813	V
Zuiveren	57.344	56.537	55.884	54.566	-1.318	V
Wegen	7.776	6.843	7.115	7.370	256	N
Algemene beleidstaken	11.470	13.145	13.356	13.862	506	N
Algemene dekkingsmiddelen	-142.401	-139.318	-145.042	-148.094	-3.052	V
Ondersteuning en bedrijfsvoering	0	0	348	-112	-461	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-8.654	-1.549	-2.050	-8.172	-6.122	V
Toevoeging aan reserves	4.164	8.329	15.204	15.808	604	N
Onttrekking aan reserves	-4.151	-6.780	-16.621	-14.980	1.642	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	-8.641	0	-3.467	-7.344	-3.876	V

Bovenstaand overzicht laat zien dat er in 2016 diverse toevoegingen en onttrekkingen, conform besluitvorming van de VV, aan de reserves hebben plaatsgevonden. Voor een nadere toelichting op de mutaties in de reserves wordt verwezen naar de toelichting op de balans, paragraaf 5.3.

De kolom begroting 2016 inclusief wijzigingen bevat de gegevens na verwerking van de geprognosticeerde resultaten van Burap 1-2016 (€ 427.000 voordelig) en Burap 2-2016 (€ 3.040.000 voordelig). Het saldo van baten en lasten na bestemming sluit hierdoor op € 3.467.000 voordelig. Ten opzichte van de begroting inclusief wijzigingen na Burap 2-2016 is een wijziging doorgevoerd. Er is € 3.532.000 verschoven van de begroting voor ondersteuning en bedrijfsvoering naar algemene dekkingsmiddelen. Deze wijziging is het gevolg van het aanpassen van de doorbelasting van de interne overhead conform de beleidsnota Doorberekening Indirecte Kosten. De wijzigingen in de budgetten bij de Buraps hadden nog niet geleid tot een wijziging in de doorbelasting en door deze correctie wordt de begroting nu ook na correctie op de doorbelasting gepresenteerd.

2.2.1 Voor- en nadelen groter dan € 50.000

Onderstaande tabel geeft per programma een opsomming van de voor- en nadelen groter dan € 50.000. Het gaat hier om alle mutaties ten opzichte van Burap 2-2016 zowel structureel als incidenteel.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Programma	§	Voordelen (bedragen x € 1.000)	Bedrag	I / S
Waterkeringen	7.1.1	Lagere kosten grond onderhoud steenbekleding dijk langs Lorregat	72	I
Waterkeringen	7.1.2	Hogere baten agv HWBP subsidie nazorg projecten Spui West, Zettingsvloeiing Dordtsche Kil	234	I
Waterkeringen	7.1.2	Hoger ontvangen subsidiebedrag HWBP investeringsproject Uitvoering Dijkversterking Spui West	145	I
Waterkeringen	7.1.3	Voordeel kosten muskusrattenbestrijding	71	I
Watersysteem	7.2.1	Teruggave bijdrage Aquon over 2016	368	I
Watersysteem	7.2.1	Lagere vergoeding verrichte werkzaamheden Aquon	100	I
Watersysteem	7.2.1	Later van start gaan uitvoeringsovereenkomst GWW-sector	63	I
Watersysteem	7.2.1	Geen kosten buitenlandbeleid	50	I
Watersysteem	7.2.3	Lagere uitgaven voor onderhoudswerkzaamheden ter dekking van de hogere kosten voor verhelpen storingen	144	I
Watersysteem	7.2.3	Lager elektraverbruik	108	I
Watersysteem	7.2.4	Lagere uitgaven voor onderhoudswerkzaamheden ter dekking van de hogere kosten voor verhelpen storingen	52	I
Watersysteem	7.2.4	Lagere uitgaven omdat er minder onderzoeken tbv IBC's op de markt zijn gezet	62	I
Watersysteem	7.2.5	Lagere kosten baggeren agv aanbestedingsvoordelen, zeer gunstige weersomstandigheden, meevallende baggervolumes en beheersing risico's	803	I
Watersysteem	7.2.5	Hogere opbrengsten vanuit baggerwerkzaamheden	260	I
Watersysteem	7.2.7	Lagere kosten omdat er geen afvalwaterketenplan hoeft te worden opgesteld voor Radar Rijnmond	87	I
Zuiveren	7.3.2	Lagere kosten grondstoffen slibontwatering	232	I
Zuiveren	7.3.2	Lagere energiekosten agv verbetering besturing en weersinvloeden	175	I
Zuiveren	7.3.2	Lagere kosten vuilafvoer	132	I
Zuiveren	7.3.2	Lagere kosten slibtransport en slibafvoer	378	I
Zuiveren	7.3.2	Uitstel vervanging softwarepakket en lagere kosten aanschaf en implementatie ander softwarepakket	100	I
Zuiveren	7.3.2	Hogere opbrengst agv verkoop rwzi Goudswaard en awzi Zuidland	194	I
Wegen	7.4.2	Voordeel maaiwerkzaamheden	114	I
Wegen	7.4.3	Voordeel op zout tbv gladheidsbestrijding	129	I
Alg dekking	7.6.1	Voordeel Cross Border Lease agv dollarkoers	758	I
Alg dekking	7.6.1	Lagere bijdrage SVHW	86	I
Alg dekking	7.6.1	Vrijval transitorische posten opgenomen bij jaarrekening 2015	245	I
Alg dekking	7.6.2	Hogere belastingopbrengst	669	I
Alg dekking	7.6.2	Hogere belastingopbrengst agv hogere vuillast	400	I
Alg dekking	7.6.2	Hogere belastingopbrengst GOA Delfland en Schieland 2012-2016	1.230	I
Onderst + BV	7.7.2	Lagere personeelslasten en overige personeelskosten	1.500	I
Onderst + BV	7.7.2	Overige personeelskosten lager	160	I
Onderst + BV	7.7.4	Lagere kosten onderhoudscontracten tbv software	264	I
Onderst + BV	7.7.4	Eindafrekening over 2016 bijdrage Waterschapshuis	90	I
Onderst + BV	7.7.6	Lagere betaalde rente over 2016	165	I
Onderst + BV	7.7.8	Lager energie- en waterverbruik en onderhoudskosten	80	I
Onderst + BV	7.7.8	Lagere beheer- en onderhoudskosten	215	I
Onderst + BV	7.7.8	Lagere kosten leasevoertuigen	64	I
		Overige verschillen < € 50.000	322	I
Totaal voordelen			10.321	

Programma	§	Nadelen (bedragen x € 1.000)	Bedrag	I / S
Waterkeringen	7.1.2	Kosten gerelateerd aan restpunten projecten Spui West, Zettingsvloeiing Spui en Zettingsvloeiing Dordtsche Kil (nazorg HWBP)	234	I
Waterkeringen	7.1.3	Hogere kosten oeverherstel Albrandwaardse haven	52	I
Watersysteem	7.2.2	Hogere kosten als gevolg van verhelpen storingen aan technische installaties	176	I
Watersysteem	7.2.2	Hogere kosten voor maaiwerkzaamheden	125	I
Watersysteem	7.2.2	Lagere baten vanuit maaiwerkzaamheden	46	I
Watersysteem	7.2.2	Geen onttrekking aan reserve geactiveerde lasten	211	I
Watersysteem	7.2.3	Extra kosten in verband met curatief doorspuiten van duikers bij stagnatie van de doorstroming van het watersysteem	53	I
Watersysteem	7.2.5	Lagere onttrekking reserve baggeren	1.063	I
Watersysteem	7.2.7	Hogere kosten agv baggeren wrak Brielse Meer en plaatsen diverse noodpompen ivm uitval gemalen en als gevolg van droogte en wateroverlast	68	I
Zuiveren	7.3.2	Hogere kosten proceschemicaliën	53	I
Zuiveren	7.3.2	Hogere kosten gemeente Dordrecht ivm extra werkzaamheden hoofdrioolgemalen	75	I
Wegen	7.4.2	Hogere kosten voor herstel te hoog liggende berm en schadeherstel	245	I
Wegen	7.4.2	Extra kosten agv herstellen verkeersonveilige situaties na inspecties/klachten/meldingen	70	I
Wegen	7.4.2	Lagere bijdrage Wet Herverdeling Wegen op basis van groeipercentage Septembercirculaire 2016	50	I
Wegen	7.4.3	Hogere kosten gladheidsbestrijding als gevolg van een hoger aantal strooibeurtten	141	I
Alg.beleidstaken	7.5.1	Dotatie voorziening voormalig personeel	644	I
Alg dekking	7.6.1	Nadeel Cross Border Lease agv dollarkoers	758	I
Alg dekking	7.6.1	Extra dotatie reserve rente-egaliseratie	165	I
Alg dekking	7.6.3	Toevoeging voorziening grensoverschrijdend afvalwater	260	I
Alg dekking	7.6.4	Lagere onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten Aquon	368	I
Onderst + BV	7.7.1	Extra toevoeging voorziening arbeidsgelateerde verplichtingen	53	I
Onderst + BV	7.7.2	Minder geactiveerde uren op projecten dan begroot	1.000	I
Onderst + BV	7.7.2	Storting reserve persoons gebonden basisbudget (PBB)	460	I
Onderst + BV	7.7.8	Extra onderhoudskosten hoofdkantoor (lekkage, schilderwerk)	67	I
		Overige verschillen < € 50.000	7	I
Totaal nadelen			6.444	
Saldo voor- en nadelen (voordelig)			3.877	
Resultaat na Burap 2-2016 (voordelig)			3.467	
Nog te bestemmen resultaat (voordelig)			7.344	

Incidentele baten en lasten

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen conform artikel 4.14 Waterschapsbesluit. Incidentele baten en lasten leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van de netto kosten.

Om dit te voorkomen en om de financiële positie van het waterschap te kunnen beoordelen, wordt een nadere beschouwing gegeven van de incidentele baten en lasten voor het begrotingsjaar 2016. Eliminatie van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming, levert een gezuiverd netto resultaat op. Dit biedt meer inzicht op het meerjarig structureel financieel perspectief.

In de verplichte paragraaf "incidentele baten en lasten" (paragraaf 4.2) staat de tabel met de incidentele baten en lasten 2016. Het uiteindelijke resultaat uit het overzicht incidentele baten en lasten geeft het volgende overzicht.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Omschrijving (bedragen X € 1.000)	€	Voordelig (V) / nadelig (N)
Jaarrekeningresultaat 2016	7.334	V
<i>Uit overzicht incidentele baten en lasten</i>		
Saldo incidentele lasten	3.713	N
Saldo incidentele baten	5.424	V
Gecorrigeerd resultaat 2016	9.045	V

Het jaarrekeningresultaat gecorrigeerd voor incidentele baten en lasten komt op € 9.045.000 voordelig uit.

2.3 Jaarrekening naar kostendragers

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil t.o.v. begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Netto-lasten:					
Watersysteemheffing	72.916	76.041	73.219	-2.823	V
Zuiveringsheffing	62.353	59.742	57.978	-1.764	V
Wegenheffing	7.973	7.808	7.914	105	N
Totaal netto-lasten	143.243	143.591	139.110	-4.482	V
Mutaties reserves:					
Watersysteemheffing	-672	-5.226	-3.312	1.913	N
Zuiveringsheffing	820	2.364	2.635	272	N
Wegenheffing	1.401	1.445	1.505	60	N
Totaal mutaties reserves	1.549	-1.417	828	2.245	N
Netto-belastingopbrengsten:					
Watersysteemheffing	-72.244	-73.092	-73.145	-53	V
Zuiveringsheffing	-63.174	-63.073	-64.710	-1.637	V
Wegenheffing	-9.374	-9.476	-9.427	49	N
Totaal netto-belastingopbrengsten	-144.792	-145.641	-147.281	-1.640	V
Resultaat:					
Watersysteemheffing		-2.277	-3.239	-962	V
Zuiveringsheffing		-967	-4.097	-3.130	V
Wegenheffing		-223	-8	215	N
Nog te bestemmen resultaat		-3.467	-7.344	-3.877	V

2.3.1 Specificatie verdeling beleidsproducten naar de kostendragers

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Totaal	Water-systeem-heffing	Zuiverings-heffing	Wegen-heffing
PC_1 Waterkeringen				
1.10. Plannen, instrumenten & registers waterker.	1.713	1.713		
1.20. Versterken waterkeringen	10.281	10.281		
1.30. Behouden waterkeringen	5.246	5.246		
1.40. Calamiteiten waterkeringen	1.386	1.386		
Totaal waterkeringen	18.626	18.626		
PC_2 Water				
2.10. Plannen, instrumenten & registers watersys.	6.238	6.238		
2.20. Droge voeten	22.617	22.617		
2.30. Voldoende water	1.459	1.459		
2.40. Schoon en gezond water	829	829		
2.50. Baggeren	12.767	12.767		
2.60. Vaarwegenbeheer	572	572		
2.70. Calamiteiten watersystemen	294	294		
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	835	835		
Totaal Water	45.611	45.611		
PC_3 Zuiveren				
3.10. Plannen, instrumenten & registers zuiv.beh.	1.515		1.515	
3.20. Gezuiverd afvalwater	52.789		52.789	
3.30. Calamiteiten zuiveringsbeheer	262		262	
Totaal Zuiveren	54.566		54.566	
PC_4 Wegen				
4.10. Plannen, instrumenten & registers wegenbeh.	1.122			1.122
4.20. Berijdbaarheid	4.094			4.094
4.30. Verkeersveiligheid	2.001			2.001
4.40. Calamiteiten wegenbeheer	153			153
Totaal Wegen	7.370			7.370
PC_7 Algemene beleidstaken				
7.10. Bestuur	5.067	2.280	2.280	507
7.20. Externe communicatie	1.530	689	689	153
7.30. Waterwet	7.265	6.538	726	
Totaal Algemene beleidstaken	13.862	9.507	3.695	660
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen				
8.10. Algemene lasten en baten	-925	-525	-284	-117
8.20. Onvoorzien				
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-925	-525	-284	-117
Nettolasten	139.110	73.219	57.978	7.914

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)	Totaal	Water- systeem- heffing	Zuiverings- heffing	Wegen- heffing
Mutaties reserves					
Onttrekkingen	Waterkeringen	-62	-62		
	Water	-4.458	-4.458		
	Zuiveren	-1.211		-1.211	
	Wegen	-154			-154
	Algemene beleidstaken				
	Algemene dekkingsmiddelen	-9.094	-7.554	-398	-1.142
	Totaal onttrekkingen	-14.980	-12.075	-1.608	-1.296
Toevoegingen	Waterkeringen				
	Water				
	Zuiveren	858		858	
	Wegen				
	Algemene beleidstaken				
	Algemene dekkingsmiddelen	14.950	8.763	3.386	2.801
	Totaal toevoegingen	15.808	8.763	4.244	2.801
Totaal mutaties reserves		828	-3.312	2.635	1.505
Te dekken door belastingopbrengsten					
	Watersysteemheffing	-73.145	-73.145		
	Zuiveringsheffing	-64.710		-64.710	
	Wegenheffing	-9.427			-9.427
Totaal belastingopbrengsten		-147.281	-73.145	-64.710	-9.427
Resultaat na bestemming		-7.344	-3.239	-4.097	-8

Jaarverslag

3 Programmaverantwoording

3.1 Programma 1 – Waterkeringen

Inhoud programma

Omschrijving

Het beheersgebied van Hollandse Delta wordt beschermd tegen overstromingen door een stelsel van primaire en regionale waterkeringen. Het programma Waterkeringen betreft alle activiteiten van het waterschap gericht op het in stand houden van deze waterkeringen.

De doelen voor de waterkeringen zijn beschreven in het waterbeheerprogramma 2016-2021 in het hoofdstuk Waterveiligheid. Het thema Waterveiligheid is onderverdeeld in drie subthema's, de drie lagen uit de Meerlaagse Veiligheidsbenadering:

- Preventie (Laag 1)
- Ruimtelijke inrichting (Laag 2)
- Crisisbeheersing (Laag 3)

Algemene beleidsuitgangspunten

Naar aanleiding van de Deltabeslissing 'Waterveiligheid' wordt het beheer van de primaire waterkeringen vanaf 1 januari 2017 gebaseerd op de overstromingskans-benadering. In de begroting is aangegeven dat daartoe de Waterwet en de onderliggende regelgeving nog in 2016 worden aangepast. De aanpassingen in de Waterwet en onderliggende regelgeving zijn in 2016 doorgevoerd. Vanwege het grote maatschappelijke belang van veilige waterkeringen, worden de nieuwe normen wettelijk verankerd, waarbij ook wordt vastgelegd dat alle primaire waterkeringen uiterlijk in 2023 aan deze nieuwe normen getoetst moeten zijn.

In de programmabegroting is aangegeven dat de provincie Zuid-Holland de normen voor de boezemkaden al heeft vastgesteld, maar dat in 2016 dit proces eveneens zal worden doorlopen voor de overige regionale keringen, de voorliggende waterkeringen en de compartimenteringsdijken. In 2016 zijn de compartimenteringskeringen opgenomen in de waterverordening Zuid-Holland, de voorliggende keringen nog niet. Dit gaat in nauw overleg met het waterschap als beheerder.

Een speerpunt voor 2016 vormt ook de realisatie van de versterkingsopgave uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma-2. Deze moeten immers uiterlijk in 2017 voltooid zijn. Vervolgens zullen de nieuwe versterkingsmaatregelen (conform het voortrollende Hoogwaterbeschermingsprogramma) geprogrammeerd en uitgevoerd moeten worden.

In het kader van de nieuwe Waterwet zal de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) toezicht houden op het adequate beheer van de waterkeringen. Daartoe is een 'Kader Zorgplicht' opgesteld, waarlangs de ILT het toezicht gaat uitvoeren.

De maatschappelijke aandacht voor 'waterveiligheid' is niet alleen gericht op het voorkomen van overstromingen door waterkeringen, maar ook op mogelijkheden voor het beperken van de gevolgen door de ruimtelijke inrichting of de crisisbeheersing. Hoewel het waterschap via de 'watertoets' of andere adviezen nauwe contacten heeft met gemeenten en veiligheidsregio's kan de 'meerlaagsveiligheid'-aanpak leiden tot nadere

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

afspraken met het Rijk, de provincie, gemeenten en/of veiligheidsregio's, waarbij de verschillende partijen specifieke afspraken maken over de inrichting en de verantwoordelijkheidsverdeling van de waterveiligheid in een specifiek gebied.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- Europese Hoogwaterrichtlijn
- Waterwet
- Waterschapswet
- Verordening waterkering West-Nederland
- Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014
- Overstromingsrisicobeheersplannen
- Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer
- Tweede hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP2)
- Planologische Kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier'
- Flora- en Faunawet (per 1 januari is deze wet vervallen en geldt de Wet natuurbescherming)
- Natura 2000
- Wet veiligheidsregio's
- Landelijk draaiboek Hoogwater en Overstroming
- Landelijk Referentiekader Netcentrisch Werken

Kaderstellende beleidsnota's

- Het Beleidsplan Waterkeringen 'Kijk op Dijk en Duin' uit 2006
- Basisrapportage HWBP2: Het kader voor de dijkversterking
- Calamiteitenplan WSHD
- Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen
- Waterbeheerprogramma 2016-2021

3.1.1 Plannen/instrumenten en registers waterkeringen

Basisgegevens	
Het formuleren en vastleggen van het beleidskader voor de reglementaire beheerstaak "Waterkeringszorg". Het vaststellen en onderhouden van leggers en beheerregisters. Het monitoren van de standzekerheid van de waterkeringen. Kerngegevens 364 km primaire waterkeringen in beheer 412 km regionale waterkeringen in beheer	
Wat wilden we bereiken	
• Alle afgekeurde primaire waterkeringen zijn binnen 1 jaar aangemeld bij het (voortrollend) HWBP. • Alle afgekeurde regionale waterkeringen zijn binnen 1 jaar opgenomen in het verbeterprogramma van het waterschap. • De vierde toetsronde van de primaire waterkeringen is voor 75% afgerond. • De tweede volledige toetsing van de in 2014 genormeerde regionale waterkeringen is voor 75% afgerond. • Er wordt voldaan aan de wettelijke zorgplicht voor het beheer en onderhoud van de primaire en regionale waterkeringen. • Een geactualiseerd uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024. • In 2017 heeft het waterschap een visie ontwikkeld op zijn rol in laag 2 van de meerlaagsveiligheid.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Actualiseren van de opgave voor het voortrollend HWBP	De (bestuurlijke) reactie op het voorlopig HWBP 2017-2022 is volgens planning gegeven. De opgave voor HWBP 2018-2023 is op 9 juni verzonden. Er zijn geen nieuwe projecten aangemeld.
2. Actualiseren van het 'Uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024'	De (bestuurlijke) voortgangsrapportage is op 14 juni 2016 vastgesteld en naar de Provincie gestuurd. Hierin is de geactualiseerde planning van de werkzaamheden opgenomen.
3. Voorbereidingen starten van de vierde toetsronde van de primaire waterkeringen	De aanpak van de eerste beoordelingsronde is in nauwe samenspraak met de DR ontwikkeld. Op 5 oktober 2016 is de 'strategische aanpak eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen' vastgesteld. Op 13 december 2016 is, met de eerste vergadering van de stuurgroep, de aftrap voor het project gegeven.
4. Vaststellen verbeterplan zorgplicht waterkeringen	Het verbeterplan is vastgesteld. Op 29 november 2016 is het college van D&H geïnformeerd over de stand van zaken van de verbeteragenda.
5. Vaststellen monitoringsplan zettingsvloeiing Burap 2-2016: Wegens gezamenlijk belang en overlappende beheergrenzen is samenwerking met Rijkswaterstaat gezocht. Hierdoor loopt het opstellen van het monitoringsplan door tot in 2017.	De meetopdracht 2016 is aanbesteed en uitgevoerd. Het monitoringsproces is opgesteld. Wegens gezamenlijk belang en overlappende beheergrenzen is samenwerking met Rijkswaterstaat gezocht. Hierdoor loopt het opstellen van het monitoringsplan door in 2017.
6. Ontwikkelen en vaststellen inspectieplan waterkeringen (als onderdeel van IBO) Burap 2-2016: Voor het inspecteren (en onderhouden) van waterkeringen is een extra stap ingebouwd; het	Voor het inspecteren (en onderhouden) van waterkeringen is een extra stap ingebouwd: het ontwikkelen van een risicokaart ten behoeve van het risico gestuurd inspecteren en onderhouden. Het vaststellen van het inspectieplan loopt daardoor door in 2017.

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

ontwikkelen van een risicokaart ten behoeve van het risicogestuurd inspecteren en onderhouden. Het vaststellen van het inspectieplan loopt daardoor door tot in 2017.

3.1.2 Versterken waterkeringen

Basisgegevens	
Het tot stand brengen, vernieuwen, aanpassen en het eventueel van derden overnemen van waterkeringen (inclusief keermiddelen in kunstwerken) om het wettelijk vastgestelde beschermingsniveau van het bedijkte gebied in stand te houden. Hieronder zijn begrepen de primaire, regionale en overige waterkeringen plus de daarin opgenomen waterkerende keermiddelen in kustwerken. Ook de specifieke voorzieningen, die onder de noemer "Brede Blik" op of nabij waterkeringen worden getroffen, zijn hieronder begrepen.	
Wat wilden we bereiken	
• In 2017 zijn alle projecten uit het HWBP2 conform planning uitgevoerd. • De geprogrammeerde projecten uit het (nieuwe) HWBP zijn conform planning in uitvoering. • In 2020 voldoen alle in 2013 afgekeurde regionale waterkeringen aan de nu geldende norm.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Afronden HWBP2 projecten Hoeksche Waard – Bosshendijk en Spui West.	De realisatiefase van beide projecten is in 2015 versneld afgerond.
2. Uitvoeren van delen van de verkenningsfase (volgens de T-2 aanpak) van het HWBP-project Zettingsvloeiing V3T.	De werkzaamheden voor het maken van de investeringsmotivatie en het plan van aanpak voor de verkenning zijn in het tweede kwartaal 2016 gestart.
3. Conform planning uitvoeren van de overige HWBP2 projecten.	De overige HWBP2 projecten worden conform planning uitgevoerd.
4. Afronden project 'waterberging Volkerak Zoommeer'.	De oplevering met Ruimte voor de Rivier (onderdeel van het project 'waterberging Volkerak Zoommeer') heeft op 5 december 2016 plaatsgevonden. Hiermee is de mijlpaal bereikt.
5. Uitvoeren van de versterkingswerken uit het 'Uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024'.	Nader onderzoek voor de scope is afgerond en zal worden verwerkt in de investeringsmotivatie voor de Kadernota 2018 en Programmabegroting 2018-2022.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Uitvoering HWBP2 versterkingsprogramma conform actuele planning in km (cumulatief)	33,5	33,5	46,9	45,0
Burap 2-2016: De uitvoering van dijkversterkingsprojecten Spui West en Hoeksche Waard Noord is versneld, beide projecten zijn in 2015 afgerond in plaats van in 2016. Hiermee is de streefwaarde (en nulmeting) voor 2016 al bereikt. In de prognose waren de dijkversterkingsprojecten Hoeksche Waard Zuid en Hoeksche Waard Noord (Gorsdijk/Simonsdijkje) opgenomen. In de realisatie zijn de dijkversterkingsprojecten Hoeksche Waard Noord en Hoeksche Waard Zuid opgenomen, behalve 1,88 km van dijkversterkingsproject Hoeksche Waard Zuid (traject 13 en traject 16). De verwachting is dat de laatste kilometers in 2017 gereed zullen zijn. Dijkversterkingsprojecten Eiland van Dordrecht en Spui Oost hebben hun einde realisatie in 2017 gepland.				

Hoogwaterbeschermingsprogramma 2

Waterschap Hollandse Delta Stand van zaken per 31 december 2016

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

3.1.3 Behouden waterkeringen

Basisgegevens	
Het met beheer en onderhoud waarborgen van het waterkerend vermogen van primaire en regionale waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap.	
Uitvoering van en toezicht houden op onderhoudswerkzaamheden aan de waterkeringen en de daarin gelegen waterkerende kunstwerken die in beheer zijn bij het waterschap.	
Onder "behouden waterkeringen" valt ook het muskusrattenbeheer.	
Wat wilden we bereiken	
• Erosiebestendige bekledingen op risicovolle waterkeringen. • Implementatie van het risicogestuurd objectenmanagement. • Doelmatige beheersing van muskus- en beverratten. • In beheer en onderhoud nemen van de opgeleverde dijkversterkingsprojecten uit het HWBP2.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Het werkorder-gestuurd uitvoeren van inspecties aan de objecten en bekledingen van waterkeringen.	De inspecties zijn volgens planning uitgevoerd (direct na het stormseizoen en net voor het volgende stormseizoen).
2. Uitvoeren van gewoon, danwel buitengewoon onderhoud, op basis van de resultaten uit inspecties en veiligheidstoetsingen.	Het vervolgonderhoud wordt werkordergestuurd uitgevoerd. Er is een koppeling ontwikkeld tussen Digispectie en Maximo zodat de waarnemingen geautomatiseerd in Maximo komen.

3.1.4 Calamiteiten waterkeringen

Basisgegevens	
Het beheersen en bestrijden van afwijkingen van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen en de gevolgen van calamiteiten te beperken, voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.	
Wat wilden we bereiken	
• De dijkbewakingsorganisatie is volledig bezet, opgeleid en getraind, en ingebed in de samenwerking met alle crisispartners en collega waterschappen. • WSHD wil slagvaardig zijn in het bestrijden van calamiteiten, waarbij voor wat betreft de dijkbewakingsorganisatie gedurende 72 uur volcontinu kan draaien in twee shifts van eigen medewerkers, vrijwilligers en personeel van Stadsbeheer Rotterdam en Stadsbeheer Dordrecht. Hiervoor is in de planperiode een gestage groei van het aantal eigen medewerkers, vrijwilligers en personeel van gemeenten in de dijkbewakingsorganisatie noodzakelijk. • Voldoende voorraad aan calamiteitenbestrijdingsmiddelen om zonder tijdsverlies noodzakelijke maatregelen op/aan waterkeringen te kunnen treffen. • Een actueel Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen. • Bij gemeenten en veiligheidsregio's is kennis en expertise ingebracht bij het opstellen en borgen van evacuatiestrategieën (in het kader van laag 3 van de meerlaagse veiligheid).	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Evalueren en actualiseren/herzien van het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen.	Het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen is conform planning op 29 juli 2016 vastgesteld.
2. Monodisciplinair en multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen van de calamiteitenorganisatie aan de hand van scenario's met betrekking tot faalmechanismen en schadebeelden op/aan waterkeringen, inclusief daarbij behorende kunstwerken, o.a. voor regulering van regionale watersystemen.	In september 2016 zijn: • informatiebijeenkomsten gehouden voor personeel en vrijwilligers in de dijkbewakingsorganisatie; • informatiecoördinatoren dijkbewaking opgeleid en getraind; • oefeningen gehouden met de calamiteitenorganisatie en de dijkbewakingsorganisatie in de regio's Hoeksche Waard, IJsselmonde, Voorne-Putten/Rozenburg en Goeree-Overflakkee. De conclusies en aanbevelingen van de evaluatierapporten over de oefeningen van de calamiteitenorganisatie met de dijkbewakingsorganisatie zijn besproken en vastgesteld in de stuurgroep calamiteitenzorg op 14 november 2016. De conclusies en aanbevelingen zijn verwerkt in het borgingsprogramma calamiteitenzorg WSHD 2017 dat in het eerste kwartaal 2017 door de stuurgroep calamiteitenzorg aan de Directieraad wordt aangeboden.
3. Adviseren gemeenten en veiligheidsregio's met betrekking tot evacuatiestrategieën (uitvoering van het landelijke project Water en Evacuatie).	In diverse overleggen en gremia is een bijdrage geleverd: • Waterveiligheidsplan gemeente Dordrecht (rapportage is in december opgeleverd) • Workshop en kernteam casestudy optimalisatie crisisbeheersing overstromingen gemeente Rotterdam. Verbeterstrategie crisisbeheersing overstromingen is door de gemeente Rotterdam aan de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) opgeleverd. Het

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

	eindrapport van de casestudy is opgeleverd en ter behandeling aangeboden aan de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond • Zienswijze op het concept regionaal risicoprofiel VRR is gegeven. De zienswijzen zijn in december 2016 door de VRR verwerkt. In het 1e kwartaal van 2017 zal het algemeen bestuur van de VRR het aangepaste regionaal risicoprofiel vaststellen. • Begeleidingsgroep voor de ontwikkeling van het Nationaal Crisisplan Hoogwater en Overstromingen. Het plan is op 29 september 2016 door de landelijke Stuurgroep Nationale Veiligheid vastgesteld.
--	--

3.1.5 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
1.10 Plannen, instrumenten & registers waterker.	Lasten	1.492	1.797	1.797	1.713	-84	V
	Baten						
	Saldo	1.492	1.797	1.797	1.713	-84	V
1.20 Versterken waterkeringen	Lasten	10.044	10.473	10.435	10.669	234	N
	Baten	-300	0	0	-388	-388	V
	Saldo	9.744	10.473	10.435	10.281	-154	V
1.30 Behouden waterkeringen	Lasten	4.978	5.654	5.588	5.560	-27	V
	Baten	-309	-374	-337	-314	23	N
	Saldo	4.670	5.280	5.251	5.246	-4	V
1.40 Calamiteiten waterkeringen	Lasten	1.095	1.360	1.384	1.386	1	N
	Baten						
	Saldo	1.095	1.360	1.384	1.386	1	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		17.001	18.910	18.867	18.626	-241	V
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		0	0	-62	-62	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		17.001	18.910	18.805	18.564	-241	V

3.2 Programma 2 – Water

Inhoud programma

Omschrijving

Waterschap Hollandse Delta heeft als wettelijke taak de waterstaatkundige verzorging van zijn beheersgebied. Tot die taak wordt gerekend de zorg voor het watersysteem.

De doelen voor het programma Water zijn beschreven in het Waterbeheerprogramma 2016-2021 in hoofdstuk 3.2.3 Voldoende Water. Het thema Voldoende Water is onderverdeeld in drie subthema's:

- Basisinrichting watersysteem
- Robuust en klimaatbestendig watersysteem
- Faciliteren gebruiksfuncties

Algemene beleidsuitgangspunten

Het realiseren en beheren van een robuust en klimaatbestendig watersysteem en het faciliteren van gebruiksfuncties door het beheren van de hoeveelheid (zoet)water.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- Waterschapswet
- Waterwet
- KRW Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP)
- Nationaal waterplan
- Structuurvisie Ruimte en Mobiliteit
- Waterverordening Zuid-Holland
- Provinciale Waterverordening
- Keur
- Legger wateren en kunstwerken
- Peilbesluiten
- Deltabeslissing 'zoetwatervoorziening'
- Besluit Bodemkwaliteit
- Scheepvaartverkeerswet
- Waterschapsreglement
- Wet veiligheidsregio's
- Besluit lozen buiten inrichtingen
- Besluit lozing afvalwater huishoudens
- Activiteitenbesluit
- Bestuurlijk Akkoord Waterketen (BWK-2007)
- Bestuursakkoord Water (BAW-2011)

Kaderstellende beleidsnota's

- Waterbeheerprogramma 2016-2021
- Uitwerkingsprogramma van het Waterbeheerplan (uWBP)
- Kadernota buitenlandbeleid
- Planning vaststellen peilbesluiten
- Beheerplan baggerwerken 2015-2029
- Calamiteitenbestrijdingsplan Watersysteem
- Incidentbestrijdingsplan Vaarwegen
- Nota 'Strategie: Doelmatigheid in de afvalwaterketen voor WSHD' (2011)
- Visie 'Samenwerken in de Waterketen' (2010)

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Breda
Datum: 25 april 2017

3.2.1 Plannen/instrumenten en registers water

Basisgegevens • Het opstellen van de strategische en tactische beleidskaders met betrekking tot watersysteem en vaarwegen. • Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van watersystemen ondersteunen, waaronder wordt gerekend: 1. Peilbesluiten 2. Waterakkoorden 3. Legger waterlopen en kunstwerken 4. Beheerregister waterlopen en kunstwerken 5. Meetprogramma/monitoring waterkwantiteit en -kwaliteit 6. Het toetsen van plannen van derden (externe plannen) Kerngegevens 82 bemalingsgebieden en 59 peilbesluiten	
Wat wilden we bereiken Basisinrichting watersysteem • De ontwerpeisen voor het watersysteem zijn geëvalueerd en geactualiseerd. • Het proces van de legger en het beheerregister zijn geoptimaliseerd. Robuust en klimaatbestendig watersysteem • Doorlopen gebiedsprocessen voor gebieden waar de wateropgave niet maatschappelijk verantwoord ingevuld kan worden. • De regionale watersysteembeoordeling is geactualiseerd. Faciliteren gebruiksfuncties • Voor 80% van het beheergebied geldt een actueel peilbesluit. • Het voorzieningenniveau voor zoetwater is vastgelegd. • Iedere 2 jaar wordt een waterschapsbeheerrapportage opgesteld.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
Basisinrichting watersysteem • Evalueren en actualiseren van het Algemeen Programma van Eisen Poldergemalen en Stuwen	Het Algemeen Programma van Eisen poldergemalen en stuwen is geëvalueerd en geactualiseerd.
Robuust en klimaatbestendig watersysteem • Doorlopen van het gebiedsproces voor de peilgebieden in het Oudeland van Strijen • Opstellen plan van aanpak watersysteembeoordeling	Er is gekozen voor een breder gebiedsproces door meerdere opgaven in hetzelfde gebied. Het gebiedsproces is in voorbereiding.
Faciliteren gebruiksfuncties • Vanuit het deltaprogramma wordt een kader opgesteld voor de zoetwatervoorziening. Door het uitoefenen van invloed op derden zijn normen en kaders voor het bepalen van het (regionale) voorzieningenniveau realistisch en bruikbaar (actief participeren in proces bepalen voorzieningenniveau).	Het plan van aanpak is vastgesteld. De proeftoetsing is afgerond en gerapporteerd.
	In 2016 heeft evaluatie van het bestaande buitenlandbeleid plaatsgevonden, daarnaast heeft de VV op 29 september 2016 het 'Beleid Buitenland 2016-2021' vastgesteld gericht op het internationaal uitdragen van de kennis en ervaring van WSHD als regionale waterautoriteit. Er is in 2016 een actieve bijdrage geleverd aan de volgende internationale congressen en

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

	conferenties in het kader van internationale kennisuitwisseling: • Voor Adaptation Futures, Rotterdam is een toegesneden excursie-programma naar Dordrecht georganiseerd met als titel "National Flood Protection Programme" • Tijdens de WISA Conference, Durban is een workshop "Kingfisher" georganiseerd en zijn papers opgesteld over "Stakeholder participation" en "Investing in human capital". Daarnaast heeft WSHD deelgenomen aan bijeenkomsten van de organisaties waar wij lid van zijn, zoals de International Water Association (IWA), Water Environment Federation (WEF) waar kennis op het terrein van het mondiale waterbeheer wordt ontwikkeld en uitgewisseld, de internationale Kring van Zeewaterende Ingenieurs, waarbij praktische ervaringen met de duinen, dijken en dammen worden uitgewisseld tussen Engeland, België, Nederland, Duitsland en Denemarken. In 2016 is aandacht besteed aan de uitvoering van het project Awash River Basin Authority / GOWIN. In het kader van het opzetten van integraal waterbeheer en de daarbij horende water governance structuur is in 2013/2014 een (voor)onderzoek uitgevoerd. Eind 2014 is met het Ministerie van Water, Irrigatie en Energie een gezamenlijk programma opgezet om de integriteit van het waterbeheer te borgen, ook bij een verdergaande decentralisatie. Op basis daarvan is in 2015 gestart met de Awash River Basin Authority. Daarbij worden de ervaringen van het Nederlandse waterschapsbestel gebruikt om regionaal waterbeheer verder te ontwikkelen. WSHD is één van de deelnemende waterschappen, en richt zich specifiek op het onderdeel "GOVERNANCE and Water INTEGRITY" (GOWIN). Het totale project loopt tot en met 2018.
--	--

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Aantal peilbesluiten herzien	27	6	6	5
De nulmeting geeft aan hoeveel peilbesluiten zijn herzien tot en met 2015 (cumulatief). De streefwaarde, prognose en realisatie geven de activiteiten voor 2016 weer.				
In 2016 zijn 5 peilbesluiten vastgesteld. Op het ontwerp peilbesluit De Volharding is een zienswijze ingediend waardoor definitieve vaststelling in 2016 niet meer kon plaatsvinden.				

3.2.2 Droge voeten

Basisgegevens	
Dit beleidsproduct maakt onderdeel uit van het Waterbeheerprogramma 2016-2021. Het gaat hier specifiek over het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en kunstwerken voor het uitvoeren van het waterbeheer.	
Kerngegevens 7.200 km waterlopen in beheer	
Wat wilden we bereiken	
• Het watersysteem functioneert conform de doelstellingen uit het Waterbeheerprogramma. • Voor actieve peilregulerende kunstwerken is een actueel risicogestuurd onderhoudsplan beschikbaar. Basisinrichting watersysteem • In 2017 zijn de prioritaire knelpunten uit het uWBP opgelost. • Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost. Robuust en klimaatbestendig watersysteem • De regionale watersysteembeoordeling is geactualiseerd. • In 2017 is de wateropgave in landelijk gebied gerealiseerd (op basis van het huidig klimaat). • In 2017 is de wateropgave in stedelijk gebied gereduceerd tot 202.000 m3 en in 2021 tot 101.000 m3. • In stedelijk gebied dat "op slot" gaat of waar het maatschappelijk verantwoord is, wordt de opgave ingevuld rekening houdend met klimaatverandering (2030-2050). Faciliteren gebruiksfuncties • In overleg met de natuurbeheerders zijn de waterkwantiteitsdoelen voor natuurgebieden verkend.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
Basisinrichting watersysteem • Onderhoud aan kunstwerken en watersysteem wordt volgens planning uitgevoerd. Burap 2-2016: Als gevolg van een aantal grote storingen en uitval van gemalen is meer aan onvoorziën onderhoud uitgevoerd. Dit is deels opgevangen door gepland groot onderhoud van een aantal gemalen, die aan het eind van hun levensduur zijn, door te schuiven. Risico's hiervan zijn extra onderhoudskosten en mogelijk uitval van deze gemalen. Dit vormt geen risico voor het functioneren van het watersysteem omdat de capaciteit van deze gemalen kan worden opgevangen met eigen noodbemaling.	Door een groot aantal storingen en uitval van gemalen is meer onvoorziën onderhoud uitgevoerd. Dit is deels opgevangen door gepland groot onderhoud van een aantal gemalen, die aan het eind van hun levensduur zijn, door te schuiven naar 2017. Risico's hiervan zijn hogere onderhoudskosten en mogelijk uitval van deze gemalen. Dit vormt geen risico voor het functioneren van het watersysteem omdat de capaciteit van deze gemalen kan worden opgevangen met eigen noodbemaling.
Robuust en klimaatbestendig watersysteem • De wateropgave in het landelijk gebied is gereduceerd tot 140.000 m3. Burap 2-2016: De realisatie van de wateropgave wordt na het afsluiten van een project meegerekend. Een aantal projecten loopt door naar 2019.	De verwachting is dat de reductie van de wateropgave tot 140.000 m3 niet gehaald is. De exacte hoeveelheid wordt opgenomen in Waterwerken 2016.
Faciliteren gebruiksfuncties • Een functiekaart ten behoeve van de	De functiekaart is opgesteld en opgenomen in het plan van aanpak voor de watersysteem-

watersysteembeoordeling is opgesteld.	beoordeling.
---------------------------------------	--------------

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
a. Nog te realiseren NBW-opgave landelijk gebied in m3	316.018	140.000	234.000	293.088
b. Nog te realiseren NBW-opgave stedelijk gebied in m3 (1/3 van totaal tot 2027)	184.378	202.000	181.000	181.178
Burap 2-2016: a. De realisatie van de wateropgave wordt na afsluiten van het project meegerekend. Een groot aantal projecten loopt door naar 2019. b. De doelstelling voor 2017 is reeds behaald. Alleen indien incidentele kansen bij gebieden die "op slot" gaan zich voordoen, worden in stedelijk gebied nog projecten gerealiseerd.				

3.2.3 Voldoende water

Basisgegevens Dit beleidsproduct maakt onderdeel uit van het Waterbeheerprogramma 2016-2021. Het gaat hier specifiek over het aan- en afvoeren van water ten behoeve van het peilbeheer, de zoetwatervoorziening en de waterkwaliteit. Het omvat het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van kunstwerken voor de actieve waterbeheersing. Met behulp van regulerende kunstwerken (gemalen, hevels en stuwen) oefenen we invloed uit op de aan- en afvoer van water ten behoeve van de waterkwantiteit en waterkwaliteit. Hierbij wordt rekening gehouden met de functies van een gebied. Kerngegevens Circa 3.000 regulerende kunstwerken. 83.231 ha gebied waarbinnen het water op peil gehouden moet worden.	
Wat wilden we bereiken Basisinrichting watersysteem: • In 2017 zijn de ontwerpeisen voor het watersysteem voor een goed peilbeheer en zoetwatervoorziening uitgewerkt. • Risicogestuurd objectenmanagement is geïmplementeerd. • Er wordt voldaan aan de zorgplicht voor het peilbeheer dat wil zeggen peilbeheer is conform peilbesluit uitgevoerd. • Knelpunten in het watersysteem, die het peilbeheer belemmeren, worden opgelost. Robuust en klimaatbestendig watersysteem • Ontwerpeisen watersysteem en instrumentarium voor actieve peilbeheersing houden gelijke tred met klimaatontwikkeling. • Zoetwatermaatregelen uit het Deltaprogramma voor WSHD worden uitgevoerd. Faciliteren gebruiksfuncties • Een uitgewerkte functie faciliteringskaart voor zoet water is beschikbaar. • Elke 2 jaar is gerapporteerd over het peilbeheer en de zoetwatervoorziening.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016? Basisinrichting watersysteem Te realiseren Peilbeheer, peilbesluiten en GGOR • Peilbeheer conform peilbesluit uitgevoerd.	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016? De herziening van de betreffende peilbesluiten is volgens planning verlopen. Het peilbeheer is echter nog niet altijd conform vigerend peilbesluit. Waar afwijkingen plaatsvinden, wordt per peilgebied een oplossing gezocht. 'Witte vlekken' op de kaart worden in Waterwerken gerapporteerd.

• Uitvoeren van onderhoud en verbeteringen aan peil regulerende kunstwerken.	Onderhoud en verbeteringen zijn conform planning uitgevoerd.
• Uitwerken van de deltabeslissingen in concrete uitvoeringsmaatregelen.	De uitwerking van de deltabeslissingen in concrete uitvoeringsmaatregelen is in 2016 opgepakt maar heeft nog niet geleid tot investeringsbesluiten. De uitwerking bevindt zich nog in de voorfase.
Faciliteren gebruiksfuncties • In 2016 wordt beheer en onderhoud uitgevoerd volgens vastgestelde plannen	In de gemeenten Oud-Beijerland en Dordrecht wordt het maaionderhoud uitgevoerd conform een gezamenlijk Beheer & Onderhoudsplan. Bij de overige gemeenten en in het landelijk gebied wordt gewerkt conform het "Meerjarenonderhoudsplan maaien 2014 en verder".

3.2.4 Schoon en gezond water

Basisgegevens Dit beleidsproduct maakt onderdeel uit van het Waterbeheerprogramma 2016-2021. Het gaat hier specifiek over het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van kunstwerken voor de waterbeheersing ten behoeve van waterkwaliteitsdoelstellingen. Optreden tegen lozingen en overleg met gemeenten voor een beter rioleringsstelsel. Ook het beïnvloeden van derden via communicatie en overleg met de agrarische sector hoort hieronder (aanpak van bronnen van verontreiniging). Kerngegevens 41 volgens de Kaderrichtlijn water aangewezen waterlichamen Wat wilden we bereiken Basiswaterkwaliteit: • Jaarlijks wordt met behulp van het eigen beoordelingssysteem gerapporteerd over de voortgang van het KRW doelbereik. • Elke 2 jaar is gerapporteerd over de algehele toestand van de waterkwaliteit en de trendmatige ontwikkeling daarvan. • Om de gestelde doelen in de KRW-waterlichamen te bereiken en uitsluitend voor dat gedeelte waarvoor het waterschap zelf verantwoordelijk is, zijn de maatregelen uit SGBP-1 en SGBP-2 in 2021 uitgevoerd. • Van alle overige wateren voldoet 60% aan de STOWA-klasse III. • In 2017 zijn de prioritaire knelpunten uit het (u)WBP opgelost. • Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost. Robuust en klimaatbestendig watersysteem: • Bij de evaluatie en actualisatie van de ontwerpplannen voor het watersysteem is rekening gehouden met klimaateffecten op waterkwaliteit en ecologie. • Het risicogestuurd objectenmanagement is volledig geïmplementeerd. Faciliteren gebruiksfuncties: • In 2017 is de ruimtelijke vertaling van de normen en toepassing voor de verschillende gebruiksfuncties gereed (functiefaciliteringskaart). • In 2018 is het regionale voorzieningenniveau voor zoetwater vastgelegd. • Zwemwaterprofielen zijn elke 4 jaar opnieuw vastgesteld conform landelijke richtlijnen. • Elke 2 jaar is gerapporteerd over de algehele toestand van de waterkwaliteit en de trendmatige ontwikkeling daarvan. • De kwaliteit van de zwemwateren is minimaal 'aanvaardbaar.' • In overleg met de natuurbeheerders zijn de waterkwaliteitsdoelen voor natuurgebieden verkend. • De match tussen de normering voor de functie en de actuele meetwaarden is verbeterd.
--

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
Basis waterkwaliteit	Conform de doelstelling is in 2016 bijgedragen aan het RAO en RBO overleg KRW.
• Deelnemen aan het KRW overleg circuit (RAO en RBO, zowel ambtelijk als bestuurlijk). • Start van een pilotproject als eerste stap om een meer op de KRW-systematiek geënt beoordelingssysteem voor overige wateren te implementeren.	Door landelijke ontwikkelingen binnen RAO en RBO is er geen pilotproject gestart.
• Uitvoeren KRW-monitoringsprogramma.	De monitoring is conform planning uitgevoerd.
• Rapportage voortgang KRW-doelbereik aan de hand van het eigen KRW-beoordelingssysteem van WSHD.	De beoordeling van de waterkwaliteit over 2015 is opgenomen in de rapportage 'Waterwerken 2015'.
• Opstellen van de Waterbeheerrapportage, waarin toestand en trend van de waterkwaliteit wordt beschreven.	De rapportage 'Waterwerken 2015' is vastgesteld in de VV-vergadering van juni 2016.
• Maatregelen uit het SGBP-1 uitvoeren. Burap 2-2016: De doelstelling van 219 maatregelen wordt niet behaald. De KRW onderzoeken zijn bijna allemaal uitgevoerd. De vertraging treedt vooral op bij de uitvoeringsprojecten en de implementatie van aangepast KRW proof onderhoud.	Per 31 december 2016 zijn 166 maatregelen uitgevoerd. KRW onderzoeken zijn vrijwel allemaal uitgevoerd. De vertraging treedt vooral op bij de uitvoeringsprojecten en de implementatie van aangepast KRW proof onderhoud.
• In de begroting opgenomen projecten om prioritaire knelpunten uit (u)WBP op te lossen worden op tijd uitgevoerd.	Gezien de positieve voortgang van de prioritaire knelpunten is er in 2016 minder prioriteit aan gegeven.
Faciliteren gebruiksfuncties • In 2016 wordt gestart met de ruimtelijke vertaling van de normen en toepassing voor de verschillende gebruiksfuncties (functiefaciliteringskaart).	De uitvoering staat in het Waterbeheerprogramma gepland voor periode 2016-2017. Met de uitwerking is in 2016 nog niet begonnen.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
a. KRW maatregelen SGBP-1 zijn volgens planning in uitvoering (stuks/cumulatief)	152	219	171	166
b. KRW maatregelen SGBP-2 zijn volgens planning in uitvoering (stuks/cumulatief)	0	3	3	2
Burap 2-2016: a. Vanwege de achterstanden baggeren, de uitloop van projecten ten behoeve van de KRW en de noodzaak om gedifferentieerd onderhoud te borgen in de systemen (2017), alvorens deze mee te kunnen tellen, is de prognose naar beneden bijgesteld. Jaarstukken 2016: a. Vanwege de uitloop van uitvoeringsprojecten KRW en het KRW onderhoud dat nog niet geïmplementeerd is, is de streefwaarde niet gehaald. b. Twee maatregelen zijn geheel uitgevoerd. Daarnaast is een maatregel (aanleg natuurvriendelijke oever) grotendeels uitgevoerd.				

3.2.5 Baggeren

Basisgegevens	
Onderdeel van het waterbeheerprogramma 2016-2021 is het op orde brengen, hebben en houden van het watersysteem voor zowel het thema Voldoende als Schoon water. In dit beleidsproduct gaat het over periodiek op diepte brengen van de watergangen door het verwijderen van de aanwezige sliblaag.	
Kerngegevens circa 4.300 km waterlopen in periodiek onderhoud	
Wat wilden we bereiken	
Er wordt gebaggerd volgens de uitgangspunten in het Beheerplan baggerwerken 2015-2029 van waterschap Hollandse Delta. Verder wordt in deze periode de transitie verder vormgegeven naar een meer integrale en risicogestuurde instandhouding van het watersysteem. De ervaringen met het geïntegreerd contract (lean) Voorne-Putten, waarbij de marktpartij ook de voorbereiding uitvoert, worden gebruikt om de prestatiecontracten voor alle baggerwerkzaamheden verder vorm te geven. Gezien de forse afwijkingen in de hoeveelheden zal de reeds bestaande reserve (voor het wegwerken van de achterstanden in stedelijk gebied) worden verhoogd met € 2 miljoen ten laste van de algemene reserve Water, reserve vervangingsinvesteringen, andere reserves. Gezamenlijk met gemeenten zullen onderhoudsplannen voor het stedelijk gebied opgesteld worden voor baggeren.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
Basisinrichting watersysteem - Op basis van de inpeilingen (Q4 2015) opstellen van een realistische aanpak voor het wegwerken van de laatste achterstanden in het stedelijk gebied (ism de betrokken gemeenten), aanpak KRW maatregelen, baggeren in stedelijk gebied (ism de betrokken gemeenten) en landelijk baggeren. Burap 1-2016: Momenteel vindt de voorbereiding en uitvoering plaats van een groot aantal bagger(deel)projecten. De totale baggeropgave die conform het Beheerplan Baggerwerken 2015-2029 uitgevoerd zou moeten worden bestaat uit een aantal categorieën. Binnen deze categorieën is een prioriteitsvolgorde afgesproken: 1. De overloop van projecten gestart in 2015 2. Bestuurlijke prioriteiten 3. Landelijke projecten 2016 4. KRW 5. Stedelijk (waarvan info beschikbaar) 6. Stedelijk (achterstanden tot en met 2014) 7. Restant projecten (stedelijk 2015 en 2016) Dit is vooralsnog de baggeropgave voor 2016. In deze opsomming ontbreken: - de knelpunten in het beheergebied welke niet vallen binnen bovengenoemde categorieën. Daar vindt momenteel de financiële vertaling van plaats	In 2016 is een inhaalslag gemaakt ten aanzien van het baggeren. Er is in totaal 750 km gebaggerd in landelijk en stedelijk gebied. Daarmee zijn de prioriteiten 1 t/m 5 en delen van 6 en 7 grotendeels gerealiseerd. De afgesproken productie in de Programmabegroting 2016-2020 bedroeg circa 680 km. In stedelijk gebied is in 2016 ruim drie maal zoveel gebaggerd als de 'normale' opgave in 2016. Hiermee is de opgave uit voorgaande jaren in stedelijk gebied flink ingelopen met 152 km, van 239 naar 87 km. Tevens is de voorbereiding van de gehele opgave uit voorgaande jaren in het stedelijk gebied gereed. Het jaar 2016 is daarmee een succesvol baggerjaar. De extra aandacht voor dit dossier van bestuur en organisatie heeft zijn vruchten afgeworpen. Er is veel tijd gestoken in het neerzetten van een adequaat bemenst projectteam en in het verbeteren van de projectrapportage en de sturing. De knelpunten, voorbereiding van landelijk, stedelijk en KRW 2017 als ook de grote wateren en inlaatgeulen worden in 2017 geprioriteerd in de programmering.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

en deze moeten nog worden opgenomen in de programmering van 2016;
 - de categorieën te onderscheiden, waarbij nog geen prioritering is vastgesteld.
 a. Landelijk 2017 (regulier onderhoud);
 b. Stedelijk 2017 (regulier onderhoud);
 c. KRW 2017 (projectmatig onderhoud);
 d. Grote wateren, inlaatgeulen etc (projectmatig onderhoud).

Burap 2-2016:
 De baggerwerkzaamheden verlopen conform de doelstellingen van de afgesproken programmering 2016. Waar mogelijk worden kansen gepakt om nog verder in te lopen op de totale achterstanden in de baggeropgave.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
KM watergang (in onderhoud bij WSHD) dat voldoet aan de norm (baggerprotocol), excl. Duikers en grote wateren (schouwcyclus op Voorne-Putten is 7 jaar); indicator geeft het aantal te baggeren km watergang in dat jaar aan (niet cumulatief)				
Burap 2-2016: Gezien de achterstanden en de reguliere baggerwerkzaamheden is de streefwaarde op nul gezet. Deze streefwaarden geven nu een vertekend beeld. Nadat de achterstanden zijn ingelopen, zal een realistische streefwaarde worden opgevoerd.				

3.2.6 Vaarwegbeheer

Basisgegevens	
Het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van vaarwegvoorzieningen.	
Kerngegevens 50 km vaarwegen	
Wat wilden we bereiken	
Voor de afbakening en uitvoering van de vaarwegentaak is een beleidskader opgesteld.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Beïnvloeden externe ontwikkelingen met betrekking tot vaarwegbeheer zoals nieuwe BRTN	De Beleidsvisie Recreatietoervaartnet (BRTN) wordt per provincie uitgewerkt. Door de provincie Zuid-Holland worden twee lange-termijn (2050) opties bekeken: het uitbreiden van de BRTN met het Halskanaal op Goeree en een onderzoek naar een verbinding met de Bernisse.
2. Opstellen beleidsnota vaarwegen en indien nodig aanpassing Keur, algemene regels et cetera	De bestaande nota 'recreatief medegebruik' is ook van toepassing voor de vaarwegen binnen WSHD.
3. Uitvoeren regulier onderhoud ten behoeve van vaarwegbeheer	Indien noodzakelijk (afhankelijk van de plantengroei) is er maaionderhoud uitgevoerd voor het bevaarbaar houden van de vaarwegen.

3.2.7 Calamiteiten water

Basisgegevens	
Beheersing en bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan, voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.	
Wat wilden we bereiken	
Het calamiteitenbestrijdingsplan watersysteem is actueel en wordt in 2017 herzien.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
• Jaarlijks evalueren en actualiseren van het Calamiteitenbestrijdingsplan Watersysteem.	Op 29 juli 2016 is het Calamiteitenbestrijdingsplan Watersysteem 2016 vastgesteld.
• Monodisciplinair en multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen van de calamiteitenorganisatie aan de hand van scenario's met betrekking tot faalmechanismen op/aan regionale watersystemen en vaarwegen, inclusief daarbij behorende kunstwerken.	In 2016 is het netcentrisch werken ingevoerd. Er is een groot aantal trainingen gegeven aan medewerkers.
	In de nazomer van 2016 deed zich bij Oude-Tonge een droogteprobleem voor. Vanuit het Volkerak Zoommeer kon geen water ingelaten worden vanwege de hoge blauwalgconcentratie. Omdat er in die periode juist een grote behoefte aan schoon water bestond in verband met het rooien van onder meer aardappelen is toen een noodvoorziening gerealiseerd waarbij met de inzet van noodpompen water is ingelaten vanuit het Haringvliet.

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

3.2.8 Samenwerken in de afvalwaterketen

Basisgegevens	
Doelen voor de samenwerking in de afvalwaterketen zijn vastgelegd in het Waterbeheerprogramma 2016-2021 onder het hoofdstuk Waterketen. Het hoofdstuk is onderverdeeld in drie thema's: • Beheer RWZI's • Impact op oppervlaktewater • Doelmatige waterketen Samenwerken in de afvalwaterketen is gericht op de waterkwaliteits-, waterkwantiteits- en zuiveringsdoelen door beïnvloeding van gemeentelijke plannen, borging van belangen, analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en daarnaast faciliteren van gewenste ontwikkelingen. Daarnaast uitvoering geven aan het Bestuursakkoord Water (BAW) 2011 door (bestuurlijk) afspraken te maken met gemeenten, waterschappen en andere partners om de doelen van het BAW te realiseren (minder meerkosten, verminderde kwetsbaarheid en verbeterde kwaliteit). Kerngegevens 17 gemeenten 22 zuiveringskringen	
Wat wilden we bereiken	
Beheer RWZI's (voor zover betrekking op het gemeentelijk domein) • Met alle gemeenten zijn actuele afnameverplichtingen en afspraken over de samenstelling van het afvalwater bestuurlijk vastgesteld. Impact op Oppervlaktewater • De rwzi's en de riooloverstorten vormen geen belemmering voor de waterkwaliteit (zwemwater, KRW-waterlichamen en prioritaire knelpunten). • 95% van de lozingen veroorzaakt geen knelpunt in de watersysteemtoetsing. Doelmatige waterketen • In 2020 wordt binnen het programma Zuiveren € 5,2 miljoen per jaar bespaard. Daarnaast wordt in 2020 door betere samenwerking met gemeenten nog eens € 7,2 miljoen per jaar bespaard. • In 2020 besparen gemeenten € 7,2 miljoen in het gemeentelijk domein. • In 2016 zijn alle vitale posities in de afvalwaterketen in beeld en in 2019 is (personeels)beleid geformuleerd om deze posities ook in de toekomst te kunnen invullen.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen, borging van belangen, analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en daarnaast faciliteren van gewenste ontwikkelingen.	Dit loopt regulier in iedere regio.
2. Uitvoering geven aan het Bestuursakkoord Water (BAW) 2011 door (bestuurlijk) afspraken te maken met gemeenten, waterschappen en andere partners om de doelen van het BAW te realiseren (minder meerkosten, verminderde kwetsbaarheid en verbeterde kwaliteit).	Voor het bestuursakkoord Water (BAW) heeft het waterschap afspraken gemaakt met gemeenten. Hierbij is gekozen voor een regionale aanpak. Vanaf 2011 heeft het waterschap in iedere regio samenwerkingsovereenkomsten afgesloten om te kunnen voldoen aan de doelstellingen uit het BAW. In het beheersgebied van het waterschap moet er in 2020 € 20 miljoen minder meer worden uitgegeven ten opzichte van de verwachte stijgingen (25%) in het peiljaar 2010. Inmiddels heeft het waterschap samen met de gemeenten al € 8 miljoen van deze 20 miljoen gehaald. Verder heeft het waterschap in iedere regio met gemeenten afspraken gemaakt over

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

	gezamenlijke lange termijn strategieën en in twee regio's (Hoeksche Waard en Goeree Overflakkee) is ISA uitgerold.
Specifieke activiteiten voor 2016 zijn; 1. Uitrollen van ISA in één regio.	ISA is in 2016 op Goeree-Overflakkee uitgerold.
2. Gezamenlijk beheren van ISA in regio's waar ISA is geïmplementeerd.	In de Hoeksche Waard is het gezamenlijk beheer geïmplementeerd. Er is een beheersovereenkomst. Momenteel wordt de beheersovereenkomst voor Goeree Overflakkee voorbereid.
3. Een business case uitvoeren ten behoeve van een geïntegreerde WCK teneinde het werkelijk functioneren van de gehele afvalwaterketen en de impact van de keten op het watersysteem in beeld te krijgen.	In de WCK wordt gestuurd op operationele KPI's voor de gehele afvalwaterketen.
4. Opstellen van een format voor het vastleggen van bestuurlijke afspraken over het aanbod van afvalwater.	In het vierde kwartaal van 2016 is het format bij de gemeenten geconsulteerd. Begin 2017 worden de opmerkingen van de gemeenten verwerkt. In het eerste kwartaal van 2017 wordt het aangepaste format voor vaststelling aangeboden aan het college van D&H.
5. Een exacte foto maken van de huidige stand van zaken ten aanzien van vissterfte door riooloverstorten en de impact van lozingen op de lange termijn doelstelling voor het watersysteem en evalueren in overleg met gemeenten.	Het plan van aanpak is nagenoeg gereed. Het maken van de inventarisatie schuift door naar 2017.
6. In 2016 is een beleidsnotitie opgesteld waarin alle vitale posities in de afvalwaterketen in beeld zijn gebracht.	Hierover wordt met de gemeenten overlegd. Voorne-Putten heeft een voorstel wat met de andere regio's besproken wordt en mogelijk geschikt bevonden.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Het % gemeenten waarmee actuele afspraken bestuurlijk zijn vastgesteld.	5%	10%	10%	0%
Het aantal bespaarde €'s per jaar t.o.v. de doelstelling	30%	25%	30%	40%
a. Dit is afhankelijk van punt 4 (zie hierboven). De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2017 de eerste gesprekken over actualisatie van de afspraken met gemeenten kunnen starten. b. Het bestuursakkoord Water loopt van 2010 tot 2020. Tijdens deze periode dient het waterschap 20 miljoen minder uit te geven. Inmiddels heeft het waterschap in samenwerking met gemeenten € 8 miljoen minder uitgeven. Dit is 40% van de doelstelling. De komende 4 jaar moet nog 60% gerealiseerd worden.				

3.2.9 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
2.10 Plannen, instrumenten & registers water	Lasten	6.841	6.746	6.919	6.261	-658	V
	Baten	-235	0	-23	-23	0	V
	Saldo	6.606	6.746	6.896	6.238	-658	V
2.20 Droge voeten	Lasten	21.459	22.448	22.619	22.951	332	N
	Baten	-363	-380	-380	-334	46	N
	Saldo	21.095	22.068	22.239	22.617	378	N
2.30 Voldoende water	Lasten	1.617	1.501	1.661	1.462	-199	V
	Baten	-3	-3	-3	-3	0	V
	Saldo	1.614	1.498	1.658	1.459	-199	V
2.40 Schoon en gezond water	Lasten	1.022	1.106	1.019	862	-157	V
	Baten	5	-1	-1	-33	-32	V
	Saldo	1.027	1.105	1.018	829	-189	V
2.50 Baggeren	Lasten	8.251	11.165	13.931	13.128	-803	V
	Baten	-272	-2.016	-101	-361	-260	V
	Saldo	7.979	9.149	13.830	12.767	-1.063	V
2.60 Vaarwegbeheer	Lasten	425	543	579	572	-7	V
	Baten	0	-2	-2	0	2	N
	Saldo	424	541	577	572	-5	V
2.70 Calamiteiten water	Lasten	454	167	226	294	68	N
	Baten						
	Saldo	454	167	226	294	68	N
2.80 Samenwerken in de afvalwaterketen	Lasten	998	1.101	1.021	894	-127	V
	Baten	-42	-43	-43	-59	-17	V
	Saldo	956	1.059	979	835	-144	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		40.156	42.334	47.423	45.611	-1.813	V
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		-1.472	-350	-5.732	-4.458	1.274	N
Saldo van baten en lasten na bestemming		38.684	41.984	41.691	41.152	-539	V

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

3.3 Programma 3 – Zuiveren

Inhoud programma

Omschrijving

Het programma Zuiveren zorgt voor de bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken binnen de wettelijke eisen en bepalingen, nu en in de toekomst.

In een continue cyclus worden zuiveringstechnische werken vernieuwd, uitgebreid en nieuwe zuiveringstechnologieën ontwikkeld. Daarnaast wordt gezorgd voor een optimale beschikbaarheid en effectieve inzet van de installaties en een zo goed mogelijk rendement.

Algemene beleidsuitgangspunten

Bij het zuiveren van afvalwater staat duurzaamheid steeds meer centraal. Dit komt terug in aspecten als het beperken van het energieverbruik, het reduceren van het gebruik van hulpstoffen, het verhogen van de eigen energieproductie, het opwaarderen van afvalstoffen tot grondstof en het verminderen van afval. Deze verduurzaming heeft tot doel onze "footprint", oftewel de nalatenschap aan toekomstige generaties, te beperken en de doelmatigheid van de zuiveringsprocessen te vergroten.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Wettelijke bepalingen:

- Waterwet
- Waterbesluit
- KRW
- Wet Milieubeheer
- Activiteitenbesluit, met ingang van 2014 vallen de effluentnormen voor rwzi's onder de algemene regels van dit Besluit

Bestuurlijke akkoorden:

- Bestuursakkoord Water 2011
- Klimaatakkoord Unie van Waterschappen
- Meerjarenafspraak Energie-efficiëntie (MJA3)
- Energieakkoord 2014 van de Sociaal Economische Raad
- Initiatief Energie- en Grondstoffenfabriek

Maatschappelijke ontwikkelingen:

- Vraag naar kostenbeheersing
- Overheidsbeleid ten aanzien van energietransitie
- Vraag naar innovatie
- Aandacht voor Cradle to Cradle (C2C) benadering: maximale terugwinning van grondstoffen uit afval.
- Aandacht voor schadelijke microverontreinigingen in gezuiverd afvalwater zoals medicijnen, bestrijdingsmiddelen en resistente bacteriën

Kaderstellende beleidsnota's

- Waterbeheerplan 2016-2021
- Uitvoeringsprogramma waterbeheerplan 2013-2017 (Sturen op water)
- Nota 'Strategie: 'Doelmatigheid in de afvalwaterketen voor WSHD' (2011)
- Nota Duurzaamheid 2015
- Calamiteitenplan

3.3.1 Plannen/instrumenten en registers zuiveren

Basisgegevens	
Het formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor de reglementaire beheerstaak (Zuiveren) en het vertalen van externe ontwikkelingen naar het programma Zuiveren. Thema en gebiedsgerichte plannen: de activiteiten die het waterschap, veelal samen met gemeenten, kennispartners en bedrijven ontplooit in de sfeer van studies, (technologische) onderzoeken en plannen ter optimalisatie van het programma Zuiveren.	
Wat wilden we bereiken	
Vanuit het oogpunt van maatschappelijk verantwoord ondernemen streeft het waterschap naar een duurzaam beheer van de afvalwaterketen. Voor de Meerjarenaafspraken Energie Efficiency (MJA3) is een Energie Efficiency Plan vastgesteld met doelstellingen tot op maatregelenniveau. Het assetmanagement zal binnen het programma Zuiveren moeten worden doorontwikkeld, zijnde het op kosteneffectieve wijze uitvoeren van de taakuitoefening gedurende de gehele levensduur van de installaties. Daarbij wordt gestuurd op de kosten, beschikbaarheid, betrouwbaarheid, benuttingsgraad, zuiveringprestaties en duurzaamheid.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Het uitvoeren van het investeringsprogramma van de slibverwerkingsinstallatie Sluisjesdijk op basis van de uitkomst van de in 2014 afgeronde ALM-studie Sluisjesdijk. Burap 2-2016: Zie hiervoor de toelichting op de projecten > 10 miljoen.	De projectplanningen binnen het investeringsprogramma zijn in de zomer van 2016 herijkt en verantwoord in Burap 2-2016. Ten opzichte van deze herijkte planning ligt de uitvoering van de lopende projecten op koers.
2. In 2015 wordt voor het project Cenirelta (Anammox in de hoofdstroom) een rapportage opgesteld inzake de voortgang c.q. resultaten. Op basis van een analyse van de resultaten en de verwachtingen zal worden gezien of dit project een vervolg zal moeten krijgen. Burap 2-2016: Het onderzoek binnen het project Cenirelta is met een jaar verlengd tot 31 december 2016. Na een moeizame onderzoeksperiode in het eerste kwartaal is het onderzoek weer vlot getrokken en levert het bruikbare gegevens. Op basis van de huidige gegevens biedt dit systeem naar alle verwachtingen voor Dokhaven niet de voordelen die er oorspronkelijk aan werden toegeschreven. Aan het eind van het jaar zal over de totale onderzoeksperiode worden gerapporteerd.	In het eerste kwartaal van 2017 is het eindrapport inclusief accountantsverklaring ten behoeve van de Europese Commissie (subsidieverstrekker) opgesteld. De resultaten bieden geen aanleiding tot grootschalig uitrollen van deze techniek.

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

3. In het kader van de Energieafspraken worden diverse onderzoeken uitgevoerd naar de optimalisatie van de energie efficiëntie. Burap 2-2016: Op de rwzi Spijkenisse is voor de beluchtingsinstallatie een gestandaardiseerd functieblok geïmplementeerd ten behoeve van de optimalisatie van het energieverbruik. Deze maatregel is algemeen toepasbaar voor rwzi's met oppervlaktebeluchters. Per rwzi dienen de instelparameters vervolgens 'getuned' te worden zodat zuurstofinbreng en -vraag goed op elkaar aansluiten met een zo gering mogelijke energievraag. Na Spijkenisse is het functieblok inmiddels ook op rwzi Ridderkerk doorgevoerd. Daarnaast loopt een onderzoek naar het optimaliseren van de looptijd van de slibretourvijsels eveneens ten behoeve van de optimalisatie van het energieverbruik. Door prioritering in werkzaamheden hebben deze werkzaamheden slechts beperkt plaats gevonden.	Op de rwzi Spijkenisse is voor de beluchtingsinstallatie een gestandaardiseerd functieblok geïmplementeerd ten behoeve van de optimalisatie van het energieverbruik. Deze maatregel is algemeen toepasbaar voor rwzi's met oppervlaktebeluchters. Per rwzi dienen de instelparameters vervolgens 'getuned' te worden zodat zuurstofinbreng en -vraag goed op elkaar aansluiten met een zo gering mogelijke energievraag. Na Spijkenisse is het inmiddels ook op de rwzi's Middelharnis, Oostvoorne, Oud-Beijerland en Ridderkerk doorgevoerd. Daarnaast is een project uitgevoerd naar het optimaliseren van de looptijd van de slibretourvijsels eveneens ten behoeve van de optimalisatie van het energieverbruik. Voor 95% zijn de besparingen doorgevoerd.
4. Participatie in de Energie- en grondstoffenfabriek: onderzoek naar de mogelijkheden van terugwinning van energie en grondstoffen uit slib en afvalwater. Burap 2-2016: In dit kader loopt een oriënterend onderzoek naar de eventuele productie van bioplastics op de rwzi Dordrecht. In Q2 van 2016 zijn door technologie leverancier Paques labschaaltesten uitgevoerd op een afvalwaterstroom van HVC. De eerste resultaten zien er veelbelovend uit. In Q3 zullen de resultaten besproken worden evenals mogelijke vervolgstappen.	Het waterschap neemt deel aan de Energie- en Grondstoffenfabriek. Het waterschap is voorzitter van het kernteam. Op de rwzi Dordrecht liggen kansen voor terugwinning van bioplastics. In 2017 zal vanuit de Energie- en grondstoffenfabriek worden gewerkt aan consortiumvorming om tot uitvoering van een demonstratieproject te komen. Conform de afspraken tussen de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (waar WSHD deelnemer in is) en HVC zal HVC namens de deelnemende waterschappen vanaf 2018 fosfaat gaan terugwinnen uit de slibas.
5. Uitvoeren van de ALM-studie Dokhaven. Burap 2-2016: Er is gestart met een inventarisatie van de ontwikkelingen nu en in de toekomst rond de rwzi Dokhaven. Deze ontwikkelingen zullen de basis gaan vormen voor de varianten die in de eigenlijke ALM zullen worden beschouwd. De inventarisatie is inmiddels afgerond. De vervolgstappen zullen nu moeten worden opgestart, maar door een capaciteitsprobleem als gevolg van vacatures zal dit eind dit jaar cq. begin volgend jaar plaatsvinden.	De inventarisatie van de ontwikkelingen en de omgeving van Dokhaven is afgerond. Deze informatie zal als input dienen voor de scenarioanalyses en variantenafweging in de ALM. In 2016 hebben gesprekken met RWS plaatsgevonden over onder andere de maatwerkvergunning voor de rwzi Dokhaven. Dit heeft geresulteerd in een maatwerkvergunning voor onbepaalde tijd voor Dokhaven. Op basis van deze nieuwe vergunning is de urgentie voor het uitvoeren van een ALM Dokhaven afgenomen. Er heeft een nieuwe prioritering van de ALM's plaatsgevonden waarbij vooral gekeken is naar de prestaties en technische staat van de rwzi's.

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

	Op basis hiervan wordt de ALM Dokhaven uitgesteld en worden de ALM's Spijkenisse en de zuiveringskringen op het eiland Goeree-Overflakkee als eerste opgepakt.
6. Vaststellen van een nieuw Energie Efficiency Plan voor de periode 2017-2020 met maatregelen voor energiebesparing in het kader van de derde Meerjarenafpraak Energie (MJA 3).	Op 30 juni 2016 is het Opgaveplan Duurzaamheid door de VV vastgesteld. Dit plan heeft als basis gediend voor de maatregelen van het Energie-efficiëntieplan (EEP) 2017-2020. Het college van D&H heeft op 31 januari 2017 de ambitie voor de komende jaren in het kader van de MJA3 vastgesteld. Met het plan wordt een verbetering van de energie-efficiency beoogd.

3.3.2 Gezuiverd afvalwater

Basisgegevens	
Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van zuiveringstechnische werken (transportgemalen en -leidingen, rioolwaterzuiveringsinrichtingen en slibverwerkingsinstallaties) mogelijk maken van het transporteren, zuiveren en lozen van afvalwater. Daarbij worden het ontstane zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct verwerkt.	
Wat wilden we bereiken	
1. Voldoen aan normen en eisen: • capaciteit afgestemd op overeengekomen afvalwateraanbod (tenminste 99% van de afnameverplichting) • toegepaste technologie maakt voldoende zuiveringsrendement mogelijk • uitbreiding of aanpassing installaties als aangescherpte eisen dit noodzakelijk maken 2. Zuiveren tegen de laagste kosten: • door continue verbetering wordt de efficiëntie verhoogd • kosten en prestaties zichtbaar gemaakt in Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer (ZB), Waterschapspeil en Waterschapsspiegel • renovatie/vervanging installaties op basis van levenscyclusanalyse 3. Optimale beschikbaarheid en betrouwbaarheid installaties in relatie tot geaccepteerd risiconiveau 4. Maximale veiligheid installaties conform de wettelijke voorschriften 5. Maximaal haalbare duurzaamheid bij ontwerp en beheer installaties • minimaal energieverbruik / maximale energieteerugwinning • minimaal chemicaliëngebruik • terugwinning van reststoffen • duurzaam bouwen • geen kostenverhogende effecten door maatregelen gedurende levensduur installatie	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Beheer Het reguliere beheer van de installaties moet ertoe leiden dat de ruim 130 miljoen m3 gezuiverd afvalwater voldoet aan alle (vergunning-)eisen. In de planperiode zal een verbeteringsslag worden gemaakt door verdere ontwikkeling van de Waterschapsbrede Controle Kamer (WCK): a) verdergaande technische automatisering b) uniformering van installaties	Ontwikkeling van de WCK: a) Verdergaande automatisering. Gewerkt is aan het inzichtelijk maken van data, trends en overzichten met Historian. De installaties zoals bijv. bij de zuiveringen Hoogvliet en Numansdorp zijn geüniformeerd uitgevoerd. b) De kaders van de sturing in de afvalwaterketen voor de Hoeksche Waard zijn

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 29 april 2017

c) centrale sturing Burap 2-2016: a) Gewerkt is aan het inzichtelijk maken van data, trends en overzichten met Historian. De installaties zoals bijv. bij de zuiveringen Hoogvliet en Numansdorp zijn geüniformeerd uitgevoerd. b) De kaders van de sturing in de afvalwaterketen voor de Hoeksche Waard zijn recent vertaald in een rapportage. De WCK kan met deze rapportage reageren op afwijkingen. De komende periode wordt hiermee gewerkt.	vertaald in een rapportage. De WCK kan met deze rapportage reageren op afwijkingen. In het vierde kwartaal 2016 is hiermee gewerkt. Met de rapportage worden zaken sneller onderkend en met de gemeenten afgestemd. Denk aan negatieve overstorten, belemmeringen in doorvoer rioleringsysteem.
Voor het beheer van de zuiveringen gelden verder de volgende specifieke doelstellingen: d) de restvervuiling van de effluentlozingen op oppervlaktewater is minder dan 75.000 vervuilingseenheden. e) de energie-efficiëntie wordt jaarlijks verbeterd met 2% conform de afspraken van het MJA3-akkoord. Burap 2-2016: d) In het 1e halfjaar is relatief veel neerslag gevallen waardoor meer water is ontvangen en geloosd. Dit resulteert in een hogere restvervuiling. Vooralsnog wordt verwacht dat we over heel 2016 binnen de begroting van 75.000 v.e. blijven. e) In het 1e halfjaar is door de vele neerslag meer water verwerkt. Dit resulteert in een hoger energieverbruik, maar gaat niet ten koste van de efficiency. Voor 2016 wordt een lichte verbetering van de procesefficiency verwacht door efficiëntere beluchting (0,7%). De wind-op-zeeprojecten van HVC zorgen voor een verwachte verbetering van 8% in 2016. Daarmee wordt ruim aan de MJA3-doelstelling voldaan.	d) de restvervuiling van de effluentlozingen op oppervlaktewater komt op afgerond 66.600 vervuilingseenheden en is minder dan de begrote 75.000. e) de energie-efficiëntie wordt jaarlijks verbeterd met 2% conform de afspraken van het MJA3-akkoord. Voor 2016 wordt een lichte verbetering van de procesefficiency verwacht door efficiëntere beluchting (0,7%). De wind-op-zeeprojecten van HVC zorgen voor een verwachte verbetering van 8% in 2016. Daarmee wordt ruim aan de MJA3-doelstelling voldaan. Definitieve cijfers zijn nog niet bekend.
Een aantal buiten gebruik gestelde asbestcementleidingen van het waterschap is niet verwijderd. In 2015 wordt bezien welk beleid het waterschap zal voeren inzake het verwijderen van asbestcementleidingen. Op basis van dit beleid zullen de eventuele consequenties rondom de buiten gebruik gestelde asbestcementleidingen in 2016 in beeld worden gebracht. Burap 2-2016: Naast leidingen van asbestcement, is binnen het waterschap ook op andere plaatsen sprake van de aanwezigheid van asbest. Deze problematiek wordt integraal aangepakt. Eind 2016 zal een plan van aanpak beschikbaar zijn waarin wordt aangegeven hoe tot een duidelijk en volledig beeld kan worden gekomen van de problematiek rondom de aanwezigheid van asbest in de	In overleg met de verantwoordelijk portefeuillehouder is in 2016 besloten om de problematiek rondom de aanwezigheid van asbest breder te beschouwen. Naast asbestcementleidingen wordt ook gekeken naar asbesthoudende objecten in of op de eigendommen van het waterschap. Nadere besluitvorming heeft door deze uitbreiding van de scope niet meer in 2016 plaats kunnen vinden.

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

eigendommen van WSHD.	
Verkenning van samenwerking met HVC ten aanzien van de verwerking van roostergoed door HVC voort te zetten en mogelijk te bestendigen.	De verkenning met HVC naar gestandaardiseerde verwerking van roostergoed heeft niet geleid tot een positieve business case. In 2017 zal een openbare aanbesteding van de verwerking worden voorbereid.
2. Onderhoud Het reguliere onderhoud van de installaties moet leiden tot een optimale beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de installaties. Binnen het exploitatiebudget wordt een reeks vervangingen en aanpassingen uitgevoerd conform het meerjarenonderhoudsprogramma.	In 2016 is veel inzet gepleegd op het verhelpen van storingen. Hierdoor heeft een verschuiving plaatsgevonden van preventief naar correctief onderhoud. In 2017 wordt het Strategisch Onderhoudsplan herijkt. Dan zal ook opnieuw bekeken worden of het niveau van onderhoud nog voldoet aan het geaccepteerde risico.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
a. Aantal kritische storingen	704	<800	1.000	965
b. Afnameverplichting	99,7%	>99%	99,6%	99,9%
c. Beschikbaarheid installaties	99,4%	>98%	99,2%	99,4%
d. Forforverwijderingsrendement	86,5%	>77,5%	87,1%	88,2%
e. Nalevingspercentage Waterwetvergunning	99,9%	>98%	99,5%	100%
f. Slibafzet in tonnen	77.982	80.900	78.930	79.008
g. Stikstofverwijderingsrendement	79,3%	>77,5%	79,8%	81,5%

Burap 2-2016:

a. De verwachting is dat de streefwaarde van 800 storingen per jaar wordt overschreden. Op basis van huidige patroon worden in totaal circa 1.000 storingen verwacht voor 2016. In de periode van 2010- 2016 is het aantal storingen over dezelfde maanden toegenomen. Dit geldt voor alle zuiveringen maar de toename is het meest zichtbaar voor de locatie Dokhaven/Sluisjesdijk. De verwachting is dat met de uitvoering van de ALM projecten het aantal storingen voor deze locatie zal afnemen.

3.3.3 Calamiteiten zuiveren

Basisgegevens	
Bestrijding van (dreigende) incidenten of calamiteiten op zuiveringen, rioolgemalen of (pers)leidingen, voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.	
Het uitgangspunt bij de bestrijding, in welke vorm dan ook, is het beperken en wegnemen van het (dreigende) gevaar voor de waterstaatswerken, het beperken van milieuschade en het voorkomen van slachtoffers.	
Wat wilden we bereiken	
• Een actueel calamiteitenbestrijdingsplan Zuiveren; het bestrijdingsplan behandelt de gefaseerde bestrijding van de calamiteiten die stagnatie in de afvoer van rioolwater veroorzaken en die op kunnen treden bij de zuivering en het transport van rioolwater. • Actuele incidentenplannen en bedrijfsnoodplannen. • Snelle en adequate bestrijding van calamiteiten.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. In stand houden calamiteitenbestrijdingsplan Zuiveren.	Voor het calamiteitenbestrijdingsplan (CPB) Zuiveren is het eerste concept beschikbaar. Afronding vindt plaats in het eerste kwartaal van 2017. Daarna zal dit plan ter besluitvorming
Burap 2-2016:	

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

In maart 2016 is een bijeenkomst gehouden waarin werkafspraken zijn gemaakt om het calamiteitenbestrijdingsplan (CBP) aan te passen. Dit jaar wordt aan het actieplan gewerkt. De planning is herziening CBP Zuiveren eind van het jaar.	worden voorgelegd aan het college.
2. Monodisciplinair en multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen van de calamiteitenorganisatie aan de hand van scenario's met betrekking tot faalmechanismen op/aan rioolwatertransportleidingen, rioolgemalen, rioolwaterzuiveringsinstallaties en slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk. Burap 2-2016: De calamiteitenorganisatie wordt vanuit het netcentrisch werken opnieuw herzien. Een eerste oefening is in juni gehouden. In het najaar wordt een toelichting gegeven op het CBP en de wijzigingen die uit de herziening zijn gekomen. Ook worden scenario oefeningen gehouden.	Opleiding en oefening van de calamiteitenorganisatie heft plaatsgevonden en is vooral gericht op het netcentrisch werken. Gerichte aandacht voor de scenario's van Zuiveren zal op basis van het herziene CBP Zuiveren in 2017 moeten worden opgepakt.

3.3.4 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
3.10 Plannen, instrumenten & registers zuiveren	Lasten	1.634	1.780	1.723	1.693	-30	V
	Baten	-333	0	-189	-178	11	N
	Saldo	1.301	1.780	1.534	1.515	-19	V
3.20 Gezuiverd afvalwater	Lasten	56.731	55.701	55.167	54.051	-1.116	V
	Baten	-885	-1.167	-1.080	-1.262	-183	V
	Saldo	55.845	54.534	54.087	52.789	-1.299	V
3.30 Calamiteiten zuiveren	Lasten	1.702	222	262	262	0	N
	Baten	-1.504	0	0	0	0	
	Saldo	198	222	262	262	0	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		57.344	56.537	55.884	54.566	-1.318	V
Toevoeging aan reserves		0	0	858	858	0	
Onttrekking aan reserves		-1.284	-1.006	-1.211	-1.211	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		56.061	55.531	55.531	54.213	-1.318	V

3.4 Programma 4 – Wegen

Inhoud programma

Omschrijving

Het programma Wegen richt zich op het in stand houden van een veilig wegennet (conform de doelstellingen van Duurzaam Veilig). Dit betekent dat het wegennet zodanig wordt beheerd dat een goede verkeersveiligheid, berijdbaarheid en bereikbaarheid gewaarborgd zijn.

Algemene beleidsuitgangspunten

De strategische visie, vastgelegd in het Wegenbeleidsplan 'Wegen naar de toekomst' zoals dat is vastgesteld door de Verenigde Vergadering in maart 2008, is dat het waterschap een goed wegbeheerder wil zijn, met wegen van een voldoende kwaliteitsniveau en een daarop toegesneden organisatie. In november 2016 heeft de VV ingestemd met het Wegenbeheerprogramma (in werking getreden op 1 december 2016) en is het Wegenbeleidsplan uit 2008 vervallen.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de evaluatie van de Wet herverdeling Wegenbeheer en de daaraan gekoppelde motie 'Den Otter / Herverdeling Wegenbeheer'.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is onder andere bepaald dat alle wegbeheerders een bijdrage moeten leveren aan het terugdringen van het aantal verkeersdoden en ziekenhuisgewonden. Ook moeten op de wegen de zogenaamde basiskennmerken, zoals opgenomen in de publicaties van het CROW, worden aangebracht.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- Waterschapswet
- Reglement van bestuur voor WSHD
- Wegenwet
- Wegenverkeerswet
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
- CROW-richtlijnen
- Wet veiligheidsregio's

Kaderstellende beleidsnota's

- De landelijke Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en de Nota Mobiliteit
- Regionale en Provinciale verkeers- en vervoerplannen
- Het Wegenbeleidsplan van 2008; in november 2016 heeft de VV ingestemd met het Wegenbeheerprogramma (in werking getreden op 1 december 2016) en is het Wegenbeleidsplan uit 2008 vervallen.
- Incidentbestrijdingsplan Wegen

3.4.1 Plannen/instrumenten en registers wegen

Basisgegevens	
Het waterschap zorgt voor het opstellen van eigen strategische en tactische beleidskaders en –regels en programma's van eisen. Er wordt bijgedragen aan het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheerinstrumenten (o.a. legger gemeenten en beheerregister waterschap) met als doel de status van de wegen zichtbaar te maken en/of te houden. Binnen zowel de provincie alsook de diverse regio's wordt gewerkt aan nieuwe beleidskaders. Als betrokken wegbeheerder haakt het waterschap aan bij deze processen en heeft het een actieve inbreng. Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van wegen ondersteunen, zoals: • Verkeersbesluiten • Beheerregister wegen en kunstwerken • Meetprogramma/monitoring verkeersveiligheid, bereikbaarheid en berijdbaarheid • Het toetsen van plannen van derden (externe plannen)	
Kerngegevens 1.642 km wegen en 320 km fietspad in beheer	
Wat wilden we bereiken	
• Een vastgesteld Wegenbeheerprogramma 2016-2021. • Een vastgestelde categorisering van de wegen van het waterschap gericht op duurzaam veilig inrichten en beheren van de wegen. De Wegenlegger wordt beheerd door de provincie. Ten behoeve van de eigen taakuitvoering beschikt het waterschap over een actueel beheerregister van de wegen, waarin de feitelijke toestand (ligging, afmeting, vorm, constructie) is opgenomen. • De gebiedsgerichte samenwerking wordt verder geïntensiveerd. Daarbij zal mobiliteit in toenemende mate bepalend zijn voor de ruimtelijke ordening en inrichting. • Verdere invulling van de integrale aanpak van wegen, waarbij in de komende jaren conform planning gebieden zowel verkeerskundig alsook onderhoudstechnisch worden aangepakt. • Verdere invoering van het risicogestuurd onderhoudsmanagement.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Opstellen Wegenbeheerprogramma 2016 – 2021.	Het Wegenbeheerprogramma is definitief vastgesteld (VV van 24 november 2016) en op 1 december 2016 in werking getreden. Er zijn 10 zienswijzen ingediend (voornamelijk gemeenten) waarvan er twee tot aanpassingen hebben geleid (categoriseringskaart).
2. Opstellen categorisering wegen.	De categorisering van de wegen maakt onderdeel uit van het Wegenbeheerprogramma 2016 – 2021 en is daarmee ook in november 2016 vastgesteld.
3. (door)Ontwikkelen van onderhoudsconcepten en risicomatrices.	Prioriteit lag bij het vaststellen van het Wegenbeheerprogramma en het opstellen van het onderhoudsprogramma voor groot asfaltonderhoud.

3.4.2 Berijdbaarheid

Basisgegevens	
Het aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van wegen, wegbermen, bermsloten, beplanting en kunstwerken wegbeheer.	
Kerngegevens 1.642 km wegen en 320 km fietspad in beheer	
Wat wilden we bereiken	
Handhaven en waar mogelijk verbeteren van de huidige kwaliteit van het wegennet.	
Op basis van het nieuwe wegenbeheerprogramma worden nieuwe KPI's ontwikkeld voor onderhoud van het wegennet en voor duurzaam veilig inrichten van het wegennet.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Uitvoeren van onderhoud van wegen en bijbehorende kunstwerken.	De uitvoering van de werkzaamheden heeft vanaf het 2e kwartaal 2016 plaatsgevonden en is doorgelopen tot en met het 4e kwartaal. Verder is het klein/storingsonderhoud gedurende het jaar uitgevoerd via een lopende overeenkomst met een onderhoudsaannemer. In het vierde kwartaal is op diverse plaatsen aanvullend noodzakelijk klein/storingsonderhoud uitgevoerd waardoor het budget is overschreden.
2. Op basis van de vastgestelde categorisering van de wegen in 2016 starten met het duurzaam veilig inrichten van wegen gekoppeld aan groot onderhoud.	Vooruitlopend op het vaststellen van het Wegenbeheerprogramma (en daarmee de categorisering) is reeds gestart met het aanpassen van wegen waaraan in 2016 groot onderhoud is gepleegd. Daarnaast is een overzicht opgesteld voor de aanpak van de wegen in de periode 2017-2018. Voor deze wegen is de planvorming opgepakt.
3. Uitvoeren van de geplande projecten voor aanleg en onderhoud van wegen en bijbehorende kunstwerken.	De projecten zijn overeenkomstig de beoogde planning uitgevoerd c.q. in voorbereiding.

3.4.3 Verkeerveiligheid

Basisgegevens	
Activiteiten gericht op een verkeersveilig gebruik van de wegen en een gebruik zoveel mogelijk in overeenstemming met de categorisering passend binnen de regionale en sub-regionale routenetwerken.	
Wat wilden we bereiken	
• Een evenredige bijdrage aan de Rijksopgave voor wat betreft het terugdringen van het aantal doden en ernstig gewonden op de waterschapswegen. • Verbeteren van het verkeerskundig beheer ter bevordering van de verkeersdoorstroming.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Uitvoeren van de geplande projecten voor het verbeteren van de verkeersveiligheid, bebording, openbare verlichting en verkeersregelininstallaties.	De projecten zijn overeenkomstig de beoogde planning uitgevoerd c.q. in voorbereiding.
2. Uitvoeren van onderhoud aan verkeersborden, openbare verlichting en verkeersinstallaties.	Alle ingeplande werkzaamheden zijn uitgevoerd. Aanpassingen aan het principe van risico gestuurd onderhoud zullen pas in de loop van 2017 worden verwerkt.
3. Bijdragen aan landelijke en regionale publiekscampagnes op het gebied van verkeersveiligheid ('modder op de weg', 'Wij gaan weer naar school').	Het waterschap werkt mee aan de landelijke campagnes en regionale initiatieven. Zo is aandacht besteed aan de acties 'Modder op de weg' en 'Wij gaan weer naar school'. Ook zijn fietslampjes uitgedeeld in het kader van de 'Laat je zien actie' in november.

3.4.4 Calamiteiten wegen

Basisgegevens	
Het optreden bij onverwachte gebeurtenissen die het normale gebruik ernstig hinderen voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.	
Wat wilden we bereiken	
• Een actueel incidentbestrijdingsplan wegen. • Een qua omvang, uitrusting, opleidingsniveau en training op haar taak toegeruste crisisorganisatie.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Het incidentbestrijdingsplan wegen wordt geactualiseerd.	Het geactualiseerde Incidentbestrijdingsplan Wegen wordt in het eerste kwartaal 2017 ter vaststelling aangeboden.
2. De crisisorganisatie wordt opgeleid en getraind aan de hand van scenario's met betrekking tot wegen.	Dit is een continu proces. De activiteiten worden meegenomen in het reguliere Opleiding, Training en Oefenen-programma. Focus in de afgelopen periode lag op het implementeren van het Netcentrisch Werken.

3.4.5 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
4.10 Plannen, instrumenten & registers wegen	Lasten	1.251	1.200	1.150	1.128	-22	V
	Baten	-40	0	-19	-6	13	N
	Saldo	1.211	1.200	1.131	1.122	-9	V
4.20 Berijdbaarheid	Lasten	11.512	10.914	11.438	11.692	253	N
	Baten	-7.931	-7.543	-7.558	-7.597	-40	V
	Saldo	3.581	3.370	3.881	4.094	214	N
4.30 Verkeersveiligheid	Lasten	3.019	2.294	2.118	2.152	34	N
	Baten	-157	-165	-149	-151	-2	V
	Saldo	2.862	2.129	1.969	2.001	33	N
4.40 Calamiteiten wegen	Lasten	122	144	134	153	19	N
	Baten						
	Saldo	122	144	134	153	19	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		7.776	6.843	7.115	7.370	256	N
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		-740	0	-154	-154	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		7.036	6.843	6.961	7.217	256	N

3.5 Programma 5 – Algemene beleidstaken

Inhoud programma

Omschrijving

Dit programma betreft activiteiten van het waterschap die niet onder een inhoudelijk programma verantwoord kunnen worden. Het betreft activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, de externe communicatie.

Algemene beleidsuitgangspunten

Het college vormt een collegiaal bestuur en treedt als zodanig naar buiten. In de Verenigde Vergadering (VV) kunnen de verschillende groeperingen hun standpunt toelichten.

De activiteiten van het waterschap worden breed bekend gemaakt. De beleidskeuzes van het bestuur en de uitvoering van de waterschapstaken moeten op een transparante en voor iedereen begrijpelijke wijze gecommuniceerd worden. Belanghebbenden worden vooraf, in een zo vroeg mogelijk stadium, bij de planvorming betrokken.

De uitvoering van de Waterwet heeft als doel activiteiten van derden te reguleren, waardoor de inbreuk van deze activiteiten op de omgeving zijn geminimaliseerd en in overeenstemming zijn met de doelen van het waterschap.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- Waterschapswet
- Waterwet
- Waterbesluit
- Wet op de Veiligheidsregio's
- Uitvoeringsprogramma Crisisbeheersing Unie van Waterschappen
- Keur
- Besluit omgevingsrecht (Bor)
- Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor) behorende bij de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo)

Kaderstellende beleidsnota's

- Reglement van bestuur voor het waterschap Hollandse Delta
- Coalitieprogramma op hoofdlijnen 2015-2019
- Gedragscode bestuurlijke integriteit Hollandse Delta
- Organisatiebesluit WSHD
- Delegatie- en mandaatbesluit 2014-2
- Beleidsnotitie "Waterschap Hollandse Delta, een professionele waterautoriteit"
- Waterbeheerplan

3.5.1 Bestuur

Basisgegevens	
Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van de bestuursvergaderingen. Onder dit product valt ook het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige crisisorganisatie. Kerngegevens 30 leden Verenigde Vergadering (VV) 6 leden college van Dijkgraaf en Heemraden (D&H)	
Wat wilden we bereiken	
Het op een rechtmatige, integere en doelmatige wijze maken van strategische keuzes en het behartigen van belangen van de ingelanden van het waterschap. Leidraad daarvoor vormt de vastgestelde missie van waterschap Hollandse Delta. Een qua omvang, uitrusting, opleidingsniveau en training op haar taak toegeruste calamiteitenorganisatie, ingebed in de samenwerking met crisispartners in de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, en ingebed in de samenwerking van waterbeheerders in de landelijke coördinatiecommissies (LCO, LCW en LCM) bij het Water Management Centrum Nederland (WMCN). Implementatie van meerlaags waterveiligheidsbeleid bij waterschap Hollandse Delta in samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, collega waterschappen, provincie Zuid-Holland, bewoners, bedrijven en instellingen in het beheersgebied van WSHD.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
1. Het verder uitwerken en effectueren van het bestuurskrachtonderzoek. Burap 2-2016: Vanuit het Fractie-Voorzitters-Overleg opgepakt is de commissie Bestuurskracht ingesteld die dit onderzoek verder op zal pakken.	Vanuit het Fractie-Voorzitters-Overleg is de commissie Bestuurskracht ingesteld die het uitwerken en effectueren van dit onderzoek verder heeft opgepakt. In april 2017 is een bestuurlijke conferentie gepland in het kader van bestuurskracht.
2. Actualiseren van het Calamiteitenplan. Burap 2-2016: Het Calamiteitenplan is op 23 augustus 2016 in ontwerp door D&H vastgesteld.	Het Calamiteitenplan is op 13 december 2016 door het college van D&H vastgesteld. De VV heeft op 26 januari 2017 ingestemd met het Calamiteitenplan 2017-2020.
3. Monodisciplinair en multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen van de calamiteitenorganisatie. Burap 2-2016: De calamiteitenorganisatie is opgeleid in het Netcentrisch werken. De training en oefeningen vinden plaats in de tweede helft van 2016.	De hele calamiteitenorganisatie is opgeleid, getraind en heeft geoefend in het netcentrisch werken. Daarmee zijn de doelen calamiteitzorg voor 2016 gerealiseerd.

3.5.2 Externe communicatie

Basisgegevens	
Externe communicatie is het geheel van communicatievormen en communicatieprocessen van het waterschap naar de buitenwereld. Dit bestaat uit de rechtstreekse communicatie met de burger, public relations en imagocommunicatie.	
Wat wilden we bereiken	
De kernstrategie is om op simpele en begrijpelijke wijze informatie te geven die afgestemd is op de verschillende doelgroepen. De communicatie wordt in concrete projecten gebiedsgericht/persoonsgericht opgezet en toegespitst op wensen en behoeften van de ontvanger. De herkenbaarheid van WSHD en zijn beleid verder verbeteren. De focus ligt op basisscholen, burgers, bedrijven en samenwerkingspartners.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
Op basis van de beleidsnota Communicatie 2015 - 2020 wordt onder meer het volgende gerealiseerd: 1. Uitvoeren imago en burgerpanel onderzoek onder inwoners en bedrijven Burap 2-2016: Het imago-onderzoek wordt conform het Communicatiebeleidsplan uitgevoerd in 2018.	Het burgerpanelonderzoek is conform uitgevoerd. Hieruit blijkt onder meer dat de ingezette middelen gemiddeld met een 7 werden gewaardeerd. Het imago-onderzoek wordt, conform het Communicatiebeleidsplan, uitgevoerd in 2018.
2. Uitkomst burgerpanelonderzoek vertalen naar project- en corporate communicatie en educatie	Het onderzoek van eind 2015 is gegaan over het waterbewustzijn. De uitkomsten hiervan zijn vertaald naar communicatiedoelen. Ook de lessen uit het meest recente onderzoek uit december 2016 naar de waardering van de waterschapsrubriek, website en andere middelen worden in 2017 vertaald in communicatiemiddelen.
3. Uitvoeren proactief (social) mediabeleid	Het aanbieden van nieuwsberichten via social media en website heeft gedurende het jaar geleid tot een relatief constante attentiewaarde. Op social media ontstaat toenemende dialoog met het waterschap en toenemende interactie. Dit heeft een positieve invloed op de waardering van het waterschap.
4. Gerichte inzet burgerpanel	Het burgerpanel is in 2016 ingezet voor onderzoek naar de waardering van diverse communicatiemiddelen. Hieruit blijkt onder meer dat de ingezette middelen gemiddeld met een 7 werden gewaardeerd.
5. Uitvoeren educatiebeleid	Het educatiebeleid is conform planning uitgevoerd. In 2016 is opnieuw veel aandacht besteed aan samenwerking op educatiegebied met derden (onder andere NME's en andere waterschappen). Dit heeft onder meer opgeleverd dat er educatielessen door NME's zijn uitgevoerd en er meer gezamenlijk naar onderwijsinstellingen wordt opgetrokken. Aandacht was er ook voor de samenwerking met lokale organisaties, zoals Charlois aan het Water in Rotterdam-Zuid. Verder zijn er twee nieuwe jeugdbestuurders geworven en is eind 2016 de nieuwe educatieaanpak opgeleverd waarin

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

	educatie en arbeidsmarktcommunicatie met elkaar verbonden zijn.
6. Evalueren en herzien van de risicobeoordeling (2012) in het Calamiteitenplan Burap 2-2016: Heeft geen betrekking op externe communicatie. Dit punt is meegenomen in de actualisatie van het Calamiteitenplan (zie onder Bestuur).	Zie opmerking Burap 2-2016.
7. Evalueren en actualiseren van het Crisiscommunicatieplan	Op basis van evaluaties van oefeningen en de introductie van de nieuwe werkwijze (netcentrisch werken) in 2016 zijn verbeterpunten opgehaald. Deze worden in 2017 in het geactualiseerde crisiscommunicatieplan verwerkt.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
a. Bereik tweets social media		> 650.000		4.000.000
b. Inwoners bereiken door nieuws in lokale media		> 310.000		382.000
a. Het gaat hier om het jaarbereik. Het bereik van social media is groter dan eerder ingeschat. Daarnaast is overgestapt naar een andere meetmethode.				
b. Het gaat hier om jaarbereik.				

3.5.3 Waterwet

Basisgegevens	
Waterwet is het geheel van activiteiten gericht op het reguleren van activiteiten en werken in het beheersgebied van WSHD. Het gaat hierbij om burgers, bedrijven, andere overheden en activiteiten van het waterschap zelf.	
Kerngegevens • 1100 Watervergunningen • 150 Meldingen AMvB • 500 Meldingen Keur • 400 Meldingen Grondwater • 30 Adviezen aan RWS / RUD's • 10 Milieu Risico Analyses bij BRZO bedrijven	
Wat wilden we bereiken	
De nadruk ligt op vermindering van regels en diversifiëring van het instrumentarium, zoals communicatie, meldingen en projectplannen Waterwet.	
In de programmabegroting 2016-2020 is aangegeven dat in 2018 de Waterwet zal opgaan in de Omgevingswet, wat in die voorgaande jaren al extra activiteiten met zich mee brengt. Inmiddels is duidelijk geworden dat dit in 2019 zal plaatsvinden.	
Wat zouden we daarvoor doen in 2016?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2016?
• Optimaliseren zaakgericht werken. Zaakgericht werken is een vereiste vanuit de Omgevingswet.	In 2016 is het zaakgericht werken verder ontwikkeld. Dit proces is echter nog niet afgerond en verdere ontwikkeling in de komende jaren is nodig om in 2019 voldoende aan te kunnen sluiten bij de Omgevingswet.
• Verdere automatisering processen door koppeling van het VTH-zaaksysteem (PowerBrowser) met het organisatiebrede document management systeem (SharePoint).	Het jaar 2016 heeft volledig in het teken gestaan van de verdere implementatie van PowerBrowser. De aansluiting met de Sharepoint omgeving is nog sub optimaal en zal nog verder ontwikkeld moeten worden.
• Mobiel werken, zowel bij vergunningverlening als bij toezicht en handhaving.	De mobiele app van PowerBrowser (mobiel werken) is in 2016 getest. Deze app bevat prima en zal in 2017 geïmplementeerd worden.
• Intensivering samenwerking met andere overheden (RWS, WSRL).	In 2016 gestart met een nadere verkenning met RWS en WSRL vanuit diverse mogelijke samenwerkingsscenario's. Hierbij zijn bijvoorbeeld BRZO en strandbebouwing opgepakt.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Doorlooptijd van de aanvragen binnen de gestelde termijn	97%	100%	100%	95%
Max. % van uitgevoerde controles wordt bestuursrechtelijk gehandhaafd	4,16%	8%	8%	<8%
Max. % van uitgevoerde controles wordt strafrechtelijk gehandhaafd	1,37%	1,5%	1,5%	<1,5%

3.5.4 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
7.10 Bestuur	Lasten	4.111	4.624	5.044	5.706	662	N
	Baten	-587	-432	-602	-640	-38	V
	Saldo	3.523	4.192	4.442	5.067	625	N
7.20 Externe communicatie	Lasten	1.525	1.634	1.548	1.530	-17	V
	Baten						
	Saldo	1.525	1.634	1.548	1.530	-17	V
7.30 Waterwet	Lasten	6.585	7.450	7.485	7.461	-24	V
	Baten	-163	-130	-119	-196	-78	V
	Saldo	6.422	7.320	7.366	7.265	-101	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		11.470	13.145	13.356	13.862	506	N
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		11.470	13.145	13.356	13.862	506	N

3.6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

3.6.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inhoud programma

Omschrijving

Het programmaplan wordt afgesloten met een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hieronder vallen de belastingheffing, het invorderingsbeleid en de kwijtschelding. Verder worden hier ontvangen dividenden, overige algemene baten en lasten en de raming voor onvoorziene uitgaven verantwoord.

Algemene beleidsuitgangspunten

De belastingheffing vindt plaats op basis van actuele wet- en regelgeving. De heffingen worden ingezet voor waterschap gerelateerde taken. Gestreefd wordt naar een evenwichtige verdeling van kosten over de categorieën. De uitvoering van de heffing en invordering wordt afgewikkeld door SVHW.

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Het % van alle aanslagen dat voor 31 december van het betreffende jaar is opgelegd.	99,7%	98%	98%	98,7%

3.6.2 Wat heeft het gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Saldo 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
8.10 Algemene lasten en baten						
Lasten	8.199	7.401	4.778	4.535	-243	V
Baten	-5.229	-2.427	-4.179	-5.348	-1.169	V
Saldo	2.970	4.974	599	-813	-1.412	V
8.20 Onvoorzien						
Lasten	0	500	0	0	0	
Baten						
Saldo	0	500	0	0	0	
8.30 Belastingen						
Lasten	599	0	0	261	261	N
Baten	-145.970	-144.792	-145.641	-147.542	-1.901	V
Saldo	-145.371	-144.792	-145.641	-147.281	-1.640	V
8.40 Exploitatiesaldo						
Lasten	0	0	0	0	0	
Baten		0	0	0	0	
Saldo	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-142.401	-139.318	-145.042	-148.094	-3.052	V
Toevoeging aan reserves	4.164	8.329	14.346	14.489	143	N
Onttrekking aan reserves	-655	-5.424	-9.114	-8.746	368	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	-138.892	-136.413	-139.810	-142.351	-2.541	V

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar

De in- en externe ontwikkelingen die voorzien werden in de Programmabegroting 2016-2020 zijn verwerkt in de doelen en prestaties van de verschillende programma's. Naast deze onderwerpen hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan in 2016.

4.1.1 Herfinanciering

Gezien de historisch lage marktrente heeft in 2016 een herstructurering van de leningenportefeuille plaatsgevonden. Daarmee zijn stabiele kapitaallasten voor de komende jaren verkregen en is voorkomen dat er een sterke stijging in de aflossingsverplichting vanaf 2026 zou optreden als gevolg van de looptijd van een lening van € 100 miljoen met een uitgestelde aflossing.

Naast de herstructurering van de bestaande leningen heeft het onderzoek geleid tot een contract met de Europese Investeringsbank (EIB) voor nieuwe leningen. Dit is van belang bij de financiering van toekomstige investeringen van het waterschap.

4.1.2 Bestuur

Het jaar 2016 begon met een extra vergadering van de VV op 4 januari om, na het terugtreden van heemraad Van Eekhout, de heer Sas te benoemen als nieuwe heemraad. Vanuit het college heeft hij een impuls gegeven aan de duurzaamheidsparagraaf. Zo is in juni het Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie door de VV vastgesteld.

Een andere bestuurlijke ontwikkeling is het instellen van de Vertrouwenscommissie voor de benoeming van een nieuwe dijkgraaf. Op 1 juli 2017 loopt de benoemingstermijn van de heer Geluk als Dijkgraaf van waterschap Hollandse Delta af en hij heeft aangegeven zijn ambtsperiode per die datum te willen afronden. Op 13 december 2016 is een extra VV georganiseerd om het functieprofiel voor de nieuwe dijkgraaf vast te stellen.

4.1.3 Maatschappelijke omgeving

Extreme neerslag in de zomer van 2016 in het oosten van Nederland leidde tot een landelijke bewustwording van een veranderend klimaat en de effecten daarvan op de ruimtelijke inrichting en het waterbeheer in Nederland. Deze bewustwording werd eind 2016 verbreed door de televisieserie 'Als de dijken breken' waarbij de gevolgen van een overstroming en de eigen verantwoordelijkheid in beeld gebracht werden.

Deze maatschappelijke bewustwording voor een veranderend klimaat heeft ook invloed op de bestuurlijke samenwerking tussen overheden. Voor specifieke onderwerpen (zoals het programma 'Rivier als Getijdenpark') wordt samengewerkt in een brede alliantie-vorm, terwijl vaste, gereglementeerde structuren (zoals gemeenschappelijke regelingen) periodiek tegen het licht worden gehouden. In 2016 heeft dit geleid tot besluitvorming over verschillende GR's, zoals de Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard en de Gemeenschappelijke Regeling Streekarchief Voorne-Putten Rozenburg (zie paragraaf 4.8.2 Overzicht verbonden partijen).

4.2 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren worden beschouwd. Incidentele baten en lasten leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van de netto kosten. Eliminatie van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming levert een gezuiverd netto resultaat op. Dit biedt meer inzicht in het meerjarig structureel financieel perspectief.

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (artikel 4.14 Waterschapsbesluit). Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Daarnaast worden meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een besluit van de VV aangewezen als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar.

In het hieronder opgenomen overzicht zijn de incidentele baten en lasten van € 50.000 en hoger opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	V / N
Programma Waterkeringen			
Niet-subsidiabele kosten HWBP		62	N
Onttrekking reserve Dijkversterkingen ivm niet-subsidiabele kosten	62		V
Hogere subsidiabele kosten project dijkversterking Spui-West	146		V
Subtotaal	208	62	
Programma Water			
Vervallen groot onderhoud schutsluis Strijensas		-451	V
Geraamde onttrekking aan reserve Burap 1 niet noodzakelijk	-211		N
Eindafrekening Aquon		-368	V
Subtotaal	-211	-819	
Programma Zuiveren			
Extra kosten project Cenirelta		83	N
Vergoeding voor totale kosten project Cenirelta	154		V
Voordeel door gelijktrekken facturatiejaren met boekjaren	118		V
Doorschuiven activiteiten rwzi Hellevoetsluis naar 2017		-180	V
Doorschuiven activiteiten asbestcementleiding Westmaas naar 2017		-220	V
Doorschuiven onderhoudswerkzaamheden naar 2017		-458	V
Toevoeging bestemmingsreserve budgetoverhevelingen 2017		858	N
Opbrengst verkoop rwzi Goudswaard en Zuidland	195		V
Subtotaal	467	83	
Programma Wegen			
Hogere lasten fietspadprojecten Hoeksche Waard		113	N
Onttrekking reserve Wegen	113		V
Bijdrage afgesloten project fietspad F252	68		V
Herstelwerk afrit A15 IJsselmonde		125	N
Hogere subsidiabele kosten fietsroute F426	53		V
Subtotaal	234	238	
Algemene Dekkingsmiddelen			
Onttrekking reserves inzake beleidsnota Reserves en Voorzieningen	3.690		V
Toevoeging reserves inzake beleidsnota Reserves en Voorzieningen		3.690	N
Toevoeging aan reserve rente-egalitatie		2.327	N
Voordeel belastingopbrengst 2016 en voorgaande jaren	849		V
Lagere onttrekking reserve Aquon	-368		N
Subtotaal	4.171	6.017	

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	V / N
Ondersteuning en bedrijfsvoering			
Verhoging salariskosten en sociale lasten		211	N
Onttrekking reserve geactiveerde lasten t.b.v. verhoging salariskosten en sociale lasten	211		V
Agio (boeterente)		880	N
Lagere rentekosten door herstructurering leningenportefeuille		-2.327	V
Agio (boeterente) - doorbelasting		-880	V
Afkoopsom uittreden uit streekarchief VP en Rozenburg		248	N
Onttrekking algemene reserve programma algemene Beleidstaken tbv afkoopsom streekarchief VP en Rozenburg	248		V
Opbrengst detachering medewerkers bij externe partijen	96		V
Subtotaal	555	-1.868	
Totaal	5.424	3.713	

De incidentele lasten zijn volledig gedekt vanuit de incidentele baten, hiermee is er sprake van een structureel sluitende exploitatie.

4.3 Reserves en voorzieningen

Voor de toelichtingen op de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen wordt hier kortheidshalve verwezen naar de toelichting op de balans.

4.4 Waterschapsbelastingen

De financiering van de exploitatie van waterschap Hollandse Delta vindt voornamelijk plaats door het heffen van waterschapsbelastingen. Deze belasting bestaat uit:

- Watersysteemheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aantal passief waterkwaliteitsbeheer;
- Wegenheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen;
- Zuiveringsheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater;
- Verontreinigingsheffing: dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op het oppervlakte water in beheer bij WSHD. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste aan de watersysteemheffing.

De aanslagbiljetten voor de waterschapsbelastingen worden volgens een vast schema door het SVHW verzonden. Het betreft:

- Januari – voorlopige aanslagen zuiveringsheffing bedrijven;
- Februari – aanslagen watersysteemheffing en wegenheffing gebruikers, idem eigenaren bij gemeenten die zelf ook aangesloten zijn bij het SVHW en zuiveringsheffing burgers;
- Mei – aanslagen watersysteemheffing en wegenheffing eigenaren bij gemeenten die niet zijn aangesloten bij het SVHW.

Met SVHW zijn in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afspraken gemaakt over het aantal aanslagen dat minimaal moet worden opgelegd in het betreffende belastingjaar. Dit percentage is vastgesteld op 98%. Werkelijk is door SVHW in 2016 98,7% (2015 99,7%) van de aanslagen opgelegd.

In de jaarrekening 2016 is een netto belastingopbrengst verantwoord van € 147.281.000. Dit bedrag is als volgt verdeeld over de heffingen:

Tabel 1 Netto belastingopbrengsten naar heffing (bedragen x € 1.000)			
Zuiveringsheffing	Jaarrekening 2015	Begroting (na wijziging) 2016	Jaarrekening 2016
Bruto belastingopbrengst 2016	67.632	69.297	70.052
Bezwaar	-1.614	-1.429	-1.897
Kwijtschelding	-4.242	-4.273	-4.288
Oninbaar	-748	-526	-659
Resultaat voorgaande jaren	-550		530
Voorlopige afrekeningen grensoverschrijdend afvalwater			1.232
Mutaties voorzieningen grensoverschrijdend afvalwater	947		-261
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	61.425	63.069	64.709
Mutaties reserves	-185		
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	61.240	63.069	64.709

Watersysteemheffing	Jaarrekening 2015	Begroting (na wijziging) 2016	Jaarrekening 2016
Bruto belastingopbrengst 2016	77.759	77.605	77.250
Bezwaar	-315	-1.817	-1.476
Kwijtschelding	-3.414	-3.475	-3.427
Oninbaar	-841	-649	-518
Resultaat voorgaande jaren	1.083		-116
Mutaties voorzieningen		1.433	1.433
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	74.272	73.096	73.145
Mutaties reserves	546		
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	74.818	73.096	73.145

Wegenheffing	Jaarrekening 2015	Begroting (na wijziging) 2016	Jaarrekening 2016
Bruto belastingopbrengst 2016	10.213	10.139	10.066
Bezwaar	-44	-450	-371
Kwijtschelding	-389	-395	-389
Oninbaar	-111	-85	-71
Resultaat voorgaande jaren	350		-75
Mutaties voorzieningen		267	267
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	10.019	9.476	9.427
Mutaties reserves	27		
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	10.046	9.476	9.427

Generaal totaal belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	145.715	145.641	147.281
Mutaties reserves	389		
Generaal totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	146.104	145.641	147.281

Totaal belastingen in de jaarrekening	144.769	143.941	145.842
Mutatie voorziening	947	1.700	1.439

Bruto belastingopbrengsten 2016

De bruto belastingopbrengst over 2016 is als volgt gesplitst naar de kostendragers/heffingen:

Tabel 2 Belastingopbrengsten naar kostendrager/heffingen				
Kostendrager	Begroot na wijziging	Opgelegd	Nog op te leggen	Totaal 2016
Zuiveringsheffing	69.297	69.177	875	70.052
Watersysteemheffing	77.605	75.451	1.799	77.250
Wegenheffing	10.139	9.753	313	10.066
Totaal belastingopbrengst 2016	157.041	154.381	2.987	157.368

De (bruto) begrote belastingopbrengst 2016 bedraagt € 157.041.000. In 2016 is in totaal € 157.368.000 als bruto belastingopbrengsten verantwoord. Het verschil wordt veroorzaakt door een bijstelling van waardes van belastingobjecten en vervuilingseenheden gedurende het heffingsjaar.

Verminderingsen

De verminderingen bestaan uit verminderingen als gevolg van verzoek- en bezwaarschriften, kwijtschelding en oninbaar verklaringen. In 2016 is in totaal € 13.096.000 (in 2015 € 11.718.000) aan verminderingen verantwoord over de over de verschillende heffingen. Het totaal aan verminderingen in 2016 bevat de afwikkeling van het arrest HR betreffende natuur zijnde € 1,3 miljoen. Voor deze afwikkeling is een voorziening gevormd welke in 2016 is aangewend.

Verzoek- en bezwaarschriften

In 2016 zijn 11.094 verzoek- en bezwaarschriften ingediend waarvan 6.218 verzoekschriften en 4.876 bezwaarschriften. De verzoekschriften worden in de regel ingediend bij de zogenaamde tijdvakbelastingen. Dit betreft met name de zuiveringsheffing. Een wijziging in het aantal vervuilingseenheden in de loop van het jaar kan hier leiden tot een restitutie. De verminderingen als gevolg van bezwaarschriften houden voor een groot deel verband met wijzigingen in de WOZ-waarden. In 2016 zijn in totaal 4.876 bezwaarschriften in behandeling genomen waarvan er 4.240 gegrond zijn verklaard en 594 ongegrond; 42 bezwaren waren eind 2016 nog in behandeling. In 2016 is in totaal € 3.744.000 (in 2015 € 1.973.000) verminderd als gevolg van gehonoreerde verzoek- en bezwaarschriften.

Kwijtschelding

Als burgers kunnen aantonen dat zij over onvoldoende financiële middelen beschikken, kunnen zij in aanmerking komen voor kwijtschelding. In 2016 zijn 42.425 verzoeken om kwijtschelding ingediend, waarvan 37.083 (in 2015 37.004) verzoeken zijn gehonoreerd. In 2016 is in totaal € 8.105.000 (in 2015 € 8.045.000) verminderd als gevolg van gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken.

Oninbaar

In 2016 is voor een bedrag van € 1.464.000 (in 2015 € 1.700.000) aan vorderingen oninbaar verklaard onder andere als gevolg van faillissementen, West schuldsanering Natuurlijke Personen en vertrokken onbekend waarheen. In verband met mogelijke verminderingen als gevolg van oninbaar verklaringen is het saldo van de openstaande belastingvorderingen over de jaren 2008 tot en met 2016 verminderd met een bedrag voor dubieuze belastingvorderingen van € 216.216 en komt hierdoor uit op € 1.553.529 (in 2015 € 1.769.745).

Resultaat voorgaande jaren en mutaties voorzieningen

Op 31 december 2016 was nog een bedrag van voorgaande jaren op te leggen van € 2.987.000. Door aanpassingen van de ramingen gedurende het jaar heeft er een correctie van de belastingopbrengsten van voorgaande jaren plaatsgevonden voor een bedrag van € 338.000 voordelig. De opbrengsten watersysteemheffing en wegenheffing geven een nadelig resultaat ten opzichte van de te verwachten opbrengsten van respectievelijk € 116.000 en € 75.000 maar daar staat tegenover dat de opbrengsten zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing circa € 529.000 hoger uitvallen dan verwacht.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

De nog op te leggen aanslagen ultimo 2016 bestaan in hoofdzaak uit:

- Verontreinigingsheffing bedrijven;
- Watersysteemheffing gebouwd: SVHW is hierbij voor een deel afhankelijk van de aanlevering van de mutaties van gemeenten (waar SVHW de lokale heffingen niet zelf doet) en van het havenbedrijf Rotterdam.

Voorlopige afrekeningen grensoverschrijdend afvalwater

Begin 2017 is van het Hoogheemraadschap van Delfland en het Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard (HHSK) een nieuwe schatting van de vervuilingseenheden ontvangen over de jaren 2012 tot en met 2016. Op basis van deze prognose is een inschatting gemaakt van de nog te ontvangen belastingopbrengst. Deze bedraagt voor het Hoogheemraadschap van Delfland € 709.000 en voor HHSK € 523.000. De opbrengsten betreffen voorgaande jaren. Er zijn nog geen door een accountant gecontroleerde verantwoordingen ontvangen over deze jaren. Vanuit de onzekerheid die dit meebrengt ten aanzien van de opbrengsten wordt op basis van voorzichtigheid voorgesteld deze aanvullende opbrengsten toe te voegen aan de reserve grensoverschrijdend afvalwater.

Mutaties voorzieningen

In 2016 is het voorschot grensoverschrijdend afvalwater bij het Hoogheemraadschap van Delfland in rekening gebracht op basis van de geschatte vervuilingseenheden (v.e.'s). In het voorschot is nog geen rekening gehouden met een correctie voor kwijschelding en oninbaarheid. Hiervoor wordt een bedrag in de voorziening gestort van € 260.000. Bij de afrekening die plaats zal vinden nadat de definitieve aantal v.e.'s. bekend is, zal dit bedrag worden verrekend met het Hoogheemraadschap van Delfland.

In de watersysteemheffing en wegenheffing is de definitieve verwerking van de mutaties als gevolg van het arrest HR betreffende natuur verwerkt voor de jaren 2009-2014 voor een bedrag van circa € 1,3 miljoen. In de voorziening was rekening gehouden met een bedrag van € 1,7 miljoen. Dit levert in de watersysteemheffing een voordeel op van € 397.000 en in de wegenheffing een nadeel van € 7.000.

Belastingontvangsten en verloop van de vordering in 2016

In 2016 is een totaalbedrag van € 138.958.000 door SVHW aan WSHD overgemaakt. Per ultimo 2016 had WSHD nog een bedrag tegoed van SVHW van € 608.000.

De totale openstaande belastingvordering ultimo 2016 bedraagt € 13.128.417. Van deze vordering dient € 3.655.676 nog opgelegd te worden over de jaren 2014 tot en met 2016 (tabel 3).

Tabel 3 Openstaande belastingvorderingen	Bedrag openstaande belastingvorderingen 2016
Belastingvorderingen 2008	2.165
Belastingvorderingen 2009	19.937
Belastingvorderingen 2010	264.459
Belastingvorderingen 2011	31.587
Belastingvorderingen 2012	92.140
Belastingvorderingen 2013	381.938
Belastingvorderingen 2014	1.159.295
Belastingvorderingen 2015	1.831.871
Belastingvorderingen 2016	5.689.349
Totaal opgelegd	9.472.741
Nog op te leggen 2014	156.691
Nog op te leggen 2015	511.067
Nog op te leggen 2016	2.987.918
Totaal nog op te leggen	3.655.676
Totaal openstaande belastingvorderingen	13.128.417

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 29 april 2017

Op de nog openstaande saldi belastingvorderingen kunnen vanaf 2017 nog verdere bezwaarschriften toegekend en afgehandeld worden, aanslagen kwijtgescholden worden en/of aanslagen oninbaar worden verklaard.

Arrest Hoge Raad Waterverdedigingsvrijstelling

Op 4 maart jl. heeft de Hoge Raad arrest gewezen in een procedure die door het SVHW voor de gemeente Nieuwkoop is gevoerd met betrekking tot de waterverdedigingsvrijstelling. De Hoge Raad heeft alleen de grond, gelegen in de Waterstaatswerkzone vrijgesteld. De WOZ-waarde van de woning van belanghebbende daalde hierdoor met 17%. Deze uitspraak kan gevolgen hebben voor de belastingopbrengst 2016 van de watersysteem- en wegenheffing. De verwachting is dat de financiële impact voor 2016 gering is.

4.5 Weerstandsvermogen

4.5.1 Inleiding

Elke organisatie loopt in meer of mindere mate risico's, hierbij kan gedacht worden aan onder meer aansprakelijkheidsrisico's, financiële risico's, imago-risico's, informatierisico's en milieurisico's. Het in kaart brengen van de risico's maakt het mogelijk ze te analyseren en te beoordelen. Een dergelijke analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt en wat de mogelijke gevolgen daarvan zijn.

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Deze risico's hebben geen impact op het weerstandsvermogen van het waterschap omdat passende beheersmaatregelen zijn genomen (verzekering, een post opgenomen in de begroting, een voorziening getroffen). De getroffen maatregelen zijn met name bedoeld om de gevolgen te reduceren en niet om de oorzaken weg te nemen. Deze risico's komen niet in aanmerking voor opname in de risicoparaagraaf.

Het weerstandsvermogen geeft de financiële draagkracht van het waterschap aan indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen en is op basis van het Waterschapsbesluit een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van het risicoprofiel kan worden bepaald hoeveel geld (weerstandsvermogen) nodig is om de gevolgen van de risico's te dekken.

4.5.2 Risicomanagementbeleid

Het beleid dat het waterschap voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta' welke in 2008 door de Verenigde Vergadering is vastgesteld. In dit beleidsstuk is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagement. Op basis van dit beleidsstuk is de paraagraaf weerstandsvermogen opgesteld.

Waterschap Hollandse Delta is verplicht zowel in de begroting als in het jaarverslag de risico's te vermelden die de financiële positie van het waterschap kan beïnvloeden. Er dient een zo goed mogelijk beeld van de kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent echter niet dat in de waterschapshuishouding geen risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook het waterschap bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële nadelen.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Het weerstandsvermogen is de ratio van de weerstandscapaciteit in verhouding tot de risico's. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij risico's gaat het om die risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

4.5.3 Belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's van het waterschap zijn geïnventariseerd. Het risicoprofiel is zeer diverse van aard. Zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en risico's die operationeel dan wel strategisch van aard zijn. Een aantal van deze risico's is regulier van aard.

Hieronder volgen de belangrijkste geïdentificeerde risico's:

Belastingprocedure tariefdifferentiatie Wegbeheerder (Watersysteemheffing)

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Op 28 december 2016 heeft de rechtbank Overijssel in een belastingprocedure tussen de provincie Flevoland en het belastingkantoor GBLT dat namens Waterschap Zuiderzeeland de heffing van de waterschapsbelastingen verzorgt, overwogen dat het begrip 'verharde openbare wegen' zoals dat in artikel 122, derde lid, onder b, van de Waterschapswet voor de tariefdifferentiatie wegen wordt gebruikt, beperkt moet worden uitgelegd. De rechtbank oordeelde dat onverharde wegedeelten die dienstbaar zijn aan de (verkeersfunctie van de) verharde weg, niet onder de reikwijdte van dit begrip vallen. Volgens de rechter mag de tariefdifferentiatie wegen zich dus alleen uitstrekken over verharde wegedeelten. Het gaat om een principiële uitspraak, met in potentie grote financiële gevolgen voor de waterschappen. Het is namelijk zo dat alle waterschappen een tariefdifferentiatie wegen hanteren en hierbij uitgaan van de ruime interpretatie van het begrip 'verharde openbare wegen'. GBLT heeft inmiddels hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. Het kan nog enige tijd duren voordat het Gerechtshof of –indien cassatie wordt ingesteld, de Hoge Raad- een definitief oordeel in deze kwestie velt. Omdat het niet ondenkbeeldig is dat (alle) wegbeheerders als gevolg van de uitspraak met ingang van dit jaar bezwaar tegen hun belastingaanslag zullen maken, breekt voor de waterschappen een periode van onzekerheid met betrekking tot de belastingopbrengsten aan. Het maximale risico voor WSHD wordt ingeschat op € 750.000. In het geval de belastingplichtige over 2016 en voorgaande jaren geen bezwaar heeft ingediend en de aanslag heeft betaald, is deze onherroepelijk. Een terugbetaling van mogelijk onterecht betaalde belasting is dan niet aan de orde. Relatie met programma: Water	40% - 59%	€ 250.000 - € 1.000.000

Bezwijkingsgevaar Duiker Strijen

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Naar aanleiding van een globale bouwkundige inspectie en het daarop volgende nader onderzoek is gebleken dat de duikersluis in Strijen constructief niet voldoet. Dit kan significante schade tot gevolg hebben: de verwachte kosten voor tijdelijk herstel van de functie van de duiker bedragen € 800.000, de hoogte van eventuele schadevergoedingen kan oplopen tot € 1.000.000. De beheermaatregelen zijn het voortzetten van de regelmatige inspecties. Daarnaast wordt een IBC uitgewerkt om te komen tot renovatie of vervanging van de duiker. Relatie met programma: Water	0% – 19%	Groter dan € 1.000.000

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Bijdragen aan objecten van derden (1)

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Het waterschap heeft afspraken met derden over kostenverdelingen inzake werkzaamheden aan gezamenlijk gebruikte dan wel gezamenlijk belang dienende objecten. Wanneer deze werkzaamheden worden uitgevoerd, is het van belang dat alle betrokkenen vooraf overeenstemming hebben over het doel van de werkzaamheden, de bijpassende maatregelen, de kosten en de wijze van afrekenen. Voor een object waarop een kostenverdeling van toepassing is, geldt dat derden werkzaamheden hebben uitgevoerd zonder dat hierover vooraf overleg is gevoerd of overeenstemming is bereikt. De hoogte van een eventuele bijdrage vanuit WSHD is nog onduidelijk.	40% - 59%	€ 100.000 - € 250.000
Relatie met programma: Zuiveren		

Bijdragen aan objecten van derden (2)

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Het waterschap heeft afspraken met derden over kostenverdelingen inzake werkzaamheden aan gezamenlijk gebruikte dan wel gezamenlijk belang dienende objecten. Wanneer deze werkzaamheden worden uitgevoerd, is het van belang dat alle betrokkenen vooraf overeenstemming hebben over het doel van de werkzaamheden, de bijpassende maatregelen, de kosten en de wijze van afrekenen. Voor twee objecten waarop een kostenverdeling van toepassing is, geldt dat derden werkzaamheden hebben uitgevoerd zonder dat hierover vooraf overleg is gevoerd of overeenstemming is bereikt. De hoogte van een eventuele bijdrage vanuit WSHD is nog onduidelijk, op voorhand wordt nu het risico in beeld gebracht.	40% - 59%	€ 50.000 - € 100.000
Relatie met programma: Zuiveren		

Garantstelling HVC

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSH Zuiveringsslib NV. Op 1 januari 2010 is de DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen NV HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR.	0% - 19%	Groter dan € 1.000.000
WSHD is per 31 december 2016 hoofdelijk aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 30,2 miljoen en de schuldpositie voor de bio-energiecentrale (BEC) te Alkmaar (€ 4,6 miljoen). De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie, voor de BEC is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B. De		

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

garantstelling voor de BEC geldt alleen indien wordt afgeroepen door HVC. In januari 2017 is een nieuwe lening van ruim € 500.000 aangegaan. In januari 2018 zal een nieuwe lening van € 5 miljoen worden aangetrokken.		
Relatie met programma: Zuiveren		

Invoering vennootschapsbelastingplicht

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
In mei 2015 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen waardoor overheidsondernemingen per 1 januari 2016 belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting. Dat betekent dat overheden belasting moeten gaan betalen over de winst die behaald wordt op activiteiten waarop, volgens de wet, in concurrentie wordt getreden met "de markt". Op dit moment wordt, in samenwerking met Unie van Waterschappen, onderzocht wat de mogelijke consequenties zijn voor Waterschappen. De verwachting is dat de belastingdruk beperkt zal zijn. Dit is echter nog onzeker, met name omdat een nieuwe wet betreft waarover nog geen rechtspraak of jurisprudentie bekend is. De onzekerheid zal pas worden weggenomen wanneer de Belastingdienst zich hier definitief over uitspreekt. Indien WSHD vennootschapsbelasting moet afdragen over bepaalde activiteiten, zal dit als last in de begroting en administratie verwerkt worden.	40% - 59%	€ 100.000 - € 250.000
Relatie met programma: Algemene Dekkingsmiddelen		

Onderhoud beschoeiing

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Tot nu toe is bestendige gedragslijn van WSHD rondom onderhoud van beschoeiingen gebaseerd op het uitgangspunt dat waterschappen enkel verantwoordelijk zijn voor het waarborgen van het doorstrooprofiele en op basis daarvan eigenaren van aangrenzende percelen zelf verantwoordelijk zijn voor het instandhouden van de oever en de beschoeiing. Vanuit de jurisprudentie is dit standpunt ter discussie gekomen en is de vraag gerezen of het waterschap een onderhoudsplicht heeft op basis van de Keur en Legger voor het instandhouden van de oever en de beschoeiingen in hoofdwatgangen. Voor een aantal casussen loopt er nog een bezwaar- en beroepstermijn. Op basis van het huidige inzicht is een risico opgenomen dat WSHD mogelijk de oever zal dienen herstellen en/of beschoeiingen in hoofdwatgangen zal dienen te vervangen. Er is een grove schatting gemaakt van de daarmee gepaard gaande kosten.	20% - 39%	Groter dan € 1.000.000
Relatie met programma: Water		

Ontbreken uitwijkvoorziening

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
WSHD heeft geen uitwijkvoorziening: bij een calamiteit waardoor het hoofdgebouw onbruikbaar wordt of de ICT-infrastructuur (geheel of gedeeltelijk) vernietigd wordt, zullen in hoog tempo maatregelen moeten worden genomen om de ICT-infra weer beschikbaar te stellen. De extra kosten om technische maatregelen te treffen om een volledige uitwijk te realiseren voor het hoofdgebouw staan echter op dit moment niet in verhouding tot de kans dat het risico zich voordoet en de geschatte omvang van de kosten. In 2017 wordt er op basis van de verschillende scenario's van een calamiteit beoordeeld welke uitwijkvoorziening wel financieel verantwoord is voor WSHD.	0% - 19%	€ 250.000 - € 1.000.000
Relatie met programma: Bedrijfsvoering en ondersteuning		

Risicogestuurd baggeren

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Vanaf begrotingsjaar 2017 wordt het stedelijk gebied risicogestuurd gebaggerd. Dit betekent dat alleen die gebieden worden gebaggerd waar de doelstelling voor instandhouding van het watersysteem (mogelijk) niet wordt behaald. Voor het stedelijk baggeren is in de begroting 2017 geen budget opgenomen. De eventuele kosten van een stedelijk baggerwerk zullen derhalve worden gedekt uit de algemene reserve Water.	40%- 59%	Groter dan € 1.000.000
Relatie met programma: Water		

Verlaging vervuilingseenheden grensoverschrijdend afvalwater

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Op de zuiveringsinstallatie Dokhaven wordt afvalwater gezuiverd voor onder andere HHSK. Binnen het beheergebied van HHSK heeft één ziekenhuis aangegeven voornemens te zijn vanaf 2018 gedeeltelijk zelf hun afvalwater te gaan zuiveren. Hiermee wordt geprobeerd (bij de bron) de aanwezigheid van medicijnresten te verminderen. Dit zou een verlaging van het aantal op te leggen vervuilingseenheden betreffen van circa 4.800 v.e.. Dit komt overeen met een financieel nadeel van circa € 240.000.	40% - 59%	€ 100.000 - € 250.000
Relatie met programma: Zuiveren		

Vervuiling oppervlaktewater

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Het (tijdelijk) niet voldoen aan normen c.q. een overschrijding in het kader van de Waterwet en/of milieuvergunning. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een grote brand, transportongevallen of illegale lozingen op het oppervlaktewater waarvan de veroorzaker niet kan worden opgespoord en waardoor de kosten niet verhaald kunnen worden en voor rekening komen van WSHD.	0% - 19%	€ 250.000 - € 1.000.000
Relatie met programma: Water		

Wateroverlast 2015

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
Op 31 augustus 2015 trad in het oosten van het beheergebied wateroverlast op als gevolg van een grote hoeveelheid neerslag. Als gevolg van deze wateroverlast zijn 36 claims ingediend bij WSHD. In deze claims wordt gesteld dat er schade is geleden door wateroverlast. De omvang van het risico is nog niet te bepalen omdat dit onder andere afhankelijk is van aansprakelijkheid van WSHD, mogelijke dekking vanuit verzekering (indien aansprakelijk), schadeomvang in een aantal gevallen nog door deskundigen moet worden vastgesteld.		Nog niet te kwantificeren
Relatie met programma: Water		

Ten opzichte van Burap 2-2016 zijn de volgende risico's vervallen:

- Aansprakelijkstelling vanwege schade, er loopt momenteel geen rechtszaak, dit risico maakt onderdeel uit van het risico onderhoud beschoeiing.
- Aansprakelijkstelling vanwege kosten voor voorkomen schade grondwerkzaamheden, er is niets meer vernomen van de wederpartij. Dit risico kan vervallen.
- OZB-vrijstelling publiek beheerde zuiveringsinstallaties, de Hoge Raad heeft het advies van de Advocaat-Generaal overgenomen dat een awzi een samenhangend systeem vormt waardoor slechts een klein aantal onderdelen belastbaar zullen zijn. Aangezien het dan om verwaarloosbaar kleine bedragen gaat, is het risico vervallen.

4.5.4 Berekening van de benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat relevant is voor de berekening van het weerstandsvermogen is het reëel financieel gevolg per risico. Het reëel financieel gevolg is het product van de kans van optreden van een risico maal het geschat financieel gevolg bij het voordoen van een risico. Bij ieder risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden en het ingeschat financieel gevolg. De risico's zijn per programma in beeld gebracht. Voor de niet in te schatten en onbekende risico's wordt voorgesteld een bedrag op te nemen van € 500.000 (opgenomen onder Algemeen). Of dit teveel of te weinig is, moet blijken wanneer er adequatere middelen zijn om risico's te inventariseren en te kwantificeren.

In de 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta' is bepaald dat 90% van het totale reëel financieel gevolg wordt meegenomen voor de berekening van het weerstandsvermogen. De toekomstige praktijk en ervaringen van andere waterschappen zullen moeten uitwijzen of deze schatting goed is geweest.

Bovenstaande wordt cijfermatig inzichtelijk gemaakt in onderstaande tabel:

Bedragen x € 1.000	Totaal ingeschatte risico's (in €)	Niet in te schatten risico's (in €)	Totaal risico's (in €)	Benodigde weerstandscapaciteit (90%) (in €)
Waterkeringen	0		0	0
Water	1.534		1.534	1.381
Zuiveren	1.015		1.015	914
Wegen	371		371	334
Algemeen	183	500	683	615
Totaal	3.103	500	3.603	3.243

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

4.5.5 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen, is het van belang dat het waterschap over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde weerstandscapaciteit. Weerstandscapaciteit bestaat uit die middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken.

Daarbij komen de volgende onderdelen in aanmerking:

- de omvang van de vrij besteedbare reserves;
- de omvang van de stille reserves;
- de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit.

De vrij besteedbare reserves

Bij waterschap Hollandse Delta vormt het eigen vermogen de belangrijkste buffer tegen optredende risico's. Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves, egaliseringsreserves en bestemmingsreserves. De algemene reserves en bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen als vrij besteedbare reserves worden beschouwd.

De stille reserves (grond, dienstwoningen en aandelen)

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs. Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is en de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen. Waterschappen kennen in het algemeen twee soorten stille reserves, de stille reserves in financiële bezittingen en materiële bezittingen. De stille reserves zijn vanuit het voorzichtigheidsbeginsel niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit

Voor de waterschappen gelden er, in tegenstelling tot de gemeenten, met betrekking tot de tariefstelling geen wettelijke maxima. De voor weerstandscapaciteit in te schatten ruimte is in principe onbegrensd. Vooralsnog zijn de stille reserves niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

4.5.6 Omvang en beoordeling van de weerstandscapaciteit

De totale omvang van de (geprognosticeerde) beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) per programma is in onderstaande tabel per 31 december 2016 weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Stand reserve per 31 december 2016 (in €)	Streefwaarde ratio (midden klasse B)	Huidige ratio weerstandver- mogen	Beschikbare ruimte reserve (in €)
Waterkeringen	3.403	1,70	nvt	3.403
Water	7.589	1,70	5,50	5.241
Zuiveren	-3.512	1,70	-3,84	-5.066
Wegen	5.745	1,70	17,20	5.177
Algemeen	1.974	1,70	3,21	929
Totaal	15.199			9.684

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit en wordt uitgedrukt in de ratio weerstandsvermogen.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Op basis van de berekende ratio weerstandsvermogen en bovenstaande tabel kan het weerstandsvermogen per programma als volgt worden geclassificeerd:

- Programma Waterkeringen: Uitstekend
- Programma Water: Uitstekend
- Programma Zuiveren: Ruim onvoldoende, conform het VV besluit van 24 november 2016 inzake de Programmabegroting 2017-2021 wordt in 2017 de algemene reserve Zuiveren aangevuld vanuit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen Zuiveren en de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen, hiermee zal de ratio op het gewenste peil worden gebracht van midden klasse B, op basis van de huidige risico's.
- Programma Wegen: Uitstekend
- Programma Algemene Beleidsstaken: Uitstekend

4.6 Houdbare waterschap financiën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt de basis voor houdbare waterschapsfinanciën. Houdbare waterschapsfinanciën vergen echter meer dan dat er tegenover alle lasten op de begroting ook voldoende baten staan. Vereist is dat het waterschap in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden heeft om de klappen te kunnen opvangen. Dit is voor Waterschap Hollandse Delta het geval. Er is sprake van structureel sluitende begroting. Het weerstandsvermogen voor het programma zuiveren is ruim voldoende om de onderkende risico's op te vangen. Voor de overige programma's is het weerstandsvermogen uitstekend. Ten opzichte van voorgaande begrotingsjaren is de vaste schuld gestegen. Dit is het gevolg van de herstructurering van de leningenportefeuille, waarbij (aflossingsvrije) leningen met hoge rentes zijn overgesloten naar lossende leningen tegen de huidige lage marktrente. Hiermee heeft het waterschap bereikt dat de rentelast verlaagd is en dat de leningen een gelijkmatiger aflossingspatroon kennen. Waterschap Hollandse Delta is voor circa 87% gefinancierd met vreemd vermogen. Dit ligt in lijn met de andere waterschappen (op basis van vergelijkende cijfers over 2015). Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van het waterschap goed is.

4.7 Financiering

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De belangrijkste doelstellingen van deze wet zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

Het treasurybeleid van WSHD is erop gericht toegang te krijgen en te behouden tot de geld- en kapitaalmarkt om zo, binnen de financiële mogelijkheden van het waterschap, optimale of voldoende toegang te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst.

De verantwoording in deze financieringsparagraaf vindt plaats op basis van toetsing van het beleid zoals opgenomen in de Programmabegroting 2016-2020.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

4.7.1 Ontwikkeling in de financierings- en beleggingsbehoefte

Herstructurering Leningenportefeuille

Op 31 maart 2016 heeft de VV het besluit genomen om over te gaan tot het herstructureren van de huidige leningenportefeuille bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) waarbij de geldleningen van circa € 187 miljoen in één keer worden afgekocht tegen de marktwaarde van circa € 264 miljoen. Dit besluit ging uit van de veronderstelling dat uiterlijk 15 april 2016 een overeenkomst met de Europese Investeringsbank (EIB) zou worden afgesloten. De onderhandelingen met de EIB om tot een overeenkomst te komen, hebben echter meer tijd gevegd. Gezien de beschikbare vrije liquide middelen en de huidige lage rentestand was het aantrekkelijk om alvast de "zogenaamde € 100 mln. lening" te herfinancieren.

Bij het herstructureren van deze lening is een boete (agio) betaald van € 58,5 miljoen. Deze boete is in eerste instantie gefinancierd uit eigen middelen. Medio juli 2016 is een deel van de agio weer omgezet in langlopende financiering en zijn hiervoor twee nieuwe geldleningen bij de NWB aangetrokken:

- Een lineaire geldlening van 15 miljoen voor een periode van 10 jaar (aflossingsdatum jaarlijks per 1 juli) tegen een rentepercentage van 0,259%;
- Een lineaire geldlening van 15 miljoen voor een periode van 15 jaar (aflossingsdatum jaarlijks per 5 juli) tegen een rentepercentage van 0,595%.

Het 2e deel van de herstructurering van de overige langlopende geldleningen van circa € 87 miljoen bij de NWB heeft in 2016 niet plaatsgevonden. Inmiddels is de langlopende rente gestegen met 17 basispunten. Doordat het merendeel van deze leningen een korte restantlooptijd heeft, was het hierdoor in 2016 financieel niet aantrekkelijk om over te gaan tot herstructurering van het restant van de leningenportefeuille. Met de herstructurering van de 100 mln. lening is het structurele voordeel van € 1 miljoen gerealiseerd zoals in de Kadernota 2017 is gepresenteerd.

Europese Investeringsbank (EIB)

Het contract met de EIB is medio juli 2016 ondertekend en de eerste transactie ter financiering van nieuwe investeringen heeft plaatsgevonden. Er is een lineaire geldlening afgesloten van € 30 miljoen voor een periode van 30 jaar tegen een rentepercentage van 0,754%.

Financieel effect 2016

In de vergadering van 31 maart 2016 heeft de VV ingestemd met het vormen van een rente-egaliseringsreserve waar het rentevoordeel in gestort wordt. Hiermee kan vanaf het jaar 2017 een structureel voordeel worden gerealiseerd van € 1 miljoen. Het renteresultaat over 2016 bedraagt € 2,5 miljoen en is in 2016 geheel in deze bestemmingsreserve gestort.

4.7.2 De ontwikkeling in de renterisiconorm, kasgeldlimiet en drempelbedrag

Renterisiconorm

De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal. Op 18 april 2016 is bij de provincie Zuid Holland ontheffing gevraagd voor het eenmalig overschrijden van de renterisiconorm. De overschrijding van de renterisiconorm wordt veroorzaakt door de herstructurering van de leningenportefeuille bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) met onder andere als doel het teniet doen gaan van het grillig verloop van de aflossingen van de huidige portefeuille. Op 10 mei 2016 is de brief van de provincie ontvangen waarbij op basis van artikel 6, lid 5, van de Wet fido ontheffing is verleend voor de overschrijding van de renterisiconorm voor het jaar 2016.

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Berekening renterisiconorm		
Begrotingstotaal	166.255	164.522
Percentage regeling	30%	30%
Renterisiconorm	50.000	49.000
Renteherzieningen	0	0
Aflossingen	111.168	10.652
Renterisiconorm	111.168	10.652
Ruimte onder renterisiconorm	-61.168	38.348

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedroeg in 2016 € 38 miljoen en is niet overschreden. WSHD heeft in 2016 nagenoeg geen gebruik gemaakt van haar kasgeldlimiet.

Bedragen x € 1.000	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Berekening kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	166.255			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	38.000			
Gemiddelde vlottende schuld	64.037	143.810	71.975	59.018
Gemiddelde vlottende middelen	63.028	179.322	138.032	68.569
Netto vlottende schuld	1.009	-35.512	-66.057	-9.551
Kasgeldlimiet	38.000	38.000	38.000	38.000
Ruimte onder kasgeldlimiet	36.991	73.512	104.057	47.551

Drempelbedrag schatkistbankieren

Dagelijks wordt beoordeeld of de rekening-courant van WSHD bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van onze rekening bij de schatkist. WSHD mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (aanhouden op onze rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. In 2016 is het drempelbedrag 0,75% van € 166,255 miljoen zijnde € 1.247.000. In de toelichting op de balans per 31 december 2016 (paragraaf 5.3) wordt onder de vlottende activa het verloop gedurende 2016 in beeld gebracht. In dit overzicht is te zien dat de gemiddelde stand in rekening-courant bij NWB in het 1e, 2e, 3e en 4e kwartaal onder het drempelbedrag gebleven is.

Op 31 december 2016 had WSHD een tegoed van € 23 miljoen bij de schatkist. Het tegoed bij de schatkist is grotendeels afkomstig van vooruit ontvangen subsidies op dijkversterkingswerken.

4.7.3 Rentevisie en rentegevoeligheidsanalyse

Rentevisie

De verwachting ten aanzien van de ontwikkeling van de rente op de korte termijn – tot 1 jaar – is dat deze onveranderd laag zal blijven. De verwachting van de refirente (herfinancieringsrente, zijnde de rente die banken / financiële instellingen betalen aan de centrale bank wanneer zij geld opnemen) bedroeg eind 2016 0,00% (eind 2015 0,05%). Voor de komende maanden is de verwachting stabiel op 0,00%.

Rentegevoeligheidsanalyse

De leningenportefeuille van Hollandse Delta is in zeer grote mate ongevoelig voor renteontwikkelingen. De gesloten lening overeenkomsten zijn gedurende de looptijd rentevast en worden gedurende de looptijd in het geheel afgelost. Een renteherziening vindt niet plaats.

De rentegevoeligheid van de uitgaande en inkomende kasstromen is hoog en wordt via actieve liquiditeitsprognoses gevolgd.

4.8 Verbonden partijen

Door middel van verbonden partijen kunnen beleidsvoornemens van het waterschap tot uitvoering worden gebracht. In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijke daarmee verband houdende risico's moet in de Programmabegroting en in de jaarstukken een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen. Het beleid ten aanzien van de verbonden partijen is vastgelegd in de Nota verbonden partijen welke door de Verenigde Vergadering is vastgesteld op 26 september 2013.

Een verbonden partij is een rechtspersoon waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Van een bestuurlijk belang is sprake indien het waterschap zeggenschap heeft, wat blijkt uit het hebben van stemrecht of door middel van vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie. Onder een financieel belang wordt verstaan dat het waterschap middelen beschikbaar heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement van de verbonden partij of in geval de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

4.8.1 Visie op verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Daar waar het voordeel oplevert om samen te werken, zal deze samenwerking worden opgezet, c.q. gecontinueerd. Dit voordeel kan direct zijn in minder kosten en/of betere kwaliteit, maar ook indirect bijvoorbeeld in de vorm van een netwerk of naamsbekendheid.

4.8.2 Overzicht verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta heeft met veel participanten een relatie. Het is dan ook niet de bedoeling over elk van hen in dit kader te rapporteren. We beperken ons tot de bestaande verbonden partijen. Dat zijn in elk geval 2 vennootschappen, 6 gemeenschappelijke regelingen en 2 verenigingen.

Vennootschappen

1. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)
2. Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden SUB-I BV (ZHEW)

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	5-mei-1954	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.	
Financieel belang WSHD	De deelneming van Hollandse Delta in deze AAA-bank bedraagt € 234.140 opgebouwd uit 1893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.	
Bestuurlijk belang WSHD	Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.	
Financiële kerncijfers:	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	1.399.000.000	nbn
-Vreemd vermogen	89.713.000.000	nbn
-Jaarresultaat	95.000.000	nbn
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Risico's		
Overige informatie	In verband met de kapitaalseisen onder Bazel III heeft de bank begin 2011 besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst. Op grond van de aangekondigde minimale eis voor de leverage ratio per 1 januari 2018 van vooralsnog 3% zal geen dividend meer worden uitgekeerd tot de bank aan deze minimumeis voldoet. De nettowinst zal worden toegevoegd aan de algemene reserves. In 2016 is geen dividend uitgekeerd.	

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden SUB-I BV (ZHEW)			
Vestigingsplaats	Dordrecht		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Ingangsdatum	17-9-1998		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	ZHEW SUB-I bv is een 100% dochter van WSHD en is opgericht om het leasecontract van de cross border lease aan te gaan.		
Financieel belang WSHD	Een aandelenkapitaal van € 90.756 waarvan gestort € 18.151.		
Bestuurlijk belang WSHD	N.v.t.		
Financiële kerncijfers:	31 december 2015	31 december 2016	
-Eigen vermogen	11.314.000	9.164.000	
-Vreemd vermogen	11.314.000	9.164.000	
-Jaarresultaat	0	0	
Relatie met programma	Zuiveren		
Risico's			
Overige informatie	Binnen deze B.V. zijn deposito's ondergebracht die dienen voor de jaarlijkse lease betalingen van de cross border lease.		

Gemeenschappelijke regelingen / verenigingen

1. Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling (SVHW)
2. Aquon
3. Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard
4. Gemeenschappelijke Regeling Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg
5. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
6. Het Waterschapshuis
7. Unie van Waterschappen (UvW)
8. Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling (SVHW)	
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1-jan-2005
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De uitvoering van de belastingheffing en invordering van de waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling SVHW.
Financieel belang WSHD	De bijdrage van WSHD aan de dienstverlening door SVHW in 2016 was € 4.700.000. Voor 2017 is de bijdrage aan de dienstverlening door SVHW begroot op € 4.849.000.
Bestuurlijk belang WSHD	Op 1 januari 2017 heeft SVHW 22 deelnemers. SVHW heeft in 2016 een voorstel ten aanzien van het wijzigen van de stemverhouding ter besluitvorming voorgelegd. Om recht te doen aan een meer evenredige stemverhouding is een

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling (SVHW)

	middeling voorgesteld tussen de huidige situatie (als referentie) en de deelnemersbijdrage. Dit houdt in dat WSHD $(22,22\% + 49,35\%) / 2 = 35,79\%$ van de stemmen krijgt. Dit betekent dat WSHD 11,706 stemmen van het totaal aantal stemmen 32,706 (21+11,706) krijgt. Afgerond komt dit neer op 12 stemmen op een totaal van 33 (36,36%). In 2016 is ingestemd met het voorstel ten aanzien van de stemverhouding. Daarnaast is ingestemd met het wijzigen van de gemengde regeling in een collegeregeling.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	463.000	690.000
-Vreemd vermogen	4.392.000	5.490.000
-Jaarresultaat	43.000	227.000
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Risico's		
Overige informatie		

Aquon

Vestigingsplaats	Tiel	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum	1-jul-2011	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Aquon is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. Aquon levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. Aquon verzorgt voor WSHD en de andere deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.	
Financieel belang WSHD	De bijdrage in 2016 is voor de dienstverlening van Aquon was € 3.326.000.	
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.	
Financiële kerncijfers):	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	2.447.564	1.165.101
-Vreemd vermogen	14.740.340	17.173.930
-Jaarresultaat	529.240	0
Relatie met programma	Water, Zuiveren en Algemene Beleidsstaken	
Risico's	Het Algemeen Bestuur van Aquon heeft in 2015 besloten de kostenverdelingsmethodiek tussen de deelnemers met nog twee jaar te verlengen. Dit heeft voor WSHD geleid tot een verhoging van de kosten in 2016 en 2017. Hiermee is in de	

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Aquon	
	Programmabegroting voor de jaren 2016 en 2017 rekening gehouden. Eind 2016 heeft het AB Aquon besloten om WSHD voor 2017 gedeeltelijk (voor bijna 50% van de extra kosten, 350.000 euro) te compenseren.
Overige informatie	In 2015 is een ombouwplan vastgesteld (1e fase) gericht op het terugdringen van de capaciteit en op het efficiënter inrichten van de organisatie. Dit plan moet binnen een periode van twee jaar leiden tot structureel lagere kosten en een betere dienstverlening aan de deelnemende waterschappen. De uitvoering van deze eerste fase is in 2016 voor een groot deel gerealiseerd. In 2016 is in samenwerking met alle deelnemende waterschappen een eensluidende toekomststrategie voor Aquon opgesteld. Kern van de gezamenlijke strategie: Aquon is voor de waterschappen een belangrijke schakel binnen de primaire werkprocessen en is hiermee een ketenpartner van en voor de waterschappen. Strategie is gericht op verdere ontwikkeling tot een efficiënte full service partner met een daarbij passende governance structuur. Het college van WSHD heeft op 21 juni 2016 hierover een positief besluit genomen. Op 7 juli 2016 is in het AB Aquon de strategie vastgesteld. Het genomen besluit wordt hiermee richtinggevend voor het vervolg van het ombouwplan (fase2).

Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard

Vestigingsplaats	Ridderkerk
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1-jan-2005
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Groenbeheer Hoeksche Waard is het samenwerkingsverband tussen het waterschap en de gemeenten van de Hoeksche Waard, dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard 2012-2021. De belangrijkste taken in het Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard 2012-2021 betreffen de kernkwaliteiten van het landschap; dijken en kreken, bomen, natuur en water. Elementen die samen met de openheid van het polderlandschap, de akkers, boomgaarden, boerenerven en dorpen het unieke Hoekschewaardse landschap vormen. Het Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard 2012-2021 speelt daarmee in belangrijke mate in op de thema's biodiversiteit, functionele agrobiobiodiversiteit en recreatie.
Financieel belang WSHD	Financiering gebeurt door vaste bijdragen van de deelnemers en (voor zover nog bestaand) subsidies van provincie en rijk. Hollandse Delta is 50% deelnemer in de gemeenschappelijke regeling. De gezamenlijke deelnemers zijn verantwoordelijk voor de kosten. Bij onvoorziene kosten waarvoor geen dekking is uit de algemene reserve wordt een extra bijdrage van de deelnemers gevraagd. Voor 2016 was de bijdrage van WSHD € 182.643.
Bestuurlijk belang WSHD	Er is een algemeen en dagelijks bestuur. De voorzitter voor beide gremia wordt geleverd door het waterschap.

Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard		
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	83.185	45.904
-Vreemd vermogen	61.661	114.949
-Jaarresultaat	13.142	-8.046
Relatie met programma	Water en Wegen	
Risico's	Zie financieel belang	
Overige informatie	In het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW) wordt in het PFO Landschap invulling gegeven aan de uitvoering van het Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard 2012-2021. De samenwerking van de gemeenten in de Hoeksche Waard met WSHD komt tot uiting in het bestuur van Groenbeheer, bestaande uit de portefeuillehouders van de afzonderlijke gemeenten in de Hoeksche Waard en de portefeuillehouder van WSHD. Het uitvoeringsprogramma van Groenbeheer HW bestaat uit de volgende onderdelen: * Het onderhoud van bomen en beplantingen (ca. 23.000 stuks vooral op secundaire dijken); * Een kap- en verjongingsplan (boomsaneringsplannen); * Het beheer van krekennatuur (eigendom van Groenbeheer 20 ha en waterschap 65 ha); * Ecologisch beheer van dijkvegetaties (ca. 7 ha). Op 7 januari 2016 hebben de deelnemers van Groenbeheer een intentieverklaring getekend, waarin partijen beogen de regeling op te heffen met als gewenste opheffingsdatum 1 januari 2017. Uitgangspunt voor de afspraken is een duurzame instandhouding van de beleidsdoelstellingen zoals deze zijn verwoord in het Landschapsbeheerplan. Hierbij zijn ook afspraken gemaakt over het opstellen van een nieuw Landschapsbeheerplan voor de periode na 2021. De VV heeft op 29 september 2016 besloten tot vaststelling van het liquidatieplan en daarmee formeel besloten tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2017. Alle partners hebben een zelfde besluit genomen zodat de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2017 formeel is opgeheven. De leden van het algemeen bestuur van Groenbeheer zijn bij voornoemde besluitvorming aangewezen als college van vereffenaars. De jaarrekening 2016 wordt opgemaakt op basis van liquidatie en vastgesteld door het college van vereffenaars.	

Gemeenschappelijke Regeling Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg

Vestigingsplaats	Brielle		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum	1-jan-2005		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg is een gemeenschappelijke regeling tussen waterschap Hollandse Delta en de gemeenten op Voorne-Putten. Doel van de regeling is het beheer ingevolge de Archiefwet van overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet overgebrachte archiefbescheiden. Inmiddels is Rotterdam (Rozenburg) geen deelnemer meer van de gemeenschappelijke regeling. Het waterschap treedt per 1 januari 2018 formeel uit de gemeenschappelijke regeling en is per genoemde datum geen deelnemer meer in de GR. Het archief van het voormalige waterschap de Brielse dijkkring wordt per 1 januari 2018 in beheer ondergebracht bij het stadsarchief Rotterdam. Hiertoe worden nu, in overleg met de Archivaris van het Streekarchief in Brielle en de archivaris van het Stadsarchief Rotterdam, de voorbereidingen getroffen om het archief in het vierde kwartaal van 2017 naar Rotterdam over te brengen.		
Financieel belang WSHD	De bijdrage van WSHD in 2016 was € 80.141.		
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het dagelijks en algemeen bestuur van het streekarchief.		
Financiële kerncijfers:			
-Eigen vermogen	31 december 2015	31 december 2016	
	81.256		nmb
-Vreemd vermogen	0		nmb
-Jaarresultaat	-27.696		nmb
Relatie met programma	Bedrijfsvoering		
Risico's	De Verenigde Vergadering van WSHD heeft in de vergadering van 22 september 2014 besloten deelname in de gemeenschappelijke regeling uiterlijk per 1 januari 2018 te beëindigen en hiertoe de voorbereidingen te treffen. Inmiddels heeft een werkgroep van gemeentesecretarissen en de secretaris-directeur van het WSHD het bestuur geadviseerd over de berekeningsgrondslagen die kunnen worden toegepast om deze uitredingsregeling te kunnen uitvoeren. Het algemeen bestuur heeft ingestemd met de voorgestelde uittredingsregeling en de uittreedsom en dit voorgelegd aan de gemeenteraden en de Verenigde vergadering. De Verenigde Vergadering heeft op 29 september 2016 ingestemd met de uittredingsvoorwaarden, waaronder de hoogte van de afkoopsom. De afkoopsom is inmiddels ook uitbetaald aan het Streekarchief Voorne Putten en Rozenburg.		
Overige informatie	Waterschap Hollandse Delta participeert als rechtsopvolger van het voormalige waterschap de Brielse Dijkkring in de gemeenschappelijke regeling. Voor het		

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Gemeenschappelijke Regeling Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg

beheer en toezicht van het archief van WSHD is deelname in deze GR niet noodzakelijk aangezien het archief van Waterschap Hollandse Delta voor beheer en toezicht wordt ondergebracht bij het Stadsarchief Rotterdam en niet bij het Streekarchief Voorne Putten Rozenburg. Het statisch(oud) archief van de rechtsvoorganger de Brielse dijkkring is wel hier ondergebracht.

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 / N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)

Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum	1-sep-2011	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland zijn een gemeenschappelijke regeling aangegaan onder de naam Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 met als doel het resterende slib uit het zuiveringsproces adequaat te verwerken.	
Financieel belang WSHD	De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSH Zuiveringsslib NV. Op 1 januari 2010 is de DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2015 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen NV HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR. De GR ziet toe op de verwerking van het slib door HVC.	
Bestuurlijk belang WSHD	In 2015 is besloten om vanaf 2016 twee leden zitting te laten nemen in het algemeen bestuur van de GR.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	0	0
-Vreemd vermogen	18.000	18.000
-Jaarresultaat	0	0
Relatie met programma	Zuiveren	
Risico's		
Overige informatie	WSHD levert vanaf 2014 het secretariaat van de GR en begeleidt de P&C-cyclus. De juridische ondersteuning wordt geleverd door Delfland. De gemaakte kosten worden gelijkelijk verdeeld over de aandeelhoudende waterschappen.	

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Het Waterschapshuis		
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1-jul-2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT-programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.	
Financieel belang WSHD	De bijdrage over 2016 van WSHD aan Het Waterschapshuis was € 762.976.	
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	1.273.317	-10.045
-Vreemd vermogen	7.438.213	9.636.169
-Jaarresultaat	-194.589	-32.873
Relatie met programma	Bedrijfsvoering	
Risico's	Het Waterschapshuis kent geen voorzieningen en heeft in 2017 geen reservepositie (geen algemene - of bestemmingsreserve). Op grond van art. 41 van de Gemeenschappelijke regeling zullen de waterschappen er zorg voor dragen dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.	
Overige informatie	In 2014 zijn belangrijke besluiten genomen over de koers van Het Waterschapshuis. In 2015 en 2016 is verder richting gegeven aan de nieuwe koers. De nieuwe Waterschapsorganisatie bestaat uit een vaste kern, die zorgt voor instandhouding. Daarnaast is er een flexibele schil van medewerkers voor de invulling van de programma's, de waterschappen leveren 50% van de benodigde menskracht. Om vraag en aanbod goed op elkaar af te stemmen, is besloten om vanuit een meerjarenprogramma te werken. In gezamenlijk overleg wordt in 2016-2017 gesproken over de (her) toetreding van Waterschap Hunze en Aa's. Nieuwe projecten zijn in opdracht gegeven aan HWH: dit betreft Informatieveiligheid, Omgevingswet en het Waterveiligheidspitaal.	

Unie van Waterschappen (UvW)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Ingangsdatum	1-jan-1927
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. De Unie behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, internationale instanties, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt deel in veel overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten. Visie De Unie opereert op basis van de volgende visie: • Leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, in zowel nationale als internationale context, met als doel: duurzaam waterbeheer. • De Unie is de meest inspirerende gesprekspartner over regionaal waterbeheer en dus aanwezig op plekken waar belangrijke besluiten worden genomen. • We excelleren in strategisch netwerken, spelen adequaat in op veranderingen, nemen initiatieven en zijn communicatief: inspireren en verbinden, zijn volwaardige gesprekspartner en kennen de 'ins and outs' van de Haagse en Brusselse bureaucratie. Hiermee anticipeert het Uniebureau op veranderende wensen van waterschappen, veranderende maatschappelijke vraagstukken en toenemende internationalisering. De beoogde proactieve inzet van het Uniebureau, als ondersteuner van het bestuur, wordt bereikt met een organisatiestructuur die op samenwerking is gericht.
Financieel belang WSHD	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2016 bedroeg de geleverde bijdrage € 560.232 (inclusief waarderingskamer). De bijdrage voor 2017 is geraamd op € 549.788.
Bestuurlijk belang WSHD	Het hoogste orgaan van de Unie van Waterschappen is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert 4 keer per jaar. Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. De bestuursleden en de voorzitter worden benoemd voor een periode van 3 jaar met de mogelijkheid tot eenmalige herbenoeming. Formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur en in de ledenvergadering. Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

Unie van Waterschappen (UvW)		
	zitting hebben. Per beleidsterrein wordt in de commissie het beleid van de Unie voorbereid en deels vastgesteld. De bestuurlijke commissies worden geadviseerd door ambtelijke werkgroepen. Hierin heeft een beperkt aantal waterschapsmedewerkers zitting.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	-169.857	nbn
-Vreemd vermogen	6.366.991	nbn
-Jaarresultaat	-982.501	nbn
Relatie met programma	Algemene beleidstaken	
Risico's		
Overige informatie	Begin 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de unie van waterschappen ter grootte van € 2.000.000. Alle leden van de unie van waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben.	

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen		
Vestigingsplaats	Delft	
Rechtsvorm	Vereniging	
Ingangsdatum	22-dec-1910	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De behartiging van de belangen van de waterschappen in het algemeen en in het bijzonder van die, welke geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen. Zij verricht al datgene dat in het belang is of kan zijn voor een goede taakuitoefening door de aangesloten waterschappen. De volgende waterschappen zijn aangesloten: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland.	
Financieel belang WSHD	De financiële bijdrage van ieder deelnemend waterschap in 2016 was € 1.400.	
Bestuurlijk belang WSHD	De dijkgraaf van waterschap Hollandse Delta is voorzitter van de VZHW. Ook de secretariaatsfunctie wordt vanuit Hollandse Delta ingevuld. Er worden 4 vergaderingen per jaar gehouden. Daarnaast wordt 2x per jaar overlegd met de Gedeputeerde Water van de provincie Zuid-Holland en de HID van Rijkswaterstaat West-Nederland-Zuid.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	19.453	nbn
-Vreemd vermogen	0	nbn
-Jaarresultaat	-4.402	nbn

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen	
Relatie met programma	Algemene beleidstaken
Risico's	Het risico is beperkt tot de jaarlijkse financiële bijdrage aan de vereniging van € 1.400.
Overige informatie	

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die voldoen aan de definitie verbonden partij, zijn er ook partijen waar WSHD indirect mee verbonden is, oftewel de indirect verbonden partijen. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang bijvoorbeeld omdat de deze partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Indirect verbonden partijen:

1. NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (N.V. HVC)
2. Stowa
3. Muskusrattenbeheer (MBR)

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 / N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)		
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Ingangsdatum	1-jan-2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	HVC is verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer van haar aandeelhouders (gemeenten en waterschappen). Daarnaast produceert HVC duurzame energie. Deze wordt geleverd aan gemeenten, waterschappen, bedrijven en particulieren.	
Financieel belang WSHD	Gezamenlijk bezitten Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). Vanaf 1 januari 2010 zijn deze aandelen in beheer van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.	
Bestuurlijk belang WSHD	De GR is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC.	
Financiële kerncijfers :	31 december 2015	31 december 2016
-Eigen vermogen	81.849.000	nmb
-Vreemd vermogen	687.012.000	nmb
-Jaarresultaat	13.476.000	nmb
Relatie met programma	Zuiveren	
Risico's	De waterschappen hebben via de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 hun voormalige belangen	

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 / N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)

	in DRSH Zuiveringsslib NV ondergebracht bij de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De waterschappen staan vanaf hun toetreding garant voor de financiering van de activiteiten die HVC voor de waterschappen uitvoert. In het B-plusaandeelhouderschap dat in 2013 van kracht is geworden, heeft de garantstelling ook betrekking op financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die voor de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering (c.q. de daarvoor benodigde garantstelling) van de bio-energiecentrale (BEC) in Alkmaar aan de waterschappen toegerekend aangezien de BEC de groene elektriciteit levert ten behoeve van de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI). Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling vindt alleen plaats na besluitvorming door de GR over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. WSHD is hoofdelijk aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 30,2 miljoen (31 december 2016) en de schuldpositie voor de BEC (€ 5,4 miljoen). In januari 2017 is een nieuwe lening van ruim € 500.000 aangegaan. In januari 2018 zal een nieuwe lening van € 5 miljoen worden aangetrokken. De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie, voor de BEC is de garantstelling circa 12% van het totaal, naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B. De garantstelling voor de rekening-courant is vervallen als gevolg van het vervallen van de limiet die van toepassing was op de rekening-courant. HVC heeft namelijk de afgelopen jaren geen gebruik gemaakt van deze limiet en heeft aangegeven dat deze faciliteit niet langer nodig is. Ter compensatie van de door de waterschappen gegarandeerde geldleningen betaalt HVC jaarlijks een vergoeding van 1% van het garantstellingsbedrag aan de gemeenschappelijke regeling.
Overige informatie	HVC heeft samen met het Brabantse SNB in februari 2015 een overeenkomst getekend met de Belgische firma EcoPhos voor het terugwinnen van fosfaat uit de vliegashouders van de beide slibverbrandingsinstallaties in Dordrecht en Moerdijk. De start van de terugwinning wordt medio 2018 verwacht. In 2016 is in opdracht van de GR een strategisch onderzoek gestart naar de mogelijkheden tot opvolging van de huidige Slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht, welke rond 2028 het einde van haar levensduur bereikt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met Waternet en Hollands Noorderkwartier en in overleg met SNB en de andere Nederlandse waterschappen.

Stowa		
Vestigingsplaats	Den Haag (statutair)	
Rechtsvorm	Stichting	
Ingangsdatum	13-sep-1971	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven waar waterbeheerders voor staan, goed uit te voeren.	
Financieel belang WSHD	De bijdrage van WSHD in 2016 was € 447.704. De bijdrage voor 2017 bedraagt naar verwachting € 457.000.	
Bestuurlijk belang WSHD	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers in het bestuur van Stowa.	
Financiële kerncijfers : -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	31 december 2015	31 december 2016
Relatie met programma	Waterkeringen, Water en Zuiveren	
Risico's		
Overige informatie	Enkele onderwerpen, die momenteel vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund: • Innovatie in de afvalwaterzuivering (zoals het CENIRELTA project dat op 31 december 2016 is afgerond) • Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie) • Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten, Expertgroep Waterfabriek) • Innovatie in de waterveiligheid (o.a. MLV, dijken op veen) • Normering regionale waterkeringen (overstromingsklassen) • Inspectie waterkeringen (Handboek) • Studiegroep Pijpleidingen (kennisuitwisseling) • Innovatie in het Waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen) • Toekomstig waterbeheer (Deltaproof) • Watergovernance (relatie met WGC)	

Muskusrattenbeheer (MBR)		
Vestigingsplaats		
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor 'gemene rekening'	
Ingangsdatum	1-jul-2011	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De bestrijding van 'muskus- en beverratten' is per 01 juli 2011 een taak van de waterschappen geworden. Namens de waterschappen Rijn en IJssel (10,4%), Vallei en Veluwe (18,2%), Rivierenland (47,5%) en Hollandse Delta (23%) is de organisatie en uitvoering ondergebracht bij waterschap Rivierenland.	
Financieel belang WSHD	Voor 2016 was de bijdrage voor de dienstverlening van MRB begroot op € 1.687.000, de werkelijke bijdrage over 2016 bedraagt € 1.616.000. De bijdrage voor 2017 wordt geraamd op € 1.711.000.	
Bestuurlijk belang WSHD	Er vindt bestuurlijk overleg plaats.	
Financiële kerncijfers : -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	31 december 2015	31 december 2016
Relatie met programma	Waterkeringen	
Risico's		
Overige informatie	Financieel verrekenmodel 1. Waterschap Rivierenland stelt voor de kosten van de werkzaamheden, genoemd in artikel 3, vooraf jaarlijks een begroting op. 2. De te verrekenen kosten vloeien voort uit de jaarrekening van waterschap Rivierenland. 3. Het bepaalde in dit artikel is van toepassing bij het vaststellen van de financiële verhoudingen tussen de waterschappen in geval van verrekening van de kosten die met deze overeenkomst zijn gemoeid, en in geval van het opstellen van een liquidatieplan bij opzegging of beëindiging van de overeenkomst. 4. De waterschappen nemen deel voor: a. wat betreft waterschap Rijn en IJssel voor 10,4%, b. wat betreft waterschap Vallei en Veluwe voor 18,2%, c. wat betreft waterschap Hollandse Delta voor 23,9%, d. wat betreft waterschap Rivierenland voor 47,5%. Genoemde percentages gelden eveneens voor de onderlinge verrekening van financiële gevolgen van risico's. Onder deze risico's worden in ieder geval verstaan de risico's die waterschap Rivierenland loopt in de bijzondere situaties, zoals genoemd in artikel 10 van de overeenkomst. Genoemde vooraf vastgestelde percentages zullen vervolgens jaarlijks worden toegepast op de door waterschap Rivierenland daadwerkelijk te dragen kosten en de financiële gevolgen van risico's.	

4.9 Bedrijfsvoering

4.9.1 Inhoudelijke toelichting bedrijfsvoering

Formatie en bezetting

Bij aanvang van 2016 bedroeg de formatie van Hollandse Delta 526,79 formatieplaatsen. Daarop hebben in 2016 geen mutaties plaatsgevonden. Per 31 december 2016 was de bezetting 90,6%. Ter vergelijking, per 31 december 2015 was de bezetting 92,5%.

Afdeling	Formatie	Bezetting
	31-12-2016 (fte)	31-12-2016 (fte)
Directieraad	3,00	3,00
Concerncontrol	6,00	5,00
Faciliteiten	31,11	28,37
Financien	22,38	20,49
P&O/KAM	16,66	15,89
Bestuurlijke & Juridische Zaken	34,92	27,71
Vergunningverlening	28,32	22,16
Handhaving	14,75	14,56
Technologie en Beleid	14,90	12,00
Technisch onderhoud	56,24	53,57
Zuiveren	34,13	35,50
Plannen & Regie	40,18	41,04
Projecten & Uitvoering	59,14	53,61
Beheer & Onderhoud	86,50	79,29
Advies & Automatisering	65,89	64,88
Stelpost	9,47	-
Subtotaal	523,59	477,07
Zuiveren (SPP)	3,20	opgenomen in bezetting ZV
Totaal	526,79	477,07

Ziekteverzuim

Over 2016 is sprake van een zeer geringe daling van het ziekteverzuim. Op 31 december 2016 bedroeg het gemiddeld verzuim over de afgelopen twaalf maanden 5,2% met een meldingsfrequentie van 1,58 meldingen per medewerker. Het gemiddeld verzuim over 2015 bedroeg 5,3% met een meldingsfrequentie van 1,3 meldingen per medewerker.

Inhuur

Hollandse Delta beschikt over een flexibele schil voor de opvang van pieken in het werk als gevolg een tekort aan capaciteit en/of kennis. In dit onderdeel van de arbeidsorganisatie wordt voornamelijk inhuur ingezet.

	2012	2013	2014	2015	2016
Hoogwaterbeschermingsprogramma	16.146	42.135	45.534	36.387	28.288
Overige activiteiten	66.808	50.505	51.170	52.400	51.394
Totaal*	82.954	92.640	96.704	88.787	79.682

*in uren

Verloop en instroom

In 2016 hebben 40 medewerkers Hollandse Delta verlaten. Het verlooppercentage 2016 komt uit op 8,1% tegenover 6,4% in 2015. Voornaamste redenen van vertrek waren onder meer flexibele pensionering, een andere baan buiten het waterschap en het niet verlengen van (tijdelijke) aanstellingen. In 2016 zijn er 25 medewerkers in dienst gekomen.

Verjongen en verkleuren

Het programma Verjongen & Verkleuren draagt bij aan de lange termijn personeelsvoorziening voor Hollandse Delta. Het motto hiervoor is verwoord in het volgende strategische doel:

"Voldoende, betrokken en competente medewerkers die een bijdrage leveren aan het bereiken van de doelen van het waterschap."

Het programma kent twee trajecten:

- "Waterschapstalent, heb jij het?", onder deze naam is de eerste traineepool in 2014 gestart. In de traineepool participeren naast Hollandse Delta de volgende organisaties, waterschap Rivierenland en de hoogheemraadschappen Rijnland, Hollands Noorderkwartier en Schieland en de Krimpenerwaard en het HWBP. De traineepool bestaat in 2016-2017 uit 20 trainees die in 2015 zijn afgestudeerd op technisch HBO/WO niveau. Vanuit deze pool heeft Hollandse Delta vier trainees vast in de gelederen voor de duur van twee jaar;
- "Workmates", in dit programma biedt het waterschap MBO-leerlingen een BBL-traject aan. Het gaat hier om technische opleidingen in de procestechniek of maintenance. In 2016 waren vijf Workmates in dienst op basis van een leerarbeidsovereenkomst voor de duur van hun opleiding van twee jaar.

Management Development (MD)

Het MD-programma is een continu leer & ontwikkeltraject voor alle leidinggevendenden. Dit zijn de teamleiders, afdelingshoofden en directeuren, in totaal 40 personen.

In het management development traject gaan de ontwikkeling en de koers van de organisatie hand in hand met de ontwikkeling van het persoonlijk leiderschap. De doelgroep werkt aan inhoudelijke thema's, casuïstiek en onderlinge samenwerking.

In 2016 is de focus voor het MD-traject gelegd op persoonlijk leiderschap en de samenwerking. Hiervoor is gebruik gemaakt van Management Drives. Deze methodiek kent een integrale benadering van vraagstukken op het gebied van persoonlijk leiderschap, teamperformance en organisatieontwikkeling. Management Drives 'taal' biedt een constructieve setting om gedrag en gedragspatronen bespreekbaar te maken. Het biedt niet alleen inzicht in het gedrag van (jezelf en) de ander, maar tevens taal hoe daar beter op aan te sluiten. Er hebben meerdere sessies plaatsgevonden in diverse groepssamenstellingen. In 2017 krijgt dit een verder vervolg met een verdieping en een verbreding.

Stageplaatsen

In 2016 genoten veertien leerlingen van diverse opleidingen de mogelijkheid van een stageplaats bij Hollandse Delta. Daarnaast hebben er vijf zogenaamde snuffelstages plaatsgevonden. Deze laatste hebben meer het kenmerk van kennismaking en zijn van korte duur (circa een week).

Integriteit

In 2012 is binnen WSHD een (hernieuwde) start gemaakt met het onder de aandacht brengen van integriteit. Het doel van dit traject is het creëren van bewustwording en het inbedden van integriteit in het reguliere werkproces. Eén van de instrumenten die wordt ingezet, is de integriteitmodule. Onderdeel van deze module is de online dilemmatraining waarmee in 2013 is gestart en die jaarlijks wordt herhaald. Hierbij krijgen medewerkers enkele integriteitsdilemma's voorgelegd waarbij zij een keuze moeten maken hoe zij zouden handelen in de betreffende situatie. Vanuit het systeem krijgen medewerkers feedback op basis van de geldende gedragscode integriteit.

In het vierde kwartaal 2016 is deze online dilemmatraining opnieuw uitgevoerd. Het deelnamepercentage was 91%. De resultaten van de training worden in het eerste kwartaal van 2017 gerapporteerd op organisatie/afdelingsniveau. Leidinggevendenden bespreken de resultaten binnen hun eigen afdeling/teams en bepalen wat zij met de resultaten gaan doen en welke afspraken/acties zij hieraan verbinden.

Tevens is door het afdelingsmanagement voor de eigen afdeling een "risicoprofiel" opgesteld. Het profiel heeft betrekking op de specifieke integriteitsrisico's voor de betreffende afdeling. Aan de hand van deze profielen wordt met medewerkers gesproken en zo nodig afspraken gemaakt.

Prestatie indicatoren

Prestatie indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie
Gerealiseerde gemiddelde betaaltermijn (aantal dagen na ontvangstdatum factuur)	24	30	21	20
Het % facturen dat binnen de reguliere termijn van 30 dagen is betaald.	90%	90%	93%	94%

4.9.2 Wat heeft het gekost?

Beleidsproduct (bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
9.10 Organisatieontwikkeling	Lasten	2.851	3.053	2.748	2.768	21	N
	Baten	-2.851	-3.053	-2.748	-2.768	-21	V
	Saldo	0	0	0	0	0	
9.20 Personeel en organisatie	Lasten	78.405	75.108	75.569	72.257	-3.312	V
	Baten	-78.405	-75.108	-75.469	-72.617	2.852	N
	Saldo	0	0	100	-360	-460	V
9.30	Lasten	440	491	441	439	-2	V
Kwaliteitszrg, arbeidsomst. & milieuzorgbel	Baten	-440	-491	-441	-439	2	N
	Saldo	0	0	0	0	0	
9.40 Informatievoorziening	Lasten	7.272	7.958	7.769	7.415	-354	V
	Baten	-7.272	-7.959	-7.769	-7.415	354	N
	Saldo	0	0	0	0	0	V
9.50 Concern control	Lasten	705	711	711	711	0	
	Baten	-705	-711	-711	-711	0	
	Saldo	0	0	0	0	0	
9.60 Financiën	Lasten	34.615	36.311	35.619	35.579	-41	V
	Baten	-34.615	-36.311	-35.619	-35.579	40	N
	Saldo	0	0	0	0	0	V
9.70 Juridische zaken	Lasten	1.934	1.776	1.814	1.788	-25	V
	Baten	-1.934	-1.776	-1.814	-1.788	25	N
	Saldo	0	0	0	0	0	
9.80 Faciliteiten	Lasten	9.132	8.677	8.634	8.361	-273	V
	Baten	-9.132	-8.677	-8.386	-8.113	273	N
	Saldo	0	0	248	248	0	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		0	0	348	-112	-461	V
Toevoeging aan reserves		0	0	0	460	460	N
Onttrekking aan reserves		0	0	-348	-348	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		0	0	0	0	0	V

4.10 EMU-saldo

De waterschappen zijn in het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) verplicht financiële informatie op kwartaalbasis te verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de jaarstukken is deze verplichte informatie eveneens opgenomen.

Ten behoeve van deze gegevensverstrekking is er een convenant afgesloten tussen de waterschappen en het CBS. Deze informatie wordt door het CBS onder andere gebruikt voor de verplichte aanlevering van kwartaalinformatie over overheden aan de Europese Commissie.

4.10.1 Toelichting op het EMU-saldo

De vier Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) zijn er samen verantwoordelijk voor dat Nederland gezonde overheidsfinanciën kent. Op grond van de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) moeten de vier overheden samen invulling geven aan de eisen die hieromtrent vanuit de Europese Unie wordt gesteld, waaronder het EMU-saldo. Om de voor hun kerntaken noodzakelijke investeringen te kunnen uitvoeren, hebben de waterschappen, net als de andere overheden, een zekere ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. Het Rijk heeft bepaald dat de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) in 2016 gezamenlijk een maximaal aandeel in het EMU-tekort mogen hebben van 0,4% BBP. Deze ruimte is

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

niet nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen. Als referentiewaarde wordt uitgegaan van de jaren 2014 en 2015 waarin de ruimte wel nader was verdeeld. De waterschappen gezamenlijk hadden hierin een ruimte van 0,06%. Tot en met 2017 zal het Rijk in ieder geval geen maatregelen of sancties treffen indien dit leidt tot overschrijding van de ruimte.

Vanuit de Unie van Waterschappen (UvW) is geadviseerd om ook voor 2016 te blijven werken met de systematiek van referentiewaarden. Voor WSHD heeft de Unie een referentiewaarde van € 18,9 miljoen als indicatie voor het toegestane EMU-tekort afgegeven.

4.10.2 Opbouw EMU-saldo

Omschrijving (bedragen x € 1.000)			Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging/onttrekking aan de reserves		8.654	1.549	2.050	8.172
2	Invloed investeringen					
2a	bruto investeringsuitgaven	min	112.085	124.707	195.755	161.071
2b	investeringsbijdragen van derden	plus	72.129	87.424	86.072	77.966
2c	verkoop mva en iva	plus				435
2d	afschrijvingen	plus	20.704	21.667	20.925	21.706
3	Invloed van voorzieningen					
3a	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	plus	757	100	821	1.778
3b	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	min	1.220		1.700	1.709
3c	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	min	1.175	823	757	736
3d	evt. externe vermeerderingen van reserves	plus				
4	invloed reserves					
4a	evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	min				
4b	evt. externe vermeerderingen van reserves	plus				
5	Deelnemingen en aandelen					
5a	boekverlies	plus				
5b	boekwinst	min				
Geraamd EMU-saldo WSHD			-12.235	-14.789	-88.344	-53.460
Maximaal EMU-tekort o.b.v. macrorferentiewaarde			-21.602	-18.900	-18.900	-23.500
Verschil (+ = ruimte; - = tekort)			9.367	4.111	-69.444	-29.960

Het maximaal EMU-tekort op basis van de macrorferentiewaarde is ten opzichte van de begroting aangepast van € 18,9 miljoen naar € 23,5 miljoen. Deze aanpassing is gebaseerd op de berekening van de indicatieve referentiewaarde afgegeven door de Unie van Waterschappen.

Het EMU-saldo (tekort) is ten opzichte van de begroting 2016 toegenomen met circa € 34 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat WSHD in 2016 heeft besloten tot het herstructureren van de leningenportefeuille. In de Programmabegroting 2016-2020 was hiermee geen rekening gehouden. Bij de herstructurering is de agio (boeterente) afgekocht. Deze agio is als investering

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

geactiveerd onder de immateriële vaste activa. De totale agio voor 2016 is lager dan het totaal bedrag aangegeven in Burap 2-2016 (raming was € 78 miljoen) als gevolg van het niet doorgaan van het tweede deel van de herstructurering. Als gevolg van de stijgende rente was het financieel voordeel van het herstructureren van het restant van de leningen onvoldoende om dit door te zetten.

4.11 Duurzaamheid

Waterschap Hollandse Delta streeft ernaar om zijn taken op een duurzame wijze uit te voeren. Op basis van vooral het Klimaat- en Energieakkoord zijn doelstellingen en maatregelen vastgesteld op het gebied van onder andere energie-efficiency en productie, vermindering uitstoot van broeikasgassen en inkoop.

In de Programmabegroting 2016-2020 zijn duurzaamheidsdoelstellingen, plannen en maatregelen opgenomen voor energieopwekking, energiehuishouding, inkopen, terreinbeheer, wagenpark en mobiliteit, uitstoot broeikasgassen afvalwaterbehandeling (CO₂, lachgas en methaan), grondstofwinning, samenwerking en innovatie in de afvalwaterketen en planvorming. Hierover wordt het volgende opgemerkt:

Opgaveplan Duurzaamheid

Op 30 juni 2016 is het Opgaveplan 2016-2019 Duurzaamheid, Innovatie, Energie en Doelmatige Afvalwaterketen vastgesteld (hierna "Opgaveplan"). In het opgaveplan zijn concrete doelen en maatregelen benoemd voor de periode 2016-2019.

Het opgaveplan heeft gestalte gekregen in de periode van oktober 2015 tot en met januari 2016. In een viertal sessies is gekeken naar de legitimatie (het 'waarom'), de explicitering (het 'wat') en de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van mogelijke doelstelling en maatregelen voor het waterschap op het gebied van duurzaamheid, innovatie en energie. De uitvoering van de primaire taken van het waterschap is als leidend principe genomen bij de uitwerking van het opgaveplan. De doelstellingen op het gebied van duurzaamheid zijn dan ook ondergebracht in de kernactiviteit van het waterschap. In de Kadernota 2017 zijn per programma duurzaamheidsmaatregelen opgenomen, die in 2017 opgestart zullen worden.

Energieopwekking

Beleidsdoelstelling: WSHD wekt in 2020 40% van de totale energiebehoefte zelf duurzaam op. Voor het opwekken van duurzame energie werkt WSHD samen met (regionale) energiebedrijven.

	Programmabegroting 2016-2020	Stand van zaken per 31 december 2016
Biogas	- Met biogas uit slibvergisting wordt elektriciteit en warmte geproduceerd. Dit levert 18% op van de voor afvalwaterzuivering benodigde energie (conform de regels van de klimaatmonitor) - HVC heeft samen met de in de GR Slibverwerking 2009 deelnemende waterschappen onderzoek uitgevoerd naar de realisatie van een centrale slibvergisting. Op basis van de onderzoeksresultaten is besloten daarvan af te zien. De waterschappen participierend in de GR Slibverwerking 2009 zullen zich vooral richten op het benutten van de bestaande gistingsinstallaties.	De exacte gegevens over 2016 worden opgenomen in Waterwerken. Deze zijn nog niet bekend op dit moment. nvt

Afvalwaterenergie	Uit eerdere studie kwam naar voren dat verder benutten van de gistingcapaciteit op Sluisjesdijk beperkt voordeel oplevert. Bij eventuele herinvesteringen op rwzi's zal telkens de optie afvoer naar Sluisjesdijk worden verkend.	Geen afwijkingen
Windenergie	In 2012 is in samenwerking met HVC en andere overheden een verkenning gestart naar toepassing van windenergie op terreinen en installaties van WSHD. De verkenning heeft 2 potentiële locaties opgeleverd. Over het vervolg en de grondhouding van WSHD daarbij zal separate besluitvorming plaatsvinden.	De windturbine op de rwzi Middelharnis heeft in 2016 0,93 miljoen kWh geproduceerd, die wordt toegerekend aan WSHD. Eén van de speerpunten in het Opgaveplan is (het vergroten van) duurzame energieproductie op WSHD-locaties. Om hier invulling aan te geven heeft het college van D&H op 29 november 2016 ingestemd met de voorgestelde aanpak en een samenwerkings-overeenkomst met HVC.
Zonne-energie	Voor de elektriciteitsvoorziening bij stuwen wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van zonnepanelen. De markt- en prijsontwikkelingen en de resultaten van een quickscan laten de mogelijkheid zien om met zonneparken op (reserve)terreinen van rwzi's of andere installaties energie te produceren.	Eén van de speerpunten in het Opgaveplan is (het vergroten van) duurzame energieproductie op WSHD-locaties. Om hier invulling aan te geven heeft het college van D&H op 29 november 2016 ingestemd met de voorgestelde aanpak en een samenwerkings-overeenkomst met HVC.
Groene biomassa	HVC gaat een quickscan uitvoeren naar de potentie en ontwikkelingen.	HVC heeft in september een inventarisatie uitgevoerd naar biomassastromen. Zij onderzoekt de potentie van alternatieve verwerking door middel van bioraffinage. In het maaiselbeheer wordt duurzame verwerking als onderdeel van aanbestedingen meegenomen.
Warmtelevering	De eventuele mogelijkheden voor uitwisseling van warmte en/of biogas op Sluisjesdijk worden meegenomen in de investering 'WarmteKrachtKoppeling (WKK) Sluisjesdijk' (investering 7304210018).	Aanleg warmtenet Sluisjesdijk is on hold gezet door het afhaken van ondersteuning vanuit het Havenbedrijf. In de WKK worden aansluitflenzen aangebracht voor eventuele aansluiting in toekomst.

Participatie in HVC

Als aandeelhouder participeert het waterschap in duurzame energieprojecten van HVC, waaronder een Bio Energie Centrale en twee windparken op zee. De opgewekte energie over 2016 zal worden weergegeven in Waterwerken.

Duurzame energiehuishouding

Beleidsdoelstelling: 30% energie-efficiencyverbetering WSHD in de periode 2020

Conform het besluit van de Unie van Waterschappen en de Green Deal Energie van 21 maart 2016 is begin 2017 voor het gehele waterschap een nieuw Energie Efficiency Plan (EEP) voor de periode 2017-2020 worden vastgesteld.

Programmabegroting 2016-2020	Stand van zaken per 31 december 2016
Naast het opnemen van duurzaamheidsaspecten in Algemene Programma's van Eisen krijgt duurzaamheid bij aanbestedingen aandacht door middel van de Aanpak Duurzaam GWW. Met deze werkwijze worden in alle fasen van een project duurzaamheidsaspecten meegewogen. Instrumenten uit de Aanpak worden bij meerdere aanbestedingen toegepast.	In 2015 en 2016 hebben ruim 60 WSHD medewerkers die vanuit hun functie/rol invloed hebben op duurzaamheid in GWW plannen, projecten en aanbestedingen de Basistraining Aanpak Duurzaam GWW gevolgd. Ook zijn in 2016 pilot projecten uitgevoerd waarbij de Aanpak DZ GWW werd gebruikt. De werkwijze van de Aanpak wordt vanaf 2017 standaard in GWW werken toegepast. In juli 2016 is er een duurzaamheidsparagraaf aan het inkoopformulier toegevoegd. Startnotities zonder duurzaamheidsparagraaf worden niet meer in behandeling genomen. Dit dwingt de organisatie om na te denken over duurzaamheid.

Wagenpark

WSHD wil naar 10-20% minder bedrijfsauto's op benzine/diesel. Dit is meegewogen bij de vervanging van bedrijfsauto's in 2016.

In het afgelopen jaar zijn meerdere bedrijfsauto's vervangen door voertuigen met zuinigere motoren en minder CO2 uitstoot. Er zijn 2 elektrische poolauto's aangeschaft.

Uitstoot broeikasgassen afvalwaterbehandeling (lachgas en methaan)

Landelijk is afgesproken de doelstelling voor het terugdringen van emissies van broeikasgassen tijdelijk te parkeren. In 2016 is hier dan ook geen inzet op gepleegd.

Terreinbeheer

Beleidsdoelstelling: voldoen aan certificaateisen van niveau Zilver.

Het onderhoud van omheinde terreinen voldeed in 2016 aan de eisen en normen van niveau Zilver / Barometer Duurzaam Terreinbeheer waarmee de certificatie is behouden.

Grondstofwinning

WSHD zal naar verwachting vanaf 2018 fosfaat uit slibas gaan terugwinnen via de Ecophos-route. WSHD neemt actief deel aan de Energie- en Grondstoffenfabriek. In 2016 is een traject ingezet ten aanzien van de (organisatorische) doorontwikkeling van deze netwerkorganisatie, om de ambities van de Nederlandse waterschappen op het gebied van energie en grondstoffen in gezamenlijkheid te realiseren. Daartoe zijn twee parallelle onderzoeken gestart: 1. Het zogeheten 'TOP 5 Grondstoffen' onderzoek, waarbij voor de 5 meest kansrijke grondstoffen concrete doelstellingen en ontwikkelscenario's worden opgesteld en 2. Het 'STOWA projects' onderzoek, waarin STOWA met betrokken partijen verkent of en onder welke voorwaarden zij de rol van onderzoekscoördinator op zich kan nemen en zich kan ontwikkelen tot (mede)ontwikkelaar voor initiatieven voor de winning en afzet van grondstoffen en energie. Beide onderzoeken zullen in 2017 worden afgerond en zal in Unieverband bestuurlijke besluitvorming hierover plaatsvinden.

Regionale Energiestrategie

Conform het bestuursbesluit in juli neemt waterschap Hollandse Delta deel aan de pilot Regionale Energiestrategie van de regio Drechtsteden, waarin samen met lokale overheden, burgers,

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Breda

Datum: 25 april 2017

bedrijven en instellingen gekeken wordt naar verdergaande verduurzaming van het energieverbruik in de regio.

4.12 Inkoop en aanbesteden

In het eerste kwartaal van 2017 wordt met de Verenigde Vergadering het gesprek gestart over de omvang en betekenis van het inkoop- en aanbestedingsproces en hoe de Verenigde Vergadering zijn kaderstellende en controlerende rol invulling kan geven. De resultaten hiervan zullen van invloed zijn voor het via deze paragraaf invulling geven aan de wijze van rapporteren over het boekjaar 2017.

Voor de invulling van deze paragraaf voor rapportage over het boekjaar 2016 is aansluiting gezocht bij het verbeterpunt dat via de interne controle voor dit onderwerp wordt gemonitord. Op de verbeteragenda is ten aanzien van het financiële proces Inkoop en aanbesteding het verbeterpunt 'Vergroten zicht naleving aanbestedingsrichtlijnen' opgevoerd.

Aan het vergroten van het zicht op de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen wordt vorm gegeven met het opstellen van een organisatiebreed inkoopactieplan en plannen per afdeling.

De inkoopactieplannen per afdeling geven elke afdeling een opbouwend advies per inkooppakket. De inkoopende afdelingen krijgen via het inkoopactieplan 2016 de adviezen om doelmatiger en rechtmatig aan te besteden. Het inkoopactieplan 2016 wordt geëvalueerd. Dit geschiedt gelijktijdig met het opstellen van het inkoopactieplan over 2017, dat in de eerste helft van 2017 plaatsvindt. De bevindingen van de evaluatie worden meegenomen in het inkoopactieplan 2017.

4.13 Rechtmatigheid

4.13.1 Inleiding

De door de Verenigde Vergadering, op grond van artikel 109 lid 2 van de Waterschapswet, aangewezen accountant controleert de jaarrekening van waterschap Hollandse Delta. De accountantscontrole is gericht op het afgeven van een oordeel over:

- De getrouwe weergave van de grootte en samenstelling van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva conform hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- Het rechtmatig ('volgens geldende regels zoals opgenomen in de wet en verordeningen alsmede de volgens de begroting') tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties;
- De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- Het in overeenstemming zijn van de door het college van dijkgraaf en heemraden opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur (AMvB) te stellen regels als bedoeld in artikel 98a Waterschapswet (deze maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit);
- De verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

4.13.2 Financiële rechtmatigheid

Bij rechtmatigheid in het kader van de jaarrekening is er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Bij de jaarrekening moeten de baten en lasten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder de waterschapsverordeningen. Dit wordt de financiële rechtmatigheid genoemd.

Ten aanzien van de rechtmatigheid zijn de artikelen 108 en 109 van de Waterschapswet van belang. In artikel 108 van de Waterschapswet wordt bepaald dat het algemeen bestuur bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. Artikel 109 van de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.

De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het 'Normenkader rechtmatigheid'. Een aanvullend toetsingscriterium in het kader van de rechtmatigheid betreft de begrotingsrechtmatigheid. Voor de controle steunt de accountant voor een belangrijk deel op de bevindingen uit de interne controle van het waterschap zelf.

4.13.3 Interne controle

Op 20 september 2016 heeft het college van dijkgraaf en heemraden het 'Interne Controleplan 2016' vastgesteld. Dit controleplan zoomt in op de volgende financiële processen:

1. Inkoop en aanbesteden
 - a. Inkopen/Factuurcontrole
 - b. Aanbesteden
2. Personeelskosten
3. Afschrijvingen
4. Treasury
5. Bijdragen aan derden
6. Belastingen
7. Bijdragen van derden
8. Reserves en voorzieningen
9. Overige opbrengsten
10. Investerings

De interne controle is uitgevoerd conform het door het college van dijkgraaf en heemraden vastgestelde 'Interne Controleplan 2016'. Naar aanleiding van de uitgevoerde interne controles worden met het management afspraken gemaakt ter verbetering van processen en beheersmaatregelen. Deze afspraken komen bijeen in een organisatiebrede verbeteragenda, welke ook bestuurlijk wordt vastgesteld.

4.13.4 Normenkader rechtmatigheid

De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het Normenkader Rechtmatigheid. Het normenkader omvat de relevante wet- en regelgeving (Europees, nationaal, provinciaal) voor de belangrijkste processen met financiële consequenties. Ook bevat het normenkader de relevante regelgeving van het waterschap zelf.

Het normenkader wordt periodiek geactualiseerd. De laatste actualisatie is door de Verenigde Vergadering vastgesteld op 29 september 2016. Het college van dijkgraaf en heemraden heeft het normenkader geoperationaliseerd met een toetsingskader.

4.13.5 Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheerhandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de (bijgestelde) geautoriseerde Programmabegroting 2016-2020. Afwijkingen tussen de programmabegroting en de jaarrekening worden in de jaarrekening toegelicht. Door het vaststellen van de jaarrekening door de Verenigde Vergadering worden de uitgaven alsnog geautoriseerd. Het gaat hier om afwijkingen waarbij het college van dijkgraaf en heemraden bij het doen van de uitgaven binnen het door de Verenigde Vergadering uitgezette beleid zijn gebleven. Begrotingsoverschrijdingen die binnen het bestaande beleid vallen en die (achteraf) geautoriseerd worden door de Verenigde Vergadering tellen niet mee in het oordeel van de accountant over de rechtmatigheid. De beoordeling van begrotingsrechtmatigheid vindt plaats op basis van de netto-kostensystematiek.

Programmaplan

Het bepalen of begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de Verenigde Vergadering.

Bij de toetsing van de begrotingsafwijkingen kunnen de volgende soorten worden onderkend:

Nr.	Omschrijving:	A	B
1.	Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend.		x
2.	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar die ten onrechte niet tijdig aan de verenigde vergadering zijn voorgelegd. Bijvoorbeeld, de overschrijding was bij de 2e Tussenrapportage al bekend, maar ten onrechte niet opgenomen in de begrotingswijziging.		x
3.	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid welke niet tijdig konden worden gesignaleerd dan wel niet hoefden te worden gesignaleerd, waardoor deze niet opgenomen zijn in een begrotingswijziging.	x	
4.	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet, dan wel passen binnen het betreffende begrotingsprogramma.	x	
5.	Kostenoverschrijdingen bij open einde regelingen.	x	
6.	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de verenigde vergadering immers nog geen besluit genomen.	x	
7.	Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt. Afhankelijk van het tijdstip van constatering hebben deze overschrijdingen gevolgen voor de rechtmatigheid: - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar	x	x

A: De overschrijding is onrechtmatig, maar deze telt niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

B: De overschrijding is onrechtmatig, en telt mee voor in het rechtmatigheidsoordeel.

In het onderstaande overzicht zijn de netto-lasten per programma opgenomen als uitgangspunt voor de evaluatie van de begrotingsrechtmatigheid.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Netto lasten Begroting 2016 na wijziging	Jaar- rekening 2016 lasten	Verschil begroting - realisatie 2016	Voordeel / Nadeel	Voordeel / Nadeel						
Lasten					1	2	3	4	5	6	7
1. Waterkeringen	18.867	18.626	-241	V	-	-	-	-	-	-	-
2. Water	47.423	45.611	-1.813	V	-	-	-	-	-	-	-
3. Zuiveren	55.884	54.566	-1.318	V	-	-	-	-	-	-	-
4. Wegen	7.115	7.370	256	N	-	-	X	-	-	-	-
5. Algemene beleidstaken	13.356	13.862	506	N	-	-	X	-	-	-	-
8. Algemene dekkingsmiddelen	-145.042	-148.094	-3.052	V	-	-	-	-	-	-	-
9. Ondersteuning en bedrijfsvoering	348	-112	-461	V	-	-	-	-	-	-	-

Toelichting

Het saldo van het programma Wegen is € 256.000 nadelig. Dit nadeel wordt veroorzaakt door:

- De kosten van het herstel van te hoog liggende bermen, enkele onvoorziene grote schades in het najaar en het extra toezicht daarop (€ 245.000). De kosten passen binnen het beleid en konden niet eerder geconstateerd worden, derhalve telt de overschrijding niet mee in het oordeel rechtmatigheid.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

- Hogere kosten voor de renovatie van de brug Oud-Beijerlandseweg (€ 26.000). De kosten passen binnen het beleid en konden niet eerder geconstateerd worden, derhalve telt de overschrijding niet mee in het oordeel rechtmatigheid.
- In het najaar zijn de geplande onderhoudswerkzaamheden aan bomen en hagen voor een belangrijk deel stilgezet, omdat het budget dreigde fors overschreden te worden. Vanaf dat moment is nog slechts ingegrepen op verkeersonveilige situaties. Deze kwamen voort uit extra uitgevoerde inspecties en van klachten en meldingen. Een totaal nadeel van € 70.000. De kosten passen binnen het beleid en konden niet eerder geconstateerd worden, derhalve telt de overschrijding niet mee in het oordeel rechtmatigheid.

Tegenover deze nadelen staan ook voordelen waardoor het totale nadeel op het programma Wegen lager is dan de totaalstelling van de hier boven genoemde nadelen.

Het saldo van het programma Algemene beleidstaken is € 506.000 nadelig. Dit nadeel wordt veroorzaakt door een aanvullende dotatie aan de voorziening voor voormalig personeel van € 644.000. Tegenover dit nadeel staan ook voordelen waardoor het totale nadeel op het programma Algemene beleidstaken lager is. De kosten passen binnen het beleid en konden niet eerder geconstateerd worden, derhalve telt de overschrijding niet mee in het oordeel rechtmatigheid.

De geconstateerde overschrijdingen van de begroting zijn onrechtmatig, maar tellen niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Investerings

Er zijn in 2016 geen investeringsprojecten afgesloten met een overschrijding van de uitgaven.

4.13.6 Uitkomsten interne controle

In het begrotingsjaar 2016 is ten aanzien van 3 aanbestedingsdossiers geconstateerd dat in afwijking van wet- en regelgeving is gehandeld. Voor heel 2016 leiden deze 3 aanbestedingsdossiers tot een foutbedrag ter grootte van € 573.000 aan onrechtmatige inkopen. Dit bedrag past binnen de goedkeuringstolerantie die de accountant hanteert voor de controle. Daarnaast is sprake van twee doorwerkende fouten uit 2015 voor een bedrag van € 175.000.

Jaarrekening 2016

5 Balans

5.1 Balans per 31 december 2016

Balans per 31 december 2016					
Bedragen x € 1.000					
ACTIVA	2016	2015	PASSIVA	2016	2015
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	79.252	18.360	Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	238.831	238.758	Algemene reserves	15.199	9.291
Financiële vaste activa	8.997	10.528	Overige bestemmingsreserves	24.853	22.792
			Egalisatiereserves	1.500	0
			Nog te bestemmen resultaat	7.344	8.641
				48.896	40.724
			Voorzieningen	7.626	8.373
			Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer	262.426	214.619
Totaal vaste activa	327.080	267.646	Totaal vaste passiva	318.948	263.716
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	22.950	50.533	Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	7.953	8.483
Liquide middelen	54	84	Overlopende passiva	42.187	66.567
Kortlopende vorderingen	10.200	12.311			
Overlopende activa	8.802	8.192			
Totaal vlottende activa	42.006	71.120	Totaal vlottende passiva	50.140	75.050
TOTAAL	369.087	338.767	TOTAAL	369.087	338.767

5.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbestemming

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het gestelde in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en gedetailleerd uitgewerkt in de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (RBVW).

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan in het jaar volgend op het jaar van afronding van het onderzoek/ontwikkeling. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen (agio) worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de looptijd van de betreffende lening.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief door de derde wordt geëxploiteerd, maar nooit langer dan de afschrijvingstermijn die het waterschap zelf voor vergelijkbare activa hanteert.

De overige immateriële vaste activa worden in 5 jaar afgeschreven, tenzij gemotiveerd wordt dat een langere periode passender is. In voorkomende gevallen wordt de afwijkende afschrijvingstermijn vermeld bij de toelichting op de immateriële vaste activa.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Op slijtende investeringen wordt lineair afgeschreven volgens de verwachte levensduur, waarbij de afschrijving aanvangt in het jaar volgend op het moment van ingebruikneming. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Materieel vast actief	Afschrijvingstermijn
<i>Vervoermiddelen</i>	
Bedrijfsauto's	5 jaar
Trekkers en strooiwerktuigen, maai- en veegboten	8 jaar
<i>Machines, apparaten en werktuigen</i>	
Machines, apparaten en werktuigen	5 jaar
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	
Centrale werkplaatsen	25 jaar
Kantoormeubilair, inrichting	10 jaar
Kantoren	40 jaar
Telefooninstallaties	5 jaar
Technische installaties	15 jaar
Computerhardware (en software dat onderdeel is van de hardware)	5 jaar
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	
Grond	0 jaar
<i>Waterbouwkundige werken</i>	
Waterkeringen	30 jaar
Waterlopen	30 jaar
Gemalen waarvan:	
- bouwkundig	30 jaar
- mechanisch/elektrisch (pompen)	15 jaar
Storingsapparatuur (noodstroom e.d.)	20 jaar
Stuwen, duikers	25 jaar
Telemetrie (technische besturingsystemen)	15 jaar
Bruggen en sluizen	30 jaar
<i>Wegenbouwkundige werken</i>	
Renoveren verkeersregelininstallaties en openbare verlichting	15 jaar
Vervangen verkeersregelininstallaties en openbare verlichting	20 jaar
Wegen, aanleg en aanpassingen, inclusief bomen	15-25 jaar
<i>Zuiveringstechnische werken</i>	
Transportgemalen waarvan:	
- bouwkundig	30 jaar
- mechanisch/elektrisch	15 jaar
Transportleidingen/persleidingen	40 jaar
Zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties, waarvan:	
- bouwkundig	30 jaar
- mechanisch/elektrisch	15 jaar
<i>Overige materiële vaste activa</i>	
Overig	op basis van verwachte gebruiksduur

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, worden tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Financial leasing

Activa waarvoor het waterschap financiële leasecontracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust, zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het Waterschapsbesluit) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit sprake als het waterschap participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

VLOTTENDE ACTIVA**Vorderingen en overlopende activa**

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte kans op oninbaarheid.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

VASTE PASSIVA**Voorzieningen**

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening voor pensioen- en wachtgeldverplichtingen voor (voormalig) personeel en bestuur is echter tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Verplichting voortvloeiend uit leasing

De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing van de vervoermiddelen vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

VLOTTENDE PASSIVA**Vlottende passiva**

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door het waterschap gewaarborgd zijn, zijn deze toegelicht onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

5.3 Toelichting op de balans per 31 december 2016

5.3.1 Vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Immateriële vaste activa		
Afsluiten geldleningen	57.780	0
Onderzoek en ontwikkeling	1.237	1.986
Bijdragen aan activa in eigendom van het Rijk	2.154	2.423
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen	16.050	11.648
Overige immateriële activa	2.031	2.303
Totaal immateriële vaste activa	79.252	18.360
Materiële vaste activa		
Werken in exploitatie		
Gronden en terreinen	9.769	9.553
Vervoermiddelen en werktuigen	1.215	1.577
Bedrijfsgebouwen	13.246	13.825
Overige bedrijfsmiddelen	2.116	2.847
Waterkeringen	3.858	4.314
Watergangen en kunstwerken	58.840	56.888
Zuiveringstechnische werken	113.277	116.540
Wegen	14.309	13.613
Vaarwegen en havens	0	0
Totaal werken in exploitatie	216.630	219.157
Onderhanden werken	22.201	19.601
Totaal materiële vaste activa	238.831	238.758
Totaal immateriële en materiële vaste activa	318.083	257.118

Verloopoverzicht immateriële en materiële vaste activa

Bedragen x € 1.000	Immateriële vaste activa	Materiële vaste activa		Totaal
		In exploitatie	Onderhanden	
Boekwaarde per 1 januari 2016	18.360	219.157	19.601	257.118
Investeringsen	64.574	27.319	162.054	253.947
Bijdragen van derden	0	-11.824	-79.384	-91.208
Afschrijvingen	-3.683	-18.022	0	-21.705
Desinvesteringsen en overboekingsen	0	0	-80.070	-80.070
Boekwaarde per 31 december 2016	79.252	216.630	22.201	318.083

De totale afschrijvingen in 2016 bedragen € 21,7 miljoen.

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Voor een aantal activa is in 2016 de waarde gecorrigeerd in verband met lagere nagekomen kosten dan verwacht. Het betreft hier de activa resulterend uit investeringskredieten die in 2015 zijn afgesloten met nog een aantal restpunten. De daadwerkelijke kosten voor het verhelpen van deze restpunten zijn lager uitgevallen. Op basis van deze lagere kosten is de waarde van het actief gecorrigeerd om er voor te zorgen dat de waarde van het actief in overeenstemming is met de werkelijk gemaakte kosten.

Financiële vaste activa

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Deelnemingen en effecten	239	239
Leningen aan bedrijven	8.758	10.288
Totaal financiële vaste activa	8.997	10.528

Deelnemingen en effecten

De post deelnemingen en effecten betreft hoofdzakelijk de waarde van 2.036 aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank. In 2016 is geen dividend ontvangen. Daarnaast is onder deze post de waarde van de aandelen NV HVC opgenomen.

Leningen aan bedrijven

De leningen aan bedrijven betreft het deposito bij de NWB dat betrekking heeft op de Cross Border Lease zuiveringstechnische werken. Dit betreft een bedrag van € 7,3 miljoen. Dit deposito heeft een looptijd tot en met 2023. Een nadere toelichting op de Cross Border Lease is te vinden onder paragraaf 5.3.3 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

Tevens zijn in deze post de verstrekte leningen aan de leasemaatschappij voor transportmiddelen verantwoord. Dit betreft LeasePlan voor een bedrag van € 1.283.000, Roteb Autolease voor een bedrag van € 28.300 en Athlon Carlease voor een bedrag van € 138.300. De overeenkomst met Athlon Carlease heeft betrekking op een aflopende overeenkomst.

Verloopoverzicht financiële vaste activa

Bedragen x € 1.000	Deelnemingen	Leningen	Totaal
Saldo per 1 januari 2016	239	10.288	10.528
Vermeerderingen		210	210
Verminderingen		-1.740	-1.740
Saldo per 31 december 2016	239	8.758	8.997

De vermeerdering van € 210.000 heeft betrekking op een verstrekte lening aan een leasemaatschappij (Leaseplan) in verband met de aanschaf van nieuwe voertuigen.

De vermindering heeft enerzijds betrekking op de aflossingen die zijn gedaan door de verschillende lease-maatschappijen (Athlon Carlease, Leaseplan en Roteb Autolease) voor in totaal € 375.120 en anderzijds betreft dit een aanpassing van de deposito's Cross Border Lease voor een bedrag van € 1.365.144 naar de contractuele waarde per 31 december 2016 berekend op basis van de dollarkoers op dat moment.

VLOTTENDE ACTIVA**Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar**

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Rekening courant schatkistbankieren	22.950	50.533
Totaal uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	22.950	50.533

Ten aanzien van het schatkistbankieren wordt dagelijks beoordeeld of de rekening-courant van WSHD bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van de rekening bij de schatkist. WSHD mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (op de rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. In 2016 is het drempelbedrag 0,75% van € 166,3 miljoen zijnde € 1.247.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.247			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	127	107	314	256
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.119	1.140	933	990
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	166.255			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	166.255			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000		Drempelbedrag	1.247		
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	11.598	9.736	28.910	23.595
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	127	107	314	256

Bovenstaand overzicht laat zien dat de gemiddelde stand in rekening-courant bij de NWB in 2016 onder het drempelbedrag is gebleven.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit het rekening courant saldo bij de Nederlandse Waterschapsbank:

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Rekening Courant NWB	54	84
Totaal liquide middelen	54	84

In verband met het verplichte schatkistbankieren worden tegoeden aangehouden bij de schatkist. Dit betekent een lager saldo op de rekening courant.

Kortlopende vorderingen

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Vorderingen opgelegde waterschapsbelastingen	9.473	11.061
Af: dubieuze belastingdebiteuren	-1.554	-1.770
Vorderingen waterschapsbelastingen	7.919	9.291
Overige vorderingen	2.281	3.022
Af: dubieuze overige debiteuren		-2
Overige vorderingen	2.281	3.020
Totaal kortlopende vorderingen	10.200	12.311

Voor de belastingdebiteuren geldt een betaaltermijn van twee maanden of, als een machtiging voor automatische incasso is afgegeven, 10 maanden. De vorderingen zijn met inachtneming van deze betaaltermijn direct opeisbaar. De nog op te leggen aanslagen over 2016 en voorgaande jaren zijn gerubriceerd onder overlopende activa.

In het saldo van de 'vorderingen waterschapsbelastingen' is rekening gehouden met een bedrag voor dubieuze debiteuren van € 1,6 miljoen. Het bedrag is gebaseerd op ontvangen informatie van SVHW betreffende vorderingen over de jaren 2005-2016 (zie paragraaf waterschapsbelastingen). Voor de overige debiteuren is gelet op de geringe omvang geen aanvullende voorziening opgenomen.

Het saldo van de vorderingen waterschapsbelastingen per 31 december 2016 bedraagt 6,31% van de totaal opgelegde belastingaanslagen in 2016 (2015: 7,32%).

De overige vorderingen hebben hoofdzakelijk betrekking op nog te ontvangen bijdragen van (andere) overheden en nog te ontvangen huren en erfpachten.

Overlopende activa

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Te vorderen omzetbelasting	0	0
Nog op te leggen waterschapsbelastingen	3.656	2.878
Nog te ontvangen bedragen	3.068	1.204
Vooruitbetaalde bedragen	459	1.405
Nog te ontvangen subsidies	1.109	2.167
Overige overlopende activa	510	538
Totaal overlopende activa	8.802	8.192

De nog op te leggen waterschapsbelastingen betreffen de navolgende jaren:

- 2014 € 157.000
- 2015 € 511.000
- 2016 € 2.988.000

Dit is conform de opgave van SVHW.

De belangrijkste posten die per ultimo 2016 onderdeel uitmaken van de nog te ontvangen bedragen zijn:

- Nog te ontvangen bijdragen van EU, Rijk, provincie en gemeenten van in totaal € 1 miljoen, voor onder andere baggeren, maaien, Cenirelta, verkeersregelininstallaties (VRI), rioolgemaal;
- Rente Cross Border Lease deposito 2016 van € 0,4 miljoen;
- Afrekening Aquon 2016 voor een bedrag van € 0,4 miljoen;
- Opbrengsten grensoverschrijdend afvalwater Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland voor in totaal € 1,2 miljoen.

De post vooruitbetaalde bedragen bestaat hoofdzakelijk uit facturen die betrekking hebben op het jaar 2017. Het grootste deel betreft de kosten voor onderhoud software van € 0,3 miljoen.

De nog te ontvangen subsidies betreffen met name:

- Nog te ontvangen bijdragen HWBP voor een totaalbedrag van € 0,6 miljoen;
- Bijdragen van de provincie met betrekking tot Wateraanvoerplan Middelharnis en fietspad Hoekseweg voor een bedrag van € 0,45 miljoen;
- Nog te ontvangen bijdragen gemeenten in het kader van diverse projecten voor een bedrag van € 0,05 miljoen.

Verloopoverzicht nog te ontvangen subsidies

Bedragen x € 1.000	saldo aan het begin van het begrotingsjaar	toevoegingen	ontvangen bedragen	saldo aan het einde van het begrotingsjaar
Europese Unie	0			0
Rijk	729	59	197	591
Provincie	989	346	930	405
Overig	450	113	450	113
Totaal	2.167	518	1.577	1.109

De overige overlopende activa betreffen hoofdzakelijk de door SVHW over 2016 en voorgaande jaren ontvangen voorschotten waterschapsbelastingen per ultimo 2016.

5.3.2 Vaste passiva**Eigen vermogen**

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat van de programmarekening na bestemming. Het eigen vermogen is in 2016 toegenomen met € 8,2 miljoen en bedraagt per 31 december 2016 € 48,9 miljoen.

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Algemene reserves		
Reserve programma Waterkeringen	3.403	2.286
Reserve programma Water	7.589	4.271
Reserve programma Zuiveren	-3.512	-2.720
Reserve programma Wegen	5.745	1.895
Reserve programma Algemene beleidstaken	1.974	3.559
Totaal algemene reserves	15.199	9.291
Overige bestemmingsreserves		
Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH	952	1.366
Reserve egalisatie Cross Border Lease	1.183	1.774
Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC	982	864
Bestemmingsreserve Reorganisatie WSHD	1.829	1.829
Bestemmingsreserve Dijkversterkingen	2.661	2.723
Bestemmingsreserve fractiekostenvergoedingen	4	4
Reserve vervangingsinvesteringen Zuiveren	1.786	1.786
Reserve vervangingsinvesteringen Wegen	1.000	1.587
Reserve budgetoverhevelingen	931	0
Reserve vervangingsinvesteringen	2.100	4.048
Reserve egalisatie geactiveerde lasten	6.014	4.494
Reserve Investeren in de toekomst deel II	0	0
Bestemmingsreserve Baggeren	1.063	2.131
Reserve Grensoverschrijdend afvalwater	280	185
Bestemmingsreserve frictiekosten Aquon	1.117	0
Bestemmingsreserve rente-egalisatie	2.492	0
Bestemmingsreserve Persoonsgebonden budget	460	0
Totaal overige bestemmingsreserves	24.853	22.792
Egalisatiereserves		
Reserve tariefegalisatie Watersysteemheffing	1.500	0
	1.500	0
Totaal reserves	41.552	32.083
Nog te bestemmen/verdelen resultaat programmarekening	7.344	8.641
Totaal eigen vermogen	48.896	40.724

* Conform het VV besluit van 24 november 2016 inzake de Programmabegroting 2017-2021 wordt in 2017 de algemene reserve Zuiveren aangevuld vanuit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen Zuiveren en de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen.

** Conform het VV besluit van 24 november 2016 inzake de Programmabegroting 2017-2021 wordt in 2017 vanuit de algemene reserve Algemene beleidstaken een bestemmingsreserve Educatie gevormd voor een bedrag van € 200.000.

Verloopoverzicht reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 1-jan	Storting	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Saldo 31-dec
Algemene reserves					
Reserve programma Waterkeringen	2.286			1.117	3.403
Reserve programma Water	4.271	2.341	2.500	3.477	7.589
Reserve programma Zuiveren	-2.720	801		-1.592	-3.512
Reserve programma Wegen	1.895	2.227	113	1.736	5.745
Reserve programma Algemene beleidstaken	3.559		1.585		1.974
Totaal Algemene reserves	9.291	5.369	4.198	4.737	15.199
Overige bestemmingsreserves					
Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH	1.366		414		952
Reserve egalisatie Cross Border Lease	1.774		592		1.183
Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC	864	118			982
Bestemmingsreserve Reorganisatie WSHD	1.829				1.829
Bestemmingsreserve Dijkversterkingen	2.723		62		2.661
Bestemmingsreserve fractiekostenvergoedingen	4				4
Reserve vervangingsinvesteringen Zuiveren	1.786				1.786
Reserve vervangingsinvesteringen Wegen	1.587		587		1.000
Bestemmingsreserve budgetoverhevelingen	0	858	836	909	931
Reserve vervangingsinvesteringen algemeen	4.048	1.154	3.102		2.100
Reserve egalisatie geactiveerde lasten	4.494	1.520			6.014
Reserve investeren in de toekomst deel II	0				0
Bestemmingsreserve baggeren	2.131		3.968	2.900	1.063
Bestemmingsreserve Grensoverschrijdend afvalwater	185			95	280
Bestemmingsreserve frictiekosten Aquon	0	1.337	220		1.117
Bestemmingsreserve rente-egalisatie	0	2.492			2.492
Bestemmingsreserve Persoonsgebonden budget	0	460			460
Totaal overige bestemmingsreserves	22.792	7.939	9.782	3.904	24.853
Egalisatiereserves					
Reserve tariefegalisatie Watersysteemheffing	0	2.500	1.000		1.500
	0	2.500	1.000	0	1.500
Totaal reserves	32.083	15.808	14.980	8.641	41.552

* Conform het VV besluit van 24 november 2016 inzake de Programmabegroting 2017-2021 wordt in 2017 de algemene reserve Zuiveren aangevuld vanuit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen Zuiveren en de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen.

** Conform het VV besluit van 24 november 2016 inzake de Programmabegroting 2017-2021 wordt in 2017 vanuit de algemene reserve Algemene beleidstaken een bestemmingsreserve Educatie gevormd voor een bedrag van € 200.000.

Algemene reserves

De algemene reserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als "weerstandvermogen". De algemene reserves dienen in eerste instantie om eventuele toekomstige financiële tegenvallers van algemene aard op te kunnen vangen.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Resultaatbestemming 2015

De resultaatbestemming 2015 heeft plaatsgevonden op grond van het besluit van de Verenigde Vergadering van 30 juni 2016. Conform de resultaatbestemming zijn de volgende bestemmingsreserves gemuteerd:

- Een bedrag van € 909.330 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve budgetoverhevelingen;
- Een bedrag van € 2.900.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve baggeren, en
- Een bedrag van € 95.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater.

Daarnaast zijn de algemene reserves gemuteerd voor € 4.736.734.

Mutaties algemene reserves conform besluitvorming nota reserves en voorzieningen

De VV heeft op 29 september 2016 de nota reserves en voorzieningen vastgesteld. De mutaties voor de algemene reserves op basis van deze besluitvorming zijn als volgt:

- Als gevolg van het opheffen van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wordt een bedrag van € 2.341.073 toegevoegd aan de algemene reserve programma Water;
- Als gevolg van het opheffen van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen vindt een dotatie aan de algemene reserve programma Zuiveren plaats voor € 241.074;
- Het opheffen van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen leidt tot een toevoeging van € 520.239 aan de algemene reserve programma Wegen;
- Als gevolg van het opheffen van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen wordt € 587.256 toegevoegd aan de algemene reserve programma Wegen.

Overige mutaties algemene reserves

In 2016 is vanuit de algemene reserve programma Water de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing gevormd voor een bedrag van € 2,5 miljoen. Ter aanzuivering van het saldo van de algemene reserve programma Zuiveren is in 2016 € 559.688 toegevoegd aan deze reserve. Daarnaast heeft in 2016 een dotatie van € 1.119.376 aan de algemene reserve programma Wegen plaatsgevonden. Vanuit de algemene reserve programma Algemene beleidstaken is in 2016 de bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon gevormd voor een bedrag van € 1.336.562.

Conform Burap 1-2016 is ter dekking van het fietspadproject "Voormalige S40 deel IV" een bedrag van € 112.845 onttrokken aan de algemene reserve programma Wegen.

In verband met de uittreding uit de gemeenschappelijke regeling streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg heeft de Verenigde Vergadering ingestemd met het betalen van een uittreedsom van € 248.338. Conform het besluit van 29 september 2016 wordt dit bedrag onttrokken aan de algemene reserve programma Algemene beleidstaken.

Samenvattend overzicht mutaties algemene reserves exclusief resultaatbestemming

Toevoegingen algemene reserves	Algemene reserve water	Algemene reserve zuiveren	Algemene reserve Wegen	Algemene reserve Algemene beleidstaken	Totaal
Opheffing bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen (nota reserves en voorzieningen)	2.341.073	241.074	520.239		3.102.386
Opheffen bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen (nota reserves en voorzieningen)			587.256		587.256
Aanzuiving saldo (Programmabegroting 2016-2020)		559.688			559.688
Dotatie (Programmabegroting 2016-2020)			1.119.376		1.119.376
Totaal	2.341.073	800.762	2.226.871	-	5.368.706

Onttrekkingen algemene reserves	Algemene reserve water	Algemene reserve zuiveren	Algemene reserve Wegen	Algemene reserve Algemene beleidstaken	Totaal
Vorming tariefegaliseringsreserve Watersysteemheffing (Programmabegroting 2016-2020)	-2.500.000				-2.500.000
Vorming bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon (Programmabegroting 2016-2020)				-1.336.562	-1.336.562
Onttrekking fietspad "Voormalige S40 deel IV" (Burap 1-2016)			-112.845		-112.845
Onttrekking uittreedssom GR streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg (Burap 2-2016)				-248.338	-248.338
Totaal	-2.500.000	-	-112.845	-1.584.900	-4.197.745

Egalisatiereserves

De egalisatiereserves zijn reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven.

In 2016 is de tariefegaliseringsreserve Watersysteemheffing ingesteld voor een bedrag van € 2,5 miljoen. Ter egalisatie van het tarief van de Watersysteemheffing is in 2016 € 1 miljoen aan deze reserve onttrokken.

Overige bestemmingsreservesReserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH

Voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie van DRSH Zuiveringsslib NV te Dordrecht is in het verleden een subsidie ontvangen van Rijkswaterstaat. Bij de bouw van de installaties werden aanvankelijk aanvullende eisen gesteld ten aanzien van het reduceren van slib, c.q. de verwerking van slib. Echter, door te kiezen voor de oprichting van DRSH Slibverwerking NV waren deze aanvullende eisen per installatie niet nodig. De uiteindelijk in 1994 door Rijkswaterstaat toegekende subsidie is gebaseerd op de bouw van vijf installaties. Jaarlijks vindt gedurende 25 jaar, tot en met 2019, een vrijval plaats ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater. In 2016 is, conform de Programmabegroting 2016-2020 een bedrag van € 414.000 vrijgefallen. De reserve heeft per 31 december 2016 een omvang van € 951.634.

Reserve egalisatie Cross Border Lease

Op 1 oktober 1998 is door één van de rechtsvoorgangers van WSHD (Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden) een Cross Border Lease transactie (CBL) afgesloten met investeerders en banken in de Verenigde Staten. Deze transactie betreft een overeenkomst over de verhuur en huur

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

van 20 rioolwaterzuiveringsinstallaties, waarmee in 1998 een financieel rendement is behaald van circa € 15 mln. Met dit resultaat is een reserve CBL gevormd, van waaruit gedurende 20 jaar, tot en met 2018, een bedrag vrijvalt van € 591.600 ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater. In 2016 is, conform de Programmabegroting 2016-2020 een bedrag van € 591.600 vrijgevallen. De reserve heeft per 31 december 2016 een omvang van € 1.182.761.

Bestemmingsreserve gegarandeerde geldlening HVC

Deze reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2010 en is bestemd voor de (gedeeltelijke) dekking van eventuele aanspraken op de garantstelling die door WSHD is verstrekt voor een door HVC afgesloten geldlening. Er heeft in 2016 een toevoeging plaatsgevonden van € 117.735 in verband met de garantstellingsprovisie. Het saldo per 31 december 2016 bedraagt € 982.029.

Bestemmingsreserve Reorganisatie WSHD

Het doel van deze reserve is de bekostiging van incidentele lasten als gevolg van reorganisaties in verband met de organisatiebrede door groei. Er hebben in 2016 geen mutaties op deze reserve plaatsgevonden. Per 31 december 2016 bedraagt het saldo van deze reserve € 1.829.090.

Bestemmingsreserve Dijkversterkingen

Deze reserve wordt ingezet ter dekking van niet-subsidiabele kosten die voortkomen uit de uitvoeringsfase van dijkversterkingen in het HWBP-2 programma en voor niet-subsidiabele kosten uit de opgave van het nHWBP. In 2016 is conform Burap 2-2016 € 62.229 aan deze reserve onttrokken ter dekking van de niet-subsidiabele kosten binnen het investeringsproject 7304000044 Verleggen rioolpersleiding Hoeksche Waard Noord.

Bestemmingsreserve Fractievergoedingen

Bij de vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2011 heeft de Verenigde Vergadering op 28 juni 2012 besloten € 4.281 toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve Fractievergoedingen. Vanaf de vorming van deze reserve tot en met 2016 hebben er op deze bestemmingsreserve geen mutaties plaatsgevonden. Gezien de hoogte van het bedrag van deze reserve wordt voorgesteld deze reserve per 31 december 2016 op te heffen en het saldo van € 4.281 toe te voegen aan de algemene reserve programma Algemene beleidstaken. De werkwijze rondom de fractievergoedingen zal hierdoor niet wijzigen, de betalingen zullen via de exploitatie worden afgewikkeld.

Reserve vervangingsinvesteringen Zuiveren

In 2016 hebben in de reserve vervangingsinvesteringen Zuiveren geen mutaties plaatsgevonden. Het saldo van deze reserve bedraagt per 31 december 2016 € 1.785.661. Conform de besluitvorming inzake de Programmabegroting 2017-2021 worden de middelen in deze reserve in 2017 overgeheveld naar de algemene reserve programma Zuiveren.

Reserve vervangingsinvesteringen Wegen

Vanuit het Wegenbeheerprogramma ligt er per 1 januari 2017 een bestemming op € 1.000.000 binnen deze reserve. Het restant van € 587.256 is in 2016 overgeheveld naar de algemene reserve programma Wegen, conform het besluit van de VV op 29 september 2016 (nota reserves en voorzieningen).

Bestemmingsreserve budgetoverhevelingen

De bestemmingsreserve budgetoverhevelingen wordt gebruikt bij bedragen die vanuit enig kalenderjaar worden overgeheveld naar een volgend kalenderjaar. Bij de vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2015 heeft de Verenigde Vergadering op 30 juni 2016 besloten € 909.330 van het rekeningresultaat toe te voegen aan deze bestemmingsreserve ten behoeve van:

Doel	Bedrag	Stand van zaken
Plaatsen van beschoeiing langs de Zuidoordsedijk	€ 39.000	Dit doel is niet gerealiseerd, omdat het project Beningerwaard is teruggetrokken. Het project wordt op een andere locatie gerealiseerd, zodat het probleem van de genoemde beschoeiing niet langer opportuun is.
Groot onderhoud Schutsluis Strijensas	€ 451.330	Bij Burap 2-2016 is vastgesteld dat dit budget zal vrijvallen in 2016.
Schoonmaken van de circuits op de rwzi Spijkenisse	€ 165.000	De schoonmaak is uitgevoerd in het najaar van 2016 voor een bedrag van € 225.000. De kosten waren met name hoger als gevolg van meer afvoer en reiniging van zand/spinsel. De extra kosten zijn verantwoord in de exploitatie 2016.
Kosten voor leeg zetten van de slibgistingstanks op Sluisjesdijk en als gevolg hiervan het interne slibtransport	€ 73.000	Bij de jaarrekening 2016 is vastgesteld dat dit bedrag vrijgegeven zal worden ten behoeve van de exploitatie 2017.
Werkzaamheden aan de trechter op Sluisjesdijk	€ 40.000	Deze werkzaamheden zijn in het 1 ^e kwartaal van 2016 uitgevoerd voor een bedrag van € 40.098.
Aanpak van de iepenziekte	€ 41.000	Dit doel is in het voorjaar van 2016 gerealiseerd: de zieke iepen aan de Brielsemaasdijk zijn (binnen het kader van het groenbestek) verwijderd voor een bedrag van € 15.000.
Opleidingskosten	€ 100.000	Het budget is ingezet voor de geplande opleidingen. Eén van deze opleidingen is goedkoper uitgevallen. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 12.000.

Bovenstaande betekent dat er in 2016 een bedrag van € 836.330 is ingezet ten gunste van de exploitatie omdat de post voor het leeg zetten van de slibgistingstanks op sluisjesdijk ter grootte van € 73.000 wordt overgeheveld naar 2017

Bij Burap 2-2016 is ingestemd met het toevoegen van een bedrag van € 858.000 voor de volgende activiteiten die niet meer in 2016 konden worden uitgevoerd:

Doel	Bedrag	Jaar
Werkzaamheden aan selector en anaerobe tank op rwzi Hellevoetsluis	€ 180.000	Uit te voeren in 2017
Verwijderen asbestcementleiding Westmaas	€ 220.000	Uit te voeren in 2017
Incidenteel aanvullend exploitatiebudget voor werkzaamheden die samenhangen met de uitvoering van de ALM Sluisjesdijk	€ 458.000	Uit te voeren in 2017

Als gevolg van deze mutaties is het saldo van deze reserve per 31 december 2016 € 931.000.

Reserve vervangingsinvesteringen

In 2016 is conform de Programmabegroting 2016-2020 € 1.154.000 toegevoegd aan deze reserve. Conform het besluit inzake de nota reserves en voorzieningen wordt in 2016 € 3.102.386 aan deze reserve onttrokken. Per 31 december 2016 is de omvang van deze reserve nog € 2.100.000. Dit bedrag wordt, conform de Programmabegroting 2017-2021, in 2017 toegevoegd aan de algemene reserve programma Zuiveren. Daarna wordt de reserve vervangingsinvesteringen opgeheven.

Reserve egalisatie geactiveerde lasten

De reserve is bedoeld om budgettaire fluctuaties in de exploitatie op te vangen als gevolg van verschillen tussen begrote en gerealiseerde uren besteed aan investeringen. In Burap 1-2016 is besloten ter dekking van de kosten voor nieuwe aanvragen inhuur voor projectsupport € 211.000 te onttrekken aan deze reserve. Op basis van de daadwerkelijke kosten bleek deze onttrekking niet noodzakelijk. Er heeft derhalve geen onttrekking plaatsgevonden. In de Programmabegroting 2016-2020 is een toevoeging van € 1.542.000 geraamd. Op basis van de ingezette uren voor te activeren investeringsprojecten in 2016 heeft een toevoeging plaatsgevonden van € 1.520.000.

Bestemmingsreserve Baggeren

Vanuit het jaarrekeningresultaat 2015 is € 2.900.000 toegevoegd aan deze reserve. Op basis van de daadwerkelijk gemaakte kosten in 2016 ten behoeve van het baggeren is € 3.968.150 aan deze reserve onttrokken. Het saldo van deze reserve bedraagt daarmee op 31 december € 1.062.799.

Bestemmingsreserve Grensoverschrijdend afvalwater (GOAW)

Deze reserve is ingesteld voor het opvangen van fluctuaties in de belastingopbrengst vanuit het grensoverschrijdend afvalwater. Vanuit de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2015 is € 95.000 toegevoegd aan deze reserve. In 2016 zijn er op deze reserve geen mutaties geweest.

Bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon

Aquon staat voor een belangrijke verandering. In de meetvraag van de waterschappen is sinds de oprichting een trend zichtbaar van dalende productieaantallen. Om de bedrijfsinrichting aan te passen aan de nieuwe situatie wordt de organisatie van Aquon in de komende jaren geactualiseerd op basis van de meetvraag voor de komende jaren. Voor de opgegeven meetvraag wordt voor de komende jaren bestuurlijk commitment gevraagd voor de periode 2016-2019. Ter dekking van deze extra kosten is deze reserve ingesteld (toevoeging in 2016 € 1.336.562). De onttrekking voor 2016 was geraamd op € 587.854. Het Algemeen Bestuur van Aquon heeft in november 2016 besloten WSHD voor 2017 gedeeltelijk te compenseren voor de extra kosten. Als gevolg van dit besluit heeft WSHD € 368.000 aan compensatie ontvangen. Per saldo is hierdoor € 219.854 in 2016 onttrokken aan de bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon.

Bestemmingsreserve Rente egalisatie

In maart 2016 heeft de VV ingestemd met het voorstel ten aanzien van de herstructurering van de leningenportefeuille. Conform dit besluit worden de rentevoordelen, bovenop de vanaf 2017 beschikbare € 1.000.000 per jaar, toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rente egalisatie. De geraamde toevoeging vanuit Burap 2-2016 is € 2.327.000. Op basis van de daadwerkelijke rentekosten over 2016 is € 2.492.117 toegevoegd.

Bestemmingsreserve Persoonsgebonden Basis Budget

In het CAO-akkoord is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van circa € 1.000 begroot. Verdeeld naar de jaren betekent dit voor de jaarschijf 2016 een begroot bedrag van € 566.700. In 2016 is € 106.203 uitgegeven. Conform het besluit bij Burap 2-2016 wordt het restant, van € 460.497, gestort in deze reserve.

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Arbeidsgerelateerde voorzieningen		
Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur	4.065	3.707
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.558	2.223
Totaal arbeidsgerelateerde voorzieningen	6.623	5.931
Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven		
Grensoverschrijdend afvalwater	1.002	742
Voorziening bezwaren ongebouwd watersysteem- en wegenheffing	0	1.700
Totaal voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven	1.002	2.442
Totaal voorzieningen	7.626	8.373

Verloopoverzicht voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo 1-jan	Vermeer- dering	Interne Vermin- deringen	Externe Vermin- deringen	Saldo 31-dec
Arbeidsgerelateerde voorzieningen					
Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur	3.707	1.094		737	4.065
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.223	424	9	79	2.558
Totaal arbeidsgerelateerde voorzieningen	5.931	1.518	9	816	6.623
Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven					
Grensoverschrijdend afvalwater	742	261			1.002
Voorziening bezwaren ongebouwd watersysteem- en wegenheffing	1.700		1.700		0
Totaal voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven	2.442	261	1.700	0	1.002
Totaal voorzieningen	8.373	1.779	1.709	816	7.626

Arbeidsgerelateerde voorzieningenVoorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur

Deze voorziening is bij de fusie gevormd en bedoeld voor uitbetaling van salaris en kosten van outplacement van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen, evenals de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden.

De administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgelden en pensioenen wordt verzorgd door een extern bureau die jaarlijks voor alle bekende toekomstige verplichtingen nieuwe actuariële berekeningen opstelt. Hieruit blijkt met welke verplichtingen WSHD voor de toekomst rekening moet houden. Daarnaast is in eigen beheer bepaald welke middelen moeten worden gereserveerd voor de uitbetaling van de lopende pensioenen en wachtgelden. Om te kunnen voldoen aan de toekomstige verplichtingen is € 1.094.343 gedoteerd aan de voorziening. De jaarlijkse uitgaven voor wachtgeld en pensioenuitkeringen worden betaald uit deze voorziening. In 2016 is € 737.080 betaald. Het saldo van deze voorziening bedraagt € 4.064.961 per 31 december 2016.

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen
Opbouw arbeidsgerelateerde verplichtingen

Bedragen x € 1.000	Saldo 1-jan	Vermeer- dering	Interne Vermin- deringen	Externe Vermin- deringen	Saldo 31-dec
Verlofdagen, vakantietoelage en eindejaarsuitkering	1.505	213			1.718
Jubileumuitkeringen en vergoeding leeftijdsontslag	718	211	9	79	841
Totaal voorzieningen	2.223	424	9	79	2.558

Deze voorziening is gevormd voor de arbeidsgerelateerde verplichtingen die WSHD heeft ten opzichte van zijn medewerkers. Het saldo verlofdagen, vakantietoelage en eindejaarsuitkering betreft het restant aan verlofuren per 31 december 2016 van het totale personeelsbestand werkzaam bij WSHD en daarnaast rechten overgenomen van de rechtsvoorgangers uit de fusie. In 2016 heeft een vermeerdering plaatsgevonden van € 423.500. De uitgaven vanuit deze voorziening in 2016 waren € 88.613. Per 31 december 2016 bedraagt het saldo van deze voorziening € 2.558.205.

Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven

Voorziening grensoverschrijdend afvalwater

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) wordt afvalwater gezuiverd op onze zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid. Op basis van aangiften met geschatte vervuilingseenheden (v.e.'s) van HHD en HHSK worden door SVHW namens WSHD voorlopige aanslagen voor dit zogenaamde grensoverschrijdende afvalwater opgelegd aan HHD en HHSK (geheven netto v.e.'s). De definitieve v.e.'s zijn uiterlijk drie jaar na afloop van het belastingjaar bekend en worden dan voorzien van een accountantsverklaring afgewikkeld. Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 was het jaar 2013 nog niet definitief afgerekend omdat de accountant de controle nog moet uitvoeren en is uitstel verleend om de definitieve afrekening van het belastingjaar 2013 in 2017 te laten plaatsvinden. Op basis van de nu bekende gegevens wordt voor de jaren 2013 tot en met 2016 rekening gehouden met een geschatte afrekening van € 1.002.416. Hierdoor is in 2016 aan de voorziening een bedrag van € 260.551 toegevoegd.

Voorziening bezwaren ongebouwd watersysteem- en wegenheffing

Deze voorziening is gevormd in verband met de ingediende bezwaren tegen de opgelegde aanslagen over de periode 2009-2014 inzake de watersysteem- en wegenheffing voor overig ongebouwd (arrest Hoge Raad betreffende natuur). Deze bezwaren zijn in het belastingjaar 2015 behandeld voor een bedrag van € 1,3 miljoen. Het restant van deze voorziening is in Burap 2-2016 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. Het saldo van deze voorziening per 31 december 2016 is hiermee nihil.

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Langlopende leningen (opgenomen gelden)	257.183	207.577
Langlopende leaseverplichtingen	5.237	7.036
Waarborgsommen	7	7
Totaal langlopende schulden	262.427	214.619

Verloopoverzicht vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Bedragen x € 1.000	Geldleningen	Lease-verplichtingen	Waarborg-sommen	Totaal
Saldo per 1 januari 2016	207.577	7.036	7	214.619
Vermeerderingen	160.774	0		160.774
Aflossingen	-111.168	-1.799		-112.967
Saldo per 31 december 2016	257.183	5.237	7	262.427

De rentelast van de langlopende leningen voor het jaar 2016 bedroeg € 7 miljoen. Voor de vaste schulden is geen onderpand afgegeven. Het gemiddelde financieringspercentage bedraagt 4,37%.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Rekening courant Groenbeheer	157	140
Schulden aan leveranciers	7.796	5.786
Schulden aan personeel	0	0
Belastingen, sociale- en pensioenpremies	0	2.557
Totaal kortlopende schulden	7.953	8.483

Per ultimo 2016 bedroeg het totaal van aan leveranciers te betalen facturen € 7,8 miljoen. Dit betreft onder meer facturen HWBP projecten voor € 2,4 miljoen, facturen met betrekking tot baggeren van € 1,3 miljoen, facturen voor groot onderhoud en investeringsprojecten voor een bedrag van € 1,1 miljoen.

Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000	2016	2015
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	17.696	21.291
De van de Europese Unie, het Rijk of provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;	24.426	44.964
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	65	312
Totaal overlopende passiva	42.187	66.567

De belangrijkste posten die per ultimo 2016 onderdeel uitmaken van verplichtingen die volgend begrotingsjaar tot uitbetaling komen (nog te betalen bedragen) zijn:

- Kosten baggeren ad € 1,7 miljoen;
- Nog af te rekenen projecten Rotterdam voor een bedrag van € 1,3 miljoen;
- HWBP projecten voor in totaal € 2,6 miljoen;
- Onderhoudskosten waterlopen voor een bedrag van € 0,4 miljoen;

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

- Energiekosten ad € 0,2 miljoen;
- Nog te betalen loonheffing en pensioenpremies december ad € 2,7 miljoen;
- Overige gerealiseerde maar nog niet gefactureerde opdrachten over 2016 van € 1,8 miljoen;
- Calculatorische rente 2016 voor een bedrag van € 3 miljoen;
- Leaseverplichting Cross Border Lease van € 2,5 miljoen;
- Nog te betalen bedrag afgewikkeld HWBP project Spui West € 1,5 miljoen.

De belangrijkste posten die per ultimo 2016 onderdeel uitmaken van de ontvangen voorschotbedragen zijn:

- Bijdrage kierbesluit van € 22,7 miljoen;
- Diverse vooruit ontvangen bedragen dijkversterkingen voor een totaalbedrag van € 1,5 miljoen;
- Vooruitontvangen bedragen fietspaden voor in totaal € 0,2 miljoen.

De specificatie van de vooruit ontvangen projectsubsidies (Europese Unie, Rijk, Provincie en overige openbare lichamen) is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Verschafter	Ultimo 2016
Compenserende Maatregelen Kierbesluit 7103100290-99	Rijk	22.725
Uitvoering Hoeksche Waard Noord 7001005500	Rijk	1.009
Uitvoering Spui West 7001012500	Rijk	41
Uitvoering Spui Oost 7001013500	Rijk	347
Uitvoering versterking schutsluis Strijensas 7001014504	Rijk	62
Projectsubsidie F244	Provincie ZH	19
Projectsubsidie F405	Provincie ZH	42
Fietsverbinding voormalige S40 7405120100	Provincie ZH	180
Totaal		24.426

Verloopoverzicht vooruitontvangen projectsubsidies

Bedragen x € 1.000	saldo aan het begin van het begrotingsjaar	toevoegingen	vrijgevallen bedragen	saldo aan het einde van het begrotingsjaar
Europese Unie	0			0
Rijk	44.731	24.271	44.817	24.185
Provincie	232	242	233	241
Overig	0			0
Totaal	44.964	24.513	45.050	24.426

De belangrijkste posten die per ultimo 2016 onderdeel uitmaken van de overige vooruit ontvangen bedragen zijn de bijdragen van gemeenten in verband met de rioolgemaal.

5.3.3 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

1. Cross Border Lease zuiveringstechnische werken

Algemeen

Op 1 oktober 1998 is door een van de rechtsvoorgangers van WSHD, het voormalig Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden (ZHEW), een Cross Border Lease-transactie (CBL) afgesloten met een investeerder in de Verenigde Staten (Wells Fargo Bank) en de Nederlandse Waterschapsbank en ABN AMRO bank voor de lease van 20 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). De CBL-constructie betreft een overeenkomst over de verkoop en huur van 20 rwzi's verspreid in het gehele beheersgebied. Met deze constructie is in 1998 een eenmalig financieel rendement behaald van circa € 15 miljoen. Met dit bedrag is een reserve CBL gevormd, van waaruit gedurende 20 jaar een bedrag vrijvalt ten gunste van het beleidsproduct zuiveren van afvalwater. De voornaamste reden voor de buitenlandse investeerder om een CBL-transactie aan te gaan, is het verkrijgen van versnelde afschrijvingsmogelijkheden op basis van fiscale regelgeving in de Verenigde Staten, waardoor belastbare winsten tijdelijk worden uitgesteld. Het rentevoordeel dat door dit uitstel van betaling ontstaat, is de winst voor de investeerder. Bij het aangaan van de overeenkomst is geregeld dat beide partijen (de investeerders en voormalig ZHEW) het winstvoordeel delen.

Het totaal geïnvesteerd vermogen in de CBL-constructie bedraagt ongeveer € 365 miljoen. De CBL is verdeeld over drie trusts met verschillende looptijden. Aan het einde van de looptijden vloeit het eigendom van de installaties door middel van het uitoefenen van een koopoptie weer terug naar WSHD.

De CBL-constructie is dusdanig opgezet dat hierdoor geen verstoring van de bedrijfsvoering plaatsvindt en er geen nieuwe financiële consequenties ontstaan. Het beheer en onderhoud en verzekering van betreffende CBL-installaties vindt op een zelfde wijze plaats als voor installaties die niet onder de CBL vallen.

Toelichting op de constructie

De Amerikaanse investeerder heeft in 1998 een bedrag van circa € 365 miljoen betaald voor de overname van de rwzi's. Het financiële voordeel dat met deze transactie behaald is, is 50/50 gedeeld met de Amerikaanse investeerder en bedroeg voor beide partijen circa € 15 miljoen. Met dit gerealiseerde resultaat is de reserve CBL gevormd, van waaruit gedurende 20 jaar, tot en met 2018, een bedrag vrijvalt ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater.

Uiteraard is het uiteindelijk de bedoeling dat én WSHD het eigendom van de rwzi's weer terugkrijgt én de investeerder het geïnvesteerde bedrag terugkrijgt. De wijze waarop dat plaatsvindt, is contractueel vastgelegd. Van het ontvangen investeringsbedrag is circa € 230 miljoen op depositorekeningen gezet bij de RBS, als rechtsopvolger van ABN AMRO bank (Series A Deposit, circa € 207 miljoen) en de Nederlandse Waterschapsbank (Series B Deposit, circa € 23 miljoen). Over de Series B Deposit (€ 23 miljoen bij NWB) kan in principe vrij beschikt worden. Om die reden is dit deposito opgenomen in de balans van WSHD. Over de Series A Deposit (€ 207 miljoen bij RBS) kan niet vrij beschikt worden, waardoor dit deposito destijds niet in aanmerking is gekomen voor opname in de balans. Bij het aangaan van het contract is dit een eis van de investeerder geweest om meer zekerheid te hebben over de daadwerkelijke betaling van de leasetermijnen.

Vanaf 1998 worden hiervan jaarlijks de contractueel verplichte leasebetalingen aan de investeerder gedaan. De hoogte van de bedragen van deze leasebetalingen liggen per installatie contractueel vast (Series A and B Deposit Agreement). Inmiddels is vanaf 1998 in totaal een bedrag van ongeveer € 110 miljoen aan leasebetalingen gedaan van beide deposito's. Op de depositorekeningen resteert momenteel nog ongeveer € 120 miljoen. Dit bedrag zal tot aan het einde van de looptijden van de verschillende trusts middels leasebetalingen aan de investeerder worden voldaan.

Beëindiging

In de periode 2018 - 2022 eindigen de looptijden van de drie trusts. Contractueel is bepaald dat WSHD dan een koopoptie kan uitoefenen door middel van een onherroepelijke schriftelijke

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

kennisgeving. WSHD dient de koopoptie uit te oefenen met betrekking tot de gehele Property (dat wil zeggen alle drie de trusts tegelijk). Bij het aangaan van de CBL-constructie in 1998 is van het ontvangen investeringsbedrag van € 365 miljoen ongeveer € 230 miljoen op depositorekeningen gezet ter betaling van de jaarlijkse leasetermijnen. De overige € 120 miljoen is volledig geïnvesteerd in Amerikaanse staatsobligaties, welke zijn ondergebracht bij een depository institute Wilmington Trust, en is ter dekking van de terugkoopoptie. Hiermee wordt de investeerder volledig terugbetaald en komt het eigendom van de rwzi's weer terug bij respectievelijk WSHD, WSRL en HHSK. De investeerder heeft eind 2023 namelijk in totaal circa € 230 miljoen aan leasebetalingen ontvangen en € 120 miljoen aan koopoptieprijs (in totaal het geïnvesteerde bedrag, exclusief de winst, van € 350 miljoen). Daarmee zal de CBL-constructie eind 2023 volledig ten einde zijn.

Risico's

Het is lastig om in financieel roerige tijden aan te geven wat in de toekomst risico's zijn van bepaalde instellingen of landen. Op dit moment heeft de Nederlandse Waterschapsbank een triple A rating bij zowel Moody's als Standard en Poor's en RBS heeft een rating van A3/positive bij Moody's en BBB+/stable bij S&P. Amerikaanse Staatsobligaties zijn nog steeds gewild en gelden al sinds jaar en dag als een veilige belegging. Het blijft uiteraard niet te voorspellen wat er in de toekomst op de financiële markten zal gebeuren. Wel kan geconcludeerd worden dat WSHD zich met de bestaande CBL-constructie géén risicovolle producten, beleggingen of derivaten heeft aangemeten. Resumerend kan worden geconcludeerd dat WSHD in de volgende gevallen een risico loopt:

1. Faillissement van de Verenigde Staten;
2. Faillissement van RBS of de Nederlandse Waterschapsbank;
3. Een daling van de rating onder de norm zoals overeengekomen in de overeenkomst;
4. Het niet naleven van de beheersaspecten van het CBL-contract.

Ten aanzien van de eerste drie risico's kan gesteld worden dat deze buiten onze beheersing vallen. Overigens worden deze risico's klein geacht. Ten aanzien van het vierde risico zijn de beheersaspecten vastgelegd in een handleiding CBL met uitgebreide werkbeschrijvingen.

2. Garantstellingen

Waterschap Hollandse Delta heeft aan de HVC Afvalcentrale als rechtsopvolger van DRSH per 1 januari 2010 een garantstelling afgegeven voor een totaalbedrag aan leningen van € 30,2 miljoen waarvoor een borgstelling is verleend van 28%. Daarnaast staat WSHD garant voor de schuldpositie voor de bio-energiecentrale (BEC) te Alkmaar (€ 5,4 miljoen ultimo 2016).

Begin 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen ter grootte van € 2.000.000. Alle leden van de Unie van Waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. Conform de vastgestelde verdeelsleutel staat WSHD garant voor 6% (zijnde € 120.000).

3. Leasecontracten

Het waterschap heeft diverse raamovereenkomsten afgesloten met leasemaatschappijen voor het leveren van voertuigen. Ieder voertuig wordt middels een aparte deelovereenkomst geleased. De raamovereenkomst met één Leasemaatschappij (Athlon Car Lease) is per 31 december 2013 beëindigd. Enkele deelovereenkomsten welke binnen de looptijd van de raamovereenkomst zijn aangegaan lopen de komende jaren nog door tot uiterlijk november 2019. In 2010 heeft WSHD met zes andere waterschappen een EU aanbesteding leasen van voertuigen uitgevoerd. Hier zijn drie nieuwe leasepartijen gecontracteerd. WSHD is per 1 januari 2014 gebruik gaan maken van deze raamovereenkomst. Voor ieder nieuw te leasen voertuig worden bij de drie leasemaatschappijen offertes opgevraagd, waarbij de economisch meest voordelige inschrijver het leveren van het voertuig gegund wordt. De vervanging van voertuigen vindt plaats na 72 maanden (of anders conform de deelovereenkomst) of bij overschrijding van de maximale kilometrage van het voertuig. Het vaste bedrag voor leasecontracten over toekomstige jaren bedraagt € 2.062.011, waarvan € 579.761 betrekking heeft op 2017. Afhankelijk van de vervangingen en de nieuwe leasetarieven kan dit bedrag lopende het jaar wijzigen.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

4. Huurcontracten

- Het waterschap is een huurovereenkomst aangegaan betreffende levering en dienstverlening aangaande multifunctionals. De overeenkomst loopt tot en met 31 mei 2017 met de mogelijkheid de overeenkomst eenmaal met één jaar te verlengen. De resterende verplichting per 31 december 2016 bedraagt € 23.751. In januari 2017 is het contract van de multifunctionals met één verlengd.
- Het waterschap heeft 2 erfpachtcontracten afgesloten ten behoeve van de Sluisjesdijk. Deze contracten lopen tot eind 2025. De jaarlijkse canon in 2016 was € 89.148.

5. Persoonsgebonden Basisbudget voor iedere medewerker

In het CAO-akkoord is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van circa € 1.000 begroot. Voor 2016 is hiervoor een bedrag begroot van € 566.700. Het niet benutte deel is gedoteerd aan de Bestemmingsreserve Persoonsgebonden budget. De resterende € 4.000 per medewerker zijn begroot voor de komende jaren.

5.3.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector. Indien de bezoldiging en/of een ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere teruggevorderd te worden van de betreffende topfunctionaris. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt.

Voor een waterschap geldt de secretaris-directeur als topfunctionaris. De WNT is ook van toepassing op topfunctionarissen die geen dienstverband hebben, maar bijvoorbeeld via een detacheringsbureau zijn ingehuurd. De "bezoldiging" wordt dan bepaald op basis van de vergoeding (exclusief BTW) die aan het detacheringsbureau wordt betaald. WSHD had in 2016 geen ingehuurde topfunctionarissen.

Het bezoldigingsmaximum voor 2016 bedraagt € 179.000 (2015: € 178.000). Dit bedrag wordt jaarlijks per ministeriële regeling aangepast. Daarnaast is het verstrekken van winstdelingen, bonussen of andere vormen van variabele beloning in beginsel niet toegestaan en geldt een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000, dan wel één jaarsalaris zo dit lager is dan € 75.000.

Bezoldiging topfunctionarissen

	2016	2015
a. Naam	A.A. van Vliet	A.A. van Vliet
b. Beloning	€ 144.312	€ 139.606
c. Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	-	-
d. Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremie)	€ 20.240	€ 15.777
e. Functie(s)	Secretaris-directeur	Secretaris-directeur
f. Duur en omvang dienstverband in begrotingsjaar	12 maanden, 36 uur/week	12 maanden, 36 uur/week

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de bezoldiging van de secretaris-directeur binnen de norm blijft.

In de bezoldiging is ook, net als in voorgaande jaren, een conform de SAW toegekende prestatietoeslag opgenomen die op dit moment nog steeds als een niet toegestane "variabele beloning" wordt aangemerkt. Deze prestatietoeslag valt in ieder geval tot en met 31 december 2016 onder het overgangsrecht van de WNT. De minister van BZK heeft inmiddels naar aanleiding van de uitgevoerde evaluatie van de WNT op 16 januari 2017 een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend waarin onder andere is opgenomen dat het algehele verbod op het toekennen van variabele beloningen komt te vervallen. De beoogde inwerkingtreding van de in dit wetsvoorstel opgenomen voorstellen is 1 juli 2017.

Naast een wettelijk bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen, geldt voor reguliere functionarissen een openbaarmakingsverplichting van een bezoldiging boven de norm. De norm voor publicatie bedraagt in 2016 € 179.000 (2015: € 178.000), bij een voltijd aanstelling. Bij waterschap Hollandse Delta komen geen bezoldigingen voor die hoger zijn dan de publicatienorm.

6 Exploitatierekening naar programma's

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Saldo 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterkeringen.					
Lasten 1.10 Plannen, instrumenten & registers waterker.	1.797	1.797	1.713	-84	V
1.20 Versterken waterkeringen	10.473	10.435	10.669	234	N
1.30 Behouden waterkeringen	5.654	5.588	5.560	-27	V
1.40 Calamiteiten waterkeringen	1.360	1.384	1.386	1	N
Totaal Lasten	19.284	19.204	19.328	124	N
Baten 1.20 Versterken waterkeringen	0	-62	-450	-388	V
1.30 Behouden waterkeringen	-374	-337	-314	23	N
Totaal Baten	-374	-399	-764	-365	V
Totaal Waterkeringen.	18.910	18.805	18.564	-241	V
Water					
Lasten 2.10 Plannen, instrumenten & registers water	6.746	6.919	6.261	-658	V
2.20 Droge voeten	22.448	22.619	22.951	332	N
2.30 Voldoende water	1.501	1.661	1.462	-199	V
2.40 Schoon en gezond water	1.106	1.019	862	-157	V
2.50 Baggeren	11.165	13.931	13.128	-803	V
2.60 Vaarwegbeheer	543	579	572	-7	V
2.70 Calamiteiten water	167	226	294	68	N
2.80 Samenwerken in de afvalwaterketen	1.101	1.021	894	-127	V
Totaal Lasten	44.778	47.975	46.425	-1.551	V
Baten 2.10 Plannen, instrumenten & registers water	0	-23	-23	0	V
2.20 Droge voeten	-380	-1.081	-825	257	N
2.30 Voldoende water	-3	-3	-3	0	V
2.40 Schoon en gezond water	-1	-1	-33	-32	V
2.50 Baggeren	-2.366	-5.132	-4.329	803	N
2.60 Vaarwegbeheer	-2	-2	0	2	N
2.80 Samenwerken in de afvalwaterketen	-43	-43	-59	-17	V
Totaal Baten	-2.794	-6.284	-5.273	1.012	N
Totaal Water	41.984	41.691	41.152	-539	V
Zuiveren					
Lasten 3.10 Plannen, instrumenten & registers zuiveren	1.780	1.723	1.693	-30	V
3.20 Gezuiverd afvalwater	55.701	56.025	54.909	-1.116	V
3.30 Calamiteiten zuiveren	222	262	262	0	N
Totaal Lasten	57.704	58.010	56.865	-1.146	V
Baten 3.10 Plannen, instrumenten & registers zuiveren	0	-189	-178	11	N
3.20 Gezuiverd afvalwater	-2.173	-2.251	-2.433	-183	V
3.30 Calamiteiten zuiveren	0	-40	-40	0	N
Totaal Baten	-2.173	-2.479	-2.651	-172	V
Totaal Zuiveren	55.531	55.531	54.213	-1.318	V
Wegen					
Lasten 4.10 Plannen, instrumenten & registers wegen	1.200	1.150	1.128	-22	V
4.20 Berijdbaarheid	10.914	11.438	11.692	253	N
4.30 Verkeersveiligheid	2.294	2.118	2.152	34	N
4.40 Calamiteiten wegen	144	134	153	19	N
Totaal Lasten	14.551	14.841	15.125	284	N

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Saldo 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Baten 4.10 Plannen, instrumenten & registers wegen	0	-19	-6	13	N
4.20 Berijdbaarheid	-7.543	-7.711	-7.751	-40	V
4.30 Verkeersveiligheid	-165	-149	-151	-2	V
Totaal Baten	-7.708	-7.880	-7.908	-28	V
Totaal Wegen	6.843	6.961	7.217	256	N
Algemene beleidstaken					
Lasten 7.10 Bestuur	4.624	5.044	5.706	662	N
7.20 Externe communicatie	1.634	1.548	1.530	-17	V
7.30 Waterwet	7.450	7.485	7.461	-24	V
Totaal Lasten	13.707	14.076	14.698	621	N
Baten 7.10 Bestuur	-432	-602	-640	-38	V
7.30 Waterwet	-130	-119	-196	-78	V
Totaal Baten	-562	-721	-836	-115	V
Totaal Algemene beleidstaken	13.145	13.356	13.862	506	N
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten 8.10 Algemene lasten en baten	7.401	10.795	10.717	-78	V
8.20 Onvoorzien	500	0	0	0	
8.30 Belastingen	0	0	261	261	N
8.40 Exploitatiesaldo	8.329	8.329	8.307	-22	V
Totaal Lasten	16.230	19.124	19.284	160	N
Baten 8.10 Algemene lasten en baten	-2.427	-7.869	-9.037	-1.169	V
8.30 Belastingen	-144.792	-145.641	-147.542	-1.901	V
8.40 Exploitatiesaldo	-5.424	-5.424	-5.056	368	N
Totaal Baten	-152.643	-158.934	-161.636	-2.701	V
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-136.413	-139.810	-142.351	-2.541	V
Ondersteuning en bedrijfsvoering					
Lasten 9.10 Organisatieontwikkeling	3.053	2.748	2.768	21	N
9.20 Personeel en organisatie	75.108	75.569	72.717	-2.852	V
9.30 Kwaliteitszrg, arbeidsomst. & milieuzorgbel	491	441	439	-2	V
9.40 Informatievoorziening	7.958	7.769	7.415	-354	V
9.50 Concern control	711	711	711	0	
9.60 Financiën	36.311	35.619	35.579	-41	V
9.70 Juridische zaken	1.776	1.814	1.788	-25	V
9.80 Faciliteiten	8.677	8.634	8.361	-273	V
Totaal Lasten	134.085	133.305	129.779	-3.526	V
Baten 9.10 Organisatieontwikkeling	-3.053	-2.748	-2.768	-21	V
9.20 Personeel en organisatie	-75.108	-75.569	-72.717	2.852	N
9.30 Kwaliteitszrg, arbeidsomst. & milieuzorgbel	-491	-441	-439	2	N
9.40 Informatievoorziening	-7.959	-7.769	-7.415	354	N
9.50 Concern control	-711	-711	-711	0	
9.60 Financiën	-36.311	-35.619	-35.579	40	N
9.70 Juridische zaken	-1.776	-1.814	-1.788	25	N
9.80 Faciliteiten	-8.677	-8.634	-8.361	273	N
Totaal Baten	-134.085	-133.305	-129.779	3.526	N
Totaal Ondersteuning en bedrijfsvoering	0	0	0	0	V
Eindtotaal	0	-3.467	-7.344	-3.876	V

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

6.1 Recapitulatie baten en lasten

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten					
PC_1 Waterkeringen	19.284	19.204	19.328	124	N
PC_2 Water	44.778	47.975	46.425	-1.551	V
PC_3 Zuiveren	57.704	58.010	56.865	-1.146	V
PC_4 Wegen	14.551	14.841	15.125	284	N
PC_7 Algemene beleidstaken	13.707	14.076	14.698	621	N
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen	16.230	19.124	19.284	160	N
PC_9 Ondersteuning en bedrijfsvoering	134.085	133.305	129.779	-3.526	V
Totaal lasten	300.339	306.535	301.502	-5.033	
Baten					
PC_1 Waterkeringen	-374	-399	-764	-365	V
PC_2 Water	-2.794	-6.284	-5.273	1.012	N
PC_3 Zuiveren	-2.173	-2.479	-2.651	-172	V
PC_4 Wegen	-7.708	-7.880	-7.908	-28	V
PC_7 Algemene beleidstaken	-562	-721	-836	-115	V
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen	-152.643	-158.934	-161.636	-2.701	V
PC_9 Ondersteuning en bedrijfsvoering	-134.085	-133.305	-129.779	3.526	N
Totaal Baten	-300.339	-310.002	-308.846	1.156	
Resultaat na bestemming		-3.467	-7.344	-3.876	V

7 Toelichting exploitatierekening naar programma

In de volgende paragrafen volgt per beleidsproduct een overzicht op kostenrubriekniveau van de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de (gewijzigde) begrotingscijfers na Burap 2-2016. Hierbij worden de afwijkingen van de lasten (personeelskosten, goederen en diensten van derden, bijdragen aan derden, toevoeging aan voorzieningen) en de baten (financiële baten, personeelsbaten, goederen en diensten aan derden, bijdragen van derden) van zowel onder- als overschrijdingen groter dan € 10.000 toegelicht. Dit geldt tevens voor de stortingen in en de onttrekkingen aan de reserves.

Toegerekende lasten

In de beleidsnota Doorbelasting Indirecte Kosten (nota DIK, vastgesteld door de VV op 27 september 2012) is het beleid met betrekking tot het doorbelasten van indirecte kosten van WSHD opgenomen. Ten aanzien van de wijze van doorbelasting van de kosten van de overhead is een wijziging wenselijk. Door middel van een vereenvoudiging van de doorbelasting kan een beter inzicht worden verkregen in de verschillen tussen begroting en realisatie van de materiele lasten van het waterschap. Het directe inzicht tussen verschillen in realisatie van de uren binnen een boekjaar zal bij deze andere wijze van doorbelasten minder worden, echter blijven de verschillen tussen de jaren zichtbaar.

Motivering

Bij de huidige werkwijze worden, in de Programmabegroting, de kosten van de overhead verdeeld op basis van de begrote uren per afdeling. Gedurende het jaar wordt de realisatie van de overhead verdeeld aan de hand van de daadwerkelijk geschreven uren op ieder afzonderlijk beleidsproduct. Deze werkwijze leidt tot zowel verschillen in kosten van de uren direct op de programma's en beleidsproducten als verschillen in kosten als gevolg van de doorbelasting van de overhead. En daarmee ontstaan verschillen die veroorzaakt worden door enkele, in elkaar grijpende factoren. Derhalve is binnen WSHD gekeken naar de mogelijkheid om te komen tot een vereenvoudiging van de doorbelasting waarmee beter zicht ontstaat op de verschillen tussen begroting en realisatie van de materiele lasten, inclusief de loonkosten.

De nu voorgestelde methodiek wordt reeds bij meerdere waterschappen, waaronder waterschap Brabantse Delta, gehanteerd. Daarnaast is de methodiek van doorbelasten bij meerdere waterschappen een punt van aandacht. In 2016 heeft waterschap Rivierenland gekeken naar een vereenvoudiging van de kostentoerekening en heeft de Unie van Waterschappen aandacht gevraagd voor dit onderwerp.

Toetsing bij de accountant

Aan de accountant is voorgelegd of de voorgestelde werkwijze vanuit wet- en regelgeving is toegestaan. Hierop heeft de accountant aangegeven dat de voorgestelde wijziging vanuit het Waterschapsbesluit is toegestaan en dat de wijziging van systematiek ook voor de jaarstukken 2016 mag worden doorgevoerd.

Wijze van doorbelasting in jaarstukken

Met ingang van de Jaarstukken 2016 is de doorbelasting van de overhead gewijzigd. De doorbelasting heeft plaatsgevonden via de procentuele verdeelsleutels van de ingeschatte tijdsbesteding die bij de Programmabegroting 2016-2020 zijn vastgesteld. In september 2017 zal een geactualiseerde nota DIK ter besluitvorming aan de Verenigde Vergadering worden voorgelegd.

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit afschrijving op en rente over het geactiveerde bezit van het waterschap (zoals opgenomen onder de vaste activa in de balans).

7.1 Programma 1 – Waterkeringen

7.1.1 Plannen/instrumenten en registers waterkeringen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.492	1.797	1.797	1.713	-84	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.492	1.797	1.797	1.713	-84	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.492	1.797	1.797	1.713	-84	V

Er is een onderschrijding op de lasten van € 84.000. Dit wordt veroorzaakt doordat een tweetal activiteiten later is gestart dan gepland waardoor de werkzaamheden in tijd zijn uitgelopen en niet gerealiseerd zijn in 2016. In het najaar van 2016 is opdracht gegeven voor het maken van een kosten-baten-analyse (KBA) voor de monitoring van een dijktraject op Voorne-Putten in het kader van innovatief dijkbeheer. Dit geldt eveneens voor het groot onderhoud aan de steenbekleding van de dijk langs het Lorregat. Op basis van verschillende analyses is besloten de aanwezige toplaagelementen te behouden. Het uitvoeren van groot onderhoud houdt in dat de materiaalkosten relatief beperkt blijven, maar dat er (heel) veel tijd gaat zitten in het schoonmaken, repareren en stabiliseren van de steenbekleding. Hierdoor is de benutting van het beschikbare budget 2016 achter gebleven. In 2017 is voor de afronding van deze werkzaamheden onvoldoende budget beschikbaar, voorgesteld wordt € 72.000 over te hevelen van 2016 naar 2017.

7.1.2 Versterken waterkeringen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	10.044	10.473	10.435	10.669	234	N
Totaal Baten	-300	0	0	-388	-388	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	9.744	10.473	10.435	10.281	-154	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	-62	-62	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	9.744	10.473	10.373	10.219	-154	V

Het nadeel op de lasten van € 234.000 is het gevolg van niet begrote kosten HWBP. De projecten Spui West, Zettingsvloeiing Spui en Zettingsvloeiing Dordtsche Kil zijn voorgaande jaren opgeleverd met nog enkele restpunten. De restpunten worden uitgevoerd in de nazorgfase van deze dijkversterkingsprojecten met behulp van een zogenoemde 'fase 2 beschikking' van het HWBP. Deze kosten worden in principe volledig gesubsidieerd door het HWBP-2 en worden jaarlijks verantwoord (nadeel op de lasten € 160.000, zijnde out-of-pocketkosten). Daarnaast heeft de afwikkeling van het project Zettingsvloeiing Spui en de afrekening van de voorbereidingskosten van diverse HWBP projecten geleid tot niet-subsidiabele kosten van in totaal € 73.522. Ter dekking van deze kosten wordt bij de resultaatbestemming een onttrekking aan de reserve dijkversterkingen voorgesteld van € 73.522.

Het voordeel op de lasten van € 388.000 bestaat uit de subsidiebaton (€ 242.000) voor de fase 2 projecten Spui West, Zettingsvloeiing Spui en Zettingsvloeiing Dordtsche Kil. Het HWBP vergoedt de personele inzet en de gemaakte out-of-pocketkosten waardoor de subsidie hoger is dan het nadeel op de out-of-pocketkosten.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

Daarnaast is het investeringsproject Uitvoering Dijkversterking Spui West met een voordelig resultaat van € 145.655 afgewikkeld (voordeel baten € 145.655). Dit als gevolg van de hogere subsidiabele loonkosten van inhuur personeel en de vergoeding van de programmakosten ten opzichte van de lagere vergoeding loonkosten eigen personeel en rentekosten tijdens de bouw. In de resultaatbestemming 2016 wordt voorgesteld om het voordelige resultaat, zijnde € 145.655, toe te voegen aan de bestemmingsreserve Dijkversterkingen.

7.1.3 Behouden waterkeringen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	4.978	5.654	5.588	5.560	-27	V
Totaal Baten	-309	-374	-337	-314	23	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	4.670	5.280	5.251	5.246	-4	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	4.670	5.280	5.251	5.246	-4	V

Lasten

Bij de uitvoering van het oeverherstel van de Albrandswaardse haven is de verwijdering van opschot en het herstel van hectometerpalen qua omvang tegengevallen, hetgeen tot een nadeel heeft geleid. In verband met de waarborging van de veiligheid hebben extra boom-inspecties plaatsgevonden. Een onderzoek naar de conditie van de sluisdeuren van de grote duiker aan de Boompjesstraat heeft niet plaatsgevonden. Per saldo heeft dit geleid tot een nadeel van € 44.000.

Voor de muskusrattenbestrijding waren de aan WSHD in rekening gebrachte voorschotten voor 2016 € 20.000 lager dan begroot. Daarnaast valt de eindafrekening voor 2016 € 51.000 lager uit. Ten aanzien van de muskusrattenbestrijding is er hierdoor een voordeel op de lasten van € 71.000.

Per saldo is het voordeel op de lasten € 27.000.

Baten

De inzet voor de bestrijding van de bruine rat is afgenomen. Hierdoor is ook de bijdrage van de gemeente Goeree Overflakkee lager uitgevallen dan begroot (nadeel € 23.000).

7.1.4 Calamiteiten waterkeringen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.095	1.360	1.384	1.386	1	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.095	1.360	1.384	1.386	1	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.095	1.360	1.384	1.386	1	N

Geen afwijkingen

7.2 Programma 2 – Water

7.2.1 Plannen/instrumenten en registers water

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	6.841	6.746	6.919	6.261	-658	V
Totaal Baten	-235	0	-23	-23	0	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	6.606	6.746	6.896	6.238	-658	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	6.606	6.746	6.896	6.238	-658	V

Het beleidsproduct toont een positief saldo van € 658.000 aan de lastenkant. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat in november 2016 het bestuur van Aquon heeft besloten om voor het jaar 2016 een correctie aan te brengen in de kostenverdelingssystematiek tussen de waterschappen. Voor WSHD resulteert dit in een teruggave over 2016 van € 368.000 (zie ook de toelichting onder paragraaf 7.6.4). Daarnaast is de vergoeding aan Aquon voor de verrichte werkzaamheden € 100.000 lager dan begroot.

WSHD is in 2016 met diverse partijen een gezamenlijke uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor fase 2 van het project "Risk and opportunity Based Asset Management for Critical Infrastructures" gericht op het ontwikkelen en implementeren van kennis en methodes met als doel het bereiken van efficiencywinst in de GWW-sector over de levensduur van publieke assets en het vergroten van de transparantie van het beslisproces over aanleg, beheer en onderhoud en verbetering/vervanging. WSHD heeft, als onderdeel van het project, de case studie 'Risicogestuurd Baggeren Spijkenisse' uitbesteed. De overeenkomst is later in 2016 getekend dan gepland waardoor niet alle werkzaamheden konden worden uitgevoerd in 2016 (voordeel € 63.000).

Daarnaast is er een voordeel van € 37.000 doordat er in 2016 geen veldwerkzaamheden noodzakelijk bleken in het kader van de regionale watersysteembeoordeling. Tevens zijn er minder onderzoeken om adviezen aan de organisatie te kunnen onderbouwen/vormgeven uitgevoerd (voordeel € 20.000). Tot slot zijn er voor het buitenlandbeleid in 2016 geen materiële kosten gemaakt (€ 50.000).

7.2.2 Droge voeten

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	21.459	22.448	22.619	22.951	332	N
Totaal Baten	-363	-380	-380	-334	46	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	21.095	22.068	22.239	22.617	378	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-940	0	-701	-490	211	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	20.155	22.068	21.537	22.126	589	N

Lasten

De lasten op dit beleidsproduct zijn € 332.000 hoger dan begroot. Dit is met name veroorzaakt door hogere kosten als gevolg van het verhelpen van een aantal grote storingen aan de technische installaties van de gemalen Nieuw Bonaventura, Leeuw van Putten, Provinciale weg Heinenoord, Land van Poortugaal, Volharding en de stuwen Kanosluis Havenspoorpad, Waalgemaal (nadeel €

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

176.000). Gezien het belang van deze installaties voor de waterhuishouding zijn de storingen direct verholpen.

In de tweede helft van 2016 werd duidelijk dat met alle geplande werkzaamheden ten behoeve van het maaien een overschrijding zou plaatsvinden op het budget. Hierop is een aantal activiteiten geprioriteerd. Een deel van de werkzaamheden ten aanzien van de rietbermen was echter noodzakelijk en heeft doorgang gevonden. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het zagen van houtwerk om het maaierwerk bij de watergangen mogelijk te maken. Een deel van de geprioriteerde werkzaamheden kon worden doorbelast aan derden. Dit resulteert in een nadeel voor het beleidsproduct Droge voeten van (€ 125.000).

Tot slot zijn in 2016 kosten naar voren gekomen die bij de afsluiting van een aantal projecten in 2015 niet bekend waren. De kosten die gemaakt zijn, betreffen de eindafrekening voor het project "Aanleg persleiding Paddewei" en de afronding van het project "Verbreden watergang De Bosschen2 (nadeel € 25.000). Deze kosten betreffen onder andere de afhandeling van de grondverwerving in het kader van werkstrookvergoeding.

Baten

In de tweede helft van 2016 werd duidelijk dat met alle geplande werkzaamheden ten behoeve van het maaien een overschrijding zou plaatsvinden op het budget. Hierop is een aantal activiteiten geprioriteerd. Een deel van de geprioriteerde werkzaamheden kon worden doorbelast aan derden. Door de prioritering zijn derhalve ook de baten lager. In totaal is er een nadeel op de baten vanuit de maaierwerkzaamheden van € 46.000. De gemeenten vergoeden op basis wat is uitgevoerd.

Onttrekking aan reserves

In Burap 1-2016 is besloten ter dekking van de kosten voor nieuwe aanvragen inhuur voor projectsupport € 211.000 te onttrekken aan de reserve geactiveerde lasten. Op basis van de daadwerkelijke kosten bleek deze onttrekking niet noodzakelijk. Er heeft derhalve geen onttrekking plaatsgevonden.

7.2.3 Voldoende water

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.617	1.501	1.661	1.462	-199	V
Totaal Baten	-3	-3	-3	-3	0	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.614	1.498	1.658	1.459	-199	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.614	1.498	1.658	1.459	-199	V

Op de lasten is er een voordeel van € 199.000. De belangrijkste reden hiervoor is dat binnen het programma Water gezocht is naar dekking voor de extra kosten die gemaakt zijn om diverse storingen aan de technische gemalen, genoemd in paragraaf 7.2.2 "Droge voeten", te verhelpen. Met de onderschrijding op Voldoende water is een deel van de overschrijding op "Droge voeten" opgevangen (voordeel € 144.000). Daarnaast is het elektraverbruik lager geweest dan verwacht (voordeel € 108.000). Tegenover deze voordelen staat een nadeel van € 53.000 in verband met het curatief doorspuiten van duikers waar de doorstroming van het watersysteem stagneert. De waterdoorvoer in de lange duikers in het Rotterdamse stedelijk gebied blijft problematisch. Bij de storingen die hier het gevolg van zijn, moeten de duikers leeggepompt worden en met camera's worden geïnspecteerd.

7.2.4 Schoon en gezond water

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.022	1.106	1.019	862	-157	V
Totaal Baten	5	-1	-1	-33	-32	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.027	1.105	1.018	829	-189	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.027	1.105	1.018	829	-189	V

Lasten

Er is een voordeel van € 157.000 op de lasten. De belangrijkste reden hiervoor is dat binnen het programma Water gezocht is naar dekking voor de extra kosten die gemaakt zijn om diverse storings aan de technische gemalen, genoemd in paragraaf 7.2.2 "Droge voeten", te verhelpen. Met de onderschrijving (€ 52.000) op Schoon en gezond water is een deel van de overschrijving op "Droge voeten" opgevangen. Daarnaast zijn er minder onderzoeken ten behoeve van IBC's op de markt gezet, minder maatregelen uitgevoerd waaronder het inspecteren van kruisputten en duikers (voordeel € 32.000) en is het elektraverbruik lager geweest dan begroot (voordeel € 36.000).

Tenslotte is in 2016 is een nieuwe akkerrandenregeling gestart. De akkerranden vallen nu onder het agrarisch natuurbeheer wat getrokken wordt door de Provincie Zuid-Holland. WSHD draagt financieel bij in deze regeling. In 2016 zijn akkerranden gerealiseerd in de Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee en het Eiland van Dordrecht. In totaal is ongeveer 155 ha aan akkerranden gerealiseerd. Uitgaande van een breedte van 3,5 m gaat het om zo'n 440 km akkerrand. Omdat het een nieuwe regeling betreft, hebben minder agrariërs meegedaan dan voorgaande jaren (voordeel € 35.000).

Baten

Voor grondaankopen ten behoeve van het project "Kreken Kweken" is grond aangekocht ter waarde van € 32.000. Deze grondaankoop was volledig subsidiabel. De vergoeding van € 32.000 is ontvangen van de gemeente Hellevoetsluis.

7.2.5 Baggeren

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	8.251	11.165	13.931	13.128	-803	V
Totaal Baten	-272	-2.016	-101	-361	-260	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	7.979	9.149	13.830	12.767	-1.063	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-532	-350	-5.031	-3.968	1.063	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	7.447	8.799	8.799	8.799	0	N

Lasten

De uitvoering van de totale opgave van 750 km is gerealiseerd binnen het in de begroting afgesproken bedrag. Het voordeel van € 803.000 worden voornamelijk veroorzaakt door aanbestedingsvoordelen, zeer gunstige weersomstandigheden, meevallende baggervolumes en een succesvolle beheersing van risico's over de gehele baggeropgave.

Baten

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

De inkomsten waren vanuit het voorzichtigheidsprincipe conservatief ingeschat en leveren een aanvullend positief resultaat op van € 260.000.

Onttrekking aan reserves

Op basis van de daadwerkelijk gemaakte kosten in 2016 ten behoeve van het baggeren is € 3.968.000 aan deze reserve onttrokken. Ten opzichte van de begroting betekent dit een lagere onttrekking van € 1.063.000.

7.2.6 Vaarwegbeheer

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	425	543	579	572	-7	V
Totaal Baten	0	-2	-2	0	2	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	424	541	577	572	-5	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	424	541	577	572	-5	V

Geen afwijkingen

7.2.7 Calamiteiten water

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	454	167	226	294	68	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	454	167	226	294	68	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	454	167	226	294	68	N

De overschrijding van € 68.000 op de lasten is het gevolg van kosten gemaakt voor het bergen van een wrak op het Brielse Meer en het plaatsen van diverse noodpompen in verband met uitval van het gemaal De Leeuw van Putten en gemaal de Volharding en her en der in ons gebied als gevolg van droogte en wateroverlast.

7.2.8 Samenwerken in de afvalwaterketen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	998	1.101	1.021	894	-127	V
Totaal Baten	-42	-43	-43	-59	-17	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	956	1.059	979	835	-144	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	956	1.059	979	835	-144	V

Lasten

Het was de verwachting dat de waterschappen en de gemeenten in 2016 zouden instemmen met het vervolg van de regenradar. Hiervoor waren ook middelen in de begroting opgenomen. Door lange besluitvorming is dit traject vertraagd. De gemeenten en het waterschap nemen dus begin 2017 hierover een besluit. Daarnaast werken in Rotterdam de drie waterschappen en de gemeente Rotterdam samen in het kader van BAW. Deze samenwerking wordt afgekort met RoSa. In 2016 waren er kosten voor deze samenwerking hoger ingeschat maar door efficiënter samenwerking zijn deze kosten lager uitgekapt dan in eerste instantie begroot.

De totale onderschrijding bedraagt € 127.000.

Baten

De gemeente Oud-Beijerland levert een bijdrage in de uren die gemaakt worden voor ISA Hoeksche Waard. In 2016 zijn incidenteel meer uren besteed aan ISA Hoeksche Waard waardoor de ontvangen bijdrage eveneens hoger is geweest (voordeel € 17.000).

7.3 Programma 3 – Zuiveren

7.3.1 Plannen/instrumenten en registers zuiveren

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.634	1.780	1.723	1.693	-30	V
Totaal Baten	-333	0	-189	-178	11	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.301	1.780	1.534	1.515	-19	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.301	1.780	1.534	1.515	-19	V

Lasten

Een bestelling van diverse meetapparatuur kon pas in 2017 kon worden geleverd, dit heeft tot een voordeel van € 30.000 geleid.

Baten

De kosten voor de uitvoering van het Cenirelta project zijn lager uitgevallen dan geraamd. Dit heeft geleid tot een lagere subsidie (lagere baten van € 11.000).

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

7.3.2 Gezuiverd afvalwater

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	56.731	55.701	55.167	54.051	-1.116	V
Totaal Baten	-885	-1.167	-1.080	-1.262	-183	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	55.845	54.534	54.087	52.789	-1.299	V
Toevoeging aan reserves	0	0	858	858	0	
Onttrekking aan reserves	-1.284	-1.006	-1.171	-1.171	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	54.562	53.529	53.775	52.476	-1.299	V

Lasten

Een deel van het onderhoudsbudget voor de zuiveringsinstallaties wordt beschikbaar gehouden voor het oplossen van storingen. In 2016 bleek meer budget nodig voor het verhelpen van de zich voordoende storingen. Hierdoor is de uitvoering van een deel van het preventieve onderhoud onder druk komen staan en is er opnieuw geprioriteerd waarbij onderhoudswerkzaamheden zijn uitgesteld. Uiteindelijk zijn niet alle geprioriteerde klussen afgerond in 2016 als gevolg van leveringsproblemen en beschikbare capaciteit. Een deel wordt afgerond in 2017. Dit betekent een voordeel op de lasten van € 184.000.

In de procesvoering heeft zich ook een aantal overschrijdingen en onderschrijdingen (per saldo € 927.000 voordeel) voorgedaan. De belangrijkste worden hieronder toegelicht.

- De kosten voor grondstoffen slibontwatering (PE) liggen lager dan begroot als gevolg van een lagere slibaanvoer en een gunstige aanbesteding (voordeel € 232.000).
- De energiekosten zijn lager als gevolg van verbetering van besturingsregelingen en weersinvloeden (voordeel € 195.000).
- De kosten voor vuilafvoer zijn lager uitgevallen (voordeel € 132.000) als gevolg van marktwerking, alle geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd.
- Het investeringsproject ten aanzien van de slibgistingstanks op Sluisjesdijk wordt later uitgevoerd dan gepland. Dit betekent dat in 2016 geen extra kosten zijn gemaakt voor het leegzetten van de slibgistingstanks en interne slib transport (in totaal € 73.000). Daarnaast was in 2016 in het budget rekening gehouden met € 170.000 aan extra kosten vanwege een grotere hoeveelheid af te voeren slib als gevolg van de geplande werkzaamheden. In totaal wordt verzocht € 243.000 over te hevelen naar 2018. In 2016 is dit extra budget al meegenomen in de belastingopbrengst en door het budget over te hevelen naar 2018 heeft dit in 2018 geen gevolgen voor de belastingtarieven. Voor 2017 staan de benodigde middelen reeds in de begroting.
- Daarnaast is de totale hoeveelheid afgevoerd slib richting HVC lager dan verwacht voor 2016. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 153.000.
- Er zijn extra kosten voor proceschemicaliën gemaakt omdat meer ijzerchloride doseert moest worden op Sluisjesdijk. Dit heeft te maken met de warme zomer en de relatief slechte indikeigenschappen van het slib naar de gisting toe (nadeel € 53.000).
- De gemeente Dordrecht heeft extra kosten in rekening gebracht voor werkzaamheden aan de hoofdrioolgemalen (nadeel € 75.000). Bij het opstellen van Burap 2-2016 was dit nog niet bekend.
- In de begroting was rekening gehouden met het vervangen van een softwarepakket. Deze vervanging is uitgesteld naar 2017. Daarnaast is voor een ander softwarepakket de aanschaf en implementatie meegevallen. In totaal resulteert dit in een voordeel van € 100.000.

Baten

De extra baten zijn het gevolg van de verkoop van de rwzi Goudswaard inclusief alle opstallen en de verkoop van de awzi Zuidland. Voor de verkoop van de awzi Zuidland was in Burap 2-2016 is aangegeven dat deze gepland was maar niet cijfermatig verwerkt in verband met het nog ontbreken van een definitieve passeerdatum. De verkoop van de awzi Zuidland heeft in december 2016 plaatsgevonden. De opbrengsten van bovengenoemde verkopen komen volledig ten goede

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

van de Zuiveringsheffing omdat de aanschaf van de grond en de realisatie van de opstallen destijds betaald zijn vanuit de Zuiveringsheffing. In totaal is aan extra opbrengst € 194.000. Hier tegenover staan nog enkele kleinere nadelen waardoor per saldo baten € 183.000 hoger zijn.

7.3.3 Calamiteiten zuiveren

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.702	222	262	262	0	N
Totaal Baten	-1.504	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten voor bestemming	198	222	262	262	0	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	-40	-40	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	198	222	222	222	0	N

Geen afwijkingen

7.4 Programma 4 – Wegen

7.4.1 Plannen/instrumenten en registers wegen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.251	1.200	1.150	1.128	-22	V
Totaal Baten	-40	0	-19	-6	13	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.211	1.200	1.131	1.122	-9	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.211	1.200	1.131	1.122	-9	V

Lasten

In 2016 zijn er geen kosten gemaakt voor de verkenning- en planstudiefase voor het fietsproject F244 Westmaas-Klaaswaal (voordeel € 22.000).

Baten

In 2016 is een projectsubsidie opgenomen van de provincie Zuid-Holland voor de verkenning- en planstudiefase voor het fietsproject F244 Westmaas-Klaaswaal. Het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW) werkt aan de regionale ontwikkeling van een rondweg rond Klaaswaal. Het fietspad ligt in het invloedsgebied van deze rondweg en wordt meegenomen in de planvorming van het SOHW. Daarmee is de verkenning- en planstudiefase van het waterschap afgerond en worden er geen subsidiegelden meer ontvangen.

7.4.2 Berijdbaarheid

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	11.512	10.914	11.438	11.692	253	N
Totaal Baten	-7.931	-7.543	-7.558	-7.597	-40	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	3.581	3.370	3.881	4.094	214	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-654	0	-154	-154	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	2.927	3.370	3.727	3.941	214	N

Lasten

De overschrijding op de lasten van € 253.000 is het resultaat van met name de volgende onder- en overschrijdingen:

- Door herstel van te hoog liggende bermen, enkele onvoorziene grote schades in het najaar en het extra toezicht daarop is een nadeel ontstaan van € 245.000;
- Door temporisering van de maaiwerkzaamheden in verband met dreigende budgetoverschrijding voor het totaal van de maaibudgetten is bij de wegen een voordeel ontstaan van € 114.000;
- Ten aanzien van het onderhoud van de kunstwerken in wegen bleek de renovatie van de brug Oud-Beijerlandseweg € 26.000 duurder dan geraamd;
- In het najaar zijn de geplande onderhoudswerkzaamheden aan bomen en hagen voor een belangrijk deel stilgezet, omdat het budget dreigde fors overschreden te worden. Vanaf dat moment is nog slechts ingegrepen op verkeersonveilige situaties. Deze kwamen voort uit extra uitgevoerde inspecties en van klachten en meldingen. Een totaal nadeel van € 70.000.

Baten

De baten zijn € 40.000 hoger dan geraamd. Dit is het resultaat van de volgende onder- en overschrijdingen:

- Voor de gerealiseerde fietsroute F426 IJsselmonde-Zwijndrecht konden de interne uren die voor dit project gemaakt zijn ook opgenomen worden in de eindafrekening. Dit heeft geleid tot een voordeel op de ontvangen subsidie van € 53.000. Daarnaast is er een voordeel van € 14.000 als gevolg van lagere kosten op een reeds afgesloten project;
- Er konden meer schadevergoedingen met succes geclaimd worden (voordeel € 15.000);
- In 2016 zijn er minder door te belasten uren voor Groenbeheer Hoeksche Waard gerealiseerd (nadeel € 12.000);
- Voor de gerealiseerde fietsroute Aaldijk-Spui konden de interne uren die voor dit project gemaakt zijn ook opgenomen worden in de eindafrekening. Dit heeft geleid tot een voordeel op de ontvangen subsidie van € 16.000;
- Ten aanzien van de bijdrage WHW (Wet Herverdeling Wegen), het voorlopig vastgestelde groeipercentage uit de Septembercirculaire 2015 van 1,4% is bij Septembercirculaire 2016 vastgesteld op 0,7% waardoor een nadeel is ontstaan ten opzichte van de begroting (nadeel € 50.000).

7.4.3 Verkeerveiligheid

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	3.019	2.294	2.118	2.152	34	N
Totaal Baten	-157	-165	-149	-151	-2	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	2.862	2.129	1.969	2.001	33	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-86	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	2.776	2.129	1.969	2.001	33	N

Er is een nadeel op de gladheidsbestrijding vanwege een hoger aantal strooibeurten dat is uitgevoerd (nadeel € 141.000). In 2016 is er minder zout aangeschaft omdat zoutvoorraden eerst zijn opgemaakt en de aanvulling ervan beperkt kon blijven. Daarnaast is de begroting gebaseerd op vier strooigebieden, echter in het gebied IJsselmonde valt het zout onder het integrale contract (voordeel € 129.000). Verder is er een nadeel van € 23.000 door extra uitgevoerde inspecties naar aanleiding van klachten en meldingen over verkeersonveilige situaties.

7.4.4 Calamiteiten wegen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	122	144	134	153	19	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	122	144	134	153	19	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	122	144	134	153	19	N

Er zijn in 2016 meer kosten gemaakt voor het schoonmaken en opruimen van wegen en bermen dan was begroot. Voor het verwijderen van olie als gevolg van ongelukken moest meer dan normaal de specialist ingeschakeld worden. Er hebben meerdere asbestdumpingen plaatsgevonden, met bijbehorende hoge opruimingskosten. Daarnaast vielen de kosten voor herstelwerkzaamheden aan de Achterzeedijk hoger uit, door een beverhol is veel schade ontstaan aan deze weg. Het totale nadeel is € 19.000.

7.5 Programma 5 – Algemene beleidstaken

7.5.1 Bestuur

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	4.111	4.624	5.044	5.706	662	N
Totaal Baten	-587	-432	-602	-640	-38	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	3.523	4.192	4.442	5.067	625	N
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	3.523	4.192	4.442	5.067	625	N

Lasten

De overschrijding op de lasten binnen bestuur wordt voornamelijk veroorzaakt door een aanvullende dotatie aan de voorziening voor voormalig personeel van € 644.000. Jaarlijks wordt aan het eind van het jaar gecontroleerd of de stand van de voorziening voor het voormalig personeel op basis van lopende uitbetaling aan voormalig personeel en te betalen WW-uitkeringen nog steeds toereikend is voor de toekomstige uitbetalingen, dit vraagt een hogere dotatie aan de voorziening. Daarnaast is een hogere dotatie aan de voorziening nodig als gevolg van de lage marktrente.

Het budget van de Waterschaps brede bijdragen is in 2016 overschreden met een bedrag van € 28.000. De oorzaak van deze overschrijding is de inhaalslag voor de kosten van waarderingskamer 2015 en 2016 die de Unie van Waterschappen in de facturering in 2016 heeft doorgevoerd. Tot slot is er een overschrijding op de personeelskosten voor het bestuur (€ 40.000).

Tegenover deze nadelen staan twee kleinere voordelen. In 2016 is een informatiesysteem voor grondzaken aangeschaft. Hiervoor is in de begroting 2016 een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 50.000. De aanschaf van de applicatie WaterPro is gerealiseerd in 2016 met de overeengekomen licenties. De implementatie wordt gerealiseerd in 2017. Voor de kosten verbonden aan deze implementatie (€ 25.800) wordt een budgetoverheveling naar 2017 aangevraagd.

Daarnaast werd in 2016 bij Burap 2 voorzien dat er meer kosten gemaakt zouden worden voor de inzet van taxateurs als gevolg het gewijzigde vastgoedbeleid. De verwachting was dat dit tot een grotere stijging van het aantal grondverkoop zou leiden. Uiteindelijk is € 24.000 minder uitgegeven dan de bijgestelde begroting.

Per saldo is er op de lasten een overschrijding van € 662.000.

Baten

De hogere baten betreffen met name de opbrengst van een onverwachte verkoop van landbouwgrond.

7.5.2 Externe communicatie

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.525	1.634	1.548	1.530	-17	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	1.525	1.634	1.548	1.530	-17	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	1.525	1.634	1.548	1.530	-17	V

De onderschrijding (€ 17.000) wordt met name veroorzaakt door lagere publicatiekosten van advertenties en reclame. Dit is het gevolg van een nieuwe aanbesteding in 2016. In de begroting 2017 is het budget hierop reeds aangepast.

7.5.3 Waterwet

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	6.585	7.450	7.485	7.461	-24	V
Totaal Baten	-163	-130	-119	-196	-78	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	6.422	7.320	7.366	7.265	-101	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	6.422	7.320	7.366	7.265	-101	V

Lasten

De onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door een meevaller bij de aankoop van een drietal zogenoemde meetpalen en de meevallende aanschaf van onderdelen ten behoeve van meetwagens (totaal voordeel € 10.000). In Burap 2-2016 is vanwege een hoger aantal te verwachten vergunningaanvragen een extra budget aangevraagd voor externe ondersteuning bij het beoordelen van de aanvragen. Hiervan is uiteindelijk € 10.000 niet benut.

Baten

Als gevolg van grootschalige herontwikkelingen van onder andere Nieuwe Dordtse Biesbosch en Nieuw Reijerwaard zijn er in 2016 hogere baten (€ 48.000) vanuit de leges gerealiseerd. Daarnaast zijn er extra baten gerealiseerd vanuit opgelegde bestuursdwang (€ 30.000). In totaal zijn hierdoor de baten € 78.000 hoger dan geraamd.

7.6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

7.6.1 Algemene baten en lasten

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	8.199	7.401	4.778	4.535	-243	V
Totaal Baten	-5.229	-2.427	-4.179	-5.348	-1.169	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	2.970	4.974	599	-813	-1.412	V
Toevoeging aan reserves	909	0	6.017	6.182	165	N
Onttrekking aan reserves	-82	0	-3.690	-3.690	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	3.798	4.974	2.926	1.679	-1.247	V

Lasten

Er is een nadeel op de lasten van € 758.000 in verband met hogere kosten van de Cross Border Lease als gevolg van de dollarkoers. De hoogte van de lasten in dollars staat vast. Afhankelijk van de dollarkoers worden de uiteindelijke lasten per jaar in euro's bepaald. De baten uit de Cross Border Lease leveren een voordeel op van dezelfde omvang (€ 758.000), waardoor er geen resultaatseffect is.

Buiten het nadeel op de lasten als gevolg van de Cross Border Lease is er een voordeel op de lasten van € 86.000 door een lagere bijdrage aan SVWH en een voordeel van € 90.000 als gevolg van de eindafrekening over 2016 van het Waterschapshuis. Deze bijdrage is afhankelijk van de inzet van SVHW ten behoeve van WSHD in 2016 en wordt derhalve pas bekend bij het gereed komen van de jaarrekening van SVHW. Het restant van € 20.000 wordt veroorzaakt door een voordeel op de perceptiekosten (handling kosten) voor grensoverschrijdend afvalwater. Deze kosten zijn afhankelijk van het aantal v.e.'s waardoor dit voordeel niet eerder te voorzien was.

Daarnaast is er op de lasten een voordeel van € 319.000 als gevolg van de doorbelastingen vanuit bedrijfsvoering en ondersteuning (zie paragraaf 7.7).

Baten

Naast het voordeel vanuit de Cross Border Lease is er binnen de baten nog een voordeel door de vrijval van de nog te betalen posten in de jaarrekening 2015. Het verschil ten opzichte van de raming bij Burap 2 wordt veroorzaakt door vrijval Hordijkersingel € 185.000 (project uitgevoerd door de gemeente Rotterdam) en € 26.000 lagere kosten voor een project uitgevoerd door de gemeente Ridderkerk als gevolg van niet meer kunnen onderbouwen van gemaakte uren.

Het resterende voordeel wordt veroorzaakt door het voordeel op de toegerekende baten (zie paragraaf 7.7.6, zijnde resultaat op rente).

Toevoeging aan reserves

De daadwerkelijk betaalde rente over 2016 is lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat bij Burap 2 voorzien is dat er naast de herstructurering die al had plaatsgevonden nog een tweede oversluiting van diverse leningen zou volgen. Gelet op de hoogte van de rente bleek dat niet voordelig te zijn. Conform de besluitvorming inzake de herstructurering van de leningenportefeuille wordt dit verschil toegevoegd aan de reserve rente-egalitatie. De extra toevoeging aan de reserve levert voor de begroting een nadeel (last) op van € 165.000.

7.6.2 Onvoorzien

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	0	500	0	0	0	
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	500	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	500	0	0	0	

Geen afwijkingen

7.6.3 Belastingen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	599	0	0	261	261	N
Totaal Baten	-145.970	-144.792	-145.641	-147.542	-1.901	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-145.371	-144.792	-145.641	-147.281	-1.640	V
Toevoeging aan reserves	185	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-574	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	-145.760	-144.792	-145.641	-147.281	-1.640	V

Lasten

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) wordt afvalwater gezuiverd op onze zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid. Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 was het jaar 2013 nog niet definitief afgerekend omdat de accountant de controle nog moet uitvoeren en is uitstel verleend om de definitieve afrekening van het belastingjaar 2013 in 2017 te laten plaatsvinden. Op basis van de nu bekende gegevens is een extra dotatie aan de voorziening grensoverschrijdend afvalwater HHSK en HHD nodig van € 260.551. Deze extra dotatie verklaart het nadeel op de lasten.

Baten

Voor de toelichting op de baten vanuit de belastingopbrengst wordt verwezen naar de paragraaf waterschapsbelastingen (paragraaf 4.4).

7.6.4 Exploitatiesaldo

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Saldo 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	0	0	0	0	0	
Totaal Baten		0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	3.070	8.329	8.329	8.307	-22	V
Onttrekking aan reserves	0	-5.424	-5.424	-5.056	368	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	3.070	2.905	2.905	3.251	346	N

Reservemutaties

In de Programmabegroting 2016-2020 is een toevoeging aan de reserve egalisatie geactiveerde lasten geraamd van € 1.542.000. Op basis van de ingezette uren voor te activeren investeringsprojecten in 2016 heeft een toevoeging plaatsgevonden van € 1.520.000. Dit leidt tot een voordeel van € 22.000 op de toevoegingen aan de reserves.

De onttrekking voor 2016 aan de bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon was geraamd op € 587.854. Het Algemeen Bestuur van Aquon heeft in november 2016 besloten WSHD voor 2017 gedeeltelijk te compenseren voor de extra kosten. Als gevolg van dit besluit heeft WSHD € 368.000 aan compensatie ontvangen. Per saldo is hierdoor € 219.854 in 2016 onttrokken aan de bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon. Het voordeel op de onttrekkingen aan de reserves is derhalve € 368.000.

7.7 Ondersteuning en bedrijfsvoering**7.7.1 Organisatieontwikkeling**

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	2.851	3.053	2.748	2.768	21	N
Totaal Baten	-2.851	-3.053	-2.748	-2.768	-21	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	

Op basis van de arbeidsgelateerde verplichtingen die WSHD heeft ten opzichte van zijn medewerkers is in 2016 € 52.500 extra gedoteerd aan de voorziening ten opzichte van de begroting. Dit zorgt voor een nadeel op de lasten.

Bij D&H besluit van 2 februari 2016 (B1600012) is besloten een eenmalig bedrag van € 35.000 bij te dragen aan het MIRT-onderzoek 'Operationalisering Strategie Zelfredzaam Eiland van Dordrecht' en deze kosten te dekken uit de post Onderzoek en Innovatie. De werkelijke kosten in 2016 zijn beperkt gebleven tot een bijeenkomst over meerlaags veiligheid op het Eiland van Dordrecht, waardoor er een onderschrijding op dit budget is van € 20.500.

Daarnaast zijn er nog enkele kleinere voordelen waardoor de overschrijding per saldo € 21.000 is.

Doordat de lasten hoger zijn, is de doorbelasting richting algemene dekkingsmiddelen voor dit beleidsproduct eveneens hoger (voordeel baten € 21.000).

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

7.7.2 Personeel en organisatie

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	78.405	75.108	75.569	72.257	-3.312	V
Totaal Baten	-78.405	-75.108	-75.469	-72.617	2.852	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	100	-360	-460	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	460	460	N
Onttrekking aan reserves	0	0	-100	-100	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	

Lasten

Het totale voordeel op de lasten is € 3,3 miljoen. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt doordat de personeelslasten (salarislasten eigen personeel, overige personeelskosten en kosten voor inhuur derden) € 1,5 miljoen lager zijn uitgevallen dan geraamd. Dit wordt deels veroorzaakt door het niet vervullen aan het einde van het jaar van de vacatureruimte en daarnaast is een beperkt deel van het persoons gebonden basis (PBB) budget aangewend. Het saldo van € 0,5 miljoen is conform besluitvorming in Burap 2-2016 toegevoegd aan de bestemmingsreserve PBB (zie mutaties reserves).

Daarnaast is er een voordeel van € 160.000 op de overige personeelskosten. Het resterende voordeel (€ 1,66 miljoen) is het resultaat van de doorbelastingen van de interne overhead die conform de beleidsnota Doorbelasting Indirecte Kosten geboekt worden op Algemene dekkingsmiddelen.

Baten

In de analyse van de lagere personeelslasten (zie toelichting lasten) moet ook gekeken worden naar de post geactiveerde lasten. Deze post laat namelijk een onderschrijding van de inkomsten van € 1 miljoen zien als gevolg van minder geactiveerde uren van eigen personeel. Het resterende nadeel van € 1,8 miljoen wordt veroorzaakt door het saldo van de doorbelastingen van de interne overhead die conform de beleidsnota Doorbelasting Indirecte Kosten geboekt worden op Algemene dekkingsmiddelen.

Reservemutatie

In het CAO-akkoord is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van circa € 1.000 begroot. Verdeeld naar de jaren betekent dit voor de jaarschijf 2016 een begroot bedrag van € 566.700. In 2016 is € 106.203 uitgegeven. Conform het besluit bij Burap 2-2016 wordt het restant, van € 460.497, gestort in deze reserve.

7.7.3 Kwaliteitszorg, arbeidsomstandigheden & milieuzorgbeleid

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	440	491	441	439	-2	V
Totaal Baten	-440	-491	-441	-439	2	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	

Geen afwijkingen

7.7.4 Informatievoorziening

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	7.272	7.958	7.769	7.415	-354	V
Totaal Baten	-7.272	-7.959	-7.769	-7.415	354	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	V

De onderschrijding van € 354.000 wordt voor € 217.000 veroorzaakt door lagere kosten voor onderhoudscontracten ten behoeve van software mede als gevolg van het juist toewijzen van de kosten aan het boekjaar waarop de kosten betrekking hebben, er is minder inzet van externe ondersteuning nodig geweest bij het onderhoud van software en de kosten voor het servicecontract voor telefonie zijn lager uitgevallen als gevolg van een lager beroep op dit contract dan voorzien.

Daarnaast is er een voordeel van € 90.000 als gevolg van de afrekening over 2016 van het Waterschapshuis.

Het resterende voordeel wordt veroorzaakt door lagere kosten voor de abonnementen (BRP, basisregistratie percelen) en de bijdrage ten behoeve van de bijhouding van de BGT (Basiskaart Grootschalige Topografie). Voorheen namen we de Grootschalige BasisKaart (GBK) af via de stichting GBKN en gemeenten. Dit waren abonnementen met vaste kosten. Het huidige product (BGT) is geen abonnement maar wordt geleverd door samenwerking van 7 landelijke bronhouders. Enkele bronhouders hebben de kosten naar beneden bijgesteld waardoor de kosten lager zijn geworden. Ook is met RVO een nieuwe overeenkomst gesloten voor het abonnement op de BRP. Als gevolg van deze nieuwe overeenkomst zijn de kosten lager.

Doordat de lasten lager zijn, is de doorbelasting richting algemene dekkingsmiddelen voor dit beleidsproduct eveneens lager (nadeel baten € 354.000).

7.7.5 Concern Control

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	705	711	711	711	0	
Totaal Baten	-705	-711	-711	-711	0	
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	

Geen afwijkingen

7.7.6 Financiën

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verskil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	34.615	36.311	35.619	35.579	-41	V
Totaal Baten	-34.615	-36.311	-35.619	-35.579	40	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	V

De daadwerkelijk betaalde rente over 2016 is € 165.000 lager dan begroot. De reden hiervoor is doordat bij Burap 2 voorzien werd dat er naast de herstructurering die al had plaatsgevonden nog een tweede oversluiting van diverse leningen zou volgen. Gelet op de hoogte van de rente bleek dat niet voordelig te zijn. Conform de besluitvorming inzake de herstructurering van de leningenportefeuille wordt dit verschil toegevoegd aan de reserve rente-egalisatie (zie paragraaf 7.6.1 waar dit voordeel wordt toegevoegd aan de reserve).

Om de agio (boeterente) mee te laten lopen in de kapitaallasten die worden doorberekend aan de directe producten was binnen de exploitatie ook een boeking voorzien van de rentelasten. Deze boeking heeft derhalve eveneens niet plaatsgevonden (voordeel op de lasten van € 165.000).

Daarnaast is er een voordeel van € 17.000 op de accountantskosten als gevolg van de nieuwe aanbesteding gehouden in 2016. Het resterende voordeel is het gevolg van diverse kleine voordelen (in totaal € 25.000).

Doordat de lasten lager zijn, is de doorbelasting richting algemene dekkingsmiddelen voor dit beleidsproduct eveneens lager (nadeel baten € 40.000).

7.7.7 Juridische zaken

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	1.934	1.776	1.814	1.788	-25	V
Totaal Baten	-1.934	-1.776	-1.814	-1.788	25	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	

Er is minder beroep gedaan op externe ondersteuning dan verwacht, onder andere door minder klachten dan voorzien en juridische kwesties die doorlopen in 2017 (voordeel € 25.000).

Doordat de lasten lager zijn, is de doorbelasting richting algemene dekkingsmiddelen voor dit beleidsproduct eveneens lager (nadeel baten € 25.000).

7.7.8 Faciliteiten

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Totaal Lasten	9.132	8.677	8.634	8.361	-273	V
Totaal Baten	-9.132	-8.677	-8.386	-8.113	273	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	0	0	248	248	0	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	0	0	-248	-248	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	V

De onderschrijding op de lasten van € 273.000 is met name het resultaat van de volgende over- en onderschrijdingen:

- Extra kosten voor vervanging van de slijtlaag van de loopbrug, herstel van een lekkage in het Atrium van het hoofdkantoor, hogere kosten schilderwerk (nadeel € 67.000);
- Modificatie van de Hydrosub noodpompen (onderdeel van de verwarming van de locatie Ridderkerk) plaatsgevonden (nadeel € 23.500);
- Lagere kosten voor energie en water, als gevolg van een lager verbruik (voordeel € 80.000);
- Lagere kosten voor veiligheidsmaterialen en schoonmaakmiddelen door lager verbruik (voordeel € 13.600);
- Lagere kosten voor productie van het interne communicatieplan niet ingezet is (voordeel € 24.700);
- Daarnaast zijn er nog enkele voordelen geweest zoals minder aankoop van duurzame gebruiksgoederen en servicekosten die elders zijn verantwoord (voordeel € 34.400);
- De nieuwe aanbesteding van voertuigen en het inleveren van leasevoertuigen hebben een voordeel opgeleverd (voordeel € 64.300);
- Besparing op het verbruik van brandstof door lagere inzet van materieel (uitvoering van werkzaamheden in regie) en de vernieuwing van materieel heeft geleid tot zuiniger brandstofverbruik (voordeel € 28.600);
- De cateringkosten zijn lager uitgevallen als gevolg van lager gebruik en afname door medewerkers (voordeel € 48.100);

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

- Het digitaal werken leidt tot een voordeel van € 60.300 als gevolg van versturen van minder fysieke post, lager gebruik van reproducties, en lager gebruik van schrijf-, teken en bureaubehoeften, aanschaf briefpapier, enveloppen en supplies.

Doordat de lasten lager zijn, is de doorbelasting richting algemene dekkingsmiddelen voor dit beleidsproduct eveneens lager (nadeel baten € 273.000).

8 Exploitatierekening naar kostendragers

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Verschil t.o.v. begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
<u>Netto-lasten:</u>					
Watersysteemheffing	72.916	76.041	73.219	-2.823	V
Zuiveringsheffing	62.353	59.742	57.978	-1.764	V
Wegenheffing	7.973	7.808	7.914	105	N
Totaal netto-lasten	143.243	143.591	139.110	-4.482	V
<u>Mutaties reserves:</u>					
Watersysteemheffing	-672	-5.226	-3.312	1.913	N
Zuiveringsheffing	820	2.364	2.635	272	N
Wegenheffing	1.401	1.445	1.505	60	N
Totaal mutaties reserves	1.549	-1.417	828	2.245	N
<u>Netto-belastingopbrengsten:</u>					
Watersysteemheffing	-72.244	-73.092	-73.145	-53	V
Zuiveringsheffing	-63.174	-63.073	-64.710	-1.637	V
Wegenheffing	-9.374	-9.476	-9.427	49	N
Totaal netto-belastingopbrengsten	-144.792	-145.641	-147.281	-1.640	V
<u>Resultaat:</u>					
Watersysteemheffing		-2.277	-3.239	-962	V
Zuiveringsheffing		-967	-4.097	-3.130	V
Wegenheffing		-223	-8	215	N
Nog te bestemmen resultaat		-3.467	-7.344	-3.877	V

9 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2016 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2016	Vershil tov begroting na wijziging 2016	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten					
Rente & Afschrijving	31.987	28.917	28.752	-165	V
Personeelslasten	46.632	46.242	44.753	-1.489	V
Goederen en diensten van derden	75.451	78.267	75.441	-2.825	V
Bijdragen aan derden	12.533	12.622	12.917	295	N
Toev. voorziening / onvoorzien	600	821	1.778	957	N
Totaal Lasten	167.203	166.869	163.642	-3.227	V
Baten					
Financiële baten	-1.682	-1.366	-1.052	314	N
Personeelsbaten	-177	-366	-391	-25	V
Goederen en diensten aan derden	-4.418	-3.040	-4.748	-1.708	V
Bijdragen van derden	-8.993	-8.999	-9.612	-613	V
Waterschapsbelastingen	-144.792	-143.942	-145.842	-1.901	V
Interne verrekeningen - onttrek. voorzieningen		-1.700	-1.709	-9	V
Interne verrekeningen - Geactiveerde lasten	-8.691	-9.506	-8.460	1.046	N
Totaal Baten	-168.752	-168.918	-171.813	-2.895	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-1.549	-2.050	-8.172	-6.122	V
Toevoeging aan reserves	8.329	15.204	15.808	604	N
Onttrekking aan reserves	-6.780	-16.621	-14.980	1.642	N
Saldo van baten en lasten na bestemming		-3.467	-7.344	-3.877	V

Overige gegevens

10 Vaststellingsbesluit

Vergaderdatum: 31 mei 2017

Agendapunt : ...**

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING ONDERWERP: Jaarstukken 2016

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta d.d. 28-3-2017;

gelezen het advies van de commissie Water van 15-5-2017, commissie Waterkering, Wegen en Vergunningverlening van 16-5-2017, Commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving van 17-5-2017;

overwegende dat:

- De Verenigde Vergadering op grond van artikel 104 Waterschapswet de jaarrekening en het jaarverslag vaststelt;
- De auditcommissie in haar bijeenkomst van 18 april 2017 voor de technische beoordeling van de jaarstukken positief/negatief heeft geadviseerd over de jaarstukken 2016;
- De accountant de jaarrekening heeft gecontroleerd en voorzien heeft van een goedkeurende controleverklaring inzake getrouwheid en rechtmatigheid;

gelet op:

- Artikel 77, 103, 104 en 107 Waterschapswet;

BESLUIT:

De jaarstukken 2016 vast te stellen.

- a. Het nog te bestemmen resultaat 2016 vast te stellen op € 7.343.675 voordelig.
- b. Een bedrag van € 340.800 toe te voegen aan de bestemmingsreserve 'Budgetoverhevelingen' ten behoeve van:
 - Onderhoud afgekeurde primaire waterkeringen (€ 72.000);
 - Kosten voor het leegzetten van de slibgistingstanks op Sluisjesdijk en als gevolg hiervan het interne slibtransport (€ 243.000);
 - Implementatie softwarepakket grondzaken (€ 25.800);
- c. Een bedrag van € 2.000.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggeren;
- d. Een bedrag van € 314.047 toe te voegen aan de algemene reserve programma Waterkeringen;
- e. Een bedrag van € 769.032 toe te voegen aan de algemene reserve programma Water;
- f. Een bedrag van € 2.890.163 toe te voegen aan de algemene reserve programma Zuiveren;
- g. Een bedrag van € 5.426 toe te voegen aan de algemene reserve programma Wegen;
- h. Een bedrag van € 952.074 toe te voegen aan de reserve grensoverschrijdend afvalwater;
- i. Een bedrag van € 72.133 toe te voegen aan de reserve dijkversterkingen;
- j. In te stemmen met het aanpassen van de volgende investeringsprojecten:
 - het krediet '7001018000 Aankoop gronden t.b.v. dijkversterkingsprojecten' te verlagen met € 54.928,46 en het krediet '7001014500 Uitvoering Hoeksche Waard Zuid' te verhogen met € 54.928,46 ter dekking van de niet subsidiabele grondaankopen;
 - het krediet '7001018000 Aankoop gronden t.b.v. dijkversterkingsprojecten' te verlagen met € 341.413,99 en het krediet '7001011600 Uitvoering Eiland van Dordrecht' te verhogen met € 341.413,99 ter dekking van de niet subsidiabele grondaankopen; Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

- het krediet '7001018000 Aankoop gronden t.b.v. dijkversterkingsprojecten' te verlagen met € 198.824,82 en het krediet '7001013500 Uitvoering Spui Oost' te verhogen met € 198.824,82 ter dekking van de niet subsidiabele grondaankopen.
- k. De budgetoverhevelingen voor een bedrag van € 97.800 resulterend uit de verwerking van het jaarrekeningresultaat 2016 vrij te geven ten behoeve van de exploitatie 2017 en € 243.000 vrij te geven ten behoeve van de exploitatie 2018.
- l. Aanvullend op het te verdelen resultaat in te stemmen met het opheffen van de reserve fractievergoedingen en het saldo van € 4.281 over te hevelen naar de algemene reserve programma Algemene beleidstaken.

Ridderkerk, 31 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. A.A. van Vliet.

ing. J.M. Geluk.

11 Controleverklaring accountant

Accountants

Aan de Verenigde Vergadering van
Waterschap Hollandse Delta

Baker Tilly Berk N.V.
Bijster 55
Postbus 3814
4800 DV Breda
T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50
E: breda@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 Waterschap Hollandse Delta te Ridderkerk gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Waterschap Hollandse Delta op 31 december 2016 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de exploitatierekening over 2016;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van Waterschap Hollandse Delta. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie '*Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Hollandse Delta zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.790.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol van Waterschap Hollandse Delta.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in het controleprotocol en zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met de verenigde vergadering overeengekomen dat wij aan de verenigde vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 150.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en heemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en heemraden en de verenigde vergadering voor de jaarrekening

Het college van dijkgraaf en heemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en heemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het college van dijkgraaf en heemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en heemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De verenigde vergadering is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

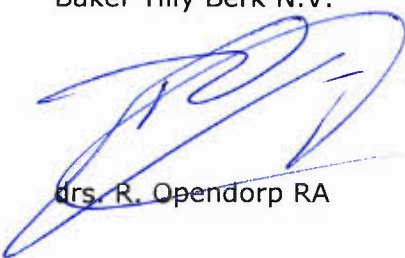
Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT, het controleprotocol van Waterschap Hollandse Delta, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van dijkgraaf en heemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de verenigde vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 25 april 2017
Baker Tilly Berk N.V.

Mrs. R. Opendorp RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht lopende en afgesloten investeringen, toelichtingen

1. Waterkeringen

1.20 Versterken waterkeringen

Lopende investeringen

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Projectnr.		Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Uitvoering Hoeksche Waard Noord		29.552	-29.187	365	20.710	-20.710	0	0
Uitvoering Eiland van Dordrecht		62.534	-61.271	1.262	52.033	-47.500	4.532	4.532
Uitvoering Spui Oost		67.034	-67.087	-53	43.218	-43.246	-28	-28
Uitvoering Hoeksche Waard Zuid		34.767	-34.398	368	29.140	-27.163	1.976	-715
Uitv. versterking Schutsluis Strijensas		139	-139	0	57	-57	0	0
Aankoop gronden tbv dijkversterkingsproj		2.563		2.563	0		0	0
Autom.bediening Keersluis Oud-Beijerl.		200		200	0		0	
Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)		257		257	8		8	
		197.045	-192.082	4.963	145.165	-138.677	6.488	3.789

7001005500 Uitvoering Hoeksche Waard Noord

7202100319 Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)

Bosshendijk:

Langs de noordkant van de Hoeksche Waard nabij Oud-Beijerland wordt de Bosshendijk over een lengte van circa 2 km versterkt. Daarnaast wordt een deel van dijk verhoogd in het kader van het programma "Ruimte voor de Rivier". De uitvoering van het deeltraject is gereed en verloopt conform financiële afspraken.

Simonsdijkje Gorsdijk:

Langs de noordkant van de Hoeksche Waard nabij Puttershoek en 's Gravendeel worden het Simonsdijkje en de Gorsdijk over een lengte van circa 2 km versterkt. De uitvoering van het deeltraject is gereed en verloopt conform financiële afspraken.

7001011600 Uitvoering Eiland van Dordrecht

Vier dijkvakken op het Eiland van Dordrecht met een totale lengte van 10,9 km zullen worden versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet. Op 31 december 2016 is mijlpaal dijkveilig bereikt. Het project ligt op koers om binnen gestelde mijlpalen op te leveren en binnen de financiële afspraken.

7001013500 Uitvoering Spui Oost

De dijkvakken aan de oostzijde van het Spui met een lengte van circa 8,3 km worden versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet. De werkzaamheden zijn volop in uitvoering en samenwerking met opdrachtnemer verloopt goed. Op 30 december 2016 is mijlpaal dijkveilig bereikt. Het project ligt op koers om binnen gestelde mijlpalen op te leveren en binnen de financiële afspraken.

7001014500 Uitvoering Hoeksche Waard Zuid

7001014504 Uitvoering versterking Schutsluis Strijensas

Langs de zuidkant van de Hoeksche Waard wordt de primaire waterkering tussen Strijensas en Zuid-Beijerland over een lengte van circa 11,3 km versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

Er is een afwijking geconstateerd van de kwaliteitseisen ten aanzien van de dijkopbouw bij circa 1,9 km (800 meter traject 13, 1.080 meter traject 16) van de 11,3 km. De opdrachtnemer is hiervoor in gebreke gesteld. Inmiddels zijn de benodigde noodmaatregelen voor het gesloten seizoen overeengekomen. Opdrachtnemer heeft ingestemd met het terugbrengen van de oorspronkelijke kleikern in de dijk, echter behoudt zich alle rechten voor. In overleg met de landsadvocaat wordt de strategie bepaald. Consequentie in tijd is dat het einde van de realisatiefase verschuift van Q4 2016 naar Q3 2017.

7001018000 Aankoop gronden t.b.v. dijkversterkingsproject

Deze investering dient ter dekking van niet-subsidiabele grondaankopen. Vanuit dit krediet worden niet-subsidiabele bedragen overgeheveld naar de betreffende investeringsprojecten. Besluitvorming en verantwoording verlopen via D&H en de P&C-cyclus.

7202100317 Automatische bediening Keersluis Oud-Beijerland

De keersluis Oud-Beijerland dient op afstand bedienbaar gemaakt te worden omdat de tijd tussen de meldingen te kort is om op locatie de sluisdeuren te kunnen sluiten. In 2017 wordt de gekozen voorkeursvariant nader uitgewerkt. Het project wordt naar verwachting in 2018 gerealiseerd.

Afgesloten investeringen

Investeringsprojecten (bedragen x € 1.000)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Uitvoering Spui West	7001012500	15.546	-15.503	43	7.754	-7.754	0	0
		15.546	-15.503	43	7.754	-7.754	0	0

2. Water

2.20 Droge voeten

Lopende investeringen

Investeringen (bedragen x € 1.000)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
De reiger	7103100103	420		420	0		0	0
Vervangen persleiding onder Spinozaweg	7103100140	72		72	59		59	40
Oedevlietsepark (IJS-WAB-0116)	7103100176	300		300	0		0	
Waterbergng Zwndr.Waard(Waalbos fase II)	7103100178	540		540	273		273	10
Spinozapark fase 3	7103100199	384		384	0		0	0
Spinozapark fase 2	7103100207	240		240	0		0	
Aanleg nvo Afwatering Oudeland Strijen	7103100236	199		199	17		17	17
Aanleg nvo met plas/drasbermh.NesseDevel	7103100239	620		620	0		0	0
Aanleg nvo met plas/drasberm De Keen	7103100241	232		232	0		0	0
Feijenoord (FE-20) prioritair knelpunt	7103100268	290		290	248		248	162
Nieuwe Dordtse Biesbosch	7103100272	5.994	-2.335	3.659	4.395	-1.935	2.460	868
Renoveren gemaal Zuidoord	7103100274	301		301	1		1	0
Kreekherstel Vliegerwetering	7103100277	246	-246	0	22	0	22	22
Kreekherstel Zuidlandse Zoom	7103100278	281	-281	0	52	0	52	50
Duiker Dorpsstraat Heerjansdam prior.	7103100279	220		220	3		3	3
Gebiedsplan Cromstrijen, fase 1	7103100280	2.431		2.431	1.692		1.692	1.443
CMK VoorneOost incl.gracht H-voetsluis	7103100291	7.134	-5.942	1.193	5.154	-5.154	0	0
CMK Goeree Oost inlaatwrk&Pallandtpolder	7103100292	4.937	-4.557	380	1.721	-1.721	0	0
CMK Goeree Sifons	7103100293	10.000	-9.600	400	827	-827	0	0
CMK Goeree Midden	7103100294	9.893	-9.493	400	4.247	-4.247	0	0
CMK Goeree West	7103100295	2.919	-2.519	400	935	-935	0	0
CMK Uren engineering VP/GO en koepel	7103100296	5.070	-5.070	0	3.746	-3.746	0	0
CMK Monitoring Kier	7103100297	335	-1.209	-874	174	-174	0	0
CMK Kosten communicatie	7103100298	215	-215	0	50	-50	0	0
CMK Riscoreservering & beheermaatregelen	7103100299	6.266	-6.246	20	-2	2	0	0
Verlengen persleid.Kreekhuizenplein RDAM	7103100314	1.130		1.130	84		84	84
Nvo Schuringse Haven (Cromstrijen)	7103100317	330		330	69		69	69
Nvo Verloren Diep (Cromstrijen)	7103100318	200		200	9		9	7
Blauwe Verbinding(onder Betuwespoorlijn)	7103100319	988		988	0		0	0
Plaatsing digitale peilschalen	7103100320	88		88	0		0	0
6 Kunstwerken	7103100321	1.173		1.173	199		199	199
Aanpassen profiel en aanplant De Waal	7103100323	316		316	118		118	118
Kreekherst.SteppingstoneGroot-Voorne- Wst	7103100325	601	-601	0	0	0	0	0
KreekherstelWaterlichaamGroot-Voorne- Wst	7103100326	468	-312	156	0	0	0	0
OptimalisatieWaterafv.-->StrypseWetering	7103300020	663		663	18		18	11
WB Putten;nw.gemaalPutten en gemaaltocht	7103300095	11.346	-389	10.957	3.444	-114	3.330	1.510
Gemaal Hooge Nesse	7103300107	2.432	-350	2.082	1.633	-350	1.283	1.283
Vervangen mobiele pompen	7103300110	650		650	499		499	335

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
		Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Noodbemaling jaarschijf 2016	7103300113	340		340	0		0	0
Noodbemaling jaarschijf 2017	7103300114	170		170	0		0	0
Noodbemaling jaarschijf 2019	7103300115	944		944	0		0	0
		81.381	-49.365	32.016	29.689	-19.250	10.439	6.231

7103100103 De reiger

Om de wateropgave in IJsselmonde op te lossen, is in het herstructureringsproject de Reigers waterberging gerealiseerd. Met de gemeente Rotterdam zijn destijds financiële afspraken gemaakt maar de totstandkoming van een overeenkomst bleef uit. Na een uitgebreid gezamenlijk dossieronderzoek is in het college van D&H van 13 december 2016 besloten de openstaande bijdragen aan de waterprojecten van de gemeente Rotterdam af te wikkelen. De maximale bijdrage van WSHD aan de Reigers bedraagt, conform het DH besluit, € 420.168 excl. btw. Het project wordt afgerekend op basis van een accountantsverklaring en het krediet wordt daarna afgesloten.

7103100140 Vervangen persleiding onder Spinozaweg

Gemeente Rotterdam heeft de riolering vervangen onder de kruising Spinozaweg-Berensweg. Het waterschap is aangehaakt voor het vervangen van een deel van een persleiding op diezelfde locatie. De werkzaamheden zijn afgerond maar met een significante kostenoverschrijding. Na een uitgebreid gezamenlijk dossieronderzoek is in het college van D&H van 13 december 2016 besloten de openstaande bijdragen aan de waterprojecten van de gemeente Rotterdam af te wikkelen. De maximale bijdrage van WSHD aan het project blijft, conform het DH besluit, vastgesteld op € 72.237 incl. btw. De gemeente Rotterdam draagt zelf de kosten van de overschrijdingen. Na het ontvangen van de eindafrekening wordt het krediet afgesloten.

7103100176 Oedevlietsepark

In het kader van de NBW wateropgave is in het Oedevlietsepark enkele jaren geleden een waterberging gegraven waarbij WSHD vanuit haar wettelijke taak een bijdrage zou leveren. Met de gemeente Rotterdam zijn destijds financiële afspraken en afspraken over de hoeveelheid te compenseren water gemaakt maar de totstandkoming van een overeenkomst bleef uit. Na een uitgebreid gezamenlijk dossieronderzoek is in het college van D&H van 13 december 2016 besloten de openstaande bijdragen aan de waterprojecten van de gemeente Rotterdam af te wikkelen. De maximale bijdrage van WSHD aan het Oedevlietsepark is conform het DH besluit vastgesteld op € 252.101 excl. btw. De btw-plicht is op dit project niet van toepassing. Het project wordt afgesloten zonder accountantsverklaring maar met een genoegzame onderbouwing. Na ontvangst hiervan wordt het krediet afgesloten.

7103100178 Waterberging Zwijndrechtse Waard (Waalbos fase II)

In de Zwijndrechtse Waard wordt door gemeente Zwijndrecht een waterberging van 5,3 ha gegraven in het kader van de NBW wateropgave. De huidige hoofdwatgang wordt verlegd zodat deze naast de waterberging stroomt en wordt van 8 meter naar 12 meter verbreed. Door een deel van de huidige sloten te handhaven en deze door de waterberging te laten lopen, is er goede doorstroming van het water door de waterberging. De uitvoering is gestart in 2015. De oplevering van de waterberging is gepland voor februari 2017.

7103100199 Spinozapark fase 3

In waterplan 2 Rotterdam is de herinrichting van het Spinozapark opgenomen. Onderdeel van deze herinrichting is de aanleg van een waterberging van 1,2 ha voor de invulling van de wateropgave. De realisatie van deze waterberging is opgedeeld in 3 fasen. In fase 3, de laatste fase is circa 0,8 ha waterberging aangelegd en zijn er singelverbindingen aangelegd met de rest van het park en met het eerder uitgevoerde project 'Het Langepad', waarin reeds 0,5 ha NBW-wateropgave is gerealiseerd. Met de gemeente Rotterdam zijn destijds financiële afspraken gemaakt maar de totstandkoming van een overeenkomst bleef uit. Na een uitgebreid gezamenlijk dossieronderzoek

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

is in het college van D&H van 13 december 2016 besloten de openstaande bijdragen aan de waterprojecten van de gemeente Rotterdam af te wikkelen. De maximale bijdrage van WSHD aan Spinozapark fase 3 is conform het DH besluit verhoogd van € 344.000 incl. btw naar € 384.297 excl. btw, omdat het project is afgesloten met een kostenoverschrijding. De btw-plicht is op dit project niet van toepassing. Na het ontvangen van de eindafrekening wordt het krediet afgesloten.

7103100207 Spinozapark fase 2

Fase 2 van de aanleg van het Spinozapark betrof het aanleggen van singelverbindingen tussen fase 1 en 3 en oppervlaktewater. Fase 2 is in 2013 opgeleverd. Met de gemeente Rotterdam zijn destijds financiële afspraken gemaakt maar de totstandkoming van een overeenkomst bleef uit. Na een uitgebreid gezamenlijk dossieronderzoek is in het college van D&H van 13 december 2016 besloten de openstaande bijdragen aan de waterprojecten van de gemeente Rotterdam af te wikkelen. De maximale bijdrage van WSHD aan Spinozapark fase 2 bedraagt € 201.681 excl. btw conform het D&H besluit. De btw-plicht is op dit project niet van toepassing. Het project wordt afgesloten zonder accountantsverklaring maar met een genoegzame onderbouwing. Na ontvangst hiervan wordt het krediet afgesloten.

7103100236 Aanleg nvo Afwatering Oudeland Strijen

7103100241 Aanleg nvo met plas/drasberm De Keen

In het waterlichaam Oudeland van Strijen dient een natuurvriendelijke oever van 405 meter aangelegd te worden. In het waterlichaam De Keen in Strijen wordt een natuurvriendelijke oever van 950 meter aangelegd, waarvan 600 meter een resultaatplichtige maatregel is volgens de KRW. De locaties bevinden zich op grond in eigendom van Staatsbosbeheer en worden uitgevoerd in Natura 2000 gebied. De uitvoering van het project is in 2016 stilgelegd vanwege het verschijnen van de Dwerggans. Na het gesloten broedseizoen 2017 kunnen de werkzaamheden starten. Het einde van de uitvoeringsfase is nu voorzien eind december 2017. De nazorgperiode van het project loopt nog door tot in 2018.

7103100239 Aanleg nvo met plas/drasberm H.NesseDevel

In de gemaaltocht Hooge Nesse Devel nabij Heerjansdam worden voor de KRW opgave een natuurvriendelijke oever van 470 meter en 2 vispaaiplaatsen aangelegd. In 2016 is het krediet vrijgemaakt. In 2017 worden de voorbereidingen getroffen voor de realisatie die gepland is in 2018.

7103100268 Feijenoord (FE-20) prioritair knelpunt

In Feijenoord, Rotterdam is een maatregel uitgewerkt om het watersysteem in Feijenoord beter te kunnen verversen. Hiermee is een prioritair knelpunt opgelost. De eindafrekening ontvangt het waterschap in februari 2017 waarna het krediet wordt afgesloten.

7103100272 Nieuwe Dordtse Biesbosch

In samenwerking met de gemeente Dordrecht en provincie Zuid-Holland wordt een natuur- en recreatiegebied aangelegd op het Eiland van Dordrecht. Het belang van het waterschap hierbij is dat de KRW en NBW doelstellingen gerealiseerd worden. De uitvoering van de werkzaamheden in het oostelijk gedeelte zijn bijna afgerond. Voor het midden en westelijk gedeelte zijn deelbestekken in uitvoering. De provincie heeft de toekenning van het subsidie-uitstel tot eerste kwartaal 2020 verleend.

7103100274 Renoveren gemaal Zuidoord

Door herstructurering van het gebied Beningerwaard en de huidige staat van de twee gemalen worden de gemalen Zuidoord en Beningerwaard samengevoegd tot één bemalingssysteem. In 2016 is gekozen voor een andere voorkeursvariant waarbij gemaal Zuidoord wordt vernieuwd, het watersysteem aangepast en een nieuwe inlaat wordt gecreëerd. De realisatie zal plaatsvinden in 2017.

7103100277 Kreekherstel Vliegerwetering

Het project bestaat uit de realisatie van een natuurvriendelijke oever met een nevengeul over een lengte van circa 523 meter ten noorden van Abbenbroek. Het project maakt onderdeel uit van

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoelinden
Breda
Datum: 25 april 2017

het programma Kreeken Kweken en het waterschap wordt volledig in de gemaakte kosten gecompenseerd. In 2016 zijn er zienswijzen op het bestemmingsplan ingediend, waarna het ontwerp is aangepast op basis van de zienswijzen. De wijziging van het bestemmingsplan wordt in 2017 opnieuw in gang gezet. Na positief besluit op de bestemmingsplanwijziging kan de voorbereiding van het project in 2017 worden hervat en kan het project in 2108 worden uitgevoerd.

7103100278 Kreekherstel Zuidlandse Zoom

Het project bestaat uit de realisatie van een natuurvriendelijke oever met een nevengeul over een lengte van circa 525 meter ten noorden van Zuidland. Het project maakt onderdeel uit van het programma Kreeken Kweken en het waterschap wordt volledig in de gemaakte kosten gecompenseerd. In 2016 zijn er zienswijzen op het bestemmingsplan ingediend, waarna het ontwerp is aangepast op basis van de zienswijzen. De wijziging van het bestemmingsplan wordt in 2017 opnieuw in gang gezet. Na positief besluit op de bestemmingsplanwijziging kan de voorbereiding van het project in 2017 worden hervat en kan het project in 2018 worden uitgevoerd.

7103100279 Duiker Dorpsstraat Heerjansdam prior.

Bij de Dorpsstraat in Heerjansdam zijn al jarenlang klachten over stankoverlast. Dit is als prioritair knelpunt benoemd in het Waterbeheerprogramma. Om dit probleem op te lossen, wordt een nieuwe duiker van meer dan 120 meter aangelegd om de doorspoeling te verbeteren. Hiermee wordt de stankoverlast aangepakt. Het werk is in 2016 opgestart, maar loopt vertraging op vanwege een benodigde kapvergunning voor het plaatsen van een boorput. Communicatie met de omgeving vindt plaats. Oplevering is gepland voor 2017.

7103100280 Gebiedsplan Cromstrijen, fase 1

Gebiedsplan Cromstrijen is opgedeeld in 2 fasen. Fase 1 betreft de aanleg van een hevel, het herinrichten van de waterhuishouding in polder Hoogezand door het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem en het uitvoeren van KRW maatregelen in Schuringse Haven en Verloren Diep. De werkzaamheden ten behoeve van de waterhuishouding Hoogezand zijn afgerond en bevinden zich in de nazorgperiode. Als onderdeel van dit project dient er nog een hevel, om water in te laten in de Hoogezandse polder, te worden aangelegd. Aangezien de hevel op de nieuw versterkte waterkering is gesitueerd, wordt de hevel door de dijkversterking aangelegd na het gesloten dijkseizoen 2016/2017,.

7103100291 CMK Voorne Oost incl. gracht Hellevoetsluis

7103100292 CMK Goeree Oost inlaatwerk & Pallandtpolder

7103100293 CMK Goeree Sifons

7103100294 CMK Goeree Midden

7103100295 CMK Goeree West

7103100296 CMK Uren engineering VP/GO en koepel

7103100297 CMK Monitoring Kier

7103100298 CMK Kosten communicatie

7103100299 CMK Riscoreservering & beheermaatregelen

Doel van het programma is garanderen van zoet oppervlaktewater tegen de bestrijding van de verzilting en voor landbouwactiviteiten op Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee. Pas na realisatie van de compenserende werkzaamheden gaan de Haringvlietsluizen op een kier.

Hiervoor dienen de bestaande inname punten in het Haringvliet verplaatst te worden. Het programma wordt in deelprojecten uitgevoerd. Uitvoering van het programma loopt volgens planning.

- Voorne Oost: de uitvoering is, op wat restpunten na, afgerond en projectafsluiting is ingezet.
- Goeree-Overflakkee Midden: de technische uitvoering van Goeree Midden moet in december 2017 gereed zijn. Met een jaar nazorg periode is het dus gereed in december 2018. Medio 2018 wordt het deelproject afgesloten.
- Goeree-Overflakkee West: het grond- en beschoeiingswerk is uitgevoerd.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

- Monitoring: de metingen van het oppervlaktewater en grondwatermeetnet worden regulier verricht.

7103100314 Verlengen persleiding Kreekhuisenplein RDAM

Bij volledige inzet van het gemaal Kreekhuisenplein in de gemeente Rotterdam is sprake van wateroverlast ter plaatse van de aansluiting van de huidige persleiding op het bestaande vrijverval afvoersysteem. Het bestaande vrijverval afvoersysteem is complex en verbonden met de riolering en singels. Het vrijverval afvoersysteem wordt vervangen door een persleiding. Het ingenieursbureau van de gemeente Rotterdam is in 2016 gestart met de engineeringwerkzaamheden. De realisatie staat gepland voor in 2018.

7103100317 Nvo Schuringse Haven (Cromstrijen)

7103100318 Nvo Verloren Diep (Cromstrijen)

Het project omvat de aanleg van 2 nvo's (435 en 250 meter) in waterlichaam Schuringse Haven. Voor deze oevers is in 2016 het ontwerp gemaakt, de vergunning aangevraagd en het bestek opgesteld. In het eerste kwartaal 2017 is de planning om de bomen te kappen. De realisatie van de oevers vindt na de oogst in het najaar 2017 plaats. Daarna start de nazorgperiode van een half jaar.

7103100319 Blauwe Verbinding(onder Betuwespoorlijn)

Een onderdeel van de Blauwe Verbinding is de waterverbinding onder de verbrede A15. Deze verbinding wordt verkregen door de verkeerstunnel in de Heulweg om te bouwen tot een waterbak. De werkzaamheden zijn in 2014 gestart. De totale afronding van het project is naar verwachting eind 2017. Hierna zal het project financieel worden afgerond en afgesloten.

7103100320 Plaatsing digitale peilschalen

Alle digitale peilschalen inclusief voorzieningen zijn geplaatst. Echter vanwege opgetreden ernstige technische problemen in de data (ontbrekende/onjuiste meetwaarden van de peilen) was het niet mogelijk dit werk vóór eind 2016 af te ronden. De eerder aangekondigde afronding in januari 2017 moet worden uitgesteld tot eind 1e kwartaal 2017.

7103100321 6 Kunstwerken

Het project bestaat uit het vervangen van 6 kunstwerken in de gemeenten Brielle, Korendijk, Westvoorne en Nissewaard. Het betreft 5 bruggen en een duiker. Het kunstwerk Brug Langesingel is vanwege de onderhoudstoestand eerder aanbesteed en is in het tweede kwartaal van 2017 gereed. De aanbesteding van de overige 5 kunstwerken staat gepland voor 2017. De splitsing in de scope trekt wel een wissel op budget en planning. Momenteel wordt de uitvraag vormgegeven, waarin oplossingsvrij specificeren mogelijkheden biedt om de meest optimale, kosteneffectieve oplossing te krijgen.

7103100323 Aanpassen profiel en aanplant De Waal

Het project betreft de realisatie van 575 meter natuurvriendelijke oever in KRW waterlichaam de Waalboezem op twee locaties (deellocatie De Waalweg van 350 meter en een deellocatie Rijsoord/A16 van 225 meter). De realisatie van beide deelprojecten heeft in 2016 plaatsgevonden. De oplevering vindt begin 2017 plaats.

7103100325 Kreekherstel Steppingstone Groot-Voorne-West

Het project bestaat uit de realisatie van drie natuurvriendelijke stapstenen ten westen van het Kanaal door Voorne. Het project Steppingstone Groot Voorne-West wordt volledig gesubsidieerd door Kreken kweken. In 2016 zijn de ontwerpen gemaakt, de benodigde vergunningen aangevraagd en is met de voorbereiding van het bestek gestart. In 2017 vindt de aanbesteding plaats. De realisatiefase kan in het derde kwartaal van 2017 starten en de nazorgperiode van een half jaar loopt door tot half 2018.

7103100326 Kreekherstel Waterlichaam Groot-Voorne-West

Het project bestaat uit de realisatie van drie natuurvriendelijke oevers ten westen van het Kanaal door Voorne. Het project Waterlichaam Groot Voorne-West wordt voor 2/3 gesubsidieerd door Kreken kweken en zal voor 1/3 worden betaald door het waterschap, omdat het bijdraagt aan de

Baker Tilly Berk N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda

Datum: 25 april 2017

KRW doelstelling van het waterschap. In 2016 zijn de ontwerpen gemaakt, de benodigde vergunningen aangevraagd en is met de voorbereiding van het bestek gestart. In 2017 vindt de aanbesteding plaats. De realisatiefase kan in het derde kwartaal van 2017 starten en de nazorgperiode van een half jaar loopt door tot half 2018.

7103300020 Optimalisatie Waterafvoer -> Strypse Wetering

De NBW-opgave voor de peilgebieden in de Binnenduinstrand wordt opgelost door diverse maatregelen in peilgebieden die afwateren naar het bergingsgebied Strypse Wetering. Om de afwatering mogelijk te maken is in een modelberekening bepaald welke maatregelen nodig zijn. Het project wordt in 2 fases uitgevoerd. In 2016 is voor fase 1 het definitief ontwerp en bestek gemaakt en voor fase 2 is het voorontwerp gemaakt. De realisatiefase voor beide fases is gepland in 2017.

7103300095 WB Putten; nieuwe gemaal Putten en gemaaltocht

Nieuw Gemaal Putten vervangt na realisatie de op leeftijd zijnde gemalen De Biersum en De Volharding. De aanleg van de aanvoerwatergang naar het gemaal draagt bij aan de wateropgave op Putten. Het gemaal is ontworpen als visvriendelijk gemaal en draagt hierdoor bij aan de KRW maatregelen. De werkzaamheden voor de watergang zijn afgerond. Het civiele deel van het gemaal is in uitvoering. De fundering en betonvloer zijn gestort. Voor het werktuigbouwkundige deel en de elektra is de engineering in volle gang. De oplevering van het gemaal is in het laatste kwartaal van 2017 voorzien.

7103300107 Gemaal Hooge Nesse

Het gemaal Hooge Nesse in Heerjansdam heeft twee pompen die aan renovatie toe zijn. Door de brand in het gemaal is een scope uitbreiding noodzakelijk geworden. In 2016 heeft de uitvoering plaatsgevonden. De gerenoveerde pompen draaien inmiddels op de nieuwe besturingsinstallatie en de noodbemaling is eveneens verwijderd. De oplevering van het project is begin 2017 voorzien, waarna de nazorgperiode ingaat.

7103300110 Vervangen mobiele pompen

Een aantal mobiele pompen, bestemd voor noodbemaling, zijn financieel en technisch afgeschreven en kunnen alleen met veel personele inzet gebruikt worden. De uitvraag van een nieuwe pomp is, gecombineerd met de uitvraag voor pompen Volkerak Zoommeer. De nieuwe pomp is geleverd. De tweede test met de eerste Listerpomp is goed verlopen. Door de gekozen aanbestedingsstrategie van het opdelen van de uitvraag kon de planning van 2016 niet gehaald worden. De wijze van uitvraag voor de andere Listerpompen wordt nu nader bekeken en de planningsconsequenties in beeld worden gebracht. Hierdoor kan de oplevering pas in 2017 plaatsvinden.

7103300113 Noodbemaling jaarschijf 2016

7103300114 Noodbemaling jaarschijf 2017

7103300115 Noodbemaling jaarschijf 2019

De afgeschreven mobiele noodpompen en leidingen worden de aankomende jaren (2016-2019) vervangen. Uitgangspunt is dat het aantal verschillende typen noodpompen en leidingen wordt teruggebracht. Er zullen daarom drie typen noodpompen en één type buis ten aanzien van diameter en koppeling aanbesteed gaan worden. Hierdoor zijn de buizen voor alle type pompen inzetbaar. Er wordt één aanbesteding gehouden voor de jaarschijven 2016, 2017 en 2019. Deze aanbesteding is in voorbereiding en start naar verwachting in februari 2017 (publicatie van de aanbestedingsdocumenten) en wordt afgerond in mei 2018 met ondertekening van de contractdocumenten. De beoogde leveringen worden derhalve pas in 2e helft van 2017 verwacht.

Afgesloten investeringen

Investeringsproject / krediet (bedragen x € 1.000)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Strat.grondaankABH-Cromstr&dykverst HWrd	7103100084	600		600	454		454	454
Groenzone Spijkenisse Zuidoost	7103100134	784		784	725		725	145
Wateraanvoerplan Middelharnis	7103100210	1.485	-844	641	1.239	-822	417	417
Aanleg nvo met plas/drasberm Reyerwaard	7103100240	207		207	0		0	0
Waterberging Volkerak Zoommeer	7103100271	1.791	-1.791	0	1.715	-1.715	0	0
CMK Voorne West	7103100290	1.630	-1.430	200	1.146	-1.070	76	76
Aanpak NBW opgave peilvak 01-93 VP	7103100309	137		137	103		103	103
Duiker Koninginnelaan vervangen	7103300086	119		119	108		108	86
		6.753	-4.065	2.688	5.489	-3.607	1.882	1.280

Het investeringsproject 7103100240 Aanleg nvo met plas/drasberm Reyerwaard is afgesloten in 2016. Binnen dit project is 125 meter nvo aangelegd. De kosten waren lager dan € 50.000 en zijn ten laste gebracht van de exploitatie.

2.60 Vaarwegbeheer**Lopende investeringen**

Investeringsproject / krediet (bedragen x € 1.000)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Techn.installatie Voornse sluis te Spijk	7103300035	5.364		5.364	5.096		5.096	1.364
		5.364		5.364	5.096		5.096	1.364

7103300035 Technische installatie Voornse sluis te Spijkenisse

De Voornse Sluis in Spijkenisse is gerenoveerd. Het werk is in november 2016 opgeleverd. De restpunten worden in de onderhoudstermijn van 6 maanden afgewikkeld. Dit deel van het project wordt financieel afgesloten. Buiten de restpunten behorende tot het bestek zijn er nog discussiepunten over enkele gewenste aanpassingen. WSHD heeft met de aannemer onderhandeld over de afhandeling van deze discussiepunten. Deze werkzaamheden zijn bij de aannemer uitgevraagd op basis van meerwerk. Dit heeft nog niet geleid tot een opdracht, mogelijkheden worden verder onderzocht. Het bedrag wat behoort bij de uitvoering van deze werkzaamheden blijft beschikbaar binnen het resterende krediet.

3. Zuiveren

3.20 Gezuiverd afvalwater

Lopende investeringen

Investeringen (bedragen x € 1.000)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat	7304000056	300	-150	150	209	0	209	209
Zuiveringsinstallatie Piershil: renovatie	7304100114	855		855	109		109	82
Vervanging schakelkasten rwzi Ooltgenspl	7304100116	697		697	62		62	29
Vervang.roostergoedverwydInstall.rwziSpy	7304100117	470		470	466		466	295
RenovatieSlibontwater.install.rwziHoogvl	7304210011	1.496		1.496	1.511		1.511	374
Schakelkasten Sluisjesdijk	7304210017	8.000		8.000	18		18	18
WarmteKrachtKoppeling (WKK)Sluisjesdijk	7304210018	7.260		7.260	504		504	365
Renovatie slibgistingstanks Sluisjesdijk	7304210019	5.022		5.022	510		510	329
Vervangen kabels Sluisjesdijk	7304210030	855		855	440		440	322
		24.955	-150	24.805	3.828	0	3.828	2.022

7304000056 Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat

De elektrische en mechanische installatie van het rioolgemaal Ooltgensplaat zijn gerenoveerd. Daarnaast is een aantal kleine civieltechnische aanpassingen gedaan met als doel de continuïteit van het transport van rioolwater te waarborgen voor een periode van circa 25 jaar, conform de afnameverplichting met de gemeente Goeree Overflakkee. De oplevering van het project heeft plaatsgevonden in november 2016. Het krediet wordt in het eerste kwartaal van 2017 afgesloten.

7304100114 Zuiveringsinstallatie Piershil: renovatie

In het kader van het in stand houden van de installatie worden diverse onderdelen van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) Piershil gerenoveerd. Met name het beton van het influentwerk is zeer ernstig aangetast en dient te worden vervangen. De aanbesteding is gepland in februari 2017 en de werkzaamheden worden in 2017 uitgevoerd.

7304100116 Vervanging schakelkasten rwzi Ooltgensplaat

Op basis van een uitgevoerde inspectie is geconstateerd dat de schakelkasten van de rwzi Ooltgensplaat hun technische levensduur hebben bereikt en vervangen moeten worden. Daarnaast is het op dit moment slechts zeer beperkt mogelijk om vanuit de WCK de installatie te besturen. Na vervanging van de kasten wordt tevens de besturing vanuit de WCK mogelijk gemaakt. Begin 2017 wordt het bestek aanbesteed. Oplevering van het project vindt naar verwachting eind 2017 plaats.

7304100117 Vervanging roostergoedverwijderinstallatie rwzi Spijkenisse

De huidige roostergoedinstallatie is in 2016 vervangen door een nieuwe installatie. Deze nieuwe installatie heeft veel betere roostereigenschappen. Er treedt minder spinselvorming op en het proces wordt minder verstoord. Het project wordt in het eerste kwartaal van 2017 afgesloten.

7304210011 Renovatie Slibontwateringsinstallatie rwzi Hoogvliet

De huidige slibontwateringsinstallatie van rwzi Hoogvliet bleek technisch en arbotechnisch aan het eind van zijn levensduur en is in 2016 gerenoveerd. Daarnaast is na onderzoek gebleken dat in de afvoer van ingedikt slib naar het SVB Sluisjesdijk aanzienlijke besparingen in transport en energiekosten konden worden bereikt. Hiervoor is de sliblijn aangepast op de nieuwe wijze van slibafvoer. Na oplevering van de restpunten wordt het krediet afgesloten.

Baker Tilly Berk N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Breda
Datum: 25 april 2017

7304210017 Schakelkasten Sluisjesdijk

Het project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de 'Toekomstvisie Sluisjesdijk (ALM-studie)' zoals deze is goedgekeurd in de VV van 29 januari 2015. In dit project worden 18 schakelkasten op de locatie Sluisjesdijk vernieuwd, bestaande uit 52 besturingspanelen inclusief een aangepast overkoepelend besturingssysteem op de locatie Sluisjesdijk. De voorbereiding van het project is in 2016 gestart.

7304210018 Warmtekrachtkoppeling (WKK) Sluisjesdijk

Het project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de 'Toekomstvisie Sluisjesdijk (ALM-studie)' zoals deze is goedgekeurd in de VV van 29 januari 2015. Het betreft het vervangen van de WKK-installatie op het slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk. Deze installatie zet het in de gistingstanks geproduceerde biogas om in energie (warmte en elektriciteit). Door aanscherping van de landelijke wetgeving betreffende emissie-eisen voor NOx in de uitlaatgassen van gasmotoren moest gecontroleerd worden of de gasmotoren voldoen aan de nieuwe eisen. Tot 1 januari 2017 was er een overgangsregeling van kracht. Vanaf deze datum moeten de gasmotoren voldoen aan de nieuwe normen. Bij het uitvoeren van het levensverlengend onderhoud is gebleken dat met de gereviseerde / vervangen motorblokken van de gasmotoren kan worden voldaan aan de emissie eisen in 2017. Besloten is de 2 gereviseerde gasmotoren in het project her te gebruiken en één nieuwe, grotere, gasmotor te plaatsen. Op basis van voornoemd besluit wordt gewerkt aan de verdere voorbereiding van het project. De aanbesteding staat gepland voor maart 2017.

7304210019 Renovatie slibgistingstanks Sluisjesdijk

Het project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de 'Toekomstvisie Sluisjesdijk (ALM-studie)' zoals deze is goedgekeurd in de VV van 29 januari 2015. Het project omvat de inspectie en renovatie van de gistingstanks op het slibbedrijf Sluisjesdijk. Omdat het uit bedrijf nemen en schoonmaken van een gistingstank complex en kostbaar is, wordt na inspectie direct overgegaan tot renovatie en het doorvoeren van aanpassingen, zodat de installatie weer minimaal 25 jaar mee kan. Het aanbestedingsresultaat is hoger uitgevallen dan geraamd. Op basis van de inschrijving passen de totale projectkosten voor deelproject Slibgistingstanks net binnen het beschikbare projectkrediet. Vanuit dat uitgangspunt wordt gestart met de renovatie van de eerste gistingstank. Indien nodig zal door middel van een aanvraag bij de VV een beroep worden gedaan op de Sluisjesdijk brede post onvoorzien.

7304210030 Vervangen kabels Sluisjesdijk

Naar aanleiding van de branden op rwzi Dokhaven en svb Sluisjesdijk is besloten de waarborging van de veiligheid op svb Sluisjesdijk te vergroten door per direct te starten met de uitwerking van de in het veiligheidsrapport van Zaam genoemde werkzaamheden van de elektrotechnische installatie. De werkzaamheden zijn uitgevoerd en het project is begin 2017 opgeleverd. Na het afhandelen van een aantal restpunten, wordt het krediet afgesloten.

Afgesloten investeringen

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investering (bedragen x € 1.000)	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Vrlegg.rioolpersleid.dyksverstr.HW-Noord	7304000044	1.330	-1.330	0	983	-983	0	-62
Verleggen effluentleiding Numansdorp	7304000050	290		290	211		211	211
Rwzi Rdam	7304000052	6.450		6.450	4.896		4.896	4.896
Dokh.afvalwatertrnsp(bydrRdam)	7304000054	1.450		1.450	786		786	786
Rwzi RdamDokh.afvalwatertrnsp(bydr Rdam)								
Zuiv-inst Numansd& aanvoerende rioolgem	7304100023	6.845	-45	6.800	6.570	-18	6.553	1.061
Modificeren MCC's FO-laden specials Dokh	7304100709	981		981	910		910	766
		17.346	-1.375	15.971	14.356	-1.000	13.356	7.658

4. Wegen**4.20 Berijdbaarheid****Lopende investeringen**

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investering (bedragen x € 1.000)	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Fietsverbinding voormalige S40 IV	7405120100	1.050	-900	150	72	-72	0	0
		1.050	-900	150	72	-72	0	0

7405120100 Fietsverbinding voormalige S40 IV

Dit project is één van de projecten uit het 'Gebiedsprofiel verkeer en vervoer Hoeksche Waard' die WSHD uitvoert. In de RPV van januari 2015 is besloten deeltraject IV van de fietsverbinding uit te voeren, onder andere bestaand uit een vrijliggend fietspad langs de Korteweg in de gemeentes Korendijk en Cromstrijen. Dit is bestuurlijk bevestigd door de bij de RPV betrokken partijen. De aanbesteding staat gepland voor 2017, de realisatie en ingebruikname staan gepland voor 2018. Het project is onderdeel van een pilot Duurzaam GWW binnen WSHD. Er is een samenwerkingsovereenkomst met de markt (Stichting Rondom GWW), onder andere gericht op innovaties in het proces.

4.30 Verkeerveiligheid**Lopende investeringen**

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Investering (bedragen x € 1.000)	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Beheercentr VRI,beweegb.afsluit&ov-voorz	7405210019	90	0	90	46	-42	4	-23
DV inrichten Tilsedijk (fase 1)	7405210027	1.690		1.690	1.387		1.387	1.212
DV inricht.Hekelingseweg-GrKruiswegFase2	7405210035	167		167	2.218		2.218	1.708
F405RondjeGO -van PallandtpldrOosthavend	7405210054	105	-105	0	24	0	24	24
		2.053	-105	1.948	3.675	-42	3.633	2.921

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

7405210019 Beheercentr VRI, beweegb.afsluit&ov-voorz

De economische levensduur van de beheercentrale voor het bewaken van de verkeersregelininstallaties (VRI's) is verstreken. In plaats van het vervangen van deze beheercentrale voor de verkeersregelininstallaties, is er voor gekozen om aan te sluiten bij de beheercentrale van de gemeente Rotterdam. In 2013 is gewerkt aan een plan van aanpak. Momenteel zijn 7 installaties gekoppeld aan de beheercentrale van de gemeente Rotterdam. Met de gemeente Rotterdam wordt gewerkt aan een dienstverleningsovereenkomst voor de verdere beschrijving van de rollen en verantwoordelijkheden (incl. financiën). Eind 2017 zijn alle (relevante) installaties aangesloten op de beheercentrale en is de dienstverleningsovereenkomst getekend.

7405210027 DV inrichten Tilsedijk (fase 1)

Het Duurzaam Veilig inrichten van het traject Tilsedijk - Oudlandsedijk omvat het aanpassen van de snelheid van 80 naar 60 kilometer per uur en de daarvoor benodigde infrastructurele maatregelen. Binnen dit project is extra aandacht gegeven aan omgevingsmanagement vanwege draagvlak bij de omgeving en het beperken van hinder voor de weggebruikers. De oplevering van het werk is vertraagd omdat er door het waterschap een gebrek is geconstateerd in de uitvoering. De opdrachtnemer heeft een voorstel met herstelmaatregelen gedaan en die worden uitgevoerd in het eerste en tweede kwartaal van 2017. Daarnaast wordt nog attentie verhogende verlichting geplaatst.

7405210035 DV inricht.Hekelingseweg-GrKruiswegFase2

Het traject is inmiddels duurzaam ingericht en in 2016 afgerond. De afwikkeling van een drietal restpunten vindt plaats.

7405210054 F405 Rondje GO - Van Pallandtpolder Oosthavend

In het kader van het provinciaal fietspadenplan op Goeree-Overflakkee wordt een fietspad van circa 400 meter gerealiseerd van de Oosthavendijk naar de Van Pallandtpolder te Middelharnis. Het fietspad wordt volledig gesubsidieerd door de provincie Zuid-Holland. Het fietspad wordt meegenomen in het project 'Compenserende maatregelen Kier'.

Ondersteuning en bedrijfsvoering**9.10 Bestuur*****Afgesloten investeringen***

Investeringsproject / krediet		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2016
Projectnr.		Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Infrastructuur centrale computerruimte	7811500087	1.134		1.134	632		632	118
Aansluiting basisregistraties	7811500088	100		100	82		82	71
Digitaal zaakdossier	7811500089	230		230	226		226	94
Agio geldleningen 2016-1	7999820000	58.561		58.561	58.561		58.561	58.561
		60.025		60.025	59.500		59.500	58.844

Bijlage 2 Status volgens Programmabegroting 2016-2020 geplande investeringen

Nr.	Object-nummer	Omschrijving	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering	Status per 31-12-2016
Programma Waterkeringen								
1	7202000006	Vierde toetsronde prim. Waterkeringen	2017	2017 2022	3.000	0	3.000	Planning aangepast
2	7202200013	Voorz. brede blik waterkeringversterking	2015 - 2016	2016 - 2017	1.064 1.059	0	1.064 1.059	Planning aangepast
Programma Water								
3	7103100098	Doorspoelpomp vtv + persleiding Tijkenw.	2017 2018	2017 2018	170	0	170	Gepland na 2016
4	7103100103	De reiger	2015 2016	2015 2016	500	0	500	Vrijgemaakt
5	7103100143	NbwWateropgave R'dam, peilgebied 50-19	2015 2016 vervallen	2015 2016 vervallen	360 0	0	360 0	Vervallen
6	7103100194	Vervang.armco duikrHekelingseweg-Westdyk	2016 vervallen	2016 vervallen	188 0	0	188 0	Vervallen
7	7103100202	Gemaal hoofdland en verbetering waterkwaliteit centrum Zwijndrecht	2016 2018	2017 2018	223	0	223	Gepland na 2016
8	7103100219	Stations en Hoofdpst techn.autom.Waterbeh	2016 2017	2016 2017	1.000 500	0	1.000 500	Planning en raming aangepast
9	7103100227	Plaatselijk verdiepen	2016 2017	2016 2017	200	0	200	Gepland na 2016
10	7103100232	Onderstatio&hoofdpstTechn.autom.waterbeh	2016 2018	2016 2018	2.000	0	2.000	Planning aangepast
11	7103100239	Aanleg nvo met plas/drasbermh.NesseDevel	2016	2017 2018 2019	405 620	0	405 620	Vrijgemaakt
12	7103100250	Verbreden watergang (plaatselijk)	2016 2017 2018	2017 2018 2019	60	0	60	Planning aangepast
13	7103100252	Ondrstations&hoofdpstTechn.autom.watrbeh	2016 2019	2016 2019	1.000 1.500	0	1.000 1.500	Planning en raming aangepast
14	7103100258	Stations&hoofdpst techn.automatWaterbeh	2017 2020	2017 2020	1.000	0	1.000	Planning aangepast
15	7103100263	Totale NBW opgave landel. gebied t/m2017	2016 2019	2017 2020	1.035	0	1.035	Planning aangepast
16	7103100265	Totaal prioritaire knelpunten	2016 2018	2017 2018	591	0	591	Planning aangepast
17	7103100266	B: Ravense Hout	2016 vervallen	2017 vervallen	208 0	0	208 0	Vervallen
18	7103100273	DGWPCCharlois&Feyen&waterg.Krabbed.str_II	2015 2016 vervallen	2015 2016 vervallen	170 0	0	170 0	Vervallen
19	7103100275	Verbreiding hoofdwatgang toldijk	2016 2017 2018	2017 2018 2019	175	0	175	Planning aangepast
20	7103100276	FE21 Prior knelp Leiding Valkeniersweide	2015 2016 vervallen	2016 vervallen	280 0	140 0	140 0	Vervallen
21	7103100281	KRW 2018 - 2021	2016 2021	2017 2021	1.670 947	0	1.670 947	Planning en raming aangepast
22	7103100282	NBW 2018 - 2027	2017 2018	2018 2019	3.363	0	3.363	Planning aangepast
23	7103100283	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2017)	2016 2018	2017 2018	175 105	0	175 105	Planning en raming aangepast
24	7103100285	Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer	2017 2018	2018 2019	85 177	0	85 177	Planning aangepast
25	7103100286	Aanleg nvo met plas/drasberm Meer en Oude Mol	2017	2018	289 308	0	289 308	Raming aangepast
26	7103100287	Overconstructie met verbr. (vieramb.)	2017 2018	2018 2019	125	0	125	Planning aangepast
27	7103100288	Maatregelen Binnenbedijkte Maas	2018	2019	5.500 1.500	0	5.500 1.500	Gepland na 2016
28	7103100289	De Eendragt	2017	2018 2019	2.300 2.391	0	2.300 2.391	Planning aangepast
29	7103100301	Aanleg nvo Piershilse Gat&Delta Hoeve	2017	2018 2019	1.930 2.297	0	1.930 2.297	Planning aangepast

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Nr.	Object-nummer	Omschrijving	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering	Status per 31-12-2016
30	7103100302	Verb. inlaat Trekdam met Meer&Oude Mol	2017 2018	2018 2019	590	0	590	Gepland na 2016
31	7103100305	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)	2018	2019	175	0	175	Gepland na 2016
32	7103100306	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2019)	2019	2020	175	0	175	Gepland na 2016
33	7103100307	Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2	2018	2019	5.400	0	5.400	Gepland na 2016
34	7103100310	Aanpak NBW opgave peilvak 01-53 VP	2017	2018 2019	653	0	653	Planning aangepast
35	7103100314	Verlengen persleiding Kreekhuizenplein	2016	2017	1.130	0	1.130	0 Vrijgemaakt
36	7103100315	Vervangen persleiding Immanuel Kantstraat	2017	2018 2019	1.125	0	1.125	Planning aangepast
37	7103100316	NBW 2018 - 2027 (jaarschijf 2019)	2018 2019	2019	3.363	0	3.363	Planning aangepast
38	7103100319	Blauwe Verbinding (onder Betuwespoorlijn)	2016	2016	1.010	0	1.010	0 Vrijgemaakt
39	7103100321	6 Kunstwerken	2016	2016	1.173	0	1.173	0 Vrijgemaakt
40	7103100322	Aanpak wateropgave NBW Peilvak 01-61 VP	2017 2018	2017 2018 2019	105	0	105	Planning aangepast
41	7103100323	Aanpassen profiel en aanplant De Waal	2015 2016	2016	173 317	0	173 317	0 Vrijgemaakt
42	7103100324	Inlaat Fortlaan	2017	2018 2019	795 299	0	795 299	Planning aangepast
43	7103100325	Kreekherstel Steppingstone Groot-Voorne West	2016	2017 2018	359 459	-359 -459	0	Vrijgemaakt
44	7103100326	Kreekherstel waterlichaam Groot Voorne-West	2016	2017 2018	74 376	-49 -251	25 125	Vrijgemaakt
45	7103100327	KRW investering conform WHP jaarschijf 2019	2019	2019	858	0	858	Gepland na 2016
46	7103100328	KRW investering nieuw WHP jaarschijf 2018	2018	2018	180	0	180	Gepland na 2016
47	7103100329	KRW-investering nieuw WHP jaarschijf 2020	2020	2020	925	0	925	Gepland na 2016
48	7103100332	Wateropgave 2018-2027 jaarschijf 2020	2019 2020	2020	3.363	0	3.363	Planning aangepast
49	7103100333	Wateropgave peilgebied Y11.001 jaarschijf 2017	2017 2018	2017 2018	640	0	640	Planning aangepast
50	7103100334	Wateropgave peilgebied Y11.001 jaarschijf 2018	2017 2018	2018 2019	640	0	640	Planning aangepast
51	7103100335	Wateropgave Zwijndrechtsewaard jaarschijf 2017	2017 2018	2017 2018	2.193	0	2.193	Planning aangepast
52	7103100336	Wateropgave Zwijndrechtsewaard jaarschijf 2018	2018	2018 2019	2.193	0	2.193	Planning aangepast
53	7103100337	Peilopzet Oudendijk (peilbesluit de Eendragt)	2017 2018	2017 2018 2019	120	0	120	Planning aangepast
54	7103100338	Renovatie gemaal Stellendam	2017	2018 2020	792	0	792	Planning aangepast
55	7103100339	Renovatie Keersluis Toldijk	2017	2017 2018 2019	373	0	373	Planning aangepast
56	7103300067	Vergroten Inlaatdebiet door automat.Haven	2015 2018	2015 2018	122	-41	81	Gepland na 2016
57	7103300111	Verv.dieselmotor gem.Land van Poortugaal	2016 2017	2017 2018	956	0	956	Planning aangepast
58	7103300112	Renovat. Gemaal Oud en Nieuw Reijerwaard	2016 2017	2016 2017 2018	125	0	125	Planning aangepast
59	7103100340	Prioritaire knelpunten jaarschijf 2020	2020	2020	175	0	175	Gepland na 2016
	7103300113	Noodbemaling jaarschijf 2016	- 2016 2017	- 2016 2017	340	0	340	Vrijgemaakt
	7103300114	Noodbemaling jaarschijf 2017	- 2017	- 2017	170	0	170	Vrijgemaakt
	7103300115	Noodbemaling jaarschijf 2019	- 2019	- 2019	944	0	944	Vrijgemaakt

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Nr.	Object-nummer	Omschrijving	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering	Status per 31-12-2016
Programma Zuiveren								
60	7304000049	Vervanging rioolpersleiding Goedereede	2017 - vervallen	2019 - vervallen	210 - 0	-210 - 0	0	Vervallen
61	7304000052	Rwzi Rdam Dokh.afvalwatertrnsp(bydrRdam)	2015 2016	2015 2016	6.450 0	0	6.450 0	Vrijgemaakt
62	7304000054	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2015 2016	2015 2016	1.450 0	0	1.450 0	Vrijgemaakt
63	7304000055	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2017	2017	810	0	810	Gepland na 2016
64	7304000057	Ged. vervanging rioolpersl. Mijnsheerenl	2017	2018 2019	1.888	-98	1.790	Planning aangepast
65	7304000059	Rwzi roznburg:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2016 2017	2016 2017	258	0	258	Gepland na 2016
66	7304000060	RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)	2016	2016 2017	175	0	175	Planning aangepast
67	7304100708	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	2017	2019 2021	3.060	0	3.060	Planning aangepast
68	7304210016	Verwerking residuen Zuiveringsproces	2015 2016 2017	2016 2020	290	0	290	Planning aangepast
69	7304210017	Schakelkasten Sluisjesdijk	2016	2022 2023	8.000 0	0	8.000 0	Vrijgemaakt
70	7304210020	Gassysteem Sluisjesdijk	2016 2017	2016 2019	385	0	385	Planning aangepast
71	7304210021	Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)	2017 2018	2019 2020	664	0	664	Gepland na 2016
72	7304210022	PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk	2017 2019	2017 2021	97	0	97	Planning aangepast
73	7304210023	Slibindikking,slibontwater. Sluisjesdijk	2016 2018	2017 2021	294	0	294	Planning aangepast
74	7304210024	Deelstroombehandeling Sluisjesdijk	2017 2018 2019	2017 2018 2022	272	0	272	Planning aangepast
75	7304210025	Terreinaanpassingen Sluisjesdijk	2016 2018 2017	2017 2019 2020	226	0	226	Planning aangepast
76	7304210026	Verwerving grond Sluisjesdijk	2016 2019	2017 2019	200	0	200	Gepland na 2016
77	7304210027	Aanleg Rondweg	2016 2019	2017 2019 2022	80	0	80	Planning aangepast
Programma Wegen								
78	7405130016	F588 Rondje Voorne polder Zuidoord	2015 2016 vervallen	2016 2017 vervallen	375 0	-375 0	0	Vervallen
79	7405210015	Bijdrage fietstunnel N215 Nieuwe-Tonge	2015 2016 2017	2016 2017	125	0	125	Planning aangepast
80	7405210017	Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge	2015 2016 2017	2016 2017	200	0	200	Planning aangepast
81	7405210021	F244 Klaaswaal-Westmaas	2015 2016 2018	2016 2017 2019	1.430	-	100	Planning aangepast
82	7405210031	Bijdr reconstr kruising N217-Stougjesd	2015 2016	2015 2016	250	1.330	250	Nog niet vrijgemaakt
83	7405210036	Bijdr verkeerscirc N215 Dirksland-Meliss	2016 2017	2016 2018	200	0	200	Planning aangepast
84	7405210039	Reconstr. Aaldijk-Kerkhofdijk te Spijken	2015 2016	2016 2017	600	0	600	Planning aangepast
85	7405210040	Verv.buswisselstr.Industrieweg-Rdamseweg	2015 2016 2017	2016 2017 2019	150	0	150	Planning aangepast
86	7405210041	Verv. VRI (A15) Rotterdamseweg te Rkerk	2015 2016 2017	2016 2017 2019	200	-30	170	Planning aangepast
87	7405210042	VRI Rdamseweg-Donkerslootweg Ridderkerk	2015 2016 2017	2016 2017 2019	250	-100	150	Planning aangepast
88	7405210043	VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg Ridderkerk	2015 2016 2017	2016 2017 2019	250	-40	210	Planning aangepast
89	7405210048	Vervanging openbare verlichting	2015 2016	2015 2016 2017	270	0	270	Planning aangepast
90	7405210049	Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2015)	2015 2016 2017	2015 2016 2017	270	0	270	Planning aangepast
91	7405210050	Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2016)	2015 2016 2017	2016 2017	360	0	360	Planning aangepast

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

Nr.	Object-nummer	Omschrijving	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering	Status per 31-12-2016
92	7405210051	Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2017)	2017	2017	360	0	360	Gepland na 2016
93	7405210052	Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2018)	2018	2018	145	0	145	Gepland na 2016
94	7405210053	Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2019)	2019	2019	145	0	145	Gepland na 2016
	7405210054	F405RondjeGO -van PallandtpdrOosthavend	- 2016 2017	- 2017	- 105	- -105	- 0	Vrijgemaakt

Programma Algemene beleidstaken

95	7610000005	Waterschapsverkiezingen 2019	2018	2019	1.700	0	1.700	Gepland na 2016
----	------------	------------------------------	------	------	-------	---	-------	-----------------

Programma Ondersteuning en Bedrijfsvoering

96	7811500082	Beveiliging 2010	2015 2016	2015 2016 2017	150	0	150	Planning aangepast
97	7811500092	Planmatige vervanging rekencentrum 2019	2019	2019	1.500	0	1.500	Gepland na 2016
98	7811800019	Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015	2015 2016 2017	2016 2017	540	0	540	Planning aangepast
99	7811800020	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016	2016 2017	2016 2017	350	0	350	Planning aangepast
100	7811800021	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017	2017	2017 2017	350	0	350	Planning aangepast

Bijlage 3 Staat van vaste schulden

NR LENING	INSTELLING	OORSPRONKELIJK BEDRAG GELDLENING	RENTE VOET	LOOP TIJD (JR)	ANN LIN	VERVAL DATUM AFLOSS	RESTANT 1 JANUARI 2016	VERMEER- DERINGEN IN 201	VERMINDERINGEN		RESTANT 31 DECEMBER 2016	AFLOSSINGS- VERPLICHTING 2016	RENTE TEN LASTE VAN REKENING	REST LOOP TIJD
									GEWONE AFLOSSING	EXTRA AFLOSSING				
58183	OVERIGEN ASN bank N.V.	€ 30.000.000	4,3250	20	L	27-03	19.500.000,00		1.500.000,00		18.000.000,00	1.500.000,00	793.997,92	12
	INSTELLINGEN													
10024194	NWB	€ 100.774.088	5,0600	30	L	03-01	100.774.088,00		0,00	100.774.088,00	0,00	0,00	1.602.662,27	0
10024369	NWB	€ 26.768.000	3,9250	25	L	30-12	14.990.080,00		1.070.720,00		13.919.360,00	1.070.720,00	588.243,90	13
10011044	NWB			25	L						0,00	0,00		
10013434	NWB	€ 453.780	7,7500	25	L	01-04	90.755,87		18.151,18		72.604,69	18.151,18	5.978,54	4
10013859	NWB	€ 453.780	6,4600	20	L	03-01	108.907,04		18.151,18		90.755,86	18.151,18	5.869,34	5
10015363	NWB	€ 907.560	4,8700	25	L	02-09	136.134,00		45.378,00		90.756,00	45.378,00	5.899,23	2
10022034	NWB	€ 1.000.000	5,0000	20	L	07-08	480.000,00		40.000,00		440.000,00	40.000,00	23.033,33	11
10022357	NWB	€ 1.000.000	4,7300	25	L	27-12	480.000,00		40.000,00		440.000,00	40.000,00	22.682,98	11
10022943	NWB	€ 2.000.000	4,7650	25	L	04-11	1.040.000,00		80.000,00		960.000,00	80.000,00	48.952,43	12
10023081	NWB	€ 2.000.000	4,4400	25	L	14-01	900.000,00		100.000,00		800.000,00	100.000,00	35.680,33	8
10023180	NWB	€ 4.000.000	4,2100	20	L	31-03	1.800.000,00		200.000,00		1.600.000,00	200.000,00	69.465,00	8
10021899	NWB	€ 3.000.000	5,3900	20	L	24-05	1.050.000,00		150.000,00		900.000,00	150.000,00	51.721,54	6
10014340	NWB	€ 2.722.681	5,9500	20	L	05-12	136.134,01		136.134,01		0,00	136.134,01	7.514,98	0
10014777	NWB	€ 2.268.901	5,7500	20	L	09-10	226.890,08		113.445,05		113.445,03	113.445,05	11.560,36	1
10013964	NWB	€ 1.361.340	6,5500	20	L	01-05	68.066,91		68.066,91		0,00	68.066,91	1.486,13	0
10014373	NWB	€ 1.361.340	4,0000	20	L	15-01	136.133,99		68.067,00		68.066,99	68.067,00	2.828,56	1
10014880	NWB	€ 1.815.120	5,6500	20	L	05-12	181.512,00		90.756,00		90.756,00	90.756,00	9.885,09	1
10014973	NWB	€ 1.361.340	5,2600	20	L	13-01	204.201,00		68.067,00		136.134,00	68.067,00	7.279,99	2
10015557	NWB	€ 2.268.901	4,4500	20	L	09-12	340.335,15		113.445,05		226.890,10	113.445,05	14.836,41	2
10015669	NWB	€ 2.268.901	4,2500	20	L	21-01	453.780,20		113.445,05		340.335,15	113.445,05	14.732,10	3
10022751	NWB	€ 4.000.000	4,1600	25	L	12-06	2.080.000,00		160.000,00		1.920.000,00	160.000,00	82.848,71	12
10024197	NWB	€ 50.000.000	3,7000	25	L	29-12	30.000.000,00		2.000.000,00		28.000.000,00	2.000.000,00	1.109.588,89	14
10024939	NWB	€ 30.000.000	4,2425	25	L	01-03	20.400.000,00		1.200.000,00		19.200.000,00	1.200.000,00	823.045,00	16
10026173	NWB	€ 30.000.000	4,1500	10	L	01-06	12.000.000,00		3.000.000,00		9.000.000,00	3.000.000,00	425.375,00	3
10029074	NWB	€ 100.774.088	1,6250	50	L	25-05	0,00	100.774.088	0,00		100.774.088,00	0,00	1.119.012,27	49
10029164	NWB	€ 15.000.000	0,2590	10	L	01-07	0,00	15.000.000	0,00		15.000.000,00	0,00	19.425,00	9
10029163	NWB	€ 15.000.000	0,5950	15	L	05-07	0,00	15.000.000	0,00		15.000.000,00	0,00	43.633,33	15
EIB	EIB	€ 30.000.000	0,7090	30	L	21-07	0,00	30.000.000	0,00		30.000.000,00	0,00	94.533,33	30
	Totaal	462.559.820					207.577.018,25	160.774.088,00	10.393.826,43	100.774.088,00	257.183.191,82	10.393.826,43	7.041.771,98	

Bijlage 4 Overzicht rechtsgedingen

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van de rechtsgedingen waarbij het waterschap is betrokken. Teneinde de procespositie van het waterschap niet te schaden, betreft dit een verkorte en geanonimiseerde versie. Onderstaand overzicht is tot en met 23 februari 2017 bijgewerkt.

1. Beroep tegen verkeersbesluit Klaaswaal

1a. Tegen de vaststelling van een verkeersbesluit en de afwijzing van een verzoek tot het instellen van een parkeerverbod is bezwaar gemaakt en vervolgens beroep in gesteld. Daarnaast is door een van de bezwaarden twee maal beroep ingesteld bij de rechtbank gericht tegen het niet tijdig nemen van een besluit. Deze beroepen zijn gelijktijdig door de rechtbank behandeld. Het waterschap is door de rechtbank in het gelijk gesteld in alle zaken. De wederpartij is in hoger beroep gegaan bij de Raad van State. De zitting heeft plaatsgevonden in februari.

1b Naar aanleiding van een beslissing op bezwaar tegen de afwijzing van een nieuw verzoek om een verkeersbesluit, is beroep ingesteld. In deze zaak is nog geen zittingsdatum bepaald.

2. Beroep tegen besluit op bezwaar inzake afwijzen handhavingsverzoek

Het college van dijkgraaf en heemraden heeft het advies van de Awb hoor- en adviescommissie overgenomen met betrekking tot een bezwaar dat was gericht tegen het besluit van het waterschap van 29 januari 2014 tot afwijzing van het verzoek tot handhaving op de beschoeiing van de watergang langs een perceel. De commissie achtte het bezwaar ongegrond en het college heeft dit overgenomen. Bezwaarde heeft hiertegen bij de rechtbank Rotterdam beroep ingesteld. De rechtbank heeft het beroep ongegrond verklaard. Daarop is door de wederpartij hoger beroep ingesteld. Het waterschap is hierbij in het gelijk gesteld.

3. Beroep inzake besluit op bezwaar

Er is bezwaar ingediend tegen het verlenen van een vergunning tot het plaatsen van een grondkerende constructie. Het college heeft overeenkomstig het advies uitgebracht door de Awb hoor- en adviescommissie besloten het ingediende bezwaar ongegrond te verklaren. Bij de rechtbank Rotterdam afdeling bestuursrechtspraak is beroep ingesteld tegen de voornoemde beslissing van het college. Daarnaast heeft de indiener van het bezwaar een handhavingsverzoek ingediend. Het handhavingsverzoek is afgewezen. Tegen deze beslissing is bezwaar ingediend. Het bezwaar wordt gevoegd in de behandeling van het beroepschrift bij de rechtbank.

4. Voorlopige voorzieningen bij de rechtbank inzake opleggen dwangsommen

Het waterschap heeft meerdere lasten onder dwangsom opgelegd aan twee (gelieerde) bedrijven vanwege de dreiging van verontreinigd water in onze watergang. Hiertegen is tot twee maal toe een voorlopige voorziening ingesteld bij de rechtbank. Na behandeling bij de rechtbank van de eerste voorlopige voorziening heeft het waterschap de last aangepast. Dit leidde tot een tweede voorlopige voorziening die door overeenstemming tussen partijen werd ingetrokken. Inmiddels heeft de hoorzitting van de bodemzaak bij de Awb-commissie plaatsgevonden op het eerste bezwaar van de bedrijven tegen de (initiële) last en het advies van de commissie zal binnenkort leiden tot een beslissing op bezwaar. De bedrijven hebben hierna nogmaals bezwaar gemaakt tegen een opvolgende last. Het bezwaar is ongegrond verklaard waarop beroep werd ingesteld. Dit beroep is echter ingetrokken door de wederpartij.

Bijlage 5 Lijst van afkortingen

ALM	Asset Lifecycle Management
ANNAMOX	ANNaerobic AMmonium OXidationBBP
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Arbo	Arbidsomstandigheden
AWA	Activeren, Waarderen en Afschrijven
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
BAW	Bestuursakkoord Water
BBVW	Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BBK	Besluit bodemkwaliteit
BBL	Beroepsbegeleidende Leerweg
BEC	bio-energiecentrale
B&W	Burgemeester en wethouders
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BHV	Bedrijfshulpverlening
Bor	Besluit omgevingsrecht
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaartnet
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
Burap	Bestuursrapportage
BWK	Bestuurlijk Akkoord Waterketen
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
C2C	cradle to cradle
CBL	Cross border Lease
CBP	Calamiteitenbestrijdingsplan
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA	Christen Democratisch Appèl
CENIRELTA	Cost-Effective NITrogen REmoval from waste water by Low-Temperature Anammox
CMK	Compenserende maatregelen kierbesluit
CPB	Centraal Planbureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CU	ChristenUnie
DAS	Dynamisch Aankoop Systeem
DBFMO	Design (ontwerp), Built (bouw), Finance (financiering), Maintain (onderhoud) en Operate (exploitatie)
D&H	Dijkgraaf en heemraden
DGWP	Deelgemeentelijk Waterplan
DOB	Duurzaam onkruidbeheer
DR	Directieraad
DRSH	Delfland, Rijnland, Schieland, Hollandse Eilanden en Waarden
DIV	Documentaire Informatievoorziening
E&C	Engineering & Construct
EEP	Energie Efficiency Plan
(e)- HRM	Electronic Human Resource Management
EIB	Europese Investeringsbank
EMU	Europese Monetaire Unie/Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie
Excl.	Exclusief
EZ	Economische Zaken
GBKN	Grootchalige Basiskaart Nederland
GEP	Goed ecologisch potentieel
GGOR	Gewenste Grondwater en Oppervlaktewater Regime
GI	Geografische Informatie
GO	Goeree-Overflakkee
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
GOWIN	GOvernance and Water INtegrity
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GS	Gedeputeerde Staten

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

GWW	Grondweg- Weg- en Waterbouw
ha.	hectare
HDN	Hollandse Delta Natuurlijk
HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
HVC	Huisvuilcentrale Noord Nederland
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
IBC	Initiële Businesscase
IBO	Inspectie Beheer & Onderhoud
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IKB	Individueel KeuzeBudget
ILOW	Integraal Laboratorium Overleg Waterkwaliteitsbeheerders
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISA	Integrale Samenwerking Afvalwaterketen
KAM	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid
km	kilometer
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Water
kwh	kilowattuur
Led	Light emitting diode
LNC	Landschap, natuur en cultuur
m	meter
MBH	Commissie Middelven, Bestuurlijke Zaken en Handhaving
MD	Management Development
MES	Maatschappelijk efficiënt en solide
MLV	Meerlaagsveiligheid
Ministerie van BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie van I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
MJA	Meerjarenafpraak energie-efficiency
MJBP	Meerjarenbeleidsplan
Mln.	Miljoen
mm	millimeter
Mor	Ministeriële regeling omgevingsrecht
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
n.v.t.	niet van toepassing
NBd	Nationale Bewegwijzeringsdienst
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse norm
nHWBP	Nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma
NVO	Natuurvriendelijke oever
NWB	Nederlandse Waterschapsbank N.V.
NWP	Nationaal Waterplan
OAS	Optimalisatie Afvalwater Studie
OTO	Opleiden, trainen en oefenen
OV	Openbare verlichting
PDCA	Plan Do Check Act
P&C	Planning en control
PEHS	Provinciale Ecologische HoofdStructuur
PFO	Portefeuillehoudersoverleg
PI	Prestatie-indicator
PID	Project Initiatie Document
PK	Personeel en organisatie en kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid
PM	Pro memorie
PRINCE	Projects In Controlled Environments
PvdA	Partij van de Arbeid
PVV	Partij voor de Vrijheid
RAO	Regionaal Ambtelijk Overleg
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg

Baker Tilly Berk N.V.
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
 Breda
 Datum: 25 april 2017

RBVW	Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
RI&E	Risico-inventarisatie en - evaluatie
Rinew	Rotterdam Innovative Nutrients Energy and Water
RKC	Rekenkamercommissie
RoSa	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen
ROSSA	Resource Oriented Sanitation Services in Adama
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RWS	Rijkswaterstaat
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SGBP	Stroomgebiedbeheersplannen
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SNIP	Spelregelkader Natte Infrastructuurprojecten
SOHW	Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard
SSC	Shared Service Centre
SSK	Standaard Systematiek voor Kostenramingen
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
SVB	Slibverwerkingsbedrijf
SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoed informatie Heffing en Waardebepaling
T-2	Huidig jaar minus 2 jaar (terug)
UvW	Unie van Waterschappen
uWBP	Uitwerkingsprogramma Waterbeheerplan
VBC's	Visstandbeheercommissies
VCA	Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers
V&W	Verkeer en Waterstaat
v.e.	Vervuilingseenheden
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VP	Voorne-Putten
VPB	Vennootschapsbelasting
VRI's	Verkeersregelinstallaties
VRR	Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VV	Verenigde Vergadering
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
VZHW	Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen
V3T	Verkenningfase 3 ^e toetsronde
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAC	WaterschapsActieCentrum
WBP	Waterbeheerprogramma
WCK	Waterschapsbrede controlekamer
wet Hof	Wet Houdbare overheidsfinanciën
WHD	Waterschapspartij Hollandse Delta
WHW	Wet Herverdeling Wegenbeheer
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
WM	Wet milieubeheer
WN	Water Natuurlijk
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WP	Waterplan
WS	Watersystemen
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WSRL	Waterschap Rivierenland
WGC	Watergovernance
WCMS	Water Crisis Management systeem
Wtw	Waterwet
WWV	Commissie Waterkering, (Vaar)Wegen en Vergunningverlening
ZB	Zuiveringsbeheer
ZHEW	Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden
Z-Info	Zuiverings Informatiesysteem
ZTW	Zuiveringstechnische Werken
ZUIS	Zuiverings Informatiesysteem